

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Lf 11
5

8/ 11.5

Harvard College Library

FROM THE BEQUEST OF

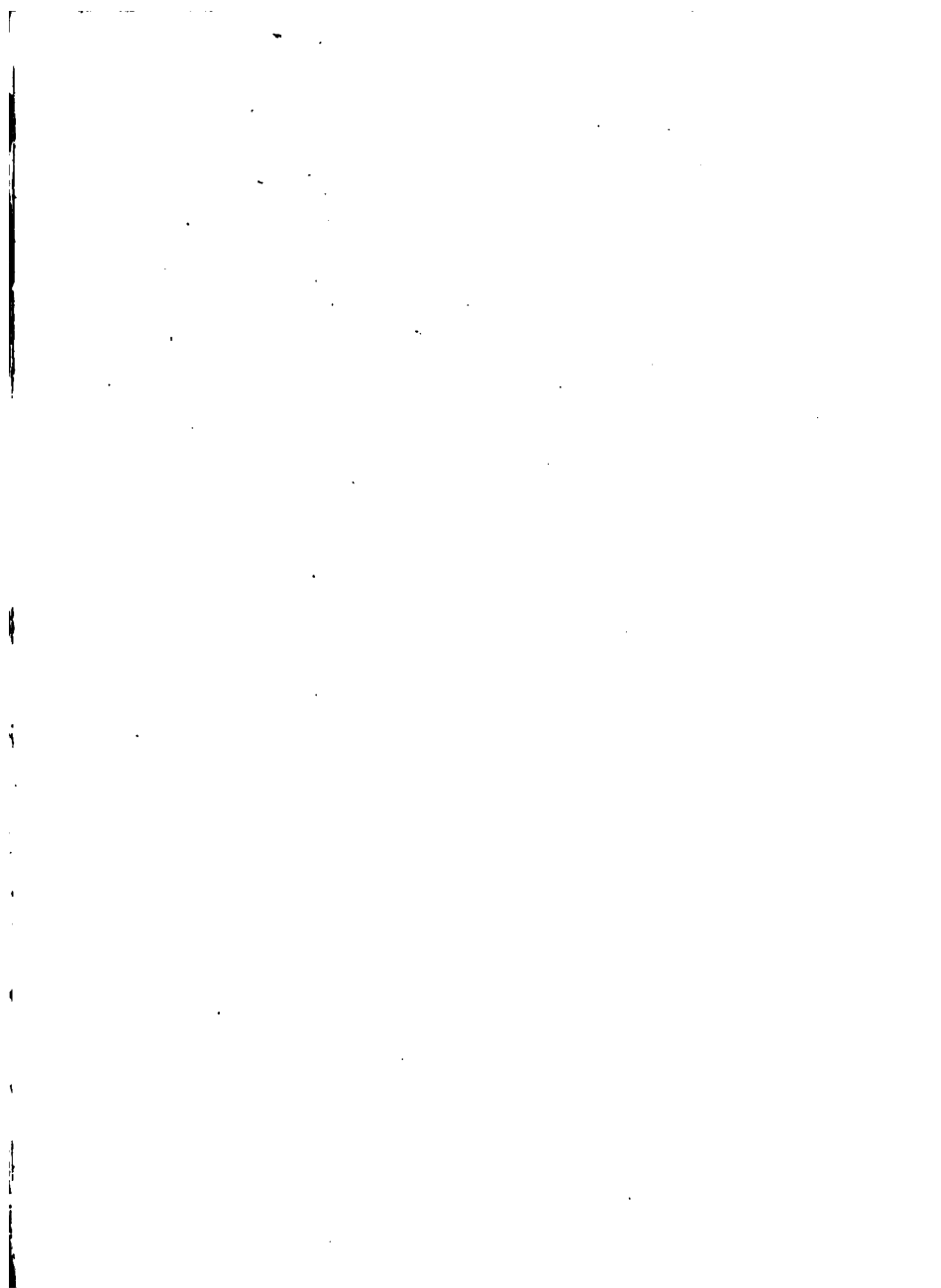
JAMES WALKER, D.D., LL.D.,

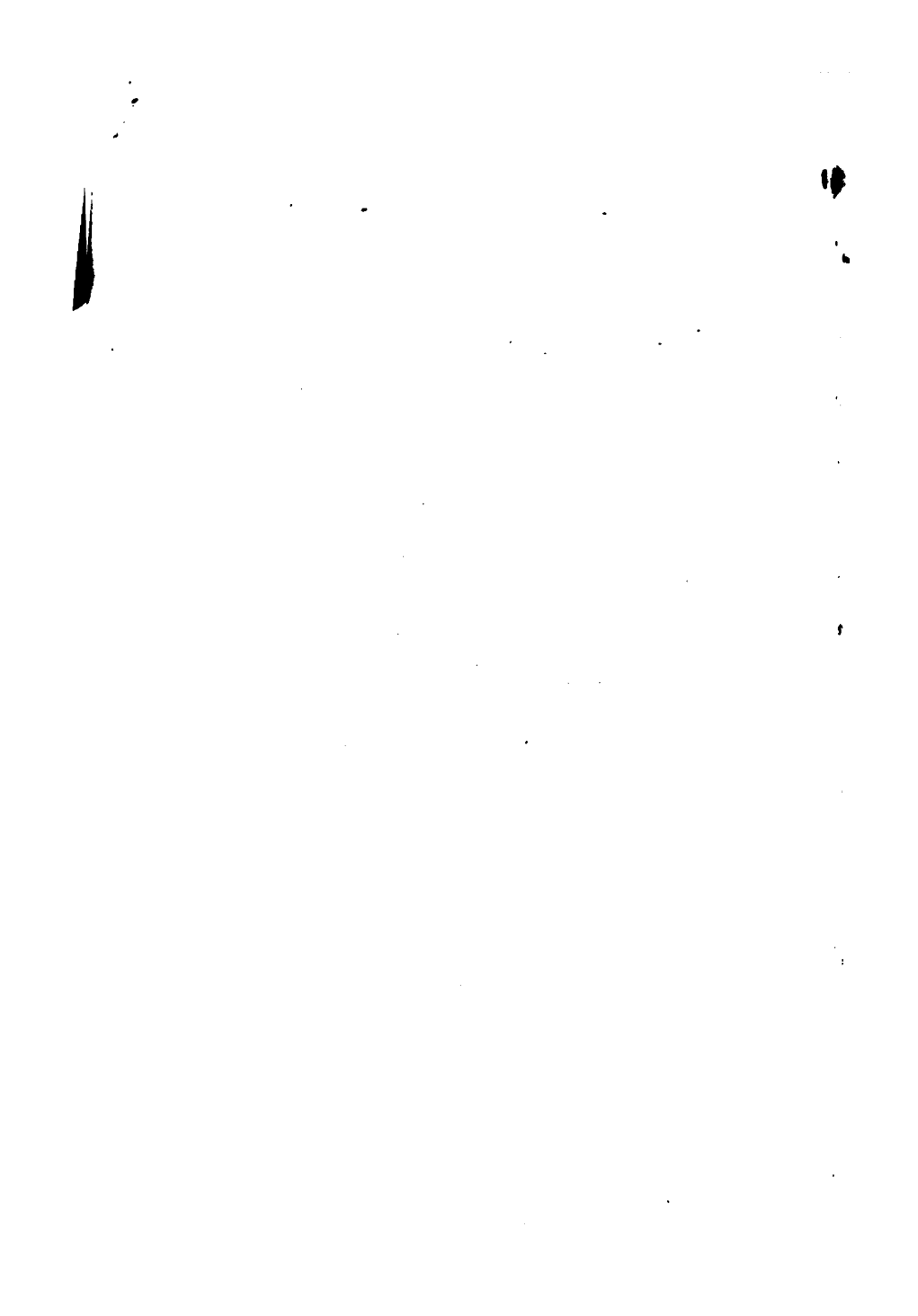
(Class of 1814)

FORMER PRESIDENT OF HARVARD COLLEGE;

"Preference being given to works in the Intellectual
and Moral Sciences."

0

IULI FIRMICI MATERNI V C
DE ERRORE PROFANARUM
RELIGIONUM

p. 66

EDIDIT

KONRAT ZIEGLER

ADIECTAE SUNT DUAE TABULAE PHOTOTYPICAE

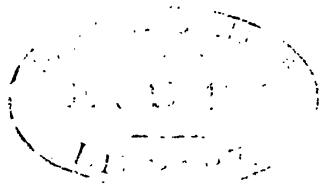
• MCMVII

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

S. 11.5

Walker fund

HERMANNO ZIMPEL

PRAECEPTORI DILECTISSIMO

S

PRAEFATIO.

Matthias Flacius Illyricus strenuus Lutheri suc § 1
cessor¹⁾ dum in conscribenda 'historia ecclesiastica' occupatus bibliothecas acri studio perscrutatur, Mindae in codicem quendam incidit continentem 'Iulij Firmici Martini V. C. de errore profanarum religionum ad Constantium & Constantem Augustos librum', quem cum et ineditum esse cognosceret et 'dignissimum libellum qui extet', censeret 'tum propter sermonis elegantiam, tum propter vetustatis Ethnicae simul et Christianae, quae in eo continetur cognitionem', typis mandandum curavit Argentinae apud Paulum Machaeropoeum, sumptibus Iohannis Oporini, anno MDLXII. Tanta autem neglegentia munere suo functus est Flacius cum in textu Latino constituendo tum in exprimendis verbis Graecis ex Homero vel aliunde excerptis — quae quam spurcis mendis horreant, vix dici potest —, ut permulta emendanda posteris relinqueret, qui in resarciendo textu ab editore primo obscurato potius quam in lucem edito multum frustra desudarunt propterea, quod Flacii codicem per ter centenos annos invenire et inspicere non potuerunt.

Primus igitur post Flacium Ioannes a Wower, cuius editio anno MDCIII ex bibliopolio Frobeniano prodiit (Hamburgi), Firmico operam studiumque ita navavit, ut iure in calce libelli gloriatur 'ex subverbusto, ut antiqui loquebantur, non dedititium, sed in fraudem legis Aeliae Sentiae civem Romanum' Firmicum se fecisse. Is

---

1) Cf. Wilhelm Preger, Matth. Flac. Illyr. und seine Zeit, 2 voll., Erlangen 1859/61.

multos Flacii errores in notis, plures tacitus in textu ita correxit, ut plus semel Flacii sordibus detergis codicis verba divinando restituerit, nec rarius, ubi codicis menda Flacius expressit, certissimas emendationes invenit. Additae sunt multae neque inutiles notae et Iosephi Scaligeri epistula, cuius ingenio loci quidam optime sanantur. Multo igitur maiora Woweri in Firmicum merita, quam ex nostra editione ad codicem rursus emersum accurate recensita apparet; quod ideo tenendum, ne iure videatur veritus esse, ne 'maiores indubie laborem quam laudem' in Firmico emendando inveniret.

Woweri opera fundamento usi sunt per duo saecula, qui post eum Firmici libellum ediderunt. Adiecerunt sane plures adnotationes, quibus res mythologicae quaeque de mysteriis Firmicus tradit illustrarentur, ipsis vero verbis nemo operam dedit, nisi quod I. Fr. Gronovius de locis quibusdam egit in monobiblo observatorum in scriptoribus ecclesiasticis, Daventriae 1651 (c. 9, p. 92—98). Talium editionum seriem descriptam habes apud Muentherum p. XXIX, unde capitum divisionem in editione Oberthueriana (Wirceburgi 1783) prima esse institutam discimus.¹⁾ Paragraphos Halmius addidit.

Fridericus Muenther, episcopus Selandiae, Hauniae MDCCCXXVI Firmici libellum edidit instructum rerum verborumque commentario locupletissimo et praefatione, qua Iani Michaelis Hertzii nisus dissertatione 'De Iulio Firmico Materno eiusque inprimis de errore profanarum religionum libello', Hauniae 1817, de scriptoris nomine aetate vita ac de scripti fontibus origine argumento optime plerumque disserit. Quae omnia ad verbum expressa sunt in Patrologiae Parisinae quam Migne composuit tomo XII (1845).

Secuta est Muentheri curas Francisci Oehlerii editio

---

1) Hanc divisionem leviter mutavit Oehlerus, qui pristina capita XI et XII in unum contraxit. Oehlerum nos (cum Burzio et Halmio) secuti sumus.

(in 'Bibliothecae Patrum Ecclesiasticorum Latinorum selectae . . . editae curante E. G. Gersdorf' vol. XIII, Lipsiae 1847, p. 57—120) eo insignis, quod primus Oehlerus ad criticae artis leges textum recensuit. Ipsum sane Flacii codicem invenire non potuit, sed memoratu digna sunt, quae de hoc argumento p. VII epistolae ad Fr. Aug. Ecksteinium editioni praemissae exposuit: 'Ad libellum Iulii Firmici Materni de Errore Profanarum Religionum aliud subsidium comparare mihi nullum licuit praeter exemplum aliquod editionis principis anni 1562. Nam de Codice Mindensi, ex quo Flacius Illyricus Firmici opusculum se edidisse ipse in praefatione sua profitetur, scripseram quidem ad V. D. Immanuel, Gymnasii Mindensis Rectorem, sed mox certior factus sum a V. D. Immanuel et a Mooyer, Viro Humanissimo, illum iam per centum et triginta abhinc annos desiderari neque in vicinarum urbium bibliothecis, ut Hannoverana Ducis Cantabrigiensis et Bremensi, in quas ex Mindensibus thesauris multa olim delata esse constat, neque volam neque vestigium eius comparuisse ullum.' Hac igitur spe dissoluta Oehlerus tamen non satis habuit Woweri textum — quod priores omnes ne Muentero quidem excepto fecerant — expressisse, sed ad ipsam editionem principem suam editionem diligenter nec sine aliquo fructu recensuit.

Sed aliquot annis post felici casu Conrado Bursian contigit, ut in Bibliotheca Vaticana inter libros Palatinos codicem inveniret numero 165 signatum, qui cum adiectis quibusdam capitibus libri X recognitionum Pseudoclementinarum Firmici librum illum contineret quemque eundem esse ac Flacii exemplum statim intellexeret. Ad eum igitur codicem religiosa ut dicit diligentia collatum Lipsiae anno 1856 novam Firmici editionem curavit, et confitendum hanc Bursiani operam, quippe qui primus codicem excusserit, si minus laudandam esse, at tamen usum aliquem praebuisse.

Quod negandum de ea quae Bursianeam excepit editione, Halmianam dico, quae in volumine II corporis

quod dicimus Vindobonensis anno 1867 prodiit. Halmius ut ceterum strenui philologi laude fruitur, ita in hoc quidem scriptore edendo incredibili fere negligentia ac levitate quadam nullo modo excusanda grassatus est. Eo autem maxime vituperandus est, quod quae ab ipsa librarii manu in codice scripta essent, quae evanuisent, quae a manu recentiore renovata essent, minime satis accurate significavit, quamvis plus semel polliceatur. Sed etiam graviore quam Halmius reprehensione Lorenzius dignus, vir de Plauto quidem bene meritus, in Firmicum autem gravi peccatorum onere depressus. Qui cum aliquot codicis scripturae a Bursiano non satis dispectae Wilmannsii opera pristinum splendorem consecutae essent, suscepto negotio codicis iterum conferendi quae debebat adeo non praestitit, ut pessimam omnium esse Halmii editionem Lorenzii collatione innisam mitissimus quisque iudicare debeat. Cum multi Flacii errores non correcti sunt, tum loci quidam, qui in prioribus editionibus e Flaciana expressis rectius legebantur, in Halmiana (ut in Bursianea) miserum in modum depravati sunt, cum, quibus manus recentior puras membranas polluit, ea genuinis Firmici verbis a Flacio ex integro codice excussis isti praetulerint.

Halmiana quam indigna bonae editionis nomine esset, per triginta annos philologos fugit. Tunc demum Krollius, cum una cum Skutschio Firmici Materni Matheseos libros recensere coepisset, nimis neglegenter ab Halmio hunc textum tractatum esse intellexit (Berl. phil. Wchschr. XVII 1481). Quod paulo post Skutschius comparatis exemplis photographiis earum codicis paginarum quae difficillimae sunt lectu, etiam clarius perspexit et de eo argumento in Mus. Rhen. vol. LX, p. 262 sqq. fusius egit. Ibidem et adhibitis fontibus, quos Firmicus descripsit, et collatis locis similibus Matheseos (quod iam Krollius l. c. fecerat) et observatis legibus clausulae rhythmicae sat multos locos correxit. Deinde Skutschio auctore nos ad paginas illas codicis situ vel madore confectas denuo adgressi acri investigatione haud

mediocrem numerum plane novarum lectionum et emendationum expiscati sumus, de quibus Mus. Rhen. LX, 273—296 rettulimus. Deinde vero superiore hieme toto codice excusso alteram messem fecimus haud spernendam, quae res § 6 accuratius tractabitur. Nec denique Theodorus Friedrich praetermittendus, qui in dissertationis 'In Iulii Firmici Materni de errore profanarum religionum libellum quaestiones' (Bonnae 1905) capite primo ('Quaestiones criticae') etsi Halmianae vilitate deceptus de ratione, quae intercederet inter nostrum Palatinum et Flacii codicem Mindensem, falsum iudicium tulit, tamen de compluribus locis non sine bono fructu egit et A. Dieterichii coniecturas quasdam palmares publici iuris fecit.

Ad ipsius codicis unici iam transgrediamur descrip- § 2
tionem. Codex Vaticanus Palatinus Latinus 165 P
(P) scriptus est in Germania saec. IX — X. Traubei enim τοῦ μαναρίτου de eo verba sunt haec (in litteris ad Skutschium datis, v. Mus. Rhen. LX 265 adn.): 'Die zweite Hand kann sehr wohl saec. XVI sein; die erste ganz gut deutsch, ob auch Mindisch, kann ich und läßt sich wohl überhaupt schwer sagen. Unmöglich ist es gewiß nicht, daß die Handschrift nicht nur Minden gehörte, sondern dort auch saec. X geschrieben wurde. Vgl. meine Bemerkungen zur 7. Auflage von Wattenbach, Deutschlands Geschichtsquellen I, S. 380f. Wahrscheinlich scheint mir indessen, daß sie karolingisch und nicht ottonisch ist.'¹⁾ Continet codex nunc — post unum folium postea additum, in quo praeter numeros quosdam notasve titulus legitur hic a manu s. XVI vel XVII scriptus: 'Iulii Firmici Materni Viri Consularis de errore profanarum religionum' — 36 folia formae quartae minoris, quorum quater octonis (5—36) IV quaterniones quos dicunt formantur, quattuor priora folia (1—4) reliquiae sunt quaternionis — nisi forte trinio fuit vel quinio, quod quamquam vix

---

1) Plura de eo codice in Traubei schedis relictis non inveniri scribit Bollius.

credimus prorsus infitias ire non possumus —, cuius et prima et ultima bina folia inter se conexa perierunt. Restant igitur foll. 3. 4. 5. 6. (nunc 1. 2. 3. 4.)

Perierunt „ 1. 2. 7. 8.

Quo factum est, ut et initio Firmici libellus mutilus sit, et post fol. 4 magna hiet lacuna cum magno dolore nostro, quoniam ibi de Mithrae sacris accurate auctor egit. Atqui librum Flacii Mindensem isdem lacunis dedecoratum fuisse docet editio princeps ex eo expressa. Confiteamur igitur necesse est, quoniam ipsius codicis Palatini mutilatione iactura illa pretiosissimarum membranarum facta est, Flacii codicem Mindensem eundem fuisse ac nostrum Palatinum. Quod Mus. Rhen. LX p. 417 sq. disertis verbis explicavimus.

Singuli quaterniones priusquam per bibliopegum compingerentur, separati loco quodam madido servabantur, quo accidit, ut primae cuiusque et ultimae singulorum quaternionum paginae scriptura evanesceret. Sunt folia 1^r, 4^v, 5^r, 12^v, 13^r, 20^v, 21^r, 28^v, 29^r; accedunt folia 2^v et 3^r, i. e. interiores paginae quaternionis primi, et foliorum 16^v et 17^r, i. e. interiorum quaternionis tertii paginarum, partes superiores.

Correcturae nisi certis quibusdam locis non multae inveniuntur. Quarum paucissimae ab ipso librario illatae sunt velut cap. XV 5 *remedia* corr. m. 1. ex *remediū* et alibi. Ceterae correcturae trium manuum sunt.

p 1. *p* est manus vetusta, quae pusilla vitia correxit nisi quod c. II 3 *repperiri* supra lineam addidit et XXV 2 *recepit* correxit ex *accepit*. Praeterea hic illic singulae litterae quae exalbuerant a *p* videntur esse renovatae. Huic denique correctori debentur numeri, qui in extremis singulorum quaternionum paginis in margine inferiori extant. Legimus enim in fol. 12^v: II; fol. 20^v: III;

fol. 28^v: IIII; fol. 36^v (in fine libri): V. In fol. 4^v nullus est numerus. Unde concludere licet, cum corrector *p* hosce numeros inferret, integrum tunc primum quaternionem fuisse, nunc et iam s. XVI lacerum. Quo sententia quodammodo commendatur, quae adhuc ferebatur nullis allatis causis, plura quam duo folia prima libelli Firmiciani non interisse, quod sane etiam ex ipso libelli argumento et indole coniciendum est. Quamquam prorsus negare non licet iam antequam corrector *p* integrum quaternionem primum numero I ornaret, codicem mutilari, scilicet uno vel pluribus quaternionibus orbari potuisse.

2. π_1 signavimus manum recentiorem, s. XVI, cui π_1 omnes in fol. 1^r et aliae quaedam in ceteris paginis correctiones debentur, quas Mus. Rhen. LX 422 collegimus. Hae correctiones omnes consentiunt cum lectionibus editionis principis, unde iam l. c. p. 423 ipsius Flacii manum esse π_1 suspicari sumus, ut qui quae legere non iam posset, suo ingenio suppleverit suisque coniecturis non editionem solum, sed etiam ipsum codicem inquinaverit. Quam suspicionem veram fuisse nunc intelleximus, cum ex Tabulario Urbico Ratisbonensi nobis petentibus in Bibliothecam Regiam Universitatis Vratislaviensis fasciculus quidam missus sit (numero signatus 26), continens trecentas fere epistulas a Flacio scriptas ad Nicolaum Gallum superintendentem Ratisbonensem. Quibus collatis cum codicis folio 1^r, cuius tabula photographica a Skutschio comparata nobis praesto est, tantam cognovimus et totius 'ductus' quem dicimus et singularum litterarum similitudinem, ut quin a Flacio illae correctiones in codice scriptae sint, iam dubitari non possit. Quod ut quivis perspicere possit, etiam ex illis epistulis unam photographica arte exprimendam curavimus, cuius exemplum phototypicum una cum exemplo folii 1^r codicis invenies in calce libelli.¹⁾

1) Expressimus epistulae die XIV. octobris anni 1561 scriptae (no. 217) paginam alteram, cuius in septima linea legitur vox *igne*, quam conferas cum voce *ignē* in margine dextera folii 1^r codicis Palatini exarata.

— His igitur satis confirmatis cetera quoque, quae olim (l. c. p. 423 sq.) de fato codicis coniecimus, veri simillima esse concedes, scilicet eum a Flacio sive suis sive Electoris Palatini sumptibus monachis Mindensibus 'extortum' (ut Flacius ipse dicit de codicibus quibusdam a Fuldensibus emptis) sive statim sive post mortem Flacii¹⁾ in Bibliothecam Palatinam pervenisse.²⁾

1) quod vix credemus, cf. Oehlerii praefationem editionis Arnobianae (Lipsiae 1846), p. XXII, ubi de Arnobii codicis nunc Bruxellensis variis casibus disputat, quem olim Flacius Illyricus ex Monasterio Sti. Michaelis Luneburgensi sibi paravit. — Addimus hic, quae, dum plagulas corrigimus, auctore Bollio de libris Mindensibus liberaliter nobiscum communicat Paulus Lehmann: 'Ob Flacius selbst in Minden gewesen ist oder ob sein treuer Gehilfe Marcus Wagner die dortigen Bibliotheken für das Centurienwerk besucht hat, kann ich aus dem bisher von mir gesammelten Material nicht feststellen, ebensowenig ob der Codex rechtmäßig erworben oder gestohlen ist. — Der Firmicuscodex ist nicht der einzige Mindensis, der in Flacius' Händen gewesen ist; so stammen die Wolfenbütteler Hss. Helmstedt 1044 und wahrscheinlich auch 1008, die mit der Hauptmasse der Flacianischen Bücher im Anfange des 17. Jahrhunderts nach Helmstedt gekommen sind, aus Minden. Bei den nahen Beziehungen zwischen M. Flacius III. und dem Pfalzgrafen Ott Heinrich ist es nicht auffallend, daß wir den einen Mindensis Flacii in der Palatina wiederfinden. Flacius wird ihm dem Kurfürsten geschenkt oder verkauft haben [cf. Mus. Rhen. LX 424¹⁾]. Zu gleicher Zeit dürfte auch Vatic. Pal. lat. 825 mit der Chronik des Sulpicii Severus von Flacius an Ott Heinrich gekommen sein (cf. Halm, CSEL I p. V sqq.). Dieser Palatinus lag ursprünglich wie die codices Flacii in Wolfenbüttel, Helmst. 1060 und 1102, in Hildesheim, in dessen Bibliotheken die Centuriatoren nachweislich viel gearbeitet haben. — Mit Dr. Ziegler bezweifle ich, daß der Mindensis erst nach des Flacius Tode in die Pfalzbibliothek gekommen sei, wengleich Zieglers Zweifel durch den Hinweis auf die Schicksale des Brüsseler Arnobius schwach begründet ist.' — Addit altera epistula v. d. etiam tertium codicem Palatinum nunc Vaticanum, Vat. Pal. Lat. 296, continentem Hincmarorum scripta (cf. Traube in Mon. Germ. Poetae aev. Carol. III 408), Flacii in manibus fuisse veri simillimum esse.

2) Lectionum in codice et in ed. princ. discrepantium multae — ut de Flacii coniecturis taceamus — facile explicantur codice accuratius inspecto. Velut V 1, ubi *ignem* (*putant*) ex-

3. π_2 signavimus manum correctoris, qui post excusum a Flacio codicem folii 5^r scripturam veterem, quae maxima ex parte evanuerat, ita renovavit, ut, quae distinguere posset, quam accuratissime reficeret sententiae minime ratione habita, quo factum est, ut stultissimae ibi ineptiae legantur; v. Skutschium l. c. et quae nos l. c. p. 279—284 et 423 sq. exposuimus.

De orthographicis pauca dicenda, quoniam accuratissime nostra editio unici codicis lectiones reddit. Ex Halmii textu apparet quidem plerumque a Firmico formas non assimilatas scriptas esse, quod etiam in Matheseos libris factum esse Krollii et Skutschii docet editio, cf. etiam praef. p. VII. Sed negligens Halmius his quoque in rebus fuit, unde compluria eius generis a nobis correctae sunt. Id quoque egimus, ut si quid in codice cum compendio scriptum esset, eam formam suppleremus, quae similibus formis alibi sine compendiis exaratis commendaretur. Semper igitur scripsimus *componere* pro *cōponere* codicis itemque *compago*, *comparo*, *compello* cet. pro *cōpago*, *cōparo*, *cōpello* cet., quia formae tales qualis *compago* passim in codice leguntur, formae tales qualis *compago* nusquam. — Compendia scito nisi illa usitata non inveniri. Semper fere *m* finiens per compendium scribitur hunc in modum: *ū*, sed paucis locis etiam sic: *ū*. — *-orum* finiens modo *orū* scribitur modo *orā*. — *-us* finiens plerumque abbreviatur in dativis pluralis III. declinationis (e. g. *finib;*), raro in talibus vocibus qualis *eius*; *qā*, *qā* et similia non crebro; semel *n̄* pro *non* (III 4 *non in honorem*); semel *unt* finale abbreviatum: c. XV 3 *fuerunt*; *p*, *p*, *p̄* saepius quam *pro*, *per*, *prae*; *q̄* semper fere pro *que*; *ē* semper fere pro *ae*, sed aliquoties *æ*; de vocula *et* v. infra; denique semper fere *d̄s*, *d̄ms*, *s̄ps*, *s̄cs*, *x̄ps*, *ihs* pro *deus*, *dominus*, *spiritus*,

habet *P*, *Iovem* ed. pr., ruga membranae inferior litterae *g* circulus ita obtegatur, ut nisi diligentius inspexeris, *iouem* potius legas quam *ignem*. VIII 5 cod. ita habet: *no* *Nomine* litteris *no* vix deletis: *in nomine* ed. pr.! — Quorum similia exempla multa facile colligere possis.

sanctus, Christus, Jesus et n̄ri, ūri pro nostri, vestri cet.; *ōnes* vel *ōnes* pro *omnes* cet. — Singula verba rite dividuntur, nisi quod praepositiones plerumque cum sequenti qualibet voce copulantur similiterque particulae *et* et *ac* (*atque*). Substantivum *animadversio* semper scriptum est *anim adversio*.

§ 3 Sed haec ut vix memoratu digna breviter attigisse sufficiat. Accuratius de distinctione (vel ut nos nunc dicere consuevimus de interpunctione) codicis agendum. In eam animum attendere vix coeperamus, cum ad certas leges eam esse institutam perspeximus. Quae, ne longi sumus, plane cum iis consentiunt, ad quas Terentii fabulas quasdam in codice Bembino a Joviale correctore esse distinctas Robertus Kauer docuit in praeclara commentatione quae inscribitur 'Zu Terenz' in 'Wiener Studien' XXII 56 sqq. Ibidem p. 86 ostendit eas distinguendi leges easdem esse quae adhuc in omnibus iis quas nos 'Romanas' dicimus linguis in usu sunt. Quam distinguendi rationem rectissime 'psychologicam' appellavit, cum nostra i. e. Germanorum ratio distinguendi logicae artis leges quam potest diligentissime sequi studeat. Id enim nos operam damus, ut signis apposis grammatica i. e., si summatim dicere licet neglectis singulis quibusdam, logica periodi structura quam dilucidissime illustretur. Romani vero eorumque adhuc progenies, ubicumque in recitandis periodis interstitium intercedit, ibi distinguunt.¹⁾ Quod priusquam exemplis ex Firmico sumptis comprobetur, alterum quiddam monendum est. Cum enim rhetoricae esse distinguendi leges exploratum sit, iam patet coniunctissimam esse cum ratione distinguendi etiam clausularum disponendarum rationem.

1) Cf. quae Norden in Comment. ad Verg. Aen. VI (Lips. 1903) append. II 4 'Interpunktion' (p. 377—381) de distinctione codicum quorundam Vergilii explicavit; ibidem p. 464 de codice Leidensi 28 s. IX monuit, in quo Horatii carmina easdem ad leges distincta sunt subscribente Mavortio, v. O. Kelleri editionis vol. I^o p. XXV (Lips. 1899); nonnulla etiam ad distinctionem pertinentia inveniuntur in Nordeni libro 'Die antike Kunstprosa' (Lips. 1898, p. 952 et alibi v. ind.).

Haec primum investiganda. Qui enim adhuc de clausulis egerunt, in eo potius studium suum posuerunt, ut quibus legibus clausulae formarentur indagarent, quam ut quibus periodi locis ad numeros verba solerent concipi quaererent; quod divinando potius quam diligenter observando stabuebant. Pertractato igitur Firmici libello hanc ei in disponendis clausulis supremam legem esse pervidimus, ut quam maxime orationis membra inter se aequata in clausulas cadant. Rhetoricum hoc praeceptum cum summam imperii teneat, tamen verborum sententiam nullo modo neglegi posse consentaneum est. Atque hae quidem sunt leges, quibus rhetorica periodi dispositio cum grammatica structura conciliatur.

1. Enuntiationes relativae vel coniunctionales, quae ad supplendum substantivi vel verbi sensum adduntur, in unum cum eo contrahuntur, velut II 5 *Frustra tibi hanc aquam quam colis* (— — — —), *putas aliquando prodesse*. VII 1 *dives rusticus cui propter divitias Pluton fuit nomen* (— — —) III 3 *sed hoc agis ut annuis luctibus occupatus* (— — — —) *vitam semper fugias mortem requiras* (— — — —). In fine talium enuntiationum clausula ponitur, nisi cum admodum breves sunt, velut XV 2 *cum cuius filiam petebat fraude proditoris occidit*, vel cum eius enuntiationis finem totius periodi finis subsequitur; in unam enim tunc clausulam ambo saepissime colliguntur, velut IV 3 *nihil vobiscum referetis quod deus qui vos fecit agnoscat* (— — —).

2 Enuntiationes quae adverbiales vocantur per se plerumque coli instar sunt clausula instructi, nisi nimia earum brevitate cum finitimis verbis eas in unum commiscere rhetoricae concinnitatis legibus scriptor cogitur. Exempla sint haec: II 2 *Isis repudiato Tyfone ut et fratrem sepeliret et coniugem* (— — — —), *adhibuit sibi Nepthum sororem sociam et Anubem venatorem*. III 3 *Ut gratias pro renatis frugibus agas ululas* (— — — —), *ut gaudeas plangis*.

3. Enuntiationes coordinatae semper fere separantur clausula interposita. Exempli gratia conferas II 2 ... *occidit*

Osirim artuatimque laceravit (— — — —), *et per omnes Nilī fluminis ripas miserī corporis palpitantia membra proiecit*. VI 6 *Qui qualia fecerit scelera* (— — — —), *vel quantum matri contra filium* (— — — —, an — — — —?) *vel sororibus contra fratrem* (— — — —) *imperaverit facinus* . . . XX 6 . . . *aut fidei fundamenta sustentat* (— — — —), *aut . . . colligit vires* (— — — —), *aut . . . immortalitate consociat* (— — — —), *aut legem promulgat* (— — — —), *aut . . . testimonium perhibet* (— — — —), *aut . . . diaboli percutit* (— — — —) . . . Singulae voces particulis et vel aut vel vel inter se coniunctae si minore sunt ambitu, numeris adstringi non possunt. Sin autem attributis auctae maiorem syllabarum numerum complectuntur, in numeros cadunt, velut II 1 *Sed in sacris suis quae mysteria vocant* (— — — —), *addunt tragica funera* (— — — —?), *et funesta calamitatis metuendae certamina* (— — — —): *incestum cum sorore adulteriumque commissum* (— — — —), *et hoc facinus severis mariti animadversionibus vindicatum* (— — — —). Si plura membra particulis inter se respondentibus et—et vel aut—aut congeruntur, ante ipsam enumerationem saepius interstitium fit, cf. IV 4 *et reverso pater prodigo filio* (4 cretici!), *et vestem reddit et parat cenam*. II 9 *Quaere quod te summo deo* (— — — —), *aut commendet aut reddat*. Multa membra breviora si ἀσυνδέτως ut Graeci dicunt enumerantur, bina vel terna coniuncta colon efficiunt clausula exornatum, cf. VII 7/8 *Quis vidit puerum solem quis fefellit quis occidit* (— — — —)? *Quis laceravit quis divisit quis membris eius epulatus est* (— — — —)? *Quis lunam rapuit quis abscondit* (— — — —)? *Quis Plutonis coniugem fecit* (— — — —)?

4. Vocativi breviores clausula carent velut IV 3 *Erubescite o miseri summitatem* (— — — —). VI 9 *Imitatur te Lycurge et sobrium institutum tuum sequitur* . . . XIII 5 *Gratias agimus Porphyri libris tuis*. Cf. XVII 1. XVIII 2. XXI 3. 5. XXVI 1. 2. XXVII 2. Casu clausula effecta est hoc loco: XV 2 *Si humana vis Abari* (— — — —) *miseros homines ossa venerari* . . . et ubicunque vocativus imperatores exstat, qui per se clausulam explet. Quodsi pluribus verbis

attributis vocativus augetur, novum colon factum clausula exornatur. Cf. VIII 1 *Quis vos caduci homines* (— ∞ ∞ ?) et per dies singulos summo deo variis generibus rebellantes (— ∞ — ∞ — ∞), ad hoc . . . Adde XIX 1.¹⁾

5. Sententiae longiores in minora membra dividuntur in clausulas rhythmicas cadentia, ut cuiusque structura et dispositio commendat, sed hoc saepissime observatur substantiva cum praepositionibus structa clausulis formatis a ceteris eiusdem enuntiati membris discerni, velut II 2 . . . et per omnes *Nili fluminis ripas* (— ∞ — ∞) *miseri corporis palpitantia membra proiecit*. II 5 . . . ut ex ipsa per veteres conscientiae cicatrices (— ∞ — ∞) *credentibus hominibus salutaris sanitas inrigetur* et tam multa alia sunt exempla, ut plura hic exscribere taedeat. Nec praetermittendae denique structurae participiales (cf. Norden l. c. p. 378 adn.), quae sive ablativi sunt absoluti sive participia coniuncta, per se coli vice fungi clausulisque finiri solent, velut II 6 . . . *inventionem vero cum fruges genitalis terrae fomento conceptae* (— ∞ — ∞) *annua rursus coeperint procreatione generari*. III 3 . . . sed hoc agis ut annuis luctibus occupatus (— ∞ — ∞) *vitam semper fugias mortem requiras*. XIII 1 . . . ut et huius inepta fragilitate detecta (— ∞ — ∞) *ad veritatis exordium mediocritatis nostrae sermo revocetur*.

His quidem breviter adnotatis potius quam diligenter exploratis — quoniam fusius de eo argumento agere non est huius loci, sed fundamenta tantum iacienda, ut nostra in hac editione distinguendi ratio et exponatur et defendatur — iam patet eam periodorum distinctionem, quae clausulis efficitur, eandem esse, qua Ioviales in fabulis Terentianis usus est, atque omni ex parte ut iam diximus consentit ipsius Palatini codicis distinctio. Nec tamen

---

1) Cf. (praeter Kauerum l. c. p. 67 sqq. et Nordenum l. c. p. 378 adn.) Fr. Sylla, *Qua ratione poetae veteres Romani in hexametro sensus interstitium collocaverint*, Vratisl. 1906 Diss. inaug., sent. contr. I: 'Veteres neque ante neque post vocativum nostro more interpunctione usi sunt.'

Bembinus et noster Palatinus — ut taceamus de codicibus Vergilianis et Horatianis supra memoratis — unica exempla praebent talis distinctionis, tertium addidit R. Kauer in commentatione 'Studien zu Pacianus' (Vindobonae 1902, progr.), cuius p. 2—5 multa exempla exhibuit distinctionis, quae in Paciani codice Reginensi s. X (et aliis eiusdem codicibus, v. p. 6) invenitur. Quam facile videre potes easdem, quas supra statuimus, et clausulas disponendi et distinguendi leges sequi, ut iam ipse Kauerus professus est p. 2 adn. 2: 'Es ist selbstverständlich, daß diese Interpunktion der sogenannten Schreibung *per cola et commata* entspricht.' Quid de origine huius codicum s. X distinctionis iudicandum sit, idem Kauer l. c. p. 6 rectissime explicat hisce verbis: 'Wer diese Interpunktion setzte, die auf das engste mit der rhythmischen Gliederung der Rede verbunden ist, der mußte für diese volles Verständnis haben, sie muß identisch sein mit der Interpunktion des Verfassers selbst, und wir können nur staunen, mit welcher Treue diese im Laufe der Jahrhunderte erhalten wurde.' Vix dubium, quin etiam in multis aliis codicibus eadem distinctio inveniri possit, dummodo perquirantur.

Accedit in codice Firmiciano alterum argumentum, quo eum qui textum distingueret rhythmicam vel rhetoricam orationis compositionem et intellexisse et respexisse probatur. Maiorum enim periodi membrorum initia semper fere littera maiuscula significantur. Ad illustrandam hanc rationem, simulque ut exemplum detur illius codicis distinctionis, totum caput XV accurate hic exscribemus nulla re mutata, nisi quod compendia dissolvemus omnia praeter siglum &, quod qua ratione ponatur statim perspicies.

Palladii etiam quid sit numen audite. Simulacrum est exossibus pelopis factum; Hoc auaris scythia fecisse perhibetur; Iam quale sit considerate quod scythia barbarus consecrauit; Estne aliquid apud scythas humana ratione conpositum? Et illa efferat gens hominum & crudeli

atque inhumana semper atrocitate grassata; Inconstituendis religionibus rectum aliquid potuit inueniri. Simulacrum hoc troianis auaris uendidit stultis hominibus uana promittens; Uendebatur deus | ut prodesset emptori; Et *fol. 14°* emptor suppliciter adorabat quicquid paulo ante uiderat subhastatum; Substantia autem simulacri ipsius exossibus pelopis est; Si humana uis auari miseros homines ossa uenerari. Purioris saltem & castioris hominis reliquias collige; Accedat idolo quod facis ex hominis uirtutibus meritum; Pelops indelicis amatoris fuit & diu prostituti pudoris damna sustinuit; Sed nec adulto ei scelus defuit eum cuius filiam petebat fraude proditoris occidit. Proditorum etiam ipsum periurus adgressus est & ne promissa redderet praemia hunc eundem per abrupta praecipitia iactauit; En cuius electa sunt ossa ut deus fieret qui urbes & regna seruaret Sed nec seruauit aliquando nec profuit; Et quid se maneat exurbium in quibus fuit casibus uidit; Incensa est troia agraeis agallis roma & ex utroque incendio palladium reseruatum est; Sed reseruatum non propriis uirtutibus sed humano praesidio; Ab utroque enim loco homines liberant. & translatum est ne humano flagraret incendio; Tanta numini humana fuerunt praesidia necessaria & ne arderet humanum quaesiuit auxilium: Dilatum est palladium ab incendio non liberatum. Stat sententia manet poena ignis imminet ignis urget quem uitare non poterit: Iam parturit flamma caelestis iam diuinae anim aduersionis monstratur aduentus Iam futurae cladis nuntiatur exitium; In hoc incendio palladium latebras inuenire non poterit. Ignis iste scrutatur abdita quaerit absconsa | Et quicquid er- *fol. 15°* rantes homines uanis persuasionibus perdidit rapida flammarum populatione complectitur; Uenit enim inquit dies domini ut ardens cliuanus audisti quid ueniat audisti quid ueniat; Nihil est quod exte collectum in apothecis dominicis reponi possit. Ardebis ut stipula cuius inanis uilitas incineres fauillasque seruatur. Quem rapax ignis uiolentia cogenti spiritus pascitur, Hic est exitus finisque

uester Haec est poena quam pro deceptis hominibus deus statuit. ut perpetuis ardeat flammis qui contra uoluntatem dei miserum hominem aut decepit aut perdidit; Uolo sane diligenter inquirere cuius mineruae hoc uolunt esse signum. Plures enim mineruas fuisse constat. nec aliquis in ista parte dissentit. Singulare itaque genus institutum artem propositumque dicamus. ut ex his omnibus inueniri possit palladium cuius mineruae sit nomine consecratum;

Vides certo consilio ut ante diximus et distinctiones et maiusculas esse dispositas, quamvis neglegentissimum vel auctorem eius distinctionis vel nostri librarium codicis in describendo exemplo fuisse appareat. Nam multis vides locis ubi propter clausulam postulatur distinctionem desiderari, nec raro errores inveniuntur, quorum gravissimum, cum ex codice in editionem principem irrepserit, Schefferus demum correxit. Scriptum enim est XXVIII 6: *Tumentes acsaeuientes undas calcastis oceani subremis uestris: Incogniti iam nobis paene maris unda contremuit: Et . . .*, sed distinctionem post uestris (et maiusculam I) delendam et post oceani ponendam esse et sensu et clausula (cf. Skutsch l. c. p. 270) comprobatur. Atque etiam XVII 2 (quem locum Skutsch p. 267 emendauit) distinctor ex aliqua parte erroris auctor, nam sic scriptum: *Mare nantes anatando neptunum dici uoluerunt. Et ex hoc quod libenter faciebant substantiam nominis figurantes Terrenam uim omnem atque naturam. ditem patrem dicunt. Quia . . .* Maiuscula T(errenam) sane novae sententiae initium indicat, sed deest distinctio.¹⁾ In summa tamen prudenti consilio cola quidem semper fere et commata saepius distincta esse negari non potest. — Unum denique monendum est interesse inter distinctionem et periodi dispositionem, quam ex clausulis colligimus, quod singula

---

1) In textu maluimus uoculam Et tenere lacunae signo anteposito, ut Et . . . figurantes membrum sit respondens alteri quod excidit, quam cum Skutschio delere.

polysyndeti membra plerumque omnia distinguuntur, quamvis clausula absit, velut XII 3 scriptum est: *Quis amumonē· quis alope· quis menalippe· quis chione ipphothoenq; cor- ruperit;* ac statim: *Steropen amat· aethyssā rapit· zeuxippē stuprat· querit pthoc. Et arsinoe. . .*

Quibus exploratis oritur quaestio, quatenus nobis in § 4 instituenda nova editio illa codicis, i. e. vel ipsius Firmici vel grammatici alicuius¹⁾ non multo posterioris distinctio respicienda sit. Ac speramus hanc quaestionem cum omnium consensu solvi posse. Hoc enim confidimus omnes probaturos esse antiquam potius distinctionem in textu ponendam esse antiqui scriptoris, quam qua nos soli Germani nunc utimur, cum ceterorum consuetudo ad usum antiquum proxime accedat. Quamquam non id agendum est, ut pristina textus forma omni ex parte restituatur. Quisnam titulos imitatus capitalibus litteris utatur? Immo hodiernum usum multo commodiorem hodiernis lectoribus unusquisque hac in re praeferet, ut qui perpetua continuatione ex illo antiquo more ortus sit. Eadem fortuna usa est ratio distinguendi, quae adhuc veteri consuetudini simillima a Francogallis Italis Hispanis servatur. Quid porro? Nonne ineptum omnino novis distinguendi legibus subiugare scriptorem, qui ad plane aliam normam periodos et composuit et disposuit? — Hoc quoque animadvertendum 'logicam' illam distinguendi rationem, quae etiam in vernacula lingua nostra hic illic nos offendit ac vinculis invidis implicare videtur liberum sermonem, linguae Latinae indoli acerrime repugnare. Etenim cum facili illa et faceta eius linguae mobilitate fieri possit, ut miro modo et verborum et sententiarum dispositio varietur, quo plastica ut ita dicamus et dilucida dictio efficitur, graviter incedens logica distinctio gracilem sermonem minime sequi potest pede claudo. Saepissime haeremus et grammaticae artis praeceptis distinguendo sal-

1) De veterum grammaticorum praeceptis consentientibus cum legibus, quibus Terentii textus in Bembino, Firmici in Palatino distinctus est, v. Kauerum, 'Zu Terenz', p. 60 sqq., 87 sqq., 113.

tantem sermonem coerceri posse desperare nos confitemur. Neque unquam editor ullus severius logice distinguere conatus est, sed plerumque ad libitum grammatica distinguendi praecepta modo spectasse editores modo neglexisse intellegimus qualibet editione recentiore inspecta. Modo ante sententiam relativam distinguunt, modo non distinguunt suo arbitrio usi; nam semper eo loco distinguere absurdum esse sentiebant potius quam sciebant. Incerti nunc traditam rationem sequuntur psychologiam, nunc eam, qua in vernaculo sermone uti solent.

Iam plura dixisse nobis videmur, quam res postulat. Unum tamen addendum. In eo nostris diebus permulti studium et posuerunt et ponunt, ut antiquae orationis compositionem artificiosam perspiciant summi momenti esse rati ad artis eius acumen intellegendum, structuram rhetoricam artificiaque quam clarissime explicari. Iam cum sciamus veteres, ut eam structuram lectoris vel recitatoris oculis demonstrarent, distinctione usos esse, nonne absurdum est aliam usurpare distinguendi rationem, qua artificiosa illa dispositio membrorum orationis non neglegitur solum, verum etiam saepissime obscuratur vel penitus evertitur? Velut in sententia IV 3 (*nihil vobiscum referetis*) *quod deus qui vos fecit agnoscat* si ad nostram legem distinxeris *quod deus, qui vos fecit, agnoscat*, iam clausula *fecit agnoscat* = *misere* discerpitur; ac talia innumera fere facile possunt congeri exempla!

Revertendum igitur ad rhetoricam distinguendi rationem unice aptam orationi rhetoricis artificiis compositae; revertendum ut suasit Wilamowitzius (Griech. Lesebuch II 2, 269), ut fecit Norden in edendo Vergilio.

At quibus distinctionibus utamur? Aliae a veteribus grammaticis commendantur, aliae in codicibus exstant, neque omnino satis aperta est 'historia distinctionis', neque ea, quae in codice Firmiciano leguntur signa, quae sunt . vel et : et ; — saepius sitne ; an : dispici non potest —, certo consilio variantur. Quare ne temere novasse videremur, retinuimus ea signa, quae nunc commu-

niter ab omnibus gentibus adhibentur — praesertim cum novis inventis! et praecipue? quis velit carere? —, ea lege usi, ut nisi clausula formata finis coli vel commatis indicatur, minime distingueretur. Neque vero hoc sufficit. Etenim cum intra sententiam in fine commatis clausula exstat, hanc quoque distinctione notandam esse apparet. Quodsi ibi quoque 'comma' quod nos nunc vocamus ponas, verendum, ne grammatica structura nimis obscura fiat, quod cavendum, si fieri potest. Quare et Scyllam et Charybdim vitaturi peculiari signo clausulae intra sententiam positae usi sumus puncto supra lineam constituto (·). Quod ibi quoque posuimus, ubi codicem secuti singula polysyndeti verba distinximus clausula non intercedente.

Superest ut de ipsarum clausularum formis pauca § 5 exponamus. Inveniuntur ubique formae illae ex tot tantisque operibus et commentationibus iam omnibus notae. Principem locum tenet clausula ea, quae cretico cum trochaeo concipitur. Excipit hanc crebritate clausula dicretica, cuius vice molossus cum cretico non ita raro fungitur; nec choriambum cum cretico plane Firmicum fastidisse quattuor docet certis exemplis: V 4 *Ergo si anima dividitur corpus est*. VI 4 *excruciatos necat*. XIII 2 *posteritas disceret*, XVII 3 *terram ipsam Cererem nominant*. Addendus fortasse locus IV 1 *vel Veneris virginis*. — Sequitur clausula ditrochaica praecedente cretico vel (satis crebro) molosso vel choriambo (36 locis) vel dactylo (46 locis). Mera ditrochaica (vel dispondiaca) clausula legitur his locis: II 3 *Osiridis sepulchrum*. VI 9 *de consilii sententia decreta est*. XV 5 *exitus finisque vester*. XX 5 *qua erigitur septentrionem qua vergit auster*. XXI 2 *non biformis est, sed multiformis*. In Zielinskii formam 5 (= $\text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—}$), v. 'Das Clauselgesetz in Ciceros Reden', Philol. Suppl. IX p. 601) quadrare videntur hae clausulae: III 1 *Et hanc volunt omnium esse matrem*. IV 3 *impudicis adhaeret membris*. XV 4 *in apothecis dominicis reponi possit*. XV 5 *Plures enim Minervas fuisse constat*. XXIII 1 *alius felicius nascatur*. — Formae denique dochmiacae

(— — —) iam Mus. Rhen. LX 291 sq. aliquot exempla collegimus, ac plura nunc, cum quibus locis clausula postuletur invenerimus, addere possumus: II 8 *per annos singulos* (non licet transponere *singulos annos* = — — — cl. locis II 4. 5. 9. XXVII 1. Math. fol. CV^r col. II v. 41, ac semper dicitur *per dies singulos*). III 3 *rationem videris*. VI 1 *specialiter intimanda sunt*. VII 5 *relicta Henna venerat*. XI *interemptus est*. XII 8 *Catamiti Iuno spernitur*, nisi hic legendum: — — —. XIII 3 *invito Joseph immo mortuo* (an legendum — — —?) XIII 5 *Porphyri libris tuis*. XIII 5 *vocatur et venit*. XVI 1 *Athenas condidit*. XVI 5 *invitus passus est*. XVIII 1 *sermone dicitur*. [XXII 2 *hortaris gaudeant cum Skutschio emendavimus hortaris <ut> gaudeant*]. XXII 3 *de sepultura proferis* (ubi Skutschius l. c. p. 270 transponit *proferis de sepultura*). XXII 3 *gratias deus tuus*. XXIII 1 *artus exiit*. XXIV 5 *filius dei* ac statim *dispositionis ordinem* (non distinctum est in codice, sed vox sequens maiuscula incipitur: *Etiam*). XXVII 1 *Proserpinae sacris*. Omnibus his locis — neque cetera olim collecta neglegas — post verba a nobis exscripta in codice distinctio invenitur, ac satis multi sunt, ut cupiditati transponendi, quo facillime optimas clausulas efficias, indulgere nolis. Saepius sed non semper praecedit creticus vel dactylus. — Restant pauci loci, quibus incerti haeremus, quia in numeros legitimae clausulae quadrare non videntur. Sunt hi: XIII 4 *conatus talia respondit* nescio an molossus (vel creticus? v. infra) cum ditrochaeo (vel dispondeo) esse possit: — — —. XXVII 1 *arbor pinea caeditur* ubi — — — probare veremur. XXVII 1 verba *idolum Osiridis sepelitur* ne transponendo quidem ad legitimam clausulam redigere possis.¹⁾ — Nec tamen uno loco transponere dubitavimus: XXV 3 *unum mortis exciperet exitum*, ubi traditum est *exitu exciperet*, cf. § 6, p. XXXIX.

1) At si neglecta quantitate *pineae* ut creticum, *sepelitur* ut ditrochaeum legas, optimas clausulas effici recte monet Skutschius: oritur cursus quem dicunt ex clausula.

Accedant observatiunculae quaedam prosodiacae.

1. *ī* finiens corripitur

- a) in infinitivo praesentis passivi: II 7 *reddi nūminibus*. XII 9 *inveniri non poterit*. XVI 2 *damnari debuerat*. XVII 1/2 *dici voluerunt* ter. XXII 2 *laetari compellis*. XXVII 1 *renovari disposuit*. 5 *liniri praecepit*. XXIX 2 *parci nec fratri*. Dictericum igitur habes VI 3 *inveniri vestigium* (et XII 5 *aliqui desiderat*).
- b) in dativo singulari III. declinationis: X *meretrici donasse*. Dicterica igitur est clausula XXVII 8 *pollicitationi respondeat*.
- c) in nominativo plurali II. declinationis: VII 9 *miseri mortales*, idem XVIII 8. XVI 3 *dicendi miserorum*. XX 4 *īsti casuri sint*. XXVIII 5 *pronuntiaturi sunt*.
- d) in II. persona perfecti activi: XV 4 *audisti quid veniat*.

2. *ō* finiens corripitur: II 6 *fomento conceptae*. III 4 *aratro dimoveat*, VII 1 *immutato sermone*. XII 7 *cāelo fecistis*. XIII 2 *Graeco sermone*. XV 3 *humano praesidio*. XXIII 1 *sepulto primo homine*. Itaque verba XV 3 *incendio non liberatum* nescio an legenda *ωωωωω*, ac fortasse etiam XIX 6 *evangelio cata Lucam* clausulam habemus: *ωωωωω*.

3. *ā* finiens corripitur: a) VIII 3 (*libidine*) *vestra dididitis*. XVI 4 *in terra dominetur*. XIX 7 (*pervigili*) *cura sollicitus*. XXVII 2 (*ex ista*) *flamma blandiris*. b) XXII 4 *reserva morituris*.

4. *ē* finiens videtur correpta esse II 6 *vere sunt funera*, si recte sic emendavimus scripturam codicis *verae* (cum Flacio; *vera* Bursian, Halm); quamquam etiam clausula *ωωωωω* ferri potest.

5. *ū* finiens corripitur: V 1 *vultu constituunt*.

6. *ae* finiens corripitur: XVI 3 *favillae servantur*. XVI 4 *notae sunt poenae*. XVIII 2 *animae contaminat*. Quin etiam XXIV 2 *iubente conlapsae sunt*.

Recte igitur se habet, quod π_1 II 1 praebet *metuenda certamina*, cf. Mus. Rhen. LX 276.

7. *ās finiēns corripitur*: a) II 4 *mittas inferias*. II 9 *quaeras aut lugeas*. XXII 3 *vivas ut vivit*. XXII 4 *mergas exitio*. XXIV 3 *desperas et deficiis*. XXVIII 13 *vivas aut pereas*. b) XVIII 6 *egestas insequitur*.
8. *ēs finiēns corripitur*: a) XXVIII 10 *speres auxilium*. b) VI 2 *pueriles inlexit*. XIII 6 *subiacentes imperio*. XX 7 *homines erigitur*. XXI 6 *praeferentes insignia*. XXII 1 *fauces unguentur*. XXVIII 1 *fontes ingenuos*.
9. *ōs finiēns corripitur*: XIX 2 *et demersos aperi oculos* (= $\cup \cup \cup \cup \cup$). Plura exempla praebet Mathesis, quorum pauca addimus: I 2, 2 (p. 6, 13 Kr. et Sk.) *avaros ac tacitos*. VI, fol. LXXI^r col. I v. 23 ed. princ. *alienos efficiet* (sic A et Marc. VI 156; eff. al. DN). XCI^r col. I v. 42 et II v. 1 *servos efficient*. XCIII^r col. II v. 18 *caecos efficient*.
10. *m finientem ante consonantem abici posse quattuor exempla evincere videntur*: II 6 *physicam rationem* (sequitur in codice distinctio et maiuscula) = $\cup \cup \cup \cup$, ac statim *istorum rationem* = $\cup \cup \cup \cup$. VI 8 *trepidationem delegeret* (= $\cup \cup \cup$ potius quam = $\cup \cup \cup \cup$, quia syllabae *-ōne* vel *-ōnis* exeuntes saepissime ad inchoandum clausulae creticum usurpantur, v. infra). XX 6 *legem promulgat*. Dubitare possis de his locis: VII 1 *consortium plures petebant* = $\cup \cup \cup \cup$? (An merus ditrochaeus? An cursus = $\times \times \times \times$?) VII 7 *absurdum et quam miserum sit* = $\cup \cup \cup \cup$ ($\cup \cup \cup \cup$?), si modo haec est clausula. Adde XX 6 *dominationis imperium sit* = $\cup \cup \cup \cup$ modo recte haec se habeant, v. p. XLIII.
11. *s finientem abici posse uno certissimo exemplo probatur*: VIII 3 *a deo factus sum*, cf. Zielinski 'Das Ausleben des Clauselgesetzes in der römischen Kunstprosa' (Philol. Suppl. X) p. 446, qui ex Pacato duo exempla simillima affert, sed ubique elisam esse *s finientem ante s* monet Skutschius. Dubitamus

igitur de his locis: XV 5 *exitus finisque vester* = *u u u u*? XXII 4 *diabolus christos suos* = *u u u u*? XXVIII 11 *nobis respondeat*. Ante sequentem *s elisa s* finiente multo melior efficitur clausula his locis: XVII 3 *casibus sermone Graeco*. XXVI 3 *operis substantia est*. XXVII 4 *aries subponitur*.

12. Restant singula quaedam. XIII 6 in codice scriptum est *et qui apud vos quasi dii coluntur*, at *di* legendum esse docet rhythmus. Similiter ut monosyllabam legas vocem *rei* loco XX 7 *Sit faustum felixque rei publicae* et *diem* loco XVII 2 *alterum paene diem faciat* = *u u u u u*. Unde etiam VIII 4 verba *Unum itaque e duobus facite* videntur legenda esse = *u u u u u u*, ut *duobus* trochaeum expleat.

Discimus magno exemplorum numero finientes longas Firmicum non iam ut longas aut sensisse aut pronuntiasse, cum tam saepe eas corripere non sit veritus; quod minime mirum saeculo p. Chr. IV.

Quibus denique artificiis ad formandas clausulas Firmicus usus sit, brevi sermone perstringamus. Quae enim Ciceronis artificia fuisse Wolffius in commentationis celeberrimae capite IV ('De clausulis Ciceronianis', *Annal. Philol. Suppl.* XXVI, p. 602 sqq.) accurate exposuit, iis omnibus fere Firmicus quoque passim usus est ita, ut formas quasdam clausulis praeter ceteras aptas ad taedium cumlaret. Atque in primis quidem ablativis in *-one* et genetivis in *-onis* cadentibus (et semel dativo *-oni*: XXVII 8, v. p. XXV) ad efficiendum primum clausulae trochaeum (velut I 2 *cogitatione colligimus*) nimium indulsit. Nam octoginta sex exempla ex modico libello notavimus, cf. Wolff, p. 627 et 630, *Mus. Rhen.* LX 284 et 292. Nec multo rarius ablativi et genetivi in *-ate* vel *-atis* cadentes inveniuntur (velut I 2 *potestate contraria*), quorum quinquaginta sex numeravimus. Formae in *-ore* vel *-oris* cadentes, velut V 2 *squalore demersi*, quindecim exstant. — Substantiva in *-mentum* cadentia creberrima in clausulis sunt (31!), cf. locos in indice collatos s. vv.

augmentum, commentum, documentum, elementum, figmentum, fomentum, frumentum, fundamentum, incrementum, linimentum, ornamentum, tormentum. Nimirum vix ullum instrumentum inveniri poterat ad formandam clausulam magis idoneum. Clausulae vim etiam in eo perspicis, quod cum gerundiva clausulae aptissima sint et saepissime (14 locis) usurpentur — v. indicem s. vv. *fugiendus, laudandus, miserandus, ridendus, venerandus*, Wolffium p. 629 sq. — forma *metuendus* quinquies invenitur, ac ter quidem in clausula, semel extra clausulam (XXVIII 10), semel in excerpto bibliaco (XX 4), ipsum verbum *metuere* a Firmico neque in libello de errore neque nisi egregie fallimur in Mathesi usurpatur, verum semper *timere*. Quod ne casu factum esse censeas, animadverte quaeso Romanarum quas dicimus linguarum usum, quae omnes quod sciam verbum *metuere* ignorant, ac ne substantivum *metus* quidem nisi apud Hispanos (*miedo*) servatur. Igitur Firmicus iam non dicere solebat *metuere*, sed gerundivum *metuendus* clausulae auctoritate aliquamdiu protectum est.¹⁾

Finem faciat quaestiuncula de particularum *que* et *atque* usu Firmiciano. Wolffius l. c. p. 633—637 ostendit Ciceronem, cum primo particula *que* nunquam fere usus esset, postea 'et in clausula et extra magis magisque id egisse, ut particula *que* uteretur' adeo ut in primo Officiorum libro 157 < extra, 98 < intra clausulam *que* inveniantur. Quod rectissime inde Wolffius explicat, 'quod Cicero, quia intellexit, quantam utilitatem particula praerberet ad clausulas fingendas, paulatim commotus est, ut frequentius ea uteretur'. Revixit igitur clausulâ suadente particula, quae cum priscis temporibus sola fere vocum coniungendarum munere functa esset (cf. Wölflin, 'Die Columna Rostrata' in 'Sitz. Ber. d. Bayr. Akad.')

1) 'Glossarium mediae et infimae Latinitatis conditum a Carolo Dufresne Domino Du Cange...' vol. IV (Parisiis 1846) vocem *metuendus* exhibet ut 'titulum honorarium', omittit voces *metuere* et *metus*. Arnobius in septem libris adversus nationes quinquies verbum *metuere* habet, saepius *metuendus* et *metus*.

1890 p. 297 sq.), quippe quae communis sit linguae Latinae cum ceteris eiusdem stirpis linguis (τὴ Graece, *ca* in lingua Sanscrita), iam Ciceronis aetate videtur aliis particulis cedere coepisse. Non autem veram eam vitam revixisse, sed in artificiosa tantum oratione aliquamdiu servatam esse et Romanae quas dicimus linguae monent, quae ea vocula plane carent, et Firmici nostri usus consentit, qui in libello de errore tricies bis¹⁾ vocula *que* utitur, et id duodetricies ad concipiendam clausulam, quater extra clausulam: XVII 1. XXI 1. XXV 3 bis. At haec quattuor exempla qualia sint, accuratius quaeso inspice. Primus enim locus non Firmici est, sed ex Pseudo-Quintiliano exscriptus. Altero loco, XXI 1 *de sanctis haec venerandisque prophetarum oraculis*, repetitam habes adiectivorum compositionem ex aliis duobus locis, quibus ad fingendam clausula formata est: XX 1 *sanctum venerandumque secretum*. XXVIII 9 *divinum venerandumque praeceptum*. Simile aliquid tertio et quarto locoprehendimus, cum *una eademque* utroque legatur, quod formulae instar esse apparet. Iamque in summa dicere licet Firmicum in libello de errore particulam *que* non usurpasse nisi clausulae gratia. In Mathesi autem ducenties septuagies bis (= 82,2 %) in clausula, undesexagies (= 17,8 %) extra clausulam vocula *que* invenitur.²⁾

1) Negleximus ut par locos bibliacos XXVII 7 et XXVIII 4.

2) Seclusimus de computatione hos locos: 2, 23, quo loco verba *assiduaque luminis* (ante *vel* — *vel*, cf. p. XVI) fortasse sunt = $\cup\cup\cup\cup$, nam brevis vocalis sequente *que* arsin explet, cf. 8, 1 *iuraque conquirimus*. 14, 28 *ceteraque quae discimus*. 49, 15 *malaeque decernunt* (quod vix credam esse = $\cup\cup\cup\cup$). 109, 2 *radiationeque coniunxerit*. 117, 5 *crebrioraque decernit*. 228, 16 *officiaque complentes*. Unde fortasse etiam verba 141, 1 *plenaque luminibus* comma sunt rhythmicum. 16, 4 verba *aci]em iudiciumque* nescio an sic legenda: $\cup\cup\cup\cup$. Locis 30, 19 *mutabilesque semper eventus* et 37, 16 *Afrorumque subdolas mentes* et fol. LIX^r col. I v. 7 *mutabilibusque semper errabunt* forsitan certo consilio clausulae $\cup\cup\cup\cup$ trochaeus praemissus, quod nescio an non casu creberrimum est apud Firmicum. 53, 3 codices fluctuant, et 68, 5 verba *etiam paren]tesque et filios* fortasse legenda

Transgrediamur ad voculam *atque*. Wolffius p. 637 — 640 ostendit Ciceronem a genuina lege (Skutsch, Forschungen I, p. 52/53), quae formam *atque* nisi ante vocales non usurpari iubet, nunquam fere recessisse, nisi cum ea forma ante consonantem posita ad formandam clausulam apta esset, ac de octo quae repugnant exemplis iure suspicatur 'aut . . . librarium errore pro *ac* his locis *atque* intulisse aut — quod fortasse multo magis probabitur — Ciceronem ipsum illud *atque* posuisse, non quo ita pronuntiaret, sed quia hanc scripturam ab aliis quoque velut Plauto ibi retentam esse scimus, ubi *ac* pronuntiabatur². Consentit quod de Firmici eius voculae usu eruimus. Omnibus enim quinque locis quibus ante consonantem forma *atque* posita est in libello de errore, formandae clausulae servit. In Mathesi *atque* ante consonantes invenitur quadragies septies, et quadragies sexies in clausula, unde unum qui obstat locum, fol. CI^r col. I v. 35, ad legem redigendum esse patet. Ante vocales nusquam in libro de errore forma *ac* scribitur sed semper *atque*; contra ut ante vocalem *neque* pro *nec* scribat, minime Firmicus curat, immo duodevicies ante vocalem *nec* ponit, ter *neque*, idque sola in formula *neque enim* (VI 7. XIII 3. XXIV 5) ut Statius et Martialis, cf. Skutsch, Forschungen z. lat. Gramm. u. Metrik I, p. 61 adn. At in excerptis Bibliacis semper forma *neque* occurrit et ante vocalem et ante consonantem (hoc quinque illud sex locis, v. indicem). — De vocula *ve* (cf. Wolff p. 640) annotetur uno quo exstat libelli de errore

sine elisione = *u-u-u-u* (quod multis eiusmodi exemplis commendatur Arnobianis); si minus, habes clausulam ferendam *u-u-u-u-u*. 117, 25 *necis ac vitae auctoritatem* scribendum cum *M* pro *vitalis necisque auctoritatem*, nisi forte hic quoque non elidendum. — 17, 8 scribendum (*Mens . . . cuncta regit atque componit*, et . . . *ignita ac sempiterna*) *agitatione perpetuat* ut habet ed. princ. (*perpetua* codd., *perpetuatur* Nemethy, Kr. et Sk.), cf. 280 7 et fol. LXXII^r col. I v. 40. — 246, 24 *adornantur* recte se habet, cf. de err. XXI 2. — 253, 16 *dantes* non delendum, et quia *ac* ante *exhibentes* ferri non potest (v. infra) et quia verba *pariter ac dantes* clausulam praebent usitatissimam (v. ad II 3); scribendum: *accipientes pariter ac dantes, exhibentes fidele commercium*.

loco eam clausulae gratiae adhibitam esse, cum ceterum semper *vel* dicatur; particulae *nē* nihil est cum clausula¹⁾.

Diversarum eiusdem vocis formarum ad clausulae arbitrium electarum duo observavimus apud Firmicum exempla. In libro de errore variantur formae *vinculum* et *vinclum*, nam XII 8 scriptum est *vincla sustinuit* = $\text{—} \cup \cup \cup$, sed XXV 4 *vinculo iungeretur* = $\text{—} \cup \cup \cup \cup$. In Mathesi Firmicus semel utitur forma *implicitus* 230, 12: *semper implicitos* = $\text{—} \cup \cup \cup$, cum ceteris (duodequadraginta) locis semper forma *implicatus* exstet; unde locum de err. I 1 correximus.

His quidem in universum explicatis transimus ad § 6 proferendas novas lectiones, quas codice iterum accuratissime inspecto locis adhuc plane obscuris eruimus, et ad pertractandos quosdam locos, quibus diligentiore opus est interpretatione, quam quae sub textu addi possit. Solius folii 1^v verba suo loco fusius enarrabimus. Minora tamen, velut quod II 3 *fuērunt* exstat in codice, ubi *fuērant* falso legebatur a Flacio Bursiano Lorenzo, emendabatur a Bursiano, sub textu breviter adnotasse satis habebimus. Idque monemus, ubicunque nil de iis lectionibus memoratur, quas olim (Mus. Rhen. LX 273 sqq.) publici iuris fecimus, ibi eas iterum diligenti examine habito certissime confirmatas esse.

Cap. V 2 in versu Mithriaco adhuc ferebatur scriptum esse in codice (*Μύσα βοοκλονίης*) CYNΔΕΞΙΕ (πατρός ἀγανού), quod in *νῆ δέξιε* correxit Bursianus, cuius coniecturam probavit Cumont (Textes et Monuments figurés

1) Addimus quae Minucii Felicis Octavio nuper perlecto de vocularum *que* et *atque* usu notavimus:

que in clausula 23 locis = 71,9%

que extra clausulam 9 „ = 28,1%

Sed valde dubitamus an etiam p. 5, 6 (Halm). 12, 2. 27, 13. 30, 1. 46, 25 clausulae *que* quodammodo serviat. Restarent tunc voculae *que* extra clausulam usurpatae exempla quattuor = 12,5%.

atque ante conson. in clausula 6 locis = 75%

atque „ extra clausulam 2 „ = 25%

Sed 47, 14 fortasse „ clausula statuenda est, ut unum exemplum (81, 11) supersit. De Arnobio alibi agemus.

relatifs aux Mystères de Mithra, tome II p. 14), repudiavit A. Dieterich (Mithrasliturgie p. 218), qui adiectivum *συνδέξις* ut formatum ad imitationem talium adiectivorum quale *σύνθρονος σύνεδρος σύνναος* explicari posse et ad sententiam aptum esse censuit; quod fusius Friedrich l. c. p. 19 sq. exposuit. Sed tota haec interpretatio, quippe quae deum Mithram eo versu appellari statuatur, stare non potest. Neque enim unquam Mithram cognomine *Μύστης* ornatum esse Cumontii indicibus probatur (tome II p. 532, 'Noms de Mithra'). Ac quo modo *μύστα βοοκλονίης* deus ipse *βουκλόπος* compellari potest? Deinde quis est Mithrae *πατήρ ἀγαθός*? Nusquam quicquam de Mithrae patre traditur, et qui fieri potuit, cum nullo patre genitus ex petra natus sit *θεός ἐκ πέτρας*? Quare 'Petram Genetricem' complures tituli tradunt (Cumont l. c. p. 533), patrem nullus. Neque igitur Mithram ipsum eo versu patet appellari, sed mystam Mithriacum; *πατήρ ἀγαθός* autem ipse est Mithras, qui etiam in quibusdam titulis 'genitor' appellatur. Quamquam etiam de cognomine 'pater' eorum Mithrae mystarum cogitari potest, qui summum gradum mysticum assecuti sunt; sed obstant Firmici verba, qui cum citato versu pergit *Hunc Mithram dicunt* . . . voce *πατρός ἀγαθοῦ* deum Mithram significari ipse videtur confirmare. Nec tamen magna est Firmici in rebus Mithriacis auctoritas, quippe qui paulo ante triformem illam deam cum Mithrae cultu confudit, cui re vera nihil est cum Mithra, cf. Cumont l. c. tome I p. 29, II p. 14 adn.¹)

Haec cum pro certo statui possint, in accuratiore versus interpretatione haeremus ac paene desperamus. Neque enim ut ferebatur *CYNΔΕΞΙΕ* in codice scriptum est, sed luce clarius *CYNΛΕΞΙΕ* legitur:

Μύστα βοοκλονίης συνλέξει πατρός ἀγαθοῦ.

Quid hoc est? *συνλέξει* scriptum pro *συνλλέξει* non ita

1) quod tamen impugnat argumentis haud spernendis Römer in 'Jahrbuch f. sexuelle Zwischenstufen' V II p. 725—727 (Lips. 1908).

mirabitur quisquis c. II 9 CYNXEPOMEN pro συγκαίρομεν et c. XIX NYNΦE scriptum esse pro νυμφε observaverit. Est ratio in hac absurditate. Sed quid est συλλέξει? Possis cogitare derivatum esse adiectivum quoddam συλλέξιος de substantivo σύλλεξις¹⁾, quod ut 'conventus' vel θλασ.ς intellegas, unde συλλέξιος ut θιασώτης vel tale quid interpreteris. Sed hoc verum esse vix credamus, et levi mutatione probabilem emendationem invenire frustra conati sumus, quamvis multa tentaremus, quae enumerare nihil refert. Nihilo minus tota versus sententia videtur perspicua esse. Nam cum obscurum illud adiectivum συλλέξει, utut emendandum est, sensum fere habuisse adiectivi alicuius quale 'particeps' et cum genetivo βοοκλονίης struendum esse veri videatur simillimum, hanc nisi egregie fallimur habemus sententiam: 'Mysta, particeps boum raptus patris augusti' quod idem est atque 'initiate sacris Mithrae'. — An latet in illa voce imperativus velut συλλάμβανε²⁾ (quod exempli gratia proferimus, non quo sic emendari posse censeamus)?

Paulo post *O nefariae legis fugienda commenta* legebatur a Flacio et Bursiano; *barbarae* pro *nefariae* legit Reifferscheidius, sed *barbaricae* scribendum esse censuit Halmius, 'nam spatium, quod indicat Lorenz, maius est'. Quod recte conclusit, nam nos litteras *barbaricę* in codice certissime dispeximus.

Initio folii 5^r olim sub verbis a π₂ scriptis *quae armata clipeo lorica tecta* has litteras dispeximus: *que armata cli.e. lor... tec* (Mus. Rhen. LX 279). deinde cum Friedrichius l. c. p. 8 collato loco Macrobi. Sat. I, 17, 16 (Eyssenhardt) editionis principis verba *ut armata clipeo lorica thoracae gladio et hasta* magis ad rem pertinere contendisset, quam quae in codice exstare viderentur, dubitavimus (ibid. p. 419). At iterum loco diligenter examinato pro certo affirmare possumus haec scripta esse:

1) quamquam aliud talis derivationis exemplum praesto nobis non esse confitemur.

2) vel potius συλλάξω ut monet Krollius.

ut armata clype. loric.tec. . . Recte igitur se habet, quod Flacius *ut* praebet, ubi π_2 supra scripsit *quae*, et quod *clypeo*, non *clipeo* exhibet. In iis quae sequuntur tunc cum ipsum codicem inspiciebamus, frustra laborabamus, nam quas post *tecta* dispiciebamus litteras: *ad.r* et *er* in fine lineae, apte suppleri posse desperabamus. Nunc quae collato loco VII 6 *sepulta in loco est pariter et consecrata* coniciebamus, in tabula photographica certissime agnoscimus: *pariter* (in fine lineae!) & (initio lineae sequentis, ubi *-te* legebat Lorenzius) *consecratur* (quod iam pridem certum). Litterae deinde *ad.r* facillime supplentur *adoratur*, cuius vocis et creberrimae apud Firmicum (v. indicem) et accuratissime quadrantis in spatium satis clara vestigia in exemplo photographico nunc vidimus. Ita restituta sunt verba aptissima, quae in nostro contextu leges.

De totius loci argumento pauca addenda sunt, quoniam haec non satis intellegi ex Cumontii verbis concludimus (II p. 14: 'La suite, où il est question de la division de l'âme en trois parties, ne paraît avoir aucun rapport avec les mystères mithriaques'). Non ipsum sane Mithram spectant quae sequuntur, sed Firmici de Mithra licet falsam expositionem. Quae enim ratio sit inter ea quae ante lacunam a Firmico disserebantur, et ea quae in fol. 5^r tractantur, rectissime explicat Oehlerus in annotatione: 'In iis quae exciderunt scriptor disseruisse videtur de triformi, quem supra memoraverat vultu Mitrae deae, indeque viam sibi munivisse cum ad alia de triade sacra ethnicorum commenta, tum ad celeberrimum illud Pythagorae et Platonis de triplici animae divisione philosophema, quod in iis quae statim sequuntur refutare studet'. Deinde de verbis *ut armata* . . . *consecratur*: 'Verba refer ad imaginem aut Mitrae aut Minervae Iovis capite natae virginis bellicosae, quam pro „irae“ (cf. paulo infra) primae ex Platonis commento animae partis, tamquam simulacro posuisse videtur'. Res omnino perspicua fit observata ratione, qua alibi in eodem libello Firmicus

utitur ad refellendas profanarum religionum superstitiones. Etenim si memineris capite II Firmicum tractatis ipsis Osiridis sacris de physica ratione egisse, quam 'sacrorum defensores' (velut Porphyrius, cf. XIII 4) adderent, eamque acriter impugnasse, porro si in capite III legeris, quae ibi eodem modo primo loco de ipsis Magnae Matris et Attidis sacris, altero de physica ratione enarrantur, iam apertum est, quonam vinculo Platonica animae tripartitio cum religione triformis illius qualiscunque Hecatae — nam 'Mithram deam' merum Herodoti commentum esse nec quicquam commune habere ipsum Mithram cum dea ulla triformi affirmat Cumont l. c. II p. 17 — coniungatur. Est physica ratio, est symbolica interpretatio, qua defensores sacrorum illius deae Chaldaicae (Cumont l. c. I p. 29 adn. 7; II p. 14 adn.; Kroll, de orac. Chaldaicis, Vratisl. 1894, p. 28 sq.¹⁾), quam temere Firmicus cum Mithra commiscuit, conciliare religiones traditas cum doctrina philosophica studebant. Consentiunt inter se accurate tres deae formae et tres animae partes. Prima pars quae *ut armata clypeo lorica tecta adoratur pariter et consecratur*, ira est in capite constituta. Altera deae pars, *quae in asperis secretisque silvarum agrestium ferarum sortitur imperium*, ita ad mentem alteram animae partem refertur, ut cor in quo mens ponitur, *diversarum cogitationum varietatem, quas multiplici intentione concipimus, in modum silvarum tenere* dicatur. Tertia Hecatae forma, *quae libidinum vias, quae prava desideria, quae praeposterae cupiditatis monstrat inlecebras*, tertiam animae partem significat in iecore constitutam, *unde libido nascitur et voluptas*. Iam nihil hoc loco obscurum.

Cap. V 3 olim incerti haerebamus, quidnam manus

1) Hoc loco inspecto cognosces mirum in modum consentire cum doctrina a Firmico tradita locos complures Platoniorum philosophorum, quibus de Hecata animae fonte disserunt, quibusque etiam quae ratio sit illi Hecatae cum igni deo illustratur. Quae ibi breviter stringuntur, Firmici testimonio nunc satis intellecto melius explicantur. De hoc argumento fortasse alio loco fusius agemus.

prima eo loco praeberet, quo a π_1 scriptum est *estimat*. Certas solas dispiciebamus litteras *st*, de praecedenti littera dubitabamus, essetne *e* an *o*, et plane obscurata videbantur quae sequuntur. At cum in linea sequenti non *queqz* a manu librarii scriptum sit, ut olim credidimus, sed *que prepostere* ita sub verbis *quaqz sopores* a π_2 superinductis delitescat, ut *p* sub *qz*, *re* sub *so*, *post* sub *por*, *er* sub *es*, *e* litterae certa vestigia post *sopores* perspiciantur, apertum est sic totum locum restituendum esse: *Ultima pars tripartitae istius divisionis est <quae> libidinum vias, quae prava desideria, quae praeposterae cupiditatis monstrat inlecebras*, et habes structuram omni ex parte congruentem cum periodo antecedenti: *Tertia etiam pars est quae... sortitur imperium*. Quae cum postea demum intellexissemus, ipsum codicem inspicere non iam potuimus, sed in tabula photographica satis certa vestigia litterarum *est que* sub voce *estimat* dispeximus. Paulo post priores (praeter Bursianum et Halmium, qui correctoris π_2 nugas arripuerunt) scribebant cum Flacio: *Ideo unam partem capiti adsignant, ut hominis iram quodammodo denotare videatur*, ac nos olim *deno... (re)* legere nobis videbamus. At certae solae sunt litterae *.en* (et *re* initio lineae sequentis), *d* et *o* dispici non possunt, et litteris *ta* vix spatium relinquitur. Porro cum *denotare* nec facile intellegi posset nec in usum Firmicianum quadraret (cf. Mus. Rhen. LX 282: nullum eius verbi exemplum habet Firmicus), scribere maluimus *tenere*, quod et spatio aptissimum est et correcturae π_2 (*renis*: *t* sub *r*, *e* sub *il*) ansam dedisse videtur et verbis sequentibus supra allatis certissime confirmatur.

Deinde in refutatione Platonicae de tripartitione animae doctrinae omnes adhuc editores legebant *etenim quod potest dividi corpus est*, nos olim legebamus *Quid etenim... priorum errore decepti, a qua lectione vix ferenda*¹⁾ profectus Skutschius coniecit *Quia etenim*, cum

1) Quamquam in Minuc. Fel. Octav. verbis (X, 2 p. 14, 10

nos rhythmicis rationibus putaremus quodammodo eam excusari posse. At quod *Q* legebamus, *O* est; quod *ui* videbatur, est *m*; quod *d* credebamus, *n* est (quae litterae, ubi scriptura fere prorsus evanuit, non ita multum differunt); quas denique litteras ut *et* et priores et nos agnoscebamus, sola *e* est hasta aucta transversa longiore, quam nos olim litterae *t* hastam superiorem fingebamus: *Omne enim quod potest dividi corpus est* (4 creticil) recte se habere apparet. Conferre tamen liceat locum XIV, 2 *Nam omne quod vescuntur homines penus vocatur.* — Paulo post ubi *O* egregia nobis videbatur perspicere ex Krollii coniectura, decipiebamur unciali litterae *€* forma, qua novum colon incipitur; nihil igitur mutandum.

In folio 12^v (cap. XII 8sq.) non *Saturnus regno timens* exstat in codice loco obscurissimo, ut Flacius ceterique legebant, sed *pregno*, i. e. *pro regno timens*. Mox ubi *deceptus (Juppiter dormit)* cum Flacio scribebant, quam vocem in *P* fere evanuisse Halmius testatur, nos litteras *inui* certissime dispeximus, cum litterae *tus* in novae lineae initio omnino clarae sint. Novo sic lumine oratio oratur: *Et contra voluntatem uxoris et filiae Troianis auxilium ferens invitus Juppiter dormit.* Respondentibus inter se vocibus *contra voluntatem* et *invitus* ridenda deorum inter se contentio non sine sale illuditur. — Paulo post *casus* pro *cultus* priorum iam olim perspiciebamus, de priore adiectivo attributo dubitabamus; nunc, quod iam tunc incerti proponebamus, satis certis in codice vestigiis inducti, *acerbi* restituimus. Cernuntur enim litterae *ui* finientes, et modulo adducto spatium accuratissime congruere vidimus cum eo spatium, quod aliis codicibus locis vox *acerui* — sic enim semper pro *acerbi* scriptum — explet, scilicet XVI 3. XIX 7. Deinde non *Ad istorum cultum* sed *Ad horum c.*, et difficile est intellectu, quo-

---

Halm) *cur etenim occultare ... secreta sint?* nullus adhuc editor vitium suspicatus est.

modo *ist(orum)* legere priores ibi potuerint, ubi ne spatium quidem trium litterarum datur.

Capitis XIII exordium olim l. c. p. 286 sq. restitimus et interpretati sumus. Haec nunc habemus addenda. Ubi olim priorum editorum auctoritate nimium confisi mortalitatis legebamur, nunc mediocritatis esse scriptum pervidimus, ut iam pridem Skutschius ex aliorum ecclesiasticorum exemplis (cl. Buenemann ad Lact. III 30. I, Lullo epist. 1 Migne 96, 819 B *ut meae mediocritatis carinam fulcire digneris tuis almis oraminibus etc.* ep. 4 p. 821 D) proposuerat. Quae lectio clare confirmatur loco quodam Matheseos. Nam cum textus restitutus nunc sic legatur: *Discite etiam sacrosancti imperatores venerandum Alexandriae numen unde sumpsit exordium, ut et huius inepta fragilitate detecta ad veritatis exordium mediocritatis nostrae sermo revocetur*, mirum in modum consentit Matheseos libri VII finis sic compositus (fol. C^v, col. I v. 10 sqq.): *Haec tibi Mavorti decus nostrum partili explicavimus ratione collecta, ut omnia tibi secreta divinae istius artis mediocritas nostra manifestis interpretationibus intimaret. Sed his explicatis sermo totus ad expositionem Sphaerae Barbaricae transferatur.* Cf. LVIII^r col. I v. 35. CXII^r col. II v. 43. Minuc. Fel. V 5. Arnob. I, 1 et 38. — Sequentem periodum ex parte quidem iam pridem Krollii ingeniosa coniectura sanata, quam veram esse nostra tunc codicis perquisitione apparuit, ut totam reficeremus, contigit observato eo more, de quo supra disputavimus, distinguendi et maiusculas in colorum initiis ponendi. Etenim cum vox *religioso* maiuscula ornata sit, iam apparebat eam vocem obscuram, quae antecedebat quamque 5—6 litteras complexi spatium docebat (v. l. c. p. 287), non ad sequentia (quod clausula commendabat -osa *famis immineret* = *— — — — —*), sed ad praecedentem sententiam pertinere. Porro cum formam *famis* genetivam esse pateret, desiderabatur subiectum verbi *immineret*, unde et genetivus *famis* penderet. His conclusis et variis conaminibus frustra tentatis in vocem *exitium* denique incidimus ac

statim litterarum in codice vestigia plane in eam quadrare cognovimus. Adiectivi *malitios*. extremam litteram, quae antea *a* legebatur, certe dispicere non potuimus, sed duarum hastarum vestigia non *malitiose* (*famis*), sed *malitiosū* (*exitiū*) supplendum esse comprobabant. Vix opus est monere, et optimam clausulam sic effici (— — —) et structuram apud Firmicum usitatissimam. Nam et vox *exitium* ab eo saepissime ad efficiendam clausulam in fine coli ponitur (duodecies in uno libello de errore), et talis eius vocis cum genetivo explicativo structura tam crebra est ut taedium moveat (cf. *Cl. Moore*, Julius Firmicus Maternus, der Heide und der Christ, Mohn. 1897, p. 22), et talis verborum collocatio multis locis deprehenditur, velut XVIII 6 *onerousum paupertatis imminet pondus*. Math. 274, 14 *mortis violenta decernit exitia*. fol. LXIX^v col. II v. 18 *citum mortis praeparatur exitium*. LXXXIII^v col. I v. 5 *varium calamitatis exurgit exitium*. LXXXIV^v I 3 *maxima infortuniorum decernuntur exitia*. LXXV^v I 36. 42. LXXV^v I 44. LXXXI^v I 34 cet. Denique de errore XXV 3, quem locum p. XXIV recte a nobis emendatum esse nunc non negabis. — Cetera recte se habent, ut l. c. p. 287 exposuimus, nisi quod pro *in carcerem abreptus*, ut tunc lectionem *a.reptus* supplebamus, *ar.reptus* in codice exstare vidimus, quae vox semel in Mathesi simili modo usurpatur (LXXXVI^v I 29 . . . *uxorem eius alter violenter arripiet*), cum *abripere* quod sciamus nusquam in Mathesi adhibeatur, et quod *divine*, non *divina* a codice exhibetur,

Sequitur folii 17^r initium miserrime adfectum, quod l. c. p. 288 sic reficiebamus: *Videtis, ut vestros commenticios et fictos deos turbulentus error excogilat, ut superstitionibus anilibus et formae nobis deorum traduntur et nomina*. At inter *ut* et *commenticios* nihil certi dispici potest, et cum deinde *nobis* et *clare* legatur in codice et in Firmici huius loci fonte traditum sit, Ciceronis scilicet de natura deorum libro II (v. Skutschium l. c. p. 267), vox *vestros*, quae sola Flacii nititur auctoritate, stare non

potest. Supplevimus *istos*, quod et spatio aptum est et sententiae potissimum satisfacere videtur. — Vocis *traduntur* olim solam videbamus extremam litteram *r* et supplebamus Flacii secuti lectionem *traditae sunt*, quae quod iam Flacii aetate hic locus obscurissimus fuit, nullam habet auctoritatem. Nunc vero ante *r* finalem hasce litteras dispeximus: *r*, *a* vel *e*, *ntu*: habemus igitur *-rantur* vel *-rentur*. Verbis in *-ro* cadentibus perlustratis (in Gradenwitzii laterculis) et ad rem pertinere et in spatium quadrare videbatur maxime verbum *generare*, cuius etiam primas quattuor litteras, *g* praesertim, agnoscere tunc nobis visi sumus. His iam collectis Cicerone iterum inspecto egregiam eius coniecturae confirmationem invenimus; dicit enim: *quae res genuit falsas opiniones erroresque turbulentos et superstitiones paene aniles*. Neque a Firmici usu dicendi verbum *generare* alienum esse ex indice cognosces. Collatis denique locis XII 5 *videat ut Hercules... abegerit boves* et XXI 2 *viden ut... turba succedat* et respecto ipso Ciceronis textu coniunctivum maluimus ponere. Paucis versibus post non *servata* (*lucet*) scriptum est, quod olim legebamus pro priorum nugis, sed *renata*, quae lectio etiam multo aptior est: *ut investigatis omnibus atque detectis, quae sacrilegus error absconderat, veritas renata luceret*. Verbum *renasci* Firmicus in deliciis habuit, cf. ind. et l. c. p. 277.

In foliis 20^v et 21^r plurimos locos corruptos iam olim (l. c. p. 289—295) sanavimus. Addenda habemus haec. Cap. XX 5 talem textum Halmius praebet: *et licet adhuc in quibusdam regionibus idololatriae morientia palpitent membra, tamen in eo res est ut e Christianis omnibus terris pestiferum hoc malum funditus amputetur*. Ferri poterat illud *e Christianis*, quamquam minus acute dictum est quam solet Firmicus. Neque exstant in codice litterae *an* (quas incertas esse litteris inclinatis indicabat Halmius), sed *at*, neque litterae *xpi* ut alibi siglum sunt nominis Christi (*χρ̄ι*), sed simplicem vim habent litterarum Latinarum *xpi*: *tamen in eo res est ut expiatis omnibus*

terris pestiferum hoc malum funditus amputetur. Quid inveniri possit aptius?

In disserendo lapide sancto (XX 6) haec leguntur in principe ceterisque editionibus: (*Lapis autem hic sanctus... in angulo positus duorum parietum membra aequata moderatione) coniungit*, sed in codice nihil certi legi potest nisi *con*. Unde nos olim ex multis et eiusdem libelli et Matheseos locis plane consentientibus supplebamus *conponit* (l. c. p. 292). Ac ne nunc quidem plura legere licuit, quoniam scriptura prorsus exalbuit, sed spatium longius est quam quod voce *conponit* expleatur, immo ut iam Halmius monebat, 12—15 litterae videntur scriptae fuisse. Quare aptius nobis aliquamdiu visum est verbum *complectitur*; ac sane iam pridem in fine lineae quamvis incertam litterae *r* umbram dispiciebamus. Cf. XV 4 *populatione complectitur*. Math. 34, 24: *circumfusionem complectitur*. At scribit nunc Huelsenus¹⁾: '*complectitur* ist unmöglich. Zu lesen ein *r* als Endbuchstabe eines Verbums, das aber nicht mehr als sechs Buchstaben gehabt haben dürfte. Der Rest der Zeile, Platz für 6—7 Buchstaben, scheint mir nie beschrieben gewesen zu sein'. Unde in re dubia vocem *conponit* tam multis locis similibus commendatam praetulimus.

Duobus versibus post loco adhuc obscurissimo Bursianus et Lorenzius legebant *.xiol...a*, nos *.x.ol.ta*. Bursianus proponebat *ex collata* vel *conciliata*, nos illis vestigiis solam satisfacere censebamus vocem *exsoluta*, quam aliquo modo ferri posse probare studebamus l. c. p. 293 sq. At nisi VI 4 *exstruit* et XX 7 *exspirat* nusquam in codice *s* post *x* scripta est. Aliud igitur ten-

1) Benigne intercedente Gustavo Koerte Reverendissimus P. Ehrle a nobis oratus, ut folii 21^r locis obscuratis chymicae artis subsidia adhiberet, rescripsit persuasum se habere nullum auxilium ab arte chymica expectari posse: 'Die Lücken entstanden durch fast völliges Abbröckeln der Tinte von zu fetten oder zu kompakten Stellen des Pergaments.' Deinde benevolentissime Chr. Huelsen locos illos iterum examinavit et quae dispexerat nobiscum communicavit. Quare gratias summo viro hic quoque agimus.

tandum erat, ac recte quin nunc suppleverimus *exhibita*, vix dubitamus, cuius vocis litterae accuratissime quadrant et in spatium et in vestigia veteris scripturae¹⁾, quaeque sententiae aptissima est: (Christus) *corporis et animi diversitatem exhibita immortalitate consociat*. Res certa fit collatis duobus Matheseos locis. In ea enim verbum *exhibere*, quod in libro de errore non exstat, quinque locis invenitur. Quorum tres minoris sunt momenti: LVII^v II 29 *amicis fidam amicitiae necessitudinem exhibens*. LXI^v II 23 *exhibebunt integros coniugales affectus*. LXIII^v II 11 *amicis exhibentes amorem* (sic AD; honorem N et Marc. VI 156). Sed Math. 195, 21 ut eo de quo agimus loco vox *diversitas* vicina verbo *exhibere* ponitur: ... *laborantibus hominibus ac varia rerum diversitate sollicitis purum ac fidele patrociniū defensionis exhibui*. Utroque loco malitiosa *diversitas* deletur *exhibita* aliqua re. Similiter miram plane 'disparatarum' notionum 'associationem psychologicam' (ut nostris terminis utamur) deprehendimus Math. 253, 16 et eo de quo agitur loco: utroque enim finitima est verbo *exhibere* structura quaedam vocum *vires* et *colligere*. Math. 253, 16: ... *exhibentes fidele commercium*. *Erunt sane in omni negotiatione solliciti* (cf. supra Math. 195, 21!) *utiles et qui substantiae facultates suis viribus colligant*. De err. XX 6 (Christus) *veteris et novi testamenti in unum colligit vires, aut ... diversitatem exhibita* ... (v. supra). Unde apertum est et *exhibita* et *vires* (nam antea legebatur *gentes*, v. l. c. p. 293) recte a nobis emendatum esse. Eiusdem periodi finem ut recte emendaremus, rursum maiuscula effecit, qua periodus sequens *Uos nunc Constanti* ... incipitur. Qua voculam praecedentem plane obscuratam et macula spurcatam non fuisse at vel tale quid probatur, quod olim

1) Scribit sane Huelsenus de hoc loco: '*excolata* scheint mir ziemlich deutlich; *x*, *o* und *l* sind ganz sicher; *exhibita* unmöglich', nec negandum *ex collata* aliquo modo ferri posse (*ex collata* iam Bursian). At argumenta supra allata evincere nobis videntur *exhibita* veram esse lectionem.

l. c. p. 294 non sine iusta causa videbamus suspicari, sed ad antecedentia referendam esse. Nihil aliud igitur potest fuisse nisi *sit*, quod *clausulae gratia* transponendum esse non iam credimus, v. p. XXVI. Periodus illa sequens adhuc corruptissima duabus novis lectionibus facile sanata est. Etenim cum olim legeretur: *Vos nunc . . . et venerandae fidei vestrae imploranda virtus est, supra homines erigitur et a terrena fragilitate separatur, caelestium rerum societate coniungit, quae in omnibus actibus suis prout potest dei summi sequitur voluntatem*, sententiam plane obscuram resarcire conabantur inserta bis voce *quae* (post *virtus est et separatur*). At habet codex non *separatur*, sed *separatus*, nec *quae* (in *omnibus*), sed *qui*. Quo elegantissima existit periodus, quam in nostro contextu leges. Supersedemus quidem plura addere, sed facere non possumus, quin eosdem locos Matheseos, quos supra ad confirmandam emendationem *exhibita* attulimus, nunc iterum comparemus.

De err. XX 6/7
in unum colligit
vires, aut certe corporis
et animi diversitatem
exhibita homini immortalitate
consociat. . .

Supra homines erigitur
et a terrena fragilitate
separatus caelestium rerum
societate coniungit, qui . . .

Math. 195, 21 sqq.
hominibus . . . varia
rerum diversitate
sollicitis purum ac fidele
patrocinium defensionis
exhibui.

. . . ut a terrena
quodammodo conversatione
sepositus . . . caelestibus
me ac divinis disputationibus
adplicarem.

Math. 253, 16 sqq.
exhibentes fidele commercium.
Erunt sane in omni negotiatione
solliciti, utiles et qui
substantiae facultates
suis viribus colligant,
patres familiae ab omni
luxuriarum sepositi
voluptate, iusti, sibi
vacantes et a conversationis
publicae strepitu separati . . .

At sententiae tribus his locis similitudo est nulla!

In folio 28^v novis lectionibus hos duos locos correximus. In fine longi excerpti ex Apocalypsi ita habet codex (et Flacius): *et eos regnum . . .* Mutavit in *nos* Bursianus pronomen *eos*, 'quod quamquam respondet lec-

tioni codicis Alexandrini αὐτοῦς, tamen ex eo quod sequitur *regnabimus* Firmicum ἡμᾶς quod etiam Cyprianus et Primasius habent legisse manifestum est.' Bursianum secutus est Halmius quamvis litteris inclinatis incertam lectionem (*regna*)*bimus* indicans. Sed aperte in codice exstat *regnabunt* litteris *nt* maiusculis in ligaturam confusis, quod Skutschius iam pridem suspicatus erat. Recte igitur etiam *eos* se habet. — In fine folii (XXVII 8) Bursianus legebat (*Neminem apud idola profusus sanguis*) *munit*, quod quo modo intellegi possit non perspicimus. Rectius Flacius post quinque in fine lineae hastas rectas (nam *nit* initio lineae insequentis scriptum est) litteram *e* agnoverat et correxerat *iuuerit*. At quinque illae hastae nec *mu* sunt nec *iuu*, sed *inu*: *Neminem apud idola profusus sanguis invenit*. Haec verba et in clausulam exeunt optimam et sensum praebent aptissimum. Nam quid sibi velit hoc loco verbum *invenire* positum, facile intellegimus collato loco XXV 2: *Sic divina dispositione quicquit Adam perdidit Christus invenit*. Christi igitur sanguis profusus perditam hominibus salutem vel ipsos perditos homines invenit, apud idola profusus sanguis neminem invenit.

- § 7   Restat ut de nostra edendi ratione pauca adiungamus. Notavimus sub textu omnes unici codicis lectiones a contextu nostro discrepantes, tacuimus editionis principis sordes, ut quam ex Palatino codice fluxisse luce clarius sit. Unde nihil refert de illa memorari nisi quae locis aperte in codice corruptis Flacius tentaverit. Ceterorum coniecturas, nisi quae rectius lecto codice irritae factae essent, diligenter attulimus. De distinctione codicis quam accuratissime in apparatu rettulimus; scito igitur, ubi nil adnotavimus, ibi codicem nos semper in distinguendo secutos esse. De testimoniis sacrarum lectionum satis habemus Bursiani verba (praef. p. IX sq.) expressisse: '... manifestum est Firmicum usum esse vetere illa librorum sacrorum interpretatione Latina secundo p. Chr. n. saeculo in Africa nata de qua dixit Lachmannus in praefatione novi testamenti tom. I, p. X sq. . . . Plerumque autem

testimonia illa ad verbum consentiunt cum iis quibus Cyprianus utitur, ex quo haud raro corruptam codicis scripturam emendare licuit; magis etiam quae ex apocalypsi petita sunt cum Primasii saeculi sexti scriptoris testimoniis a Lachmanno in editione N. T. adpositis consentiunt..., quod exemplis deinde Bursianus confirmat. Addimus quae Moore (Julius Firmicus Maternus der Heide und der Christ, München 1897 Diss.) p. 31 sq. exposuit: '... wegen der Reihenfolge, in welcher die Citate angeführt werden, müssen wir annehmen, daß Firmicus Cyprians Werke, besonders die Testimonia und die Schrift ad Fortunatum benützte. z. B. 18, 4—7 zitiert Firmicus hintereinander Es. 65, 13, 15; Ps. 33, 9 und 10 sq.; Io. 6, 35. 7, 37. 6, 53....¹⁾ Dieselben Citate kommen in der gleichen Ordnung bei Cyprian vor, Test. 1, 22; vgl. de errore pr. r. 19, 3—6 mit Test. 2, 19; d. e. 20, 2 sq. mit Test. 2, 16; d. e. 27, 5—8 mit Test. 2, 15; d. e. 28, 7—29, 2 mit ad Fortun. 2—5; von den siebenzig Zitaten bei Firmicus fehlen nur zwölf bei Cyprian. (Vgl. Dombart, Zeitschrift für wissenschaftl. Theologie 22, 375 f.)'. Nos tamen in recensendis testimoniis verbis ea tantum vitia correximus, quae librariorum aperte incuria orta non ipsius Firmici esse appareret. Neque enim aut Cypriani aut Primasii, sed Firmici nobis verba restituenda erant, atque 'memoriter eum nonnunquam libros sacros citasse' Bursianus p. XI probavit. — Adiecit sub textu locos similes ex Mathesi et a Moorio l. c. et a nobis collectos, quibus collatis ad emendandum textum satis bonum fructum cepimus. Ac posuimus paginas et lineas editionis Krollii et Skutschii (Lipsiae 1897) in afferendis locis librorum I—IV et prooemii libri V, in ceteris editionis principis, quae prodit Venetiis 1497²⁾; folia columnas

1) Quod vitium ridiculum Moore hic admiserit, tacemus.

2) 'Julius Firmicus de nativitatibus.' In calce libri legitur: 'Impressum Venetiis per Symonem papiensem dictum bivilaqua 1497, die 13 Iunii.'

lineas, et monemus singulas columnas quadragenas quinas lineas tenere; sed ne frequentibus editionis principis vitiis deciperemur, collationes suas codicum ABDN Marc. VI 156 omnibus iis locis inspicere liberaliter Skutschius nobis permisit.

Adiecimus indicem scriptorum et indicem verborum plenissimum, quo composito ut iam ipsi haud mediocrem utilitatem nobis paravimus, ita omnibus gratum nos fecisse confidimus. Accedent syntactica quaedam memorabilia.

Gratias denique pro oblati beneficiis agamus. Skutschius enim praeceptor noster iam pridem in omni opera adiuvare nos solitus, ut olim ad studia Firmiciana nos admovit, ita huic quoque labori semper adfuit plagulasque correxit, neque alter Aristarchus Firmicianus W. Krollius id ipsum munus invidiosum suscipere orantibus nobis abnuvit. Tertius libelli emendator fautorque benevolentissimus F. Bollius exstitit, quo eodem intercedente factum est, ut Paulus Lehmann de studiis suis Flacianis quaedam ad rem nostram pertinentia insigni comitate nobiscum communicaret. De P. Ehrlii, Huelseni, Koertii erga nos benevolentia p. XLI¹ rettulimus. Atque etiam praefectos Bibliothecae Regiae Universitatis Vratislaviensis et Tabularii Urbici Ratisbonensis petentibus nobis benigne obsecutos esse grato animo confitemur.

Vratislaviae.

K. Z.

CONSPECTUS LIBELLI.

Praefatio	p. V
§ 1. De editionibus et studiis Firmicianis . . .	„ V
De editionibus — De recentiorum studiis criticis.	
§ 2. Codicis accurata descriptio	„ IX
De Palatino et Mindensi — De correcturis — Orthographica.	
§ 3. De codicis distinctione ac de clausularum dispositione	„ XIV
§ 4. De nostra distinguendi ratione	„ XXI
§ 5. De clausulis Firmicianis	„ XXIII
De clausularum formis — Prosodiaca — De clausularum efficiendarum artificiiis.	
§ 6. De novis lectionibus deque locis quibusdam difficilibus quaestiones criticae et exege- ticae	„ XXXI
§ 7. De nostra edendi et recensendi ratione . .	„ XLIV
Textus	„ 1—83
Indices	„ 84—120
Addenda et corrigenda	„ 120

CONSPECTUS SIGLORUM.

- P* = codex Palatinus unicus, v. p. IX sqq.
p = manus correctrix vetusta, v. p. X.
 π_1 = manus Flacii Illyrici, v. p. XI sq.
 π_2 = manus correctrix recens, v. p. XIII.
Fl = Flacius Illyricus in editione, v. p. V.
Wo = Wowerus in editione, v. p. V sq.
Gr = Gronovius in 'monobiblo', v. p. VI.
Mu = Muenterus in editione, v. p. VI.
Oe = Oehlerus in editione, v. p. VI sq.
Bu = Bursianus in editione, v. p. VII.
Ha = Halmius in editione, v. p. VII sq.
Kr = Krollius l. c. p. VIII.
Sk = Skutschius l. c. p. VIII.
Fr = Friedrichius l. c. p. IX.
Mo = Moore l. c. p. XLV.
MR = nos in Mus. Rhen. vol. LX.
pr = priores editores.

IULI FIRMICI MATERNI V C DE ERRORE PROFANARUM RELIGIONUM.

* * * * *

(Desunt folia duo codicis, v. praef. p. IX.)

quod in fabricatione homi-^{fol. 1^r} quod in fabricacione homi- (p. 75 Halm)

In restituendis Firmici verbis in folio 1^r scriptis id maxime spectavimus, ne diutius Firmici esse ferrentur, quae re vera e Flacii ingenio orta sunt, qui suis commentis ut editionem ita ipsum codicem parum feliciter emendare studuit. Nos igitur in columna sinistra exhibemus textum ab ipso librario P scriptum atque addimus uncis inclusa ea, quae a Flacio renovata sive litterarum formis priscam scripturam servavisse videntur sive sententiae apta sunt et Firmiciani dicendi generis legibus parent. Abiecinus ea, quae isdem de causis mera Flacii commenta deprehenderentur. In columna dextera repetimus verba a π_1 (id est Flacio) scripta, quae in eius editione et in ceteris omnibus editionibus leguntur. Litteris inclinatis in hac columna ea exprimenda curamus, quae a P scripta non a π_1 renovata sunt. Cf. in universum RM 274 sq.

Inscriptionem addidimus ex subscriptione, quam v.

1 Quae ante ea verba, quibus in codice libellus incipitur, exciderint, facile concludi potest ex locis duobus similibus Matheseos, quibus abusus est Mo p. 7 sq., cum referri eos hoc quidem libelli de errore loco contendit (cf. Kr.): prooemia dicimus librorum III et VII. Quibus Firmicus deum fabricatorem exponit ex composita quattuor elementorum contrarietate et totum mundum et hominem ad imaginem mundi fecisse, 'ut divino illi spiritui, qui ad sustentationem mortalis corporis ex caelesti mente descendit, licet fragile sed tamen simile mundo pararet hospitium' (Math. 90, 19). His quidem etiam in prooemio libelli de errore explicatis veram eam doctrinam ita ostendit a diabolo perversam esse (cf. cap. XXII), ut non ex omnibus elementis mundum compositum, sed singula elementa esse principia omnium rerum miseris hominibus persuaderet eosque ut singula elementa numinum loco consecrarent impelleret. Haec est 'perversa discretio' (p. 2, 13). Haec cum in universum Firmicus disseverit, 'specialiter' iam profitetur 'retexenda' esse: atque retexit in sequentibus, nam de Aegyptiis Phrygiis Assyriis Persis, aquae terrae aeris ignis cultoribus disputat: reddit quae in prooemio pollicitus est. Sententia igitur et consilium prooemii

nis artif(ex) ..... | nis artifex effecit(,) ut antea |
 diximus annuis perditio- | diximus(,) annuis perditio-
 rum comm(emorationibus).. | rum commonitionibus ac
 ..... | ..... specia- | excommuni(cationibus) specia-
 liter retexenda sunt ..... 5 liter retexenda sunt(,) in te-
 ..... | mani- | stificationem veritatis | mani-
 festis rationibus exempl... | festis rationibus exemplo-
 ..... <divi> | rumque testimoniis divi |
 natione(m) probabimus per dia- | tionem probabimus per dia-
 b(olum) ..... 10 bolum esse inventam et per-
 ..... | ut per hoc <s>piritus | fectam. | ut per hoc spiritus
 macul(ata) cog ..... spe | maculata cogit(atione) spe
 f(utur)ae felicitatis perversa | fluxae felicitatis perversa
 <discre>tione perve(rteret mi- | discretionem perverteret mi-
 se) | ros hom(ines) perpetuis 15 se | ros homines perpetuis
 calamitatibus <implicatos> | calamitatibus implicitos.

cum aperta sint, ipsam primam periodum restitui posse desperandum est: nimis multa in codice prorsus evanuerunt. Ut certum tamen concinendi et emendandi fundamentum tabulam phototypicam folii 1^r addidimus. Puncta monemus litterarum obscurarum numerum accurate non significare, quippe qui ex litteris a π, suppletis facile concluditur. — quod P, quae Bu. fabricacione P_π, I effecit non quadrat in clausulam (si modo hic est finis coli), immo deus post artifex supplendum esse probabiliter ci. Sk, v. Thesaur. I. L. II 700, 58 sqq. ut antea Flacii certe falsa quia semper ut ante diximus Firmicus dicit (undevicies in Math.: 102, 21. 103, 6. 116, 9 etc.) 3 commonitionibus fortasse verum, quoniam aliquoties ea vox apud F. exstat: Math. 278, 2. LXVI^r II 18, sed Skutschii commemorationibus probatur cl. 16, 24. ac excommunicationibus nec spatio aptum est nec rei (errat Fr p. 17) et ei legi repugnat quam de Firmici vocularum ac et atque usu praef. § 5 statuimus. 5 testificationum Fl. ed., plane alia codicem praebuisse certum est (quamquam 'veritatis testificationem' habet Arnob. III 7). 7 exemplorumque testimoniis obstat legi de voculae que usu praef. § 5 explicatae: haec fere putemus fuisse: exemplisque prolatis. 8 divinationem] immo imitatione, v. addenda. 10 inventam et perfectam Firmicum non scripsisse clausula docet, cf. addenda. 11 ut ... non perspicimus structuram. 13 futurae scripsimus cl. p. 45, 1 et Minuc. Fel. c. XXXVIII 4, p. 54, 12 Ha. 16 implicatos scripsimus clausulae gratia, v. praef. § 5 (at cf. add.). calamitatibus implicatus legitur

QUATTUOR elementa es<se>
 ..... | in-
 veni ..... dubitet, id est
 ignem · aquam · aerem <et> |
 terram. Sed haec elementa 5
 diversa sunt<, vel> .. potes-
 tate contraria. In errore sunt
 itaque gentes, <quae cum> |
 elementis tribuant principa-
 tum adh<uc 10
 quasi summum deum .....
 cetera ex ipso habeant sub-
 stantiam ....., nescientes
 quod omnia elementa | ex
 ipsa si<nt> sua contrarietate 15
 coniuncta, et <quod> | et ipsa
 habeant fabricatorem deum,
 qui sin<gu>la <sui>s | locis or-
 dinibusque constituens <'cre-
 avit quod aut | mente aut 20
 cogitatione collig<imus, aut
 certe> | quod oculis cernimus

Quattuor elementa esse
 principia creaturarum | in-
 veniri quis dubitet, id est
 ignem · aquam · aerem et |
 terram. Sed haec elementa
 diversa sunt<, vel in potes-
 tate contraria. In errore sunt
 itaque gentes, quae cum | (76)
 elementis tribuant principa-
 tum adhuc deputant |[ignem]
 quasi summum deum quasi
 cetera ex ipso habeant sub-
 stantiam calore, nescientes
 quod omnia elementa | ex
 ipsa sint sua contrarietate
 coniuncta, et quod | et ipsa
 habeant fabricatorem deum,
 qui singula suis | locis or-
 dinibusque constituens<'> cre-
 avit quod aut | mente aut
 cogitatione colligimus<, aut
 certe | quod oculis cernimus

Math. 83, 28, cf. 186, 8 *CIH*^o II 16. *Mo* 19. *Arnob.* VII 12: calamitatibus implicari. 2 creaturarum *F.* scripsisse vix credamus. 3 (creat.) nemo est qui dub. *Fl. in edit.*, non invenitur qui dub. *Bu.* nemo potest inveniri qui dubitet *Sk.* 4 et *del. Ha.* at cf. *Math.* 90, 13 ignis scilicet et aquae, aeris et terrae; (id est — terram *del. Wo.* at v. *Sk* p. 271). 6 in ante potestate vix sanum: num scribendum sua? *Math.* LXXXIX^r I 41 Qui ad fabricationem omnium quattuor elementorum diversitate composita ex contrariis et repugnantibus cuncta perfecit. cf. v. 14 (*Mo* 9). 10 deputant π_1 , fortasse recte: quae sequuntur duae litterae dispici non possunt (at legit et aethera c. *Bu.* cf. *tab. phot.*). ignem π_1 in *mg.*, nec credamus specialiter de igni *F.* hic egisse: nec 13 calore recte se habet, quippe quod clausulam (quae postulatur sequenti distinctione et maiuscula) non praebeat (quamquam cf. p. 6, 13). 14 cf. ad 6. 17 *Math.* LXXXIX^r I 28 per fabricatorem mundi deum, qui ... omnium siderum cursus ordinesque disposuit. cf. *CI*^r I 27. 90, 11. 197, 19. *Mo* 8.

<divina verbi sui societate>
conpositum aequata <co>rpo-
rum <mode>ratio<ne>.....

II. AEGYPTI INCOLE AQVE

.....
aquam colunt a<quae> sup-
pl<icant> a<quam su>persti-
tiosa | votorum continuatione
veneran<tur>. Sed in sa<cris
suis quae mysteria vocant
addunt <tragica> | funera et
funesta calamitatis <metu-
endae certamina:> |

divina verbi sui societate |
conpositum aequata corpo-
rum moderatione in hoc
loco. *Aegypti incolae aqua-*
rum beneficia percipientes |
aquam colunt, aquis *sup-*
plicant, aquas supersti-
ciosa | *votorum continuatione*
venerantur. Sed in sa<cris
suis quae mysteria vocant
addunt tragica | funera et
funesta calamitatis metu-
endae certamina |

- fol. 1° incestum cum sorore adulteriumque commissum, et hoc
facinus severis mariti animadversionibus vindicatum. Isis 15
2 soror est · Osyris frater · Tyfon maritus. Is cum com-
perisset Isidem uxorem incestis fratribus cupiditatibus esse
corruptam, occidit Osyrim artuatimque laceravit, et per
omnes Nili fluminis ripas · miseri corporis palpitantia
membra proiecit. Isis repudiato Tyfone ut et fratrem 20
sepeliret et coniugem, adhibuit sibi Nephthum sororem
sociam et Anubem venatorem, cui ideo caninum caput in-

2 aequata moderatio structa aliquomodo cum verbo com-
ponere creberrima apud Firmicum, cf. Mo 25. RM 292.
3 in hoc toto Fl. in ed. et cett., forsitan recte (nam clausula
iusta). 5 scripturae π, (Fl) sententiam iustam censemus, verba
non Firmiciana, quia clausulam non praebent postulatam ut
videtur minuscula littera sequente (Aqua). 6 aquae .. aquam:
cf. RM 276. 10 quae .. vocant del. Wo. 12 funestae ..
metuenda Sk probabiliter (cf. 23, 8 et Math. LXXVII° I 6:
pugnarumque metuenda certamina); at v. praef. § 5.

14 distinct. add. nos (quod infra litteris 'd. add.' signifi-
camus). 16 osyris P hic et alibi nisi quod 69, 15 osiridis.
19 dist. add. palpitantia ras. corr. P ex palpat. 21 Nephthū
P, cf. W. Schulze, Orthographica p. XXVII sqq.; Nephthum vel
Nephthen vel Nephthyn pr. 22 anube P, Anubim Bu Ha,
Anuben vel Anubin alii.

15 Math. 226, 17 severa iudicis animadversione, cf. 227, 19,
de err. 18, 11. 18 artuatimque, cf. Mo p. 11.

positum est quia lacerati corporis partes ·artificio canis
 vestigantis invenit. Sic inventum Osyrim Isis tradidit se-
 pulchrae. Fuerunt sane hi apud Aegyptum reges pariter 3
 ac tyranni, sed Osyris iustus praeter illud quod cum so-
 5 rore commisit, Tyfon furiosus ·impotens ·ac superbus.
 Ideo ille colitur iste vitatur. Haec est Isiaci sacri summa.
 In adytis habent idolum Osyridis sepultum, hoc annuis
 luctibus plangunt, radunt capita ut miserandum casum
 regis sui turpitudine dehonestati defleant capitis, tundunt
 10 pectus ·lacerant lacertos ·veterum vulnere ressecant cicat-
 rices, ut annuis luctibus in animis eorum funestae ac (77)
 miserandae necis exitium renascatur. Et cum haec reliquis
 diebus fecerint, tunc fingunt se lacerati corporis reliquias
 <quaerere>, et cum invenerint quasi sopitis luctibus gau-
 15 dent. O misera et caduca mortalitas! Ut regibus tuis 4
 per annos singulos funestas mittas inferias, neglecto deo
 summo, qui omnia divina artificii moderatione composuit,
 et spem tuam perdis et vitam, nec ostensi tibi luminis
 splendore corrigeris, nec | recuperatae libertatis quaeris fol. 27
 20 insignia, nec spem redditae tibi salutis agnoscis, nec ex
 paenitentia praeteritorum criminum indulgentiam postu-
 las. Frustra tibi hanc aquam quam colis, putas ali- 5

1 *dist. add.* 2 *osyrim P.* 3 *Fuerunt v. praef. § 6.*
 6 *d. p. summa add.* 8 *capita P.* 9 *defleant. capita tundunt.*
pectus lacerant. lacertos ueterum P, em. Fl. 14 *quaerere add.*
Ha cl. p. 7, 10 et 14 sqq., invenire Bu, repperiri add. p sup. lin.
 15 *dist. ante Ut add.* 17 *artifici P, artificii pr.* 21 *peni-*
tentia P, poenitentia edd. ante Ha hic et alibi. 22 *dist. post*
colis add.

3 *verba pariter ac vel et saepissime ad clausulam forman-*
dam usurpantur, cf. 13, 1. 20, 9. 22, 5. 57, 1. 66, 18, ac 53 loci
sunt in Mathesi. 6 *iste cf. Mo p. 14.* 12 *necis exitium,*
cf. Mo p. 22. 14 *Math. LXII° II 7 sopitis omnibus infortu-*
niis, cf. LXIV° II 41. LXIX° II 21. LXXXV° II 25. LXXXVI°
I 5. LXXXVII° II 9. LXXXVIII° II 43. CVI° I 43. CVI° I 8.
CXII° I 45. 17 *Math. 90, 16 (deus ille fabricator) . . . ita*
hominem artificio divinae fabricationis composuit. cf. 197, 20.
LXXXIX° I 36. CI° I 28. — moderatione composuit. cf. Mo
p. 25, RM 292. 18 *ostensi, cf. Mo 11.*

quando prodesse. Alia est aqua qua renovati homines
renascuntur. Hanc aquam quam colis per annos sin-
gulos, vis alia decoctis venarum meatibus siccet, aut certe
funestus regis tui sanguis immaculat. Illam quam di-
spicis ignitam venerandi spiritus maiestate decoratur, ut
ex ipsa per veteres conscientiae cicatrices credentibus
6 hominibus salutaris sanitas inrigetur. Sed in his funeribus
et luctibus, quae vere sunt funera, quae facta sunt quo-
rum extant hodieque reliquiae — nam et sepulchrum
Osyridis hodieque in Aegypto est, et cremati corporis 10
reliquiae cernuntur — defensores eorum volunt addere
physicam rationem, frugum semina Osyrim dicentes esse,
Isim terram Tyfonem calorem. Et quia maturatae fruges
calore ad vitam hominum colliguntur, et divisae a terrae
consortio separantur, et rursus adpropinquante hieme se- 15
minantur, hanc volunt esse mortem Osyridis cum fruges
recondunt, inventionem vero cum fruges genitalis terrae
fomento conceptae annua rursus coeperint procreatione
7 generari. Pone hanc veram esse sacrorum istorum ratio-
nem, pone propter fruges vota reddi numinibus: quid ad- 20
(78) dis incestum, quid adulterium quid miserandae animad-

1 aqua quā P. 2 renascuntur inter exarandum corr. ex
renascantur P, renascantur Fl Bu Ha (recte emendabat Wo).
3 d. ante vis add. 4 dispicis P ut solet pro despicias, quod pr.
(errat Fr p. 18). 5 ignita add. ante Ha, et Sk, at cf. 45, 24 et Gr.
6 d. post cicatrices add. 7 in del. Kr. 8 veræ P, vere Fl,
vera Bu Ha. quia facta ci. Ha. 9 reliquiae Sk, et certe
sic legendum. 13 Et Wo, Ut P. 14 colligunt.. P.
diu. sē P. 15 seminatur P, n add. p supra litt. t. 17 recon-
dunt Reifferscheid Ha, reddunt P, quod frustra tuetur Fr. 18,
redduntur Wo, condunt Gr Bu cl. 8, 13. recidunt Oe. genitali
Wo Mu Ha. 18 d. ante annua add. 21 adulterū P.

4 Math. 14, 23 illum quem vides natantem . . . deficere,
. . . suspendit. 5 cf. 59, 18 et Math. 26, 11 regalis . . . ma-
iestatis auctoritate decoratus. 6 Math. 23, 16 laborantibus
hominibus ingentium fontium calore et fervescentium aquarum
salutari fomento conciliata sanitas irrigatur. 15 Math.
LXI^r II 38 (uxores) ab eorum consortio separantur, cf. LXIV^r
I 5. LXVII^r I 31. 18 cf. 33, 5. 20 Math. 18, 10 numi-
nibus vota reddamus.

versionis exitium? Quid errantibus hominibus et simpli-
citer peccare cupientibus de sacris tuis malum monstras
exemplum? Physica ratio quam dicis, alio genere celetur.
Quid autem celari oportuit quod | omnibus notum est? *fol. 2^v*
5 Cur plangitis fruges? Cur recrescentia lugetis semina?
Ad substantiam generis humani haec omnia divina summi 8
dei liberalitate donata sunt. Agenda sunt summo deo
gratiae propter hoc, nec est summi dei lugenda largitio.
Deflete potius quod erratis, et errorem vestrum restauratis
10 semper luctibus plangite. Nolite annuis sacris quaerere
funus alienum. Vestris potius funeribus parate solacia
per annos singulos. O miser homo invenisse te nescio 9
quid gaudes, cum animam tuam ex istis sacris per annos
singulos perdas. Nihil illic invenis nisi simulacrum quod
15 ipse posuisti, nisi quod iterum aut quaeras aut lugeas.
Quaere potius spem salutis, quaere exordium lucis, quaere
quod te summo deo aut commendet aut reddat, et cum
veram viam salutis inveneris gaude, et tunc erecta ser-
monis libertate proclama: εὐρήκαμεν συγχάλομεν, cum ab *alium 21*
20 his calamitatibus post paenitentiam tuam summi dei
fueris indulgentia liberatus.

III. Phryges qui Pessinunta incolunt circa Galli
fluminis ripas, terrae ceterorum elementorum tribuunt prin-
cipatum, et hanc volunt omnium esse matrem. Deinde
35 ut et ipsi annum sibi sacrorum ordinem facerent, muli-
eris divitis ac reginae suae amorem quae fastus amati
adulescentis tyrannice voluit ulcisci, cum luctibus annuis
consecrarunt, et ut satis iratae mulieri facerent, aut ut
paenitenti solacium quaerent, quem paulo ante sepelie-

2 d. add. 3 d. post dicis add. 4 notā P. 5 Cur
recrescentia P, cf. RM 276; fruges terrae et cr. pr. vox lu-
getis fortasse ut creticus legenda, cf. ad 25, 4. 6 d. add.
9 potius P. 10 Semper P. 13 d. p. gaudes add. Sk (ne-
scio = ...?) 15 nihil quod Oe, nihil nisi quod Ha dubitanter:
perperam. 17 d. post deo add., v. praef. § 3. 18 erectā P.
19 CYNXEPOMEN P. 22 PESSINUNTĀ P. d. ante
circa add.

rant revixisse iactarunt, et cum mulieris animus ex in-
 fol. 3r patientia | nimii amoris arderet, mortuo adulescenti templa
 fecerunt. Tunc quod irata mulier pro iniuria spretae
 fecerat formae, hoc ordinatos a se pati volunt sacerdotes.
 Sic annuis sacris cum honore terrae istius funeris pompa 5
 componitur, ut cum persuaderetur hominibus quod colant
 (79) 2 terram, miseri funeris venerentur exitium. Hic quoque
 sacratissimi imperatores ut error iste celetur, etiam haec
 sacra physica volunt esse ratione composita. Amare ter-
 ram volunt fruges, Attin vero hoc ipsum volunt esse, 10
 quod ex frugibus nascitur, poenam autem quam sustinuit
 hoc volunt esse, quod falce messor maturis frugibus facit.
 Mortem ipsius dicunt, quod semina collecta conduntur,
 vitam rursus quod iacta semina annuis vicibus recon-
 3 duntur. Vellem nunc mihi inquirenti respondeant, cur 15
 hanc simplicitatem seminum ac frugum cum funere cum
 morte cum fastu cum poena cum amore iuncxerunt?
 Itane non erat aliud quod diceretur? Itane non erat
 quod in agendis deo summo pro frugibus gratiis faceret
 misera mortalitas? Ut gratias pro renatis frugibus agas 20
 ululas, ut gaudeas plangis, nec te cum veram rationem
 videris, hoc aliquando fecisse paenituit, sed hoc agis ut

3 Verg. Aen. I 27 . . spretaeque iniuria formae (Mo 50).

1 impatientia P, impat. pr. 4 uolunt P, v. RM 276
 voluere pr. 6 Ut . . . uenerentur P, v. RM 277, et . . . vene-
 rantur pr. persuadetur Wo, -eatur Bu, at v. Halmium ad l.
 7 d. p. terram add. iuvenis pro funeris ci. Dieterich ap. Fr.
 p. 18, at cf. Mo p. 22 et 9, 3. 9 physicā . . . rationē cōpositā P.
 10 huc P. 11 d. ante poenam add. 14 recidivantur Bu, re-
 funduntur M. Haupt, Herm. VIII 249 (= Opusc. III 634) et Fr
 p. 18, redduntur Reifferscheid, renascuntur Ha; at recte videtur
 monere Kr contrariam in verbo reconduntur hic esse sententiam
 atque in antecedenti conduntur, cf. 'recludo, refigo'. 15 velim
 Wo, v. infra. 17 iuncxerint cum Fl. pr, v. Sk. 18 aliud
 post alterum non erat repetit Sk. at cf. 7, 15. 19 fugib; P.
 20 agas. ululas P. 21 planges P.

1 Math. CV^o II 17 nimio impatientiae ardore. cf. de err.
 28, 5. 15 Math. 13, 31 Vellem itaque mihi tu . . . quaerenti
 ea respondeas, cf. 15, 23.

annuis luctibus occupatus vitam semper fugias mortem requiras. Dicant mihi quid hoc frugibus profuit, ut fletus 4 suos annuis ululatibus renovent, ut renati funeris calamitatibus ingemescant, quod dicant physica ratione compositum? Lugetis et plangitis, et luctus vestros alia ratione celatis. Novit agricola quando terram aratro dimoveat, novit quando sulcis frumenta committat, novit quando fol. 3° maturatas solis ardoribus colligat segetes, novit quando tostas terat fruges. Haec est physica ratio, haec sunt 10 vera sacrificia, quae ab sanae mentis hominibus annuo labore complentur, hanc simplicitatem divinitas quaerit, ut homines in colligendis fructibus ordinatis temporum legibus serviant. Cur huic ordini miserae mortis figmenta quaesita sunt? Cur celatur lacrimis quod celari non debuit? Unde confiteantur necesse est, haec sacra non in honorem frugum sed in honorem esse composita mortis alienae. Nam quod terram matrem esse omnium deorum 5 dicunt qui huic elemento primas tribuunt partes, vere deorum suorum mater est, nec abnuimus aut recusamus, (80) 20 quia ab hac collectos deos suos aut lapideos faciunt semper aut ligneos. Terram omnem circumfluunt maria, et rursus inclusa Oceani ambientis circulo stringitur, caeli etiam rotunda sublimitate operitur, perflatur ventis aspergitur pluviis, et timorem suum assidui motus tremoribus 25 confitetur. Quid vos maneat qui haec colitis considerate, cum dii vestri infirmitatem suam vobis cottidianis confessionibus prodant.

2 *Verg. Aen. VII 302* Quid Syrtis aut Scylla mihi, quid vasta Charybdis profuit? 6 *Lucr. VI 869* Inde ubi sol radiis terram dimovit obortus. *Verg. Georg. II 513* agricola incurvo terram dimovit aratro. *Ov. Met. V 341* glaebam dimovit aratro.

1 *d. ante vitam add.* 2 *d. p. profuit add.* fletus ... renovent ... renati *P, v. RM 277*, fletus (fetus *Ha*) ... seminent ... strati *pr.* 5 *d. ante et add.* 10 *d. ante quae add.* 11 *d. ante hanc add.* 15 *d. post est add.* non inhonore *P.* 16 cōpositā *P.* 18 dicunt *P.* 20 *d. post suos add.* 24 plubiis *P.* 26 *d. ante cum add. Sk.*

13 miseram mortem habes 46, 9 et decem *Matheseos locis.*

IV. Assyrii et pars Afrorum aërem ducatum habere elementorum volunt, et hunc imaginata figuratione venerantur. Nam hunc eundem id est aërem, nomine Iunonis uel Veneris virginis — si tamen Veneri placuit aliquando virginitas — consecrarunt. Iunonem sane ne et hinc deesset incestum, Iovis volunt ex sorore coniugem factam. Effeminarunt sane hoc elementum nescioqua veneratione commoti. Num quia aër interiectus est inter mare et
rol. 4^r caelum, effeminatis eum | sacerdotum vocibus prosecuntur?
 2 Dic mihi hoc numen est, quod in viro feminam quaerit, 10 cui aliter servire sacerdotum suorum chorus non potest, nisi effeminent vultum cutem poliant, et virilem sexum ornatu muliebri dedecorent? Videre est in ipsis templis cum publico gemitu miseranda ludibria, viros muliebria pati, et hanc impuri et inpudici corporis labem gloriosa 15 ostentatione detegere. Publicant facinora sua, et contaminati corporis vitium cum maxima delectationis macula confitentur. Exornant muliebriter nutritos crines, et delicatis amicti vestibus vix caput lassa cervice sustentant.

1 sqq. *Cic. de nat. deor. II 66* ... aer autem, ut Stoici disputant, interiectus inter mare et coelum Iunonis nomine consecratur, quae est soror et coniunx Iovis, quod ei similitudo est aetheris et cum eo summa coniunctio. Effeminarunt autem eum Iunonique tribuerunt ... 19 *Maecen. ap. Sen. Ep. V 114, p. 534, 20 Hense* ut cervice lassa fanantur nemoris tyranni (*A. Eichenberg, de Persii satirarum natura atque indole, Diss. Vratislav. 1905, Thes. 5). Cf. Pers. I 98 (Sk).*

1 ASSYRIIS *P*, sed *S fin. eras.* 2 *d. ante et add.*
 3 id est aërem *del. Wo Ha, sed v. Oe et Kr et Sk. d. post aërem add.* 5 *pro sane Ha mavult* autem. 6 *d. ante Iovis add.*
 volunt. ex *P.* 7 *Etfeminarū P.* 8 *Num Wo, Nā P.* 9 *d. post caelum add.* 10 *nomen P, corr. Bu. d. post est add.*
 13 *ornatū muliebrē P*, per ornatum muliebrem *Ha*, ornatu muliebri *Fl*, ornatu muliebri *Bu.* 14 *d. ante viros add. dd. p.*
 15 *labem et 16 sua et 17 vitium add.*

3 hunc eundem, *cf. Kroll, Mus. Rhen. LII 586.* 14 muliebria pati, *cf. 28, 18. Math. 221, 28. LXXVII^r I 24. Mo 49.* 15 impuri et inpudici, *cf. Mo 49.* 18 *Math. LX^r I 4* nutrient capillos.

Deinde cum sic se alienos a viris fecerint, adimpleti tibi-
 arum cantu vocant deam suam, ut nefario repleti spiritu
 vanis hominibus quasi futura praedicant. Quod hoc mon-
 strum est quodve prodigium? Negant se viros esse, et non
 5 sunt <mulieres>: mulieres se volunt credi, sed aliud
 qualiscumque qualitas corporis confitetur. Considerandum 3
 est etiam quale sit numen, quod sic impuri corporis de- (81)
 lectatur hospitio, quod impudicis adhaeret membris, quod
 polluta corporis contaminatione placatur. Erubescite o
 10 miseri summitatem: aliter vos deus fecit. Cum cohors
 vestra ad tribunal iudicantis dei accesserit, nihil vobiscum
 referetis: quod deus qui vos fecit agnoscat. Abicite hunc
 tantae calamitatis errorem, et studia profanae mentis
 aliquando deserite. Nolite corpus quod deus fecit, sceler-
 15 rata diaboli lege damnare, calamitatibus vestris dum ad-
 huc tempus patitur subvenite. Misericordia dei dives est,
 libenter ignoscit. Relictis nonaginta novem ovibus | amis- fol. 4°
 sam quaerit unam, et reverso pater prodigo filio et vestem 4
 reddidit et parat cenam. Nolo vos desperare faciat crimi-
 20 num multitudo: deus summus per filium suum Iesum
 Christum dominum nostrum volentes liberat et paeniten-
 tiis libenter ignoscit, nec multum exigit ut ignoscat.
 Fide tantum et paenitentia potestis redimere, quicquid
 sceleratis diaboli persuasionibus perdidistis.

1 d. post fecerint add. 4 d. p. esse add. 5 alterum mulieres
 add. Oe Ha, quod clausula commendatur, P sic habet: et non
 sunt. Mulieres. se. d. p. credi add. 6 quaecumque Sk.
 7 d. p. numen add., cf. 27, 11. 8 adhaeret ut intellegas cf.
 79, 3. 10 supinitatem vel sublimitatem Wo, insanitatem
 vel stupiditatem Oe, at cf. Arnob. I 25 VII 36. 11 d. ante
 nihil add. 14 d. p. fecit add. 15 damnare calam. uestris;
 dum P, em. Fl. 16 d. p. est add. 18 d. p. filio add.
 19 reddidit P, em. Fl. 23 penitentiā P.

3 futura praedicant, cf. 28, 17, Math. 165, 26. 185, 25.
 201, 6. 8 Math. 90, 20 de corpore divini spiritus domicilio:
 licet fragile sed tamen simile mundo pararet hospitium. cf.
 LXXIV° II 5, 23 sqq. 9 cf. 60, 4. 13 profanam mentem
 habes 64, 22 et Math. LV^r II 37. 17 et 22 Math. LXXI^r
 II 38 libenter agnoscunt.

V. Persae et Magi omnes qui Persicae regionis incolunt fines, ignem praeferunt, et omnibus elementis ignem putant debere praeponi. Hi itaque ignem in duas dividunt potestates, naturam eius ad utriusque sexus transferentes, et viri et feminae simulacro ignis substantiam deputantes. Et mulierem quidem triformi vultu constituent, monstrosis eam serpentibus inligantes. Quod ideo faciunt ne ab auctore suo diabolo aliqua ratione dissentiant, sed ut dea sua serpentibus pullulans maculosis 5 diaboli insignibus adornetur. Virum vero abactorem bovum 10 colentes sacra eius ad ignis transferunt potestatem, sicut propheta eius tradidit nobis dicens:

Μύστα βοοκλονίης † συνλέξει πατὸς ἀγαυοῦ.

Hunc Mithram dicunt, sacra vero eius in speluncis abditis tradunt, ut semper obscuro tenebrarum squalore 15 demersi gratiam splendidi ac sereni luminis vitent. O vera (82) numinis consecratio! O barbaricae legis fugienda commenta! Deum esse credis cuius de sceleribus confiteris. Vos itaque qui dicitis in his templis rite <sacra fieri> Magorum ritu Persico, cur haec Persarum sola laudatis? Si hoc 20 Romano nomine dignum putatis, ut Persarum sacris, ut Persarum legibus serviatis * * * * *

(Desunt folia duo codicis, v. praef. p. IX.)

9 *Verg. Aen. VII 329* tot pullulat atra colubris.

4 utrumque sexum *Bu Ha* cum non intellexerent *geneticum* utriusque sexus *pendere ex voce naturam repetenda.* 5 d. p. transferentes *add.* 7 d. p. constituunt *add.* 9 pollulant *P, em. Bu, cf. 55, 13.* d. p. pull. *add.* 10 bonum *P, unde* bovum *Ha, at cf. 30, 20.* 13 CYNΑΞΙΕ *P, v. praef. § 6.* 14 mitrā *P.* 16 d. p. demersi *add.* vera cum ironia dictum minime mutandum; '=*iusta*' *Kr cl. Cic. Brut. 145. 226. Quintil. I 5, 18 (caeca Fl, dira Bu, perversa vel vana Ha cl. 26, 21).* 17 barbaricae, v. *praef. § 6.* 19 <sacrificari> *add. Fl, <sacra fieri ritu> Bu, sacra fieri Sk.* 28 serviatis, v. *Sk et RM 278.*

10 *Math. LXXVIII° I 33* pecorum abactores. 15 *Math. 200, 17* infelicitatis squalore demersos, *cf. LVIII° I 19. LXII° I 24. Mo 19.* 16 *cf. 48, 3 et 61, 21.*

ut <a>rmata clype<o> loric<a> tec<ta> ad<o>r<atur parit>er fol. 5^r
 et consecratur. Tertia etiam pars est quae in asperis ³
 secretisque silvarum agrestium ferarum sortitur imperium.
 Ultima pars tripertitae istius divisionis est q<uae>
 5 libidinum vias, quae prava desideria, quae praeposterae
 cupiditatis monstrat inlecebras. Ideo unam partem
 capiti adsignant, ut hominis iram quodammodo <tene>
 re videatur. Aliam in corde statuunt ut diversarum cogi-
 tationum varietatem, quas multiplici intentione concipi- (33)
 10 mus, in modum silvarum tenere videatur. Tertia pars con-
 stituitur in iecore, unde libido nascitur et voluptas.
 Illic enim genitalium seminum collecta fecunditas natura-
 libus stimulis desiderium cupiditatis exagitat. Quid ⁴

1 sqq. cf. RM 279—284 et praef. § 6. Habes supra textum
 ab ipsa librarii manu scriptum et versus secundum codicem dis-
 positos. Singulas litteras quae certo dispicere non poteramus,
 uncis inclusimus. Priorum lectiones pravas hic omittimus et ea
 tantum quae in codice a manibus recentioribus supra vetustam
 scripturam exarata sunt indicamus. quæ armata clipeo lorica
 tecta π_1 , v. praef. 2 consecratur Tertia etiam pars est quæ
 π_2 , altera pro tertia ci. Bu, at 'tertia etiam pars h. e. aliter
 pars tertia' Oe. 3 silvarum agrorum ferarum societatem com-
 prehendit π_2 4 U π_2 . t inchoans vocis tripertitæ π_2 tite
 istius divisionis estimat π_1 5 libidinum via., π_2 . deside-
 ria, quæq; sopores π_2 . 6 tota P scriptura a π_2 renovata,
 quae in tenebris exhibet pro inlecebras et in margine dextera
 sopori addit. 7 omnia a π_2 renovata, sed Aliâ pro irâ et
 renis pro <tene> et es add. in mg. d. capitis P π_2 , em. Wo:
 an recte se habet capitis? Clausulam postulat distinctio apposita.
 8 se π_2 sup. re P. ntur π_2 sup. (vide)atur P. in corde ponunt
 ut iecoris π_2 sup. in c. statuunt ut divers(arum) P. 9 π_2 = P.
 10 π_2 = P. 11 π_2 = P, sed -struitur pro -stituitur. 12 π_2
 = P, sed itū pro enī. d. p. fecunditas add. 13 π_2 = P, sed
 surculis pro stimulis.

3 Math. CIV^o II 13 et CV^r I 22: secreta silvarum. 109, 18:
 ferarum amatores et quos semper silvarum deserta delectent.
 5 praeposterae cupiditatis ... inlecebras: similes loci creberrimi
 apud Firmicum, cf. Mo p. 18. Kr l. c. et Herm. XXIX 526.
 RM 281. 9 Math. 10, 26 obtusa mentis intentione percipere.
 12 Math. 94, 6 omnium genitalium seminum collectam ... fe-
 cunditatem.

ergo perficit ista divisio, diligenter aspiciat, ut f(ac)ile commentum ratio veritatis in pugnet. Si dividitur anima et substantia sua diverso efficaciae genere separatur, dissoluto ordine suo † incipit esse quod fuerat. Aliud enim mens est aliud ira aliud libido. Animam ergo 5 separatio ista dissolvit, et patitur maximam ex ista partitione iacturam, nec integram sui speciem res ista custodit, quae per tres contrarias separata dividitur, et ut verius dicam, fit ex ipsa divisione mortalis. Omne enim quod potest dividi corpus est. Corpus autem ne- 10 cesse est esse mortale. Ergo si anima dividitur corpus est; si corpus est necesse est sit <eti>am ipsa mortalis. Egregia erroris istius ac praeclara commenta! Maximum nobis beneficium ex ista consecratione con-
fol. 5° fertur: commentis istorum ac sacris anima ***** | esse 15 mortalis.

1 $\pi_2 = P$, sed rgo pficiat pro ergo pficit. fragile pro facile Kr, futile Sk (f..ile P, facile π_1 vel π_2). 2 $\pi_2 = P$, sed impugnet pro in pugnet. 3 $\pi_2 = P$, sed & substan non renou. π_2 et & add. in mg. dext. (post separatur). 4 dissoluto ordine suo incipit esse et Aliud π_2 . desinit pro incipit ci. Kr et Selma Skutsch. 5 $\pi_2 = P$. 6 separatio ista dissolvit & et maximū π_2 . 7 nihil π_2 . 8 custodit quo p tes contrarias separa et diuiditur π_2 . naturas pro contrarias Kr. separata corr. P ex separatur ut videtur. 9 it ex ipsa diuisione π_2 . 10 enim — corpus est $\pi_2 = P$. 11 est esse mortale Ergo π_2 . 12 si corpus est necesse est sit π_2 . <eti>am scribere maluimus (consentiente Kr) quam ista, quod olim supplebamus: dispicitur in codice nihil nisi littera a, ante quam duarum vel trium litterarum spatium subest (res pr). 13 Egregia erroris istius π_2 . O egregia Kr. cōmenta P, Kr, comitantia pr. 14 maximum nobis beneficium π_2 . consequentia pr. confertur π_2 . istarum nugarum (absurditatum Fl) animas volunt pr, cf. add.

2 Math. LXXXII° I 43 rationem plenam veritatis.

6 Math. 88, 24 patitur semper iacturam maximam, cf. 11, 20. LXXXIX° I 20. CXV^o II 12. 9 Math. 21, 26 et ut verius loquar (Mo 10). Arnob. V 33: ut verius dicam. VI 3 atque ut verius eloquar. 10 formulam necesse est esse mortale habet Arnobius locis VII 3 et 5 et 28, quorum alterius et argumentum et structura loco Firmiciano similima. 14 Math. LXXXIII° II 9 cuicumque aliquam beneficiorum contulerint gratiam.

VI. Sic sunt sacratissimi imperatores elementa a perditis hominibus consecrata. Sed adhuc supersunt aliae superstitiones quarum secreta pandenda sunt: Liberi et Liberae quae omnia sacris sensibus vestris specialiter intimanda sunt, ut et in istis profanis religionibus sciatis mortem esse hominum consecratas. Liber itaque Iovis fuit filius, regis scilicet Cretici. Hic cum fuisset adultera matre progenitus, nutriebatur a patre studiosius quam decebat. Uxor Iovis cui Iunoni fuit nomen, novercalis animi furore commota ad necem infantis omnifariam parabat insidias. Proficiscens peregre pater quia indignationes tacitas sciebat uxoris, ne quid ab irata muliere dolo fieret, idoneis sicut sibi videbatur custodibus tutelam credidit filii. Tunc Iuno opportunum insidiarum nanta tempus, et ex hoc fortius inflammata, quia proficiscens pater et sellam regni puero tradiderat et sceptrum, custodes primum regalibus praemiis muneribusque corrumpit, deinde satellites suos qui Titanes vocabantur, in interioribus regiae locat partibus, et crepundiis ac speculo adfabre facto animos ita pueriles inlexit, ut desertis regiis sedibus ad insidiarum locum puerilis animi desiderio duceretur. Illic interceptus trucidatur, et ut nullum possit necis inveniri vestigium, particulatim membra concisa satellitum sibi dividit turba. Tunc ut huic facinori aliud facinus adderetur, quia vehementer tyranni crudelitas timebatur, decocta variis generibus pueri membra consumunt, ut humani

1 In margine superiore folii 5° m. 1 scripsit: fulgentius de fabulis; sed nihil huic est cum verbis Firmici. 10 d. p. commota add. 12 mulier P. 14 filio P. 18 d. ante in add. 19 d. p. facto add. 20 regiis corr. m. 1. ex regib; 22 possit P, posset pr. 23 particulatim P et omn. edd. praeter Ha, qui articulatim scribit cum Wakefeldio, Silo. crit. IV p. 249, at v. infra.

3 Math. 273, 22 matheseos secreta pandamus, cf. de err. 51, 12. 4 Math. 280, 1 specialiter intimantes, cf. Mo 15. 10 omnifariam, cf. Mo 11. 15 fortius, cf. Mo 16. 24 Math. XC^r II 12 conciso infante particulatim prolato, cf. XCVII^r I 42. 26 variis generibus, cf. 23, 17. Math. LVIII^r II 30. 183, 13. 210, 3. Mo 16.

fol. 6^r cadaveris inauditis usque in illum diem epulis | vescerentur.
 Cor divisum sibi soror servat, (cui Minerva fuit nomen),
 quia et ipsa sceleris fuit particeps, et ut manifestum dela-
 tionis esset indicium, et ut haberet unde furentis patris
 impetum mitigaret. Reverso Iovi filia ordinem facinoris 5
 4 exponit. Tunc pater funesta calamitate cladis et acerbi
 luctus atrocitate commotus Titanas quidem vario genere
 excruciatos necat, nec praetermissum est in ultione filii
 aut tormentum aliquod aut poena, sed per omnia poe-
 narum genera bacchatus necem qualiscumque filii vindi- 10
 cavit, affectu quidem patris sed tyrannica potestate. Tunc
 quia diutius pater ferre lugentis animi tormenta non
 poterat, et quia dolor ex orbitate veniens nullis solaciis
 mitigabatur, imaginem eius ex gypso plastico opere per-
 fecit, et cor pueri ex quo facinus fuerat sorore deferente 15
 detectum, in ea parte plastes conlocat qua pectoris fuerant
 liniamenta formata. Post haec pro tumultu extruit tem-
 plum, et paedagogum pueri constituit sacerdotem. Huic
 5 Silenus fuit nomen. Cretenses ut furentis tyranni saevi-
 tiam mitigarent, festos funeris dies statuunt, et annum 20
 sacrum trieterica consecratione componunt, omnia per
 ordinem facientes quae puer moriens aut fecit aut passus
 est. Vivum laniant dentibus taurum, crudeles epulas
 annuis commemorationibus excitantes, et per secreta sil-
 varum clamoribus dissonis eiulantes fingunt animi furentis 25

3 quia P, quae Bu Ha. 6 acerui P. 7 d. p. com-
 motus add. 9 aut penā P. 10 d. p. bacchatus add.
 neces P. 15 corpori P, em. Bu. 16 plastes (vel plasti)
 Bu, plastē P. 19 silenus corr. p ex selenus. 22 d. p. moriens
 add. 24 annus P. 25 d. p. eiulantes add.

7 vario genere novem Matheseos locis, cf. Mo 16. 9 Math.
 29, 4 per omnia crudelitatis genera grassatum. Arnob. II 76
 omnia genera poenarum (II 30: per omnia libidinum genera).
 IV 35 per affectus omnes meretriciae vilitatis ... bacchari.
 16 vox plastes exstat Math. 228, 18. 17 Math. 16, 6 qui isdem
 ac similibus membrorum liniamentis videantur esse formati.
 6, 5 et 264, 13: corporum liniamenta. Adde 152, 11.

insaniam, ut illud facinus non per fraudem factum, sed per insaniam crederetur. Praefertur cista in qua cor soror⁽⁸⁵⁾ latenter absconderat, | tibiæ cantu et cymbalorum tin-^{fol. 6v} nitu crepundia, quibus puer deceptus fuerat mentiuntur.

5 Sic in honorem tyranni a serviente plebe deus factus est qui habere non potuit sepulturam. Fuit etiam alius Liber 6 aput Thebas tyrannus magicæ artis potestate perspicuus. Hic cum muliebres animos venenis quibusdam et carminibus occupasset, pro arbitrio suo crudelia facinora

10 furentibus imperabat, ut mente captas nobiles feminas et libidinum ministras haberet et scelorum. Qui qualia fecerit scelera, vel quantum matri contra filium, vel sororibus contra fratrem imperaverit facinus, in scaenis cottidie a tragici carminis auctoribus traditur, ut scelerati tyranni

15 facinerosa crudelitas in animis audientium funestis semper relationibus renascatur. Hunc Lycurgus sobria virorum 7 cóniuratione protectus regno exiit pellit patria. Neque enim effeminatus consensum virorum potuit diutius sustinere. Effeminatum cinaedum enim eum fuisse et amatorum servisse libidinibus Graecorum gymnasiis decantatur.

20 Nec fuga eius Lycurgus tantum est exilioque contentus, sed timens ne fugiens et ab aliis receptus ludibriosa scelorum suorum etiam in alia regione conderet semina, succinctus ferro patriæ dedecus minaci persequitur edicto.

25 Tunc Liber proiectis infulis, quas pampineis coronarum circulis inligabat, cum semiviro comitatu fugiens — soli

26 *Aen. IV 215* cum semiviro comitatu (*Sk.*).

10 d. p. feminas *add.* 15 d. ante in *add.* 17 ptestus *P.*
d. p. protectus *add.* 19 Effeminatū cenatū *P.* *correat Kr.*
qui etiam effeminatum glossam esse censet (cenatum del. pr.).
23 contenderet *P.* *em. Fl.* 25 cornatū *P.* 26 d. ante
cum *add.*

7 *Math. 108, 3* regali ... potestate perspicuus. *cf. LVI° II 8.*
LXVIII° II 6. 9. CIII^o I 35. CVI^o II 9. CIX^o II 13. ° II 6.
14. 41. CX^o II 26. 45. ° I 32. 43. CXIII^o I 10. 19 De ci-
naedis in Mathesi saepissime verba fiunt.

enim eum secuti sunt stuprorum et flagitiorum ac libi-
 fol 7^r dinum socii — per omnes oras vicini maris | cum summa
 8 trepidatione disperationis erravit. Illic inter ebrias puellas
 et vinolentos senes, cum adhuc eum scelerum pompa prae-
 cederet, alter nigro amictu taeter, alter ostenso angue 5
 terribilis, alter cruentus ore dum viva pecodis membra
 discerpit, a Lycurgo comprehensus per proximam rupem,
 quae immensum praecipitium saxi inviis fecerat, in mare
 praecipitatur, ut lacerum corpus marinis diu iactatum
 fluctibus errantium populorum animos ad sanitatis ac 10
 (36) sobrietatis ordinem severa animadversione revocaret.
 Hunc finem Liberi Homerus ut et fugam et trepidationem
 detegeret, et ut ostenderet mortem, ait:

Διώνυσος δὲ φοβηθεῖς

δόσεν ἄλδς κατὰ κῦμα· Θέτις δ' ὑπεδέξατο κόλπῳ 15
 δευδιότα· κρατερὸς γὰρ ἔχεν τρόμος ἀνδρὸς ὁμοκλή.

9 Imitatur te Lycurge et sobrium institutum tuum sequitur,
 nec a salutaribus tuis legibus exorbitat etiam consul noster
 Postumius. Nam sicut in libris annalibus invenimus,
 Bacchanaliorum scelera <Ae>butio quodam adolescente 20
 deferente detecta sunt. Erant adhuc in urbe Roma integri

12 Il. 6, 135.

1 stupor P. 3 desperationis pr, cf. 20, 20 et ad 6, 4.
 4 vinonettos P, em. Fl. d. p. senes add. pceder& Et P,
 em. Bu. 5 teter P. 6 pecudis pr. 7 d. p. rupem add.
 9 ut habet P, perperam at Bu Ha. 12 et prius om. pr. 13 d. p.
 detegeret add. 14 ΦΟΒΗΘΙC P. 15 ΔΥCΕΝ P, δόσεθ'
 cum Wo edd. omn. ΚΟΛΠΩ P. 16 ΔΙΔΙΟΤΑ P. ANA-
 POC P. 19 Livii pro libris Gr, quod commendatur eo quod
 in Mathesi Firmicum Livio auctore usum esse Mo p. 40 sqq.
 probavit. 20 Bacchanaliorū P. -butio sic P, ut lineola ante
 b possit esse hasta transversa superior litterae E in exemplo
 librarii Palatini fortasse non satis distincte scriptae; quamquam
 maiuscula littera intra sententiam stare viz potuit, nisi forte
 uncialibus litteris illud exemplum fuit scriptum. Ebutio Fl,
 Aebutio primus Oe, cf. Liv. 39, 9 sqq.

2 Math. LXXXIX, II 12 cum maxima animi trepida-
 tione, cf. Kr et Sk, Herm. XXIX 523. 5 ostenso: cf. Mo 11.

mores, nec quisquam peregrinas superstitiones dissolutis moribus appetebat. Tunc nec senatus consuli nec leges rei publicae nec consul legibus defuit, sed investigatis omnibus qui huius sacri scelerata commenta tradebant, 5 contra omnes severo immo Romano quaestionis examine capitalis poena de consilii sententia decreta est, nec tam diu vindices gladii consulis conquerunt, quamdiu hoc malum fuisset radicitus amputatum. O digna Romani nominis animadversio! O priscae virtutis laudanda constantia! 10 Nec civibus suis consul parcere voluit, cum ob purgandam patriam | peregrina vitia corriguntur. fol. 7°

VII. Sequitur hanc sacri contagionem, et imitatur ordinem funeris a Cerere Hennensi muliere mors filiae consecrata. Nam quicquid in Creta pater circa filium 15 fecerat, hoc totum Ceres apud Hennam amissa filia impatientia materni doloris instituit. Quod quatenus factum sit brevi sermone perstringam. Unicam Cereris filiam quam Graeci Persefonam, nostri immutato sermone Proserpinam dicunt, ad coniugale consortium plures petebant. 20 Mater sollicita de singulorum meritis iudicabat, et cum adhuc omnibus matris sententia videretur incerta, dives rusticus cui propter divitias Pluton fuit nomen, temerario cupiditatis ardore, cum moras dilationis ferre non posset, (87) et cum praeposteri amoris coqueretur incendiis, prope 25 Percum inventam virginem rapit. Percus est autem lacus

8 *Cic. Catil. I 3* non deest rei publicae consilium neque auctoritas huius ordinis: nos, nos, dico aperte, consules desumus (*Sk*).

1 *d. p. mores add.* 5 *seueros immo romanos P, em. Bu* (servos i. Romanos *Fl*). *d. p. examine add.* 7 *d. ante quamdiu add.* 8 *romani nomini P, em. Bu, Romano nomine Fl.* 10 *dum quam cum mavult Ha.* *dd. ante 12 et et 13 a add.* 16 *Quo quatenus P, em. Fl.* 24 *d. p. incendiis add.* 25 *Pergus Ovid. Metam. V 386.* *rapuit Sk.*

7 *quamdiu: cf. Mo 17.* 16 *quatenus: cf. Mo 17.* 17 *Math. 5, 24* brevi oratione perstrinximus, *cf. 5, 28, Mo 10.* 22 *temerario cupiditatis ardore: similia ex Mathesi apud Mo 21.* 24 *praeposterus amor bis in Math., v. Mo 18.*

in Hennae civitatis finibus satis amoenus et gratus, cuius
 amoenitas ex florum varietatibus nascitur. Nam per
 omnem annum vicissim sibi succedentibus floribus coro-
 2 natur. Illic invenies quicquid hyacinthi turget in caulem,
 illic comam narcissi vel quod auream rosam desuper pingit, 5
 illic albae hederæ per terram molliter serpunt, et cum
 purpureis violis suaviter rubens amaracus invenitur, nec
 coronam istam alba deserunt lilia. Prorsus aptus locus,
 qui gratia sua puellares animos et invitaret pariter et
 teneret. In hoc loco cum a Plutone virgo prope vesperam 10
 fuisset inventa vi rapitur, et superimposita vehiculo scissis
 vestibus laceratis crinibus ducitur. Nec reservati unguis
 fol. 8r contra amatorem rusticum aliquid profuerunt, nec clamor
 atque ululatus adjuvit, nec ceterarum strepitus puellarum.
 3 Tunc una celeri cursu cum de civitate nemo succurreret, 15
 facta ex ipso timore velocior matri raptum virginis nun-
 tiat. Contra raptorem indignata mater armatam manum
 ducit. Nec Plutonem mulieris fefellit adventus, sed ut
 retorsit ad civitatem oculos, et infinitos cuneos respexit
 venire cum matre, funestum cepit ex desperatione con- 20
 silium. Quadrigam qua vehiculum trahebatur, per medium
 lacum dirigit. Is erat profundis voraginibus immersus.

4 cf. Zucker, Philol. LXIV 471, qui eosdem flores apud Fir-
 micum atque apud Ovid. Fast. IV 437—442 enumerari monet.
 7 Verg. Ecl. III 63 suave rubens hyacinthus (Sk). 8 ib. v. 442
 liliaque alba. 9 ib. 433 praeda puellares animos proleat
 inanis (H. Widmann apud Sk). 12 [Horat. Carm. I 6, 18
 proelia virginum sectis in iuvenes unguibus acrium confert Haupt].

4 yacynthi P, at conferri iubet Ha p. 28, 5. 5 aureū P.
 6 serpunt Et P. 7 suabiter P. 9 d. p. animos add.
 11 inuenta ui P. 12 resecati M. Haupt Herm. II 8 (Opusc.
 III 366). 13 d. ante nec clamor P non habet, sed scriptum
 est Nec. d. p. adjuvit add. dd. p. 15 succurreret et 16 velo-
 cior add. 16 ipso corr. P ex ipsa. 19 retrorsit P.
 20 cepit P. desperatione pr, cf. 18, 3. 21 qua .. traheba-
 tur Ha, quod rhythmo confirmatur: qua .. trahebat P, quae ..
 trahebat Fl; d. add. 22 immensus Gr.

2 Math. 262, 13 coronas ex florum varietate compositas.

Illic cum amata submersus virgine miserandae matri de morte filiae funestum spectaculum prae-
buit. Hennenses 4
ut possent maternis luctibus ex aliqua parte invenire so-
lacium, inferiorum regem virginem rapuisse finxerunt, et
5 ut fides figmenta sequeretur, prope Syracusas eum per
alium lacum cum virgine emersisse iactarunt. Templum
sane et raptori et virgini accurate conlatis sumptibus
faciunt, et annua in templo vota decernunt. Sed nullo
genere matris dolor vincitur, nec muliebris inpatientiae
10 tormenta curantur, sed credens vere filiam prope Syracusas
esse visam, Triptolemo duce vilico suo nocturnis itineribus
ad Syracusanae civitatis litus cum lugubri veste ac sor-
dido squalore pervenit. Nec illic defuit qui credulam de
calamitatibus suis falleret matrem. Ait se Pandarus (32)
15 nescio qui vidisse non longe a Pachyno navem raptorem
ascendisse cum virgine. Persuasum est mulieri quae quod
quolibet genere vivere filiam cupiebat audire, infinitis
donis remunerat civitatem. Syracusani liberalitate mulieris 5
provocati, | raptum virginis consecrant, et mitigantes do-
20 lorem matris pompam miseri funeris excolunt honore
templorum. Sed nec hoc sufficit matri, sed ascensa nave
per peregrina litora filiam quaerit. Sic fluctibus tempe-
statibusque iactata ad Atticae urbis locum pervenit. Illic
hospitio recepta incolis incognitum adhuc triticum dividit.
25 Locus ex patria et ex adventu mulieris nomen accepit,

3 solaciū Inferorū P. 5 d. ante prope add. 6 lacum
H. Widmann De Gaio Vettio Aquilino Iuenco carminis evan-
gelici poeta et Vergili imitatore, Diss. Vratislav. 1905, Thes. 1,
cl. Cic. Verr. II 4, 107: locū P. mersisse P, em. Fl. 10 filia
.. visa P. 16 quod quolibet nos pro quoquolibet & codicis. quia
Oe, sed quod iam 19, 16 (ante qu[atenus] ut hic!) in quo
corruptum est et causalis conjunctionis munus sexies obit (22, 1. 2.
41, 5. 70, 22. 23. 79, 8). Halmii quoniam (= quō) stare non
potest, v. ind. 18 donis Bu, dotis P (post infinitis! Sk), do-
tibus Fl. 21 d. p. matri add. 23 d. p. iactata add.
25 Nomen Eleusin intellege conformatum esse ex ἐλεῦς- et ex
[H]enna, quod oppidum etiam Hinna vocab. tur (CIL I 530).

13 cf. 47, 12 et Math. 160, 24 qui ... squaloribus sordi-
dentur, ac similia saepius, v. Mo 24.

nam Eleusin dictus est, quod illuc Ceres relicta Henna
 6 venerat. Sic quod ipsa dispensato quod addulerat frum-
 mento colligendarum frugum tradiderat disciplinam, post
 mortem ob beneficium quod ex frugum copia nascebatur,
 et sepulta in loco est pariter et consecrata, et divino 5
 cum filia appellata nomine. Amat enim Graecorum levitas
 eos qui sibi aliquid contulerint, vel qui consilio aut vir-
 tute se iuverint, divinis appellare nominibus, et sic ab
 ipsis beneficiorum gratia repensatur, ut deos dicant deos
 esse credant, qui sibi aliquando profuerint. Sic de Libero 10
 Nisa non dubitat, nec de novis ambigit Sparta sideribus,
 cremat et consecrat Herculum tristis Oeta, et a vanis
 7 Cretensibus adhuc mortui Iovis tumulus adoratur. Additur
 tamen sacratissimi imperatores ad huius profani erroris
 augmentum, quod hos homines id est Liberum et Pro- 15
 serpinam maiore quasi auctoritate defendat. Nam Liberum
 ad Solem volunt referre commenta Graecorum, Proserpinam
 vero Liberam dicentes Lunam esse confingunt. Quod
 quam absurdum et quam miserum sit ex ipsa veritatis
 possumus ratione colligere. Quis vidit puerum solem? 20
 f. ol. 9^r Quis fefellit quis occidit? Quis laceravit | quis divisit
 (89) quis membris eius epulatus est? Quis lunam rapuit quis
 8 abscondit? Quis Plutonis coniugem fecit? Sed et errorem

2 dispensatio ... frumenta *P, em. Gr.* 5 <hoc> loco *Sk.*
 6 appellata numine *P, em. Wo.* dd. p. 7 contulerint et 8 iu-
 verint et 10 credant add. 11 Nysa *Bu Ha.* spatha *P.*
 12 Herculem *edd.*; nos codicis scripturam tenuimus, ut qui ter
 (cf. 29, 8 et 30, 21) is vel im praebeat. cf. 30, 13 Diomedis, 59, 8
 Sedis. oetas *P, em. Oe.* 15 d. ante quod *om. P, sed scribit*
 Quod. hihomines *P* (cf. 25, 13 noNomine), *em. Fl.* binomines
Bu. 16 libera *P.* 21 dd. p. laceravit et divisit add. —
Nihil in foll. 8° aut 9° alia manu renovatum, errat Ha.

6 Graecorum levitas: cf. *Math.* 6, 29. 37, 12. *Mo* 18/19.
Wölfflin, *Arch. f. Lex.* XII 26. 16 cf. 29, 13. 19 veritatis
 ... ratione: cf. ad 14, 2. 20 verba ratione colligere in clau-
 sula exstant 43, 5 et quinquagies in *Mathesi* (59, 10. 60, 20.
 66, 31 cet.).

istum physica rursus volunt ratione protegere: indivisam mentem et divisam, id est: τὸν ἀμείκτον καὶ τὸν μεμεικμένον νοῦν, hac se putant posse ratione venerari. Dicite mihi o miseri mortales quid naturalibus rebus ad- 9
 5 ditis funera? Quid dei dispositionem crudelium mortium atrocitate polluitis? Quid opus erat tam duro crudelique tormento? Quid sibi vult ista persuasio, ut divinis rebus funestae calamitatis ordo societur? ut natura siderum quam deus summus certis legibus fecit, mortalis calami- 10
 tatis luctibus iungeretur? Cui rei prodest quod facitis? Miscetis terrena caelestibus, caduca superis tenebrosa lucentibus, dolores ac luctus hominum divinis honoribus consecrantes.

VIII. Si convocato omni genere humano sol habita 15
 contione loqueretur, desperationem vestram hac forsitan oratione percuteret: 'Quis vos caduci homines' et per dies singulos summo deo variis generibus rebellantes, ad hoc tantum facinus impegit, ut profano nefariae cupiditatis errore et mori me dicatis arbitrio et vivere? Atque utinam 20
 usitato more vel uno genere vaesanae cogitationis vestrae figmenta procederent, utinam sine contumelia mei sceleratae cogitationis vestrae grassaretur improbitas! Nunc vos per praecipitia iactantes mihi quoque non parcitis, nec aliquam habet vester sermo reverentiam, sed cum

1 rursus *P ut semper (v. ind.)*, rursus *pr.* 2 divisa *P.*
 3 MENEPICMENON NOY *P.* 4 o dii miseri *P*, cf. 46, 20.
dd. p. 7 tormento et 9 fecit et 10 facitis add. 9 calamitas *P*,
em. Bu (naturae Fl. in v. praeced.) 15 desperationem *pr*,
v. 18, 3 et 20, 20. 16 *d. ante et add.* 17 reuellantes adhuc
 tantū *P.* 19 *d. p. errore add.* <vestro> arbitrio *Fl et Sk*
cl. 17, 9, 24, 22. 20 vesane *P.* 22 cogitationes *P.* vestra *Kr.*
 23 *d. ante mihi add.*

16 per dies singulos *exstat* 47, 18. 48, 9. 53, 15 et quin-
 decies in *Mathesi*, cf. *Mo* 16 sq. 18 verbum impingendi cum
 sententia impellendi bis in *Mathesi*: 227, 5 et LV^r II 37. ne-
 fariae cupiditatis: cf. 29, 17. 70, 19. *Math. LXXXII^r I* 22.
 23 per praecipitia iactantes: cf. 26, 16. 36, 13. *Math. 33, 16.*
120, 13. 18. LXXXI° II 13.

dedecore meo in exitium vestrum mortemque properatis. |
 fol. 90 2 Alii me aput Aegyptum undis Nili et rapidis verticibus
 obstinato mentis furore submergunt, alii amputatis viribus
 3 plangunt, alii crudeli morte caesum aut in olla decoquunt,
 aut septem veribus corporis mei membra lacerata sub- 5
 figunt. Qui paululum mihi placida fuerit oratione blan-
 ditus, quadriungi currus aurigam me esse confingit. Pro-
 cite aliquando tanti furoris exitium, et salutari persuasione
 conventi veram salutis viam quaerite. Inimicus dei est
 qui haec aut cogitavit aut finxit, nec facinus eius simplex 10
 (90) aut usitata poena comitatur, qui secreta profanis per-
 suasionibus polluit, qui de praeclaro opere dei tanta con-
 3 fingit. Lugete mortuos vestros et ipsi simili morte mori-
 turi, mittite regibus vestris ut vultis inferias, et orbitates
 eorum alio remediorum genere mitigate. Lugete Liberum 15
 lugite Proserpinam lugite Attin lugite Osyrin, sed sine
 nostrae contumelia dignitatis. Nolo me per tumulos eorum
 favillasque ducatis, nolo ut errori vestro nomen meum
 fomenta subpeditet. Ad initium diei a deo factus sum,
 hoc mihi sufficit solum. Quid me honesti muneris digni- 20
 tate privatis? Aliud me deus fecit, aliud esse iussit, et
 vos me pro libidine vestra dividitis, pro arbitrii vestri
 cupiditate laceratis! Quicquid sum simpliciter parso, nec
 aliud volo de me intellegatis nisi quod videtis. Hoc deo
 gratum est, hoc deus libenter amplectitur, hoc homines 25
 ad salutis viam ducit, si proiectis erroribus dei gratiam
 4 simpliciter ac fideliter hauriatis. Haec quidem sacra-

2 d. ante Alii (sic P) add. 3 uirib; codicis tenendum
 cl. Arnob. V 6 (Sk), quamvis loco simili Matheseos commendetur
 virilibus, quod habent Fl et pr. 4 d. p. caesum add. decoquent
 Aut P. 8 dd. p. exitium et conventi add. 9 convicti Fl,
 at v. ind. et Mo 15. 11 secreta <caelestia> Kr. 14 d. p.
 inferias add. 16 lugete ter edd.

1 in ... properatis, cf. 74, 2. 3 obstinato mentis fu-
 rore: cf. 78, 12. 80, 9 et imprimis Math. LXVI 1 27 (et 32).
 Math. 136, 10 qui virilia propriis sibi amputent manibus.
 9 cf. 64, 20. 13 simili morte morituri: cf. Mo 26.
 25 Math. 11, 14 libenter amplectimur.

tissimi imperatores ethopoeiaco mi sermone dixisse sufficiat. At ego nunc sacrarum lectionum institutione formatus perditos homines religioso sermone | convenio. fol. 10^r
 Si dii sunt quos colitis cur eos lugitis? Cur eos annuis
 5 luctibus plangitis? Si lacrimis ac luctu digni sunt, cur eos divino honore cumulatis? Unum itaque e duobus facite: aut nolite eos lugere si dii sunt, aut si luctu eos dignos putatis ac lacrimis, deos eos appellare nolite, ne luctibus ac lacrimis vestris maiestas divini nominis polluat^{ur}. Sed quia mens perdit^a et sceleratae cupiditatis
 10 laqueis implicata nulla potest ratione revocari, persequar cetera ut publicatis omnibus atque detectis, quae profana consecrav^{it} improbitas, misericordia dei nomine domini nostri Iesu Christi lapsos erigat fugientes ad se revocet.
 15 dubitantes confirmet errantes corrigat, et quod est potissimum vitam morientibus donet.

IX. In plurimis orientis civitatibus licet (hoc malum etiam ad nos transitum fecerit), Adonis quasi maritus plangitur Veneris, et percussor eius circumstantibus vulnusque monstratur. Mars enim in porci silvestris speciem formamque mutatus, ut sibi primas partes in amore Veneris vindicaret, incaute contra se ruentem percutit

3 d. p. formatus add. 4 codicis scripturam lugitis = *recte se habere aperte docet clausula; unde ceteris quoque locis codicem secuti sumus (supra 24, 16), cf. 7, 5.* 7 d. p. sunt add. 8 d. p. lacrimis add. 11 d. ante nulla add.
 13 noNomine P, v. praef. p. XII². 15 confirmat P.
 19 percussor P. 21 d. p. mutatus add.

1 dixisse sufficiat: cf. Math. 58, 9. 276, 25. CXV^r 40.
 2 Math. LXXVII° I 22 caelesti ... institutione formatus. LXVI° I 11 divina inst. form. 7, 22: divinarum virtutum magisterio formati. cf. 44, 5. 87, 27. 10 mens perdit^a: cf. 31, 16 et Math. 88, 21. cupiditatis laqueis implicata: cf. Math. 210, 11. 260, 16. LVI° II 12. XC^o I 5. Mo 19. Adde Math. 11, 16: terrenis sordium laqueis impeditus. 12 ut publicatis ... cf. 42, 8. 15 et quod est potissimum: cf. Math. 258, 7. 18 Math. 92, 8 cum ... Saturnus ... ad Aquarii signum transitum fecit. cf. 92, 20. 93, 2. 244, 5. LXI° II 9. LXII° II 2. LXIV^r I 20.

iuvenem. Si deus erat Adonis cur rivalis insidias nesci-
 (92) 2 ebat? Si homo cur cum superiore certabat? Sed et alium
 audio cum Venere coniugale habuisse consortium: Vulca-
 nus nisi fallor ab his deorum cultoribus maritus Veneris
 esse perhibetur. O vanorum hominum ridenda persuasio! 5
 Inter duos maritos adulter positus ab uno capitur alter-
 um vincit. Sed vide ut adulter deus maritum vinceret
 quod sibi corpus elegit! Porcus esse maluit qui si habebat
 mutandi corporis potestatem, leonis debuit potius speciem
 fol. 10^v formamque suscipere. | Sed leonem dicunt qui naturas ani- 10
 malium norunt, in illa agrestis animi feritate pudicitiae
 servare virtutem: merito ab adultero leonis spernitur
 3 forma, et libidinosi animalis eligitur. Hic iam evangeli-
 cae traditionis secreta tractamus. Eiecto daemonio domi-
 nus porcorum gregem donat, nec inmerito, ut cum libi- 15
 dinosis animalibus per dura praecipitia fluctusque iactatus
 per mortes porcorum varias digna nece immundus spiritus
 carperetur.

X. Audio Cinyram Cyprium templum amicae mere-
 trici donasse — ei erat Venus nomen —, initiasse etiam 20
 Cypriae Veneri plurimos et vanis consecrationibus depu-
 tasse, statuisset etiam ut quicumque initiari vellet secreto
 Veneris sibi tradito, assem unum mercedis nomine deae
 daret. Quod secretum quale sit omnes taciti intellegere
 debemus, quia hoc ipsum propter turpitudinem manifestius 25
 explicare non possumus. Bene amator Cinyras meretriciis
 legibus servit: consecratae Veneri a sacerdotibus suis sti-
 pem dari iussit ut scorto.

8 maluit qui bene *Oe*, maluit; Qui *P* et cet. edd. 10 Sed
 <quia> *Sk.* leonū *P.* 13 d. *p.* forma add. i post d in
 voce libidinosi corr. *P* ex d. 15 grege donat. Nec inmerito
 ut *P.* 23 tradito asse munū *P.* em. *Wo* et *Scaliger* apud *Wo.*
 27 servuit *Bu Ha*, sed respondent inter se clausulae legibus
 servit et iussit ut scorto.

5 esse perhibetur: cf. *Math. CV^o I 39.* 16 cf. ad 23, 23.
 25 manifestius explicare: cf. 58, 24. *Math.* 88, 4. 171, 2.

Sebazium colentes Iovem, anguem cum initiant per sinum ducunt. Adhuc primi erroris vitia grassantur, et quicquid homines perdidit colitur, et funesti anguis callida ac malitiosa crudelitas adoratur.

- 5 XI. In sacris Corybantum parricidium colitur. Nam unus frater a duobus interemptus est, et ne quod indicium necem fraternae mortis aperiret, sub radicibus Olympi montis a parricidis fratribus consecratur. Hunc eundem Macedonum colit stulta persuasio. Hic est Cabirus cui
10 Thessalonicensenses quondam cruento cruentis manibus sup-⁽⁹²⁾ plicabant. Considerandum itaque est quale sit numen, fol. 11^r quod parrieidalis amentia ut parricidium celaret invenit.

- XII. Quapropter quicumque haec sacra devota mente veneratur, quicumque placet superstitionis istius metuenda
15 contagio, aut <diis> suis solacium quaerit, aut facinora eorum tacita cogitatione conlaudat, hoc optans hoc quaerens hoc utique magnopere desiderans, ut et sibi liceat quod diis suis licuit, ut et se ad consortium talis vitae morum similitudo perducatur. Adulterio delectatur aliquis: Iovem²
20 respicit, et inde cupiditatis suae fomenta conquirat; Probat imitatur et laudat, quod deus suus in cygno fallit,

1 initiant *P Bu Ha*, initiantur *Fl et Dieterich* (*Mithras-liturgie* p. 123¹, cf. *Fr* p. 21): at et obiectum facillime suppleas et anguem illum non ab ipsis mystis initiandis per sinum ductum esse, sed sacerdotum fuisse hoc sacramentum conficiendum, ut re patet, ita ipsis *Clementis Alexandrini* verbis quos afferunt probari videtur, *Protrept.* II 16, 2, p. 13, 18 *Stählin*: *Σαβαζίων γούν μυστηρίων σύμβολον τοῖς μονομένοις ὁ διὰ κόλπου θεός· δράκων δὲ ἐστὶν οὗτος διεκόμενος τοῦ κόλπου τῶν τελουμένων.* Cf. *Arnob.* V 21: (Sebadia sacra) in quibus aureus coluber in sinum demittitur consecratis et eximitur rursus ab inferioribus partibus atque imis. Atque etiam *rhythmo lectionem* initiant confirmari monet *Sk*: ∞ ∞ ∞ ∞ ∞ ∞. 8 parricidiis *P*.

9 gabirus *P*, em. *Wo*. 10 cruento <ore> *Ha*, sed v. *Fr* 21.
11 d. p. numen add. cf. 11, 7. 12 coleret pro celaret *Wo*.
14 supstionis *P*. 15 diis *Sk* cl. 7, 29. 21, 3. 24, 15. 29, 11; malis *P* et pr. An malis tenendum (cl. 28, 19) et pro eorum scribendum deorum ut 40, 10? 16 d. p. optans add.
21 imitatur et *P*.

12 cf. ad 38, 4.

in tauro rapit· ludit in satyro, et ut liberalis in flagitiis esse consuescat, quod inclusam regiam virginem auro largiter fluente corruperit. Puerorum aliquis delectatur amplexibus: Ganymedem in sinu Iovis quaerat, Herculem videat Hylam inpatienti amore quaerentem, Hyacinthi desiderio captum Apollinem discat, Chrysippum alius· alius Pelopem videat, ut per deos suos· sibi licere dicat quicquit hodie severissime Romanis legibus vindicatur. Adulteria eorum omnia enumerare difficile est, quis Amymonen· quis Alopen· quis Menalippen· quis Chionen Hippothoenque corruperit. Nempe deus vester haec fecisse memoratur. Ille quem volunt severis oraculis errantium hominum peccata corrigere, Steropen amat· Aethysam rapit· Zeuxippen stuprat· quaerit Prothoen, et Arsinoae adultera cupiditate blanditur. Sed ex isto corruptarum mulierum grege una puella amatorem deum et vitavit et vicit: Dafnen divinans deus· et futura praedicens· nec invenire potuit nec stuprare. Muliebra patitur aliquis et effeminato corpori solacium quaerit: videat Liberum amatori suo post mortem etiam promissae libidinis praemia· imitatione flagitiosi coitus repensantem. Si qui monstruoso cupiditatis ardore· in paternae necis armatur exitium, a Iove sumat exordium. Qui fraternum desiderat sanguinem, Corybantum sequitur institutum, et incestum

23 *Germ. Arat.* 1 Ab Iove principium magno deduxit Aratus.

2 d. p. consuescat add. 3 aliqui P. 5 videat· hylam inpatientiam morē querentē hyacinthi P. 6 apolline, discat chrysippū P. 10 Quis amumonē· quis alopē· quis menalippe· quis chionē ipthoenq; P, em. plerumque Wo. 14 Aethusam pr cum Wo, Firmicum corrigentes. zeuxippē — pthoc. Et arsinoe P, em. Fl et Wo. 17 vicit dafnē P. dd. p. deus et praedicens add. 18 stuprare P (cf. 18, 1. Wölflin Arch. f. Lex. IV 1). 21 d. p. praemia add. 22 monstruoso P. 23 desiderat· sanguinē corybantū P. 24 sequatur edd. omnes rhythmum delentes (— — — — —).

3 Math. 233, 7 qui incestis delectentur amplexibus. 5 cf. ad 8, 1. 17 cf. ad 11, 3. 19 effeminato corpori: cf. Math. LXXI^r II 26. LXXIX° II 6. 23 cf. 31, 19 et Math. 76, 13: ab horoscopo semper sumit exordium.

desiderantibus a Iove sumantur exempla: cum matre con-⁽⁹³⁾
 cubuit, sororem duxit uxorem, et ut integrum facinus im-
 pleret incesti, filiam quoque animo corruptoris adgressus
 est. Inferiores aliqui aemulo stridore persequitur, et ad-
 5 versarium cupit crudeli feritate torquere: ab Apolline ex
 Marsyae casibus crudelium tormentorum <ordinem> discat.
 Alienum aliqui desiderat, et hoc cum morte domini co-
 natur implere: videat ut Herculis occiso Geryone Hiberas
 abegerit boves. Si qui promiscua hominum caede gaudet,
 10 praeposteras Martis cupiditates diligenter inspiciat. Semina
 paene omnium scelerum a diis suis peccantium turba col-
 legit, et ut perditus animus impune facinus posset ad-
 mittere, ex praecedentibus facinorum exemplis maiore se
 auctoritate defendit. Si stupri praemia corruptor inquit, 6
 15 si viam optat sollicitationis addiscere, in sinu corruptae
 mulieris aurum Iovis videat. Si publicus parricida com-
 missam sibi regni custodiam nefaria prodere cupiditate
 desiderat, respiciat ad eos qui Saturnum filio prodide-
 runt. Quatenus ius laedatur hospitii, vel quatenus ami-
 20 citiae iura turbentur, vel quatenus mensae conciliatio
 sancta violetur, si qui ad iniuriam pronus quaerit, ecce

8 d. p. incesti add. 4 aemulos rigore Oe, v. infra.
 6 d. p. casibus add. casibus discat P, casus d. Fl, cruciatus
 vel facinus Bu, ordinem Sk dubitanter, quae emendatio certa
 fit collatis locis 30, 1 et 69, 25; cf. praeterea 7, 25. 16, 5. 23, 8.
 51, 6. 7 d. ante et add. 8 uidet P, em. Fl. Hercules
 add., v. ad 22, 12. 9 abigerit P, em. Fl. d. p. gaudet
 add. 11 colligit Bu Ha, at v. Sk. 12 poss& admitter&
 ex P, possit Bu Ha. 13 cf. 22, 16. 15 d. ante si add.
 19 d. p. hospitii add. 21 querit esse P, ecce Bu.

8 Math. 10, 14 divinam scientiam . . . proditoris animo . . .
 in pugnat. LXXI° II 37. CIV° II 14 (Kr). 4 Math. 50, 3
 naturali quodam invidiae sibi stridore dissentiunt. 205, 5 in-
 vido stridore. cf. LVII° I 28. LIX° I 45. LXXIV° I 31.
 LXXXVIII° I 21. CI° I 20. 10 cf. ad. 13, 5. Math.
 73, 13 diligenter inspexeris. 278, 6 diligenter inspicias. cf. de
 err. 14, 1. 17 cupiditate desiderat in clausula p. 39, 16 et
 Math. 248, 11. LVIII° II 42. LXIV° II 7. LXXIX° I 44.
 LXXXI° I 12. XCV° II 37. CIII° II 33. CIV° I 3. CV° II 23.
 Adde LVIII° II 17 nefaria libidinum cupiditate desiderent.

7 ordinem scelerum de Tantali casibus discat. O facinerosae cupiditatis triste solacium! O hominum defenda persuasio! O infelicis imitationis cruenta meditatio! Scaenam de caelo fecistis, et errantes animos per abrupta praecipitia crudeli calamitate duxistis, cum hominibus 5 peccare cupientibus facinorum via de deorum monstratur exemplis. Sed in ista criminum lege, in ista confessione scelerum, gratias agamus illis qui etiam exitia et mortes deorum istorum nobis nescientibus prodiderunt, ut disceremus omnia per tot opstantes. Fuit enim et apud veteres 10 licet nondum terram inluminasset domini nostri Christi veneranda dignatio, in spernendis superstitionibus religiosa 8 constantia. Diomedis pudicus ac sobrius Venerem vul-
 (94) nerat Martem vincit et percutit. Oti et Efiatae edicto Mars belli potens temporali exilio damnatus ferrea ca- 15 tenarum vincla sustinuit. Sarpedonem filium mortuum in Troia Iuppiter plangit, et mercedem fabricatorum murorum Neptunus a superbo rege non recipit. Alterius regis Apollo greges pascit, et Soli omnia videnti alius occisurum boum nuntiat mortes. Castores sepelit Sparta, ardet 20 apud Oetam Herculis, et Aesculapius alibi fulminatur. Vulcanus a patre praecipitatus pedem frangit, Lycurgum fugiens Liber moritur. Venus in adulterio deprehensa de-
 /ol. 12° getitur, et post dei nuptias | Anchisae hominis cubile secta-

15 *Enn. Ann. 181 Vahlen (ap. Cic. de div. II 56, 116)*
 Bellipotentis sunt magis quam sapientipotentis (*Sk*).

4 *d. p. fecistis add.* 13 *Diomedes edd., v. ad 22, 12.*
 14 *Oti P, em. Wo. fialte P, em. Fl.* 15 *d. p. damnatus add.* 20 *sepelit sparta ardet. Aput P.* 21 *Hercules edd., v. ad 22, 12. asculapius P.* 22 *pede P, em. Fl.* *Lycurgū corr. P ex Licurgū.* 24 *de foliis 12° et 13^r lectu difficillimis v. RM 285—287 et praef. § 6.*

8 *Clem. Alex. Protr. IV: σκηπὴν πεποιήκατε τὸν οὐρανόν (Wo).* 4 *Math. 7, 27 errantis animi vitia. 88, 19 errantibus animi cupiditatibus. LXXXVII° II 13 errantis animi vitia.* 5 *cf. 7, 1.* 13 *Math. 19, 22 integer sobrius ac pudicus. cf. 30, 22. 85, 16. LXXXIX° II 7.*

tur. Saturnus pro regno timens devorat filios, et filium
fugiens in Italia fugitivus absconditur. Ob amorem Ca-
tamiti Iuno spernitur, et ad Endymionem Luna descendit,
et contra voluntatem uxoris et filiae Troianis auxilium
5 ferens invitus Iuppiter dormit. O flagitiosa confessio! O 9
ac(er)bi deflendique casus! O durae servitutis miseranda
condicio! Ad horum cultum deorum sanctos homines et
deo devota mente credentes sacrilegum tyrannorum traxit
imperium, et ut huic facinori aliud facinus adderetur,
10 mors est decreta nolentibus. Ad theatrum potius templa
transferte, ut in scaenis religionum istarum secreta tra-
dantur, et ut nihil praetermittat improbitas, histriones
facite sacerdotes. Alter dignior locus religionibus istis
inveniri non poterit. Illic amores deorum vilis turba de-
15 cantet, illic casus mortesque <salte>ntur. Illic deorum
exemplis ab impuris et facinerosis magistris melius mens
perdita et adulterium docetur et facinus.

XIII. Discite etiam sacrosancti imperatores veneran-
dum Alexandriae numen unde sumpsit exordium, ut et
20 huius inepta fragilitate detecta ad veritatis exordium
mediocritatis nostrae sermo revocetur. Cum in Aegypto (95)

1 pro om. pr. 5 invitus] deceptus pr. 6 ac**ui P,
miserabiles pr. casus] cultus pr. 7 conditio π_1 , atque
idem habuisse P veteris scripturae vestigia quamvis obscurata
docent, nisi quod c praebebat pro t ut semper (v. locos in ind.
collatos). istorum pro horum pr. 8 d. p. credentes add.

9 imperiū renovatum a π_1 12 impbtas P 15 saltentur
Ha, *****ntur P, saltatores π_1 . 16 exemplis Sk, ex*plis P
(i. e. exēplis), templis vel in templis pr. impuris P, impiis
 π_1 et pr. facinerosus P, facinorosis π_1 . melius mens P
et π_1 . 19 ut communi nostra pr. 21 mediocritatis P ut
Sk coniecerat, mortalitatis pr.

6 Math. LXXII° II 11 acerbum mortis exitium flebili
calamitate decernit. cf. RM 285. 15 Arnob. IV 35 saltatur
Venus ... Saltatur et Magna ... Mater ... 16 cf. ad 25, 10.
18 Math. LVIII° I 26 venerandi numinis magisteriis imbutus.
19 cf. ad 28, 23. cf. praef. p. XXXVIII.

aeris ardore arescentibus frugibus malitiosum famis im-
 mineret exitium, religioso patriarchae semine procreatus
 iuvenis interpretatus somnium regis, totum quicquit im-
 minebat ostendit. Ioseph erat Iacob filius, qui ob pudici-
 tiam in carcerem arreptus post interpretationem somnii 5
fol. 13r fuit particeps regni. Nam septem annorum collectis et
 servatis fructibus alterius septennii egestatem divinae
 2 mentis providentia mitigavit. Huic post mortem Aegyptii
 patrio gentis suae instituto templa fecerunt, et ut iustae
 dispensationis gratiam posteritas disceret, modius quo 10
 esurientibus frumenta diviserat, capiti superpositus est.
 Nomen etiam ut sanctius coleretur ex primo auctore
 generis accepit. Nam quia Sarrae pronepos fuerat, ex
 qua nonagenaria Abraham indulgentia dei susceperat filium,
 Serapis dictus est Graeco sermone, hoc est *Σάραπας παῖς*, 15
 3 sed hoc invito Ioseph immo mortuo: neque enim ad hoc
 facinus religiosus animus et deo summo dicatus adduci
 potuisset, ut erroris inlecebras ex nomine suo super-
 stitiosis hominibus ipse praeberet, praesertim cum sciret
 haec esse in dei sacrosanctis legibus, ne qui hominum 20
 tale aliquit aut veneraretur aut coleret. Hic in Aegypto
 colitur, hic adoratur, huius simulacrum neocororum turba
 custodit, et ad memoriam vetustatis errans populus or-
 (96) dinem sacrorum in honorem integerrimi ac prudentissimi
 hominis constitutum contentiosa hodieque animositate 25

1 *v. praef.* 2 Religioso *P*, religiosi *pr.* 3 iuvenis
 Ioseph *pr.* 4 era *** cob *P litteris post era macula deletis.*
De sententia v. RM 287. 5 carcerem missus ereptus *pr.*
d. p. arreptus videtur deesse in P. 9 iuste *P* et π_1 .
 10 disceret *P*, *d renov. π_1 .* (Modius *P*, quo modo *vel modio pr.*
 11 capitis *P*, *em. Wo* (*qui scribit capiti is*), capiti eius *tentat*
Ha. 14 *d. p. filium add.* 15 *CAPPACIETEC P, CAPIOTOC*
legebant Bu Ha. 16 intuitio *P, em. Fl.* 17 *d. ante et add.*
 20 legibus *Ne P.* 22 neogrōrū *P, em. Wo.* 23 *d. p. ve-*
tustatis add. 25 *d. p. constitutum add.*

2 et 5 *v. praef.* 3 *cf. 40, 6 et ad 65, 7.* 10 et 25 *Math.*
LXXVII^r II 34 ut haec ... posteritas contentiosa animositate
perdiscat. cf. LIX^r I 44.

custodit. Sed et in ipso simulacro sicut in ceteris ex 4
 assiduus sacrificiis immundi daemonum spiritus colliguntur.
 Nihil enim operantur victimae et cruor ex assidua peco-
 dum caede profusus, nisi ut daemonum substantia qui
 5 diaboli procreatione generantur, ex isto sanguine nutriatur.
 Nam ita esse Porphyrius defensor sacrorum hostis dei
 veritatis inimicus sceleratarum artium magister | mani- fol. 13^v
 festis nobis probationibus prodidit. In libris enim quos
 appellat *περὶ τῆς ἐκ λόγων φιλοσοφίας*, maiestatem eius
 10 praedicans de infirmitate confessus est. In primis enim
 librorum partibus, id est in ipsis auspiciis positus dixit:
 'Serapis vocatus, et intra corpus hominis conlatus
 talia respondit.' Dicant nunc mihi perditii homines qui 5
 potior est, qui vocat et imperat et includit, an qui vocatur
 15 et paret, et cum venerit in suscipientis hominis corpore
 potestate iubentis includitur? Gratias agimus Porphyri
 libris tuis: deorum tuorum nobis substantiam prodidisti.
 Didicimus per te quatenus dii tui hominibus iubentibus
 serviant. Serapis tuus ab homine vocatur et venit, et
 20 cum venerit statim iussus includitur, et loquendi necessitas
 nolenti forsitan imperatur. Sic apud nos deos vestros 6

12 *Porphyr. reliqu. p. 111 Wolff.*

1 d. p. ceteris add. 3 uictime *Ha cum P*, animae *pr.*
 pecudum *pr.* 5 d. p. generantur add. 6 ista esse *cum P Bu Ha*,
em. Wo (error in codice ortus ex isto praecedenti). sacrorū *P*,
 Stoicorum *Fl*, simulacrorum *Ha*, (idolorum *ci. Gr*). hostis —
 magister *Wilmannsius et Reifferscheidius in codice dispezerunt*,
inepta pr. Distinctiones loco obscurissimo dispici non possunt.
 9 ΛΟΓΙΟΝ *P*. 11 librorū *P*. Verba id est — positus recte se
 habent, v. *Kroll Mus. Rhen. LII 590, Fr 22.* (auspiciis impostu-
 rae *G. Wolff*, auspiciis operis sui *Ha*, totam parenthesis *del. Wo*).
 auspiciis — *— esse docet clausula.* 13 qui potior *P*, quis
cum Fl edd. 17 d. p. tuis add. 18 iuuentib; *P*.

2 *Math. 123, 6* pravi daemonum spiritus. 15 malignorum
 daemonum spiritu. 5 cf. 6, 18. 6 *Math. LXXXIX I 23* noster
 Porphyrius. 7 *Math. 158, 4* secretarum quarundam artium ...
 magistros. 158, 12 = 168, 24 absconsarum (quarundam) artium
 magistros. 170, 21 oratoriarum a. m. 211, 5 liberalium a. m.

cum hominibus nocere coeperint, religiosi sermonis flagella castigant. Sic in corpore hominum constituti dii vestri verbo dei spiritalium flammaram igne torquentur, et qui apud vos quasi dii coluntur, apud nos religiosae fidei medelas Christi gratia humano subiacentes imperio et tormenta repugnantes sustinent et victi poenis ultricibus subiungantur.

- (97) XIV. Penates etiam qui sint explicare contendam, ne quid a me praetermissum <esse videatur. Qui nihil aliud putant> esse vitam, nisi vescendi et potandi licentiam, hos sibi deos ex cupiditatis suae humilitate finxerunt, nutrimenta corporis quae ex cottidianis epulis comparantur, hoc nomine pro salute hominum consecrantes. Quia per epulas corporis reficitur infirmitas, alimenta solum esse deum sancxerunt, | nescientes divini oraculi veritatem. Cum enim dominus Iesus Christus cum diabolo, pro nostra salute sollicitus divina maiestatis suae conluctatione certaret, et ut de faucibus eius quem gerebat hominem liberaret, hac eum responsione quassavit. Nam cum diceret ei diabolus: 'Si filius dei es fac ut isti lapides panes fiant,' respondens ei dominus dixit:

20 *Math. IV 3 (Luc. IV 3).*

1 d. p. coeperint add. 2 d. ante dii add. 5 medela
Fl Bu 8 POENATES P. 9 praetermissū esse uitā P. sit
 praetermissum. Qui nihil aliud putant *Fl. Rectius Bu ea sup-*
plevit, quae in nostro contextu leguntur, cf. infra. 12 sepulis P
sicque etiam 46, 22 et 71, 4; ceteris quattuor locis (v. ind.)
epulae. 17 d. p. sollicitus add. viz nos continemus quin
 conluctatione scribamur, v. *infra.* 18 certaret; Et ut P, et
 del. *Bu Ha.* quē P, em. *Fl.* 19 d. p. liberaret add.

1 *Math. 28, 13:* facinora eius . . nulla ultricium deorum flagella castigant? 8/9 *Math. 77, 19* hunc locum nunc explicare debemus, ne quid a nobis in ista institutione praetermissum esse videatur. Cf. 95, 28, Mo 9. 18 *Math. 36, 20* alii de filio erratica contentionis conluctatione certarent. cf. 20, 3. 146, 11. 195, 3. 217, 12. LXXXVI° II 5. LXXXVII° II 38. IC° II 39. de err. 61, 6. Vox conluctatio nisi hoc loco nusquam apud Firmicum.

'Non in pane tantum vivet homo, sed in omni verbo dei.' Nescientes itaque substantiam generis humani cottidianas epulas hoc nomine consecrarunt. Nam omne quod vescuntur homines penus vocatur: hinc et
 5 cella penaria, hinc et dii penates ab abiectis et prostratis hominibus misera sunt cogitatione compositi.

Vesta autem quid sit discite, ne putetis antiquum
 aliquid aut cum summo terrore religionis inventum. Ignis est domesticus qui in focis cottidianis usibus servit.
 10 Quapropter cocos habeat non miseras virgines sacerdotes, quae contempnentes ignis ipsius favillas aut prostituto corpore peccare coguntur, aut in virginitate perseverantes perdunt honestam gloriosi nominis dignitatem.

XV. Palladii etiam quid sit numen audite. Simu-
 15 lacrum est ex ossibus Pelopis factum. Hoc Abaris Scythae fecisse perhibetur. Iam quale sit considerate quod Scythae barbarus consecravit. Estne aliquid apud Scythas humana ratione compositum, et illa efferata gens hominum et cru-
 deli atque inhumana semper atrocitate grassata in con-
 20 stituendis religionibus rectum aliquid potuit invenire?

4 *Cic. de nat. deor. II 68* est enim omne quo vescuntur homines penus. 18 efferata gens hominum et crudeli hexametri fragmentum esse monet *Mo 49*.

1 uin& P (*ἄνθρωποι Graece*), vivit *pr.* d. p. homo *add.*
 3 d. p. humani *add.* 4 An quo pro quod scribendum cum *Cic.?* (*Sk*). penus et penates P. 5 d. p. penaria *add.* 11 constituto P, *em. Fl* (*qui habet pro constituto operarum errore*) et *Wo.* Sententiam totius loci non satis intellegimus. 'Totus locus laborat, et vix in integrum restitui poterit' *Mu*; ipsae pro ipsius *Sk*, quo et rhythmus et sententia aliquo modo reficitur. 12 d. p. perseverantes *add.* 14 quod sit *mauvlt Ha.* numen P. 15 anaris P, *em. Ios. Scaliger apud Wo.*, cf. 36, 1 et 5. 16 post sit in P vocabulum erasum, quod audite fuerat, cf. *RM 288*. 18 hominum *del. Wo.* 20 inveniri P.

11 *Math. LXXI° II 39* istam prostituti corporis necessitatem. cf. *LXXXI° II 39. Mo 18*. 19 *Math. 6, 22* Scythae soli inmanis feritatis crudelitate grassantur (*Mo 18*). 27, 8 talis est feritatis atrocitate grassatus.

2 Simulacrum hoc Troianis Abaris vendidit stultis homini-
fol. 14^v bus vana promittens. Vendeatur deus | ut prodesset em-
 ptori, et emptor suppliciter adorabat quicquid paulo ante
 viderat subhastatum. Substantia autem simulacri ipsius
 ex ossibus Pelopis est. Si humana vis Abari miseros 5
 homines ossa venerari, purioris saltim et castioris hominis
 reliquias collige. Accedat idolo quod facis, ex hominis
 virtutibus meritum. Pelops in deliciis amatoris fuit, et
 diu prostituti pudoris damna sustinuit. Sed nec adulto
 ei scelus defuit: eum cuius filiam petebat fraude prodi- 10
 toris occidit, proditorem etiam ipsum periurus adgressus
 est, et ne promissa redderet praemia, hunc eundem per
 abrupta praecipitia iactavit. En cuius electa sunt ossa,
 3 ut deus fieret qui urbes et regna servaret. Sed nec ser-
 vavit aliquando nec profuit, et quid se maneat ex urbium 15
 in quibus fuit casibus vidit. Incensa est Troia a Graecis
 a Gallis Roma, et ex utroque incendio Palladium reser-
 vatum est, sed reservatum non propriis virtutibus sed
 humano praesidio. Ab utroque enim loco homines libe-
 rant, et translatum est ne humano flagraret incendio. 20
 Tanto numini humana fuerunt praesidia necessaria, et ne
 arderet humanum quaesivit auxilium. Dilatum est Palla-
 dium ab incendio non liberatum. Stat sententia manet
 poena, ignis imminet ignis urguet, quem vitare non po-
 4 terit. Iam parturit flamma caelestis, iam divinae animad- 25
 versionis monstratur adventus, iam futurae cladis nuntia-
 tur exitium. In hoc incendio Palladium latebras invenire
 non poterit. Ignis iste scrutatur abdita quae absconsa,

1 auaris P. 5 uis auari P. 11 periurus P, per-
 iuriis *pr praeter Bu, cf. Sk.* 12 d. p. praemia *add.*
 13 ossa ut P. 14 servaret Sed P. 19 loco] foco *Sk cl. l. 23*
 20 liberant P, liberarunt *Bu Ha, cf. Sk.* 21 Tanta P, *em. Fl.*
 24 d. p. imminet *add.*

9 prostituti pudoris: *cf. Mo 18.* 11 *adiectivum* periurus
octies in Mathesi usurpatum, substantivum periurium *semel (123, 4*
omnia periorum genera). 13 *cf. ad 23, 23 et 30, 4.*
 28 absconsa: *cf. Mo 10.*

et quicquid errantes homines vanis persuasionibus perdidit, rapida flammarum populatione complectitur. 'Venit enim' inquit 'dies domini ut ardens elibanus'. Audisti quid veniat. Nihil est quod ex te collectum in apothecis dominicis reponi possit. Ardebis ut stipula, cuius inanis vilitas in cineres favillasque servatur, quam rapax ignis violentia cogenti spiritus pascitur. Hic est exitus finisque vester, haec est poena quam pro deceptis hominibus deus statuit, ut perpetuis ardeat flammis, qui contra voluntatem dei miserum hominem aut deceptum aut perdidit. Volo sane diligenter inquirere, cuius Minervae hoc volunt esse signum. Plures enim Minervas fuisse constat, nec aliquis in ista parte dissentit. Singularum itaque genus institutum artem propositumque dicamus, ut ex his omnibus inveniri possit Palladium cuius Minervae sit nomine consecratum.

XVI. Quinque Minervas fuisse legentibus nobis tradit antiquitas. Una est Vulcani filia quae Athenas condidit, quam ex agrestibus locis ad urbanae conversationis ordinem rustica turba comitata est. Fuit alia in Aegypto Nili regis filia, textrinae artis magistra. Tertia vero patre Saturno genita est, sed hanc viraginem fuisse commemorant. Nam numquam se intra feminei sexus verecundiam tenuit, sed arma semper strepitumque pugnarum et cruenta secuta est studia bellorum. Quarta Iovis Cre-

2 *Malach. 4, 1 (3, 19).* 20 *cf. ad 61, 23.*

1 *d. p. perdidit add.* 3 *d. p. cliuanus (sic P!) add.*
 audisti quid veniat *bis habet P.* 6 *quē P, em. Fl, qua Ha (cum que esse in codice putaret).* 7 *congeniti Fl, cogentis Bu, cogente Ha.* 8 *vester Hæc P.* 9 *flammis qui P.*
 11 *d. p. inquirere add.* 13 *post nec in P rasura duarum litterarum quae videntur du fuisse: necdum?* Singulare *P, em. Fl Kr Fr 23.* 21 *magistra Tertia P.* 24 *strepituque pugnarū & P.*

8 *exitus finisque: cf. Mo 22.* 19 *agrestem conversationem habes Math. 94, 17. 22. 26.*

tici regis fuit filia, quae occisum patri detulit Liberum. |
fol. 15^v Quinta Pallante patre et Titanide matre orta est, quae
 2 patris appellata nomine Pallas est ab hominibus nuncu-
 pata. Haec parricidalis amentia furoris et vaesanae temeritatis instinctu patrem Pallantem crudeli morte iugu- 5
 lavit, nec simplici patris morte contenta, ut diutius malis
 suis frueretur, et ut de morte patris crudelius triumpharet, exuviis corporis eius † ornatae sunt, ut parricidii
 facinus ex crudeli ostentatione publicaret. Huius est Palladium (pro nefas) nomine consecratum, haec est Pallas 10
 quae colitur, haec est quae pontificali lege servatur, et
 cuius facinus severius damnari debuerat, eius imago suppliciter adoratur. Adponite ignem augete flammam ut
 cottidianis sacrificiis vestris discat ardere. Quid enim
 meretur aliud parricida, nisi ut perpetua continuatione 15
 (100) flammarum ante sententiam dei cottidie flammis ultricibus
 3 concremetur? Busta sunt haec sacratissimi imperatores
 appellanda non templa. Rogi sunt potius dicendi mise-

16 *Verg. Aen. II 587* ultricis flammae (*Mo 50*).

1 d. p. filia add. 2 Tritonide *Wo et Scaliger, at con-*
ferri iubet Ha Clem. Alex. Protr. II et Ampelium 9, 10.
 5 d. p. instinctu add. 6 d. p. contenta add. 7 triumphare
 exubilis P. 8 ornatae sunt P, ornata est Fl, quod commen-
datur et clausula et Clem. Alex. verbis Protr. II 28, 2, p. 21, 3
Stählin: ἡ ... τῷ πατρὶ καὶ δέματι ὥσπερ καὶ δὴ (Sk);
ornat scutum tentat Bu, ornatae sunt manus Ha. 12 saevius
P, item 39, 10. saevius 70, 20; ceteris locis sev. 14 discat Bu,
dicat P, dicatur Fl. 15 d. p. parricida add. continuatione
ante nos restituit Dieterich apud Fr 23, imitatione P (muta-
tione Fl, circumdatione Ha).

4 cf. 27, 12. *Math. 227, 3* parricidalis . . . furoris amentia,
idem CXI^r II 33. vaesanae temeritatis instinctu: similia
creberrima apud Firmicum, cf. Mo 20. 16 cf. 44, 3. 69, 24
et hos Matheseos locos: 210, 21 adsidua continuatione. *LVI^r I 18*
multipli semper continuatione perpetua, et multi similes sunt
loci; vox continuatio quadragies invenitur in Mathesi.
 16 *Math. CVII^r I 14* publica sententia flammis ultricibus con-
 cremabuntur.

rorum. Nam in honorem hominum perditorum aedes pro sepulchris miseranda hominum servitus fecit. Hic crematorum corporum favillae servantur, hic cineres mortuorum inreligiosa lege conduntur, ut acerbarum mortium casus
 5 cottidiano victimarum sanguine recrudescant, ut tristis lamentationis exitus renovatus annuis luctibus renascatur, ut sopitos fletus recentior ululatus exagitet, ut parricidia vel incesta vel mortes ex sacrorum ritu misera mens hominum et colere discat et facere. Amputanda sunt haec 4
 10 sacratissimi imperatores, penitus atque delenda, | et seve- fol. 16^r
 rissimis edictorum vestrorum legibus corrigenda, ne diutius Romanum orbem praesumptionis istius error funestus immaculet, ne pestiferae consuetudinis convalescat improbitas, ne quicquit hominem dei conatur perdere diutius
 15 in terra dominetur. Nolunt quidam et repugnant, et exitium suum prona cupiditate desiderant. Sed subvenite miseris, liberate pereuntes. Ad hoc vobis deus summus commisit imperium, ut per vos vulneris istius plaga curetur. Facinoris eorum periculum scimus, erroris notae
 20 sunt poenae, sed melius est ut liberetis invitos, quam ut volentibus concedatis exitium. Aegrotantes contraria de- 5
 lectant, et cum corpus hominis adversa validudo possederit, contra salutem suam a laborantibus perversa poscuntur. Capta mens languoris vitio morborum semper augmenta
 25 desiderat, et medelas artificum aspernata contempnit, respuit remedia medicinae, et in exitium suum prona

14 1. Tim. VI 11 et 2. Tim. III 17, cf. 70, 23 (Sk).

2 fecit Sk, fit P, facit Fl. 4 aceruarū P. 5 recrudescant Bu, recrudescat P. dd. p. 15 repugnant et 20 invitos add. 22 possiderit P. 24 moruorū P. 26 remedia corr. P ex remediū, quod praeferebant pr, sed v. Sk et 40, 2.

7 cf. ad 5, 14. 13 Math. 95, 16 crevit improbitas. cf. ad 40, 1. 16 Math. LXXVI° I 1 prona mentis cupiditate desiderans. cf. ad 29, 17. 26 Math. CIV° I 40 prono animositatis studio. CV° I 24 prona animositate. CV° II 27 prona libidinis animositate festinans. cf. de err. 24, 1.

animositate festinat. Tunc si malum morbi fortius creverit, maiora remedia quaeruntur, et pro salute hominis sollicita fortius se medicina componit. Asperi cibi amari potus nolentibus ingeruntur, et si convaluerit malum, et ignis adhibetur et ferrum. Sic homo recepta sanitate et salute sibi reddita, quicquid aegrotantis corporis vitio invitatus passus est, hoc totum pro utilitate sua factum esse <con>stantis animi iudicio confitetur.

(101) XVII. Accipite etiam sacrosancti principes nomina <d>eorum quae sunt ratione composita. Lumen hoc quod 10 hominibus iussu dei fugatis tenebris diem reddit, quod per duodecim horarum spatia cursus sui ordinem dirigit, Solem dici voluerunt, non quia solus est, ut quidam
fol. 16^v volunt | quia illic et caelum est et luna et alia plurima sidera quae videmus, ex quibus quaedam velut infixae et 15 cohaerentia perpetua semelque capta sede conlucent, alia

13 *Cic. de nat. deor. II* 68 Iam Apollinis nomen est Graecum, quem Solem esse volunt. Dianam autem et Lunam eandem esse putant, cum Sol dictus sit, vel quia solus ex omnibus sideribus est tantus vel quia, cum est exortus, obscuratis omnibus solus apparet, Luna a lucendo nominata sit; eadem est enim Lucina... 14 *Quintil. declam. IV* 13 (siderum) quaedam velut infixae ac cohaerentia perpetua semelque capta sede collucent, alia toto sparsa coelo vagos cursus certis emetiuntur erroribus.

1 *d. p.* creverit *add.* 2 queruntur Et *P.* 4 ingeruntur Et *P.* *d. p.* malum *add.* 6 *d. p.* reddita *add.* 8 constantis *Kr*, stantis *P.* 9 Accipite etiā sacr. princ. etiā *P.*, alterum etiam *del. Fl.* iam . . . etiam *Ha*, at *cf.* 31, 18. 10 deorum *Sk*, eorū *P.* 14 haec ex *Pseudo-Quintiliano excerpta esse cognovit Weyman (Revue d'histoire et de littérature religieuses III* 1898, 383), quo facto et *Bollius* et nos ea esse in *P* scripta perspeximus, quae in contextu nostro leguntur. 15 velut infixae *P.*, una serie *pr.* 16 semelq3 capta **de cō|lucent *P.*, simulque copulata lucent *pr.*

1 *Math. LXXIII* I 17 horum malorum fortius crescit improbitas. 8 *Math. LX* II 12 constanti iudicio mentis.

toto sparsa caelo vagos cursus certis emetiuntur erroribus, sed ideo Sol appellatur quia cum ortus fuerit obscuratis ceteris sideribus luceat solus. Luna etiam — haec eadem 2 Lucina — a nocturno lumine nomen accepit. Hanc etiam 5 quidam Dianam dici voluerunt, quod per noctem lucens hominibus alterum paene diem faciat. Mare nantes a natando Neptunum dici voluerunt, * * * et ex hoc quod libenter faciebant substantiam nominis figurantes. Terrenam vim omnem atque naturam Ditem patrem dicunt, 10 quia haec est natura terrae ut et recidant in eam omnia et rursus ex ea orta procedant, quae res opulentiam terrae divitiasque monstravit. Frugum substantiam volunt 8 Proserpinam dicere, quia fruges hominibus cum seri coeperint prosunt. Terram ipsam Cererem nominant, nomen hoc 15 <a> gerendis fructibus mutuati. Ex bellorum casibus Mavors nomen accepit, quasi magna vertat. Minerva similiter bellicum nomen est, quasi aut minuat aut minetur. Venustas hominum Venus dicta est. Apollinis nomen ex humanis finxerunt casibus sermone Graeco, quasi om-

5 *Cic. n. d. II 69* Diana dicta, quia noctu quasi diem efficeret. 6 *Cic. II 66* datum est igitur Neptuno ... maritimum omne regnum, nomenque productum, ut Portunus a portu, sic Neptunus a nando paulum primis litteris immutatis. Terrena autem vis omnis atque natura Diti patri dedicata est, qui Dives, ut apud Graecos *Πλούτων*, quia et recidunt omnia in terras et oriuntur e terris. Cui <nuptam dicunt> Proserpinam, quod Graecorum nomen est; ea enim est, quae *Περσεφόνη* Graece nominatur, quam frugum semen esse volunt absconditamque quæri a matre fingunt. Mater autem est a gerendis frugibus Ceres tamquam Geres ... iam qui magna verteret Mavors, Minerva autem quae vel minueret vel minaretur. 18 *Cic. II 69* Quae autem dea ad res omnes veniret,

1 certis emetiuntur *P*, suis metiuntur *pr*. 7 sententiam et ex hoc — figurantes ad ea quae sequuntur referebant priores, rectam distinctionem adhibuit *Sk* deletio et post voluerunt, cf: *praef. p. XX*. 8 figurantes Terrenam *P*. 10 inea *P*. 14 proserpunt *Oe* (cf. *Arnob. III 33*), at obstat clausula. 15 a add. *Fl*. 17 d. p. est add.

nia commissa sibi aut amittat aut perdat. Solem etiam quidam Apollinem dicunt, quia cottidie in occasu constitutus splendorem luminis perdat: perdere autem Graeci
fol. 17r apollin dicunt. Videtis | ut <istos> commenticios et fictos
 4 deos turbulentus error <ex>cog<itet>, ut superstitionibus 5
 (102) anilibus et formae nobis deorum <gene>rentur et nomina. Sed haec omnia veritas detexit et ratio sanae mentis invenit, ut investigatis omnibus atque detectis, quae sacrilegus error absconderat, veritas renata luceret. Haec enim omnia cum essent male composita terrori primum fuere 10
 mortalibus, dehinc consumpta novitate quasi ex longa

Venerem nostri nominaverunt, atque ex ea potius venustas quam Venus ex venustate. Videtisne igitur, ut a physicis rebus bene atque utiliter inventis tracta ratio sit ad commenticios et fictos deos? quae res genuit falsas opiniones erroresque turbulentos et superstitiones paene aniles. Et formae enim nobis deorum et aetates et vestitus ornatusque noti sunt. 9 *Pseudo-Quintil. declam. IV 14*: Haec credo, pater, terrori primis fuisse mortalibus, mox admirationem consumpta novitate meruisse, paulatim deinde hoc quod stupemus, animus ausus diligenter adtendere, in arcana naturae sacrum misit ingenium, et ex adsidiuis observationibus notisque redeuntibus latentium ratione collecta pervenit ad causas.

1 omittat *P*, em. *Fl*. 2 *d. p.* dicunt add. 4 ἀπόλλειν *Fl* (recte, cf. *Usener, Götternamen p. 305 cum n. 7 [Sk]*), ἀπολ-
 λίναι *Oe*, ἀπολείν *Bu Ha*. istos nos, v. praef. § 6, nihil per-
 spicitur in *P*, vestros cum *Fl pr.* cōmenticios *P*, ut coniecerat
Sk, ementitos (vel ementicios) *pr.* 5 excogitet videtur ha-
 buisse *P*, cf. *RM 288 et praef.*, excogitaverit *pr.* 6 anilib;
 sic *P*. nobis *P et Sk*, vobis *pr. cum Wo.* generentur quin
 in *P* fuerit vix dubium, v. praef. § 6, traditae sint (vel sunt)
 cum *Fl pr.* proderentur *Sk*. 9 veritas renata *P*, v. praef.,
 veritatis semita *Fl*, veritas in vita *Bu Ha*.

8 *Math. 24, 9* oculorum acies splendorem paulatim exte-
 nuati luminis perdidit. cf. *XC I 35.* 5 verbum excogitare
 aliquoties in *Mathesi* exstat velut *LXV I 34. LXXXVII*
II 38. 8 cf. 25, 12 et *Math. 278, 14*: ut explicatis omnibus
 atque monstratis. *Math. 218, 18* sacrilego semper errore prae-
 posteros.

aegritudine convalescentibus hominibus natus est quidam ex admiratione contemptus. Sic paulatim quod stupebat animus ausus est diligenter inquirere, et statim in arcana fictarum ac vanarum superstitionum sagax misit ingenium. 5 Tunc ex assiduis tractatibus latentium ratione collecta pervenit ad causas, ut profanarum religionum miseranda commenta humanum genus primum disceret deinde contempneret tertio recusaret.

XVIII. Libet nunc explanare quibus se signis vel 10 quibus symbolis in ipsis superstitionibus miseranda hominum turba cognoscat. Habent enim propria signa propria responsa, quae illis in istorum sacrilegiorum coetibus diaboli tradidit disciplina. In quodam templo ut in interioribus partibus homo moriturus possit admitti, dicit: 15 'De tympano manducavi, de cymbalo bibi, et religionis secreta perdidici', quod Graeco sermone dicitur: ἐκ τυμπάνου βέβρωκα, ἐκ κυμβάλου πέπωκα, γέγονα μύστης Ἀττεως. Male miser homo de admisso facinore 2 confiteris. Pestiferum veneni virus hausisti, et nefarii 20 furoris instinctu letale poculum lambis. Cibus istum fol. 17^v

2 contēptus sic P. quod stupebamus (— — —) Sk ex Quintil. 3 inquirere: Et P, em. Fl. 4 ac Fl, hac P. 12 cētib; P. 14 moriturus P, cf. Fr 23, oraturus Lobeck Aglaoph. I 24, introiturus Bu Ha. 17 littera A vocis BEBPΩKA a p renovata et distinctio addita; d. p. πέπωκα nos add. ante ΓΕΓΩNA (sic P, em. Fl) rasura duarum litterarum quae KA fuerant, litterae scilicet finientes vocis ΠΕΠΩKA a librario per errorem repetitae; perperam igitur καὶ γέγονα cī. Ha. 19 ausisti P. 20 lætale P. lambis P, lambisti cum Oe Bu Ha, at cf. Sk.

16 Math. 13, 30 (mathematicorum ingenium) divinae dis-
 positionis secreta perdidicit. LVII^r II 42 absconsarum religionum
 secreta perdiscens. Unde cognoscimus Latinam eam interpreta-
 tionem ab ipso Firmico conceptam neque in Attidis sacris usi-
 tatam fuisse. 19 cf. 45, 16. 53, 15 et Math. 33, 17: illius
 animam pestiferum veneni virus exclusit. LIX^r II 30. LXXII^r
 II 10. Mo 22. Math. XCVI^r I 41 nefario furoris instinctu.
 cf. Mo 20.

mors sequitur semper et poena. Hoc quod bibisse te praedicas, vitalem venam stringit in mortem, et sedes animae contaminat, et malorum continuatione conturbat. Alius est cibus qui salutem largitur et vitam, alius est cibus qui hominem deo summo et commendat et reddit, 5 alius est cibus qui languentes relevat errantes revocat lapsos erigit, qui morientibus aeternae immortalitatis largitur insignia. Christi panem Christi poculum quaere, ut (103) terrena fragilitate contempta substantia hominis inmor- 8 tali pabulo saginetur. Quis est autem hic panis vel quod 10 poculum in libris Salomonis sapientia magna voce proclamat? Ait enim: 'Venite manducate de meis panibus et bibite vinum quod miscui'. Et Melchisedech rex Salem et sacerdos summi dei revertenti Abrahae cum pane et vino benedictionis optulit gratiam. Isaac etiam 15 cum Iacob benedixisset, cum hoc idem Esau <a> patre suppliciter exigeret, respondit ei pater: 'Dominum' inquit 'illum feci tuum et omnes fratres eius feci servos, tritico et vino confirmavi illum'. Tunc Esau casus suos misera lamentatione deflevit, quia tritici et 20

21 *decl. X 4*: iam gelidi piger corporis sanguis omnes in mortem strinxerat venas. *cf. A. Becker, Iulius Firmicus Maternus und Pseudo-Quintilian, Philol. LVI 476.* 12 *Sal. Prov. 9, 5.* 13 *Genes. 14, 18.* 17 *Genes. 27, 37.*

1 pena Hoc P. 2 d. p. praedicas add. 3 d. p. contaminat add. 5 sumo P, summo effecit p lineolis rectis inter singulas litterae m hastas intermissis; d. add. 6 d. p. relevat add. 9 d. p. contempta add. nominis P. 16 et cum hoc mavult Ha. a add. Fl. post patre tres litterae erasae, quae videntur suo fuisse; an sup bis scriptum? 20 d. p. deflevit add.

2 *Math. 33, 22* serpentis ictus venas stringit in mortem. *cf. Mo 19. 6 cf. 76, 23. 7 cf. 50, 18. 69, 8. Math. LXXXIX^r I 45*: per immortalem aeternae perpetuitatis ordinem. *Mo 21. Math. 127, 21* (Sol) magnae nobilitatis largitur insignia. *cf. 133, 14. 154, 21. 183, 19. 226, 3. LXVIII° I 30.* 9 *cf. ad 53, 10.* 20 *Math. LXXVII° II 13* Hunc (scil. Archimede[m]) Marcellus ... lugubri maerore deflevit.

vini, id est futurae felicitatis perdidit gratiam. Quod 4
autem consecratis hominibus a deo panis divinus iste
praestetur, per Esaiam dicit spiritus sanctus: 'Sic dicit
dominus: ecce qui serviunt mihi manducabunt,
5 vos autem esuriatis: ecce qui serviunt mihi iocundabuntur, vos confundemini, vos interficiet dominus'. Non solum panis iste a deo | summo sacri- fol. 18r
legis et impiis denegatur, sed et poena promittitur, et
acerbae mortis decernuntur exitia, ut esurientibus faucibus
10 divinae animadversionis exitus ingeratur. Secuntur etiam 5
hoc idem tricesimi et tertii psalmi veneranda responsa.
Ait enim per David spiritus sanctus: 'Gustate et videte quoniam dulcis est dominus'. Dulce est caeleste
pabulum, dulcis dei cibus, nec habet in se miserae famis
15 triste tormentum, et de medullis hominum praecedentis
veneni virus excludit. Et haec ita esse sequentia oraculi
responsa declarant, ait enim: 'Timete dominum sancti
eius quia non est inopia eis qui metuunt eum. Divites
20 egnuerunt et esurierunt, qui autem inquirunt dominum non indigebunt omni bono'. Qui 6
sic in templo praetextatus incedis, qui fulgis purpura,
cuius caput aut auro premitur aut lauro, errorem tuum (104)
turpis egestas insequitur, et cervicibus tuis onerosum paupertatis imminet pondus. Illum quem dispicis pauperem
25 largus et dives est; sedile illi Abraham in sinu suo prae-

3 Ies. 65, 13 et 15. 12 Ps. 33, 9. 17 ib. v. 10 sq.

3 d. a. per add. 6 dd. ante utrumque vos add.
8 d. ante et add. 9 acerue P. 15 procedentis Ha, at v.
Fr 24 sq. qui confert locos 73, 6 et 50, 1. 19 d. ante qui
add. 21 lectionem codicis fulgis retinuimus, cf. ad 25, 4, ful-
ges pr. 24 despicias Fl et add., at cf. Fr 18 et ad 6, 4.
25 lautus Wo. diuis P. Sed ille. illi P, em. Bu.

9 cf. praef. p. XXXIX. 16 cf. 43, 19. 23 Math. 27, 18
miserum pondus viduitatis imponit. LXXIII^r I 8 laboriosae
vitae pondus imponunt aut egestatis angustias. cf. de err. 77, 6.
'Miserum paupertatis onus' novies habes in Mathesi.

parat. Tunc tu per interiecta spatia flammaram ad mitiganda conscientiae tuae vulnera tenuem ab eo stillantis aquae guttulam postulabis, nec tibi volens Lazarus lenimentum doloris tui aut dare poterit aut impetrare. Singulorum enim pari gratia merita pensantur. Illi vita confertur propter huius saeculi mala, tibi propter huius
 7 saeculi bona perpetua tormentorum poena decernitur. Ut autem manifestius disceretur, quinam ille esset panis per quem miserae mortis vincuntur exitia, ipse dominus sancto ac venerando ore signavit, ne per diversos tractatus spes
fol. 18^v hominum | pravis interpretationibus fallerentur. Ait enim in evangelio cata Iohannem: 'Ego sum panis vitae: qui venerit ad me non esuriet, qui in me crediderit non sitiet umquam'. Item in sequentibus hoc idem simili modo significat, ait enim: 'Si quis sitit
 15 veniat et bibat qui credit in me'. Et rursus ipse ut maiestatis suae substantiam credentibus traderet ait: 'Nisi ederitis carnem filii hominis et biberitis sanguinem eius, non habebitis vitam in vobis'.
 8 Quare nihil vobis sit cum tympani cibo. O miseri mortales! Salutaris cibi gratiam quaerite, et immortale poculum bibite. Christus vos epulis suis revocat ad lucem, et gravi veneno putres artus et torpescencia membra vivificat. Caelesti cibo renovate hominem perditum ut qui cecidit in vobis mortuum est, divinis beneficiis renascatur. 25

12 *Joh. 6, 35.* 15 *ib. 7, 37.* 18 *ib. 6, 53.* 23 *ib. 6, 63.*

1 *dd. p. flammaram et (2) vulnera et (4) tui add.* 6 *et*
 7 saeculi *propter clausulam legendum saeculi (Sk).* 7 tormentorum *corr. P ex tormentarum.* 8 *d. p. disceretur add.*
 10 ore *P.* 13 venerit ad *P.* 20 et 24 *civo P* 20 *O*
 dii miseri mortales Salutaris *P, cf. 23, 4.* 21 *ciui P.*
 25 *d. p. est add.* renascatis *P. cf. 68, 14.*

10 *cf. 49, 9. 73, 9.* *Math. LXXIV° I 45* manifesta sermonis interpretatione signavimus. *XCIV^o II 5* in praecedenti demonstratione signavimus.

Didicistis quid vos facere conveniat, eligite quod vultis.
Inde mors nascitur, hinc immortalis vita donatur. * *

* * * * *

- XIX. *** δε νυμφε χαῖρε νυμφε χαῖρε νέον φῶς.
5 Quid sic miserum hominem per abrupta praecipitas, calamitosa persuasio? Quid illi falsae spei polliceris insignia? Nullum aput te lumen est, nec est aliqui qui sponsus mereatur audire. Unum lumen est, unus est sponsus: nominum horum gratiam Christus accepit. Non poteris ad te alienae felicitatis transferre gloriam, nec poteris caelestis luminis splendore decorari. In tenebras squaloresque proiectus es. Illic sordes squalor caligo tenebrae et perpetuae noctis dominatur horror. Si vis ut 2 tenuis saltim tibi splendor luminis luceat, erige vultus
13 et demersos aperi oculos, et desertis his ad eum te confer qui dixit: 'Ego sum lux mundi'. Cuius divinis | prae-^{fol. 19^r}ceptis continetur, ut in hac terrena conversatione opus nostrum per dies singulos luceat. Lucere autem non *Math. 5, 16.*

13 *Quintil. decl. V 6* erige vultus, pater, ac tolle (sic *Becker*, attolle *codd. et Lehnert in ed.*) tristitiam. 16 *Joh. 8, 12.*

2 donatur; ΔΕΝΥΝΦΕ ΧΑΙΡΕ ΝΥΝΦΕ P. Dicis etiam χαῖρε νυμφε Fl. 'apparet deesse aliquid quale est: Aliud profanae religionis symbolum est, quod dicitur' Bu. Inde νύμφε χαῖρε, νύμφε χαῖρε, νέον φῶς tentat Ha. φῶς νυμφε *Sudhaus apud Dieterich, Mithrasliturgie append. idē Fr. 25. Paroemiacum idē νυμφε χαῖρε, νέον φῶς restituit Dieterich l. c. Nos plura (fortasse folium exempli librarii Palatini) excidisse rati certo symbolum restitui posse desperamus, sed νυμφε scripsimus cum Fl Diet. Fr. cum ceteri edd. cum Wo νύμφε praebeant. 5 d. p praecipitas add. 9 d. p. sponsus add. 11 luminis Bu, numinis P, cf. l. 14. 13 dominator P, corr. p. 15 post his excidit velut 'tenebris' Sk. 17 d. a. ut add.*

11 cf. 50, 18. *Math. 141, 20* patres maximo honoris splendore decorantur. *LXVII^r II 42* (Aquarii vicesima pars) simili maiestatis splendore decoratur. 12 v. ad 21, 13. 17 terrena conversatione: v. *praef. § 6 ad XX 7. Mo 13.*

potest nisi immaculata nos conscientiae ornamenta protexerint, nisi integra nos et incorrupta vita commendet. Tunc orietur nobis veri luminis gratia, tunc se nobis lucis auctor insinuat, tunc verum lumen et accipere possumus et videre. Sed ut sacrilegae vocis conprimatur inprobitas, qui sit vere sponsus sacrarum lectionum oraculis conprobabo, ut probetur sponsum esse Christum, sponsam ecclesiam, ex qua venerando patri spirituales filii per dies singulos procreantur. In hac probatione arcana prophetarum veneranda pandantur, adsistat nobis sanctorum oraculorum fides. Iohel divino spiritu monente sic dicit: 'Canite tuba in Sion, sanctificate ieiunium, et indicite curationem, adgregate populum, sanctificate ecclesiam, excipite maiores natu, colligite parvulos lactantes. Procedat sponsus de cubiculo suo, et sponsa de thalamo suo'. Hoc idem Hieremias simili ratione significat. Ait enim cum Hierusalem truci minatur oraculo: 'Et auferam de civitatibus Iudae et de quadruviis Hierusalem vocem laetantium, vocem sponsi et vocem sponsae'. Processum 20 sponsi etiam per psalmos praedicat spiritus sanctus. In octavo decimo psalmo hoc invenitur oraculum; ait enim: (106) 'Et ipse velut sponsus egrediens de thalamo suo exultavit, velut gigans viam currere; a summo caeli profectio eius et decursio eius usque ad summum eius, et non est qui lateat a calore

12 Joel 2, 15, sq.   18 Jer. 7, 34.   28 Ps. 18, 6 sq.

1 ornamenta protexerint; P.   6 sit Fl, sic P.
 10 litteram e priorem vocis veneranda corr. P ex a.   11 post iohel et monente dist. P.   12 d. p. Sion add.   19 quadruviis P.   21 d. p. sanctus add.   28 exultavit P (cum Vulg.), exultabit Bu Ha (ex Sept., ubi est ἀγαλλιάσεται).

1 Math. 37, 17 (Afrorumque subdolas mentes) honestae fidei ornamenta condecorant. 85, 13 ornamenta virtutis, 3 cf. 12, 16 et 61, 21.

eius.' Secretiora pandantur arcana: in apocalypsi id est 5
 in revelatione, qui sit sponsus invenimus. | Ita enim scrip- fol. 19^a
 tum est: 'Veni ostendam tibi novam nuptam uxo-
 rem agni. Et duxit me in spiritu in montem
 5 magnum et ostendit mihi civitatem sanctam
 Hierusalem descendentem de caelo.' Intimandum
 est quid etiam nobis de hac ipsa re tradat evangelica
 disciplina. Invenimus enim in evangelio cata Iohannem
 ita esse signatum: 'Vos mihi testes estis quoniam
 10 dixi eis qui missi sunt ab Ierusalymis ad me
 quia non sum Christus, sed quoniam missus sum
 ante ipsum: qui habet enim sponsam sponsus est,
 amicus autem sponsi est qui stat et audit eum
 et gaudio gaudet propter vocem sponsi.' Huius 6
 15 rei mysterium ostensum est, huius sponsi adventum sa-
 pientium virginum chorus expectat, huic praeferit lumina
 pervigili cura sancta virginitas: expectantibus sponsum
 servis felicitum praemiorum promittitur munus. Invenimus
 enim in evangelio cata Lucam: 'Sint lumbi vestri
 20 praecincti et lucernae ardentes et vos similes
 hominibus expectantibus dominum suum quando
 veniat a nuptiis, ut cum venerit et pulsaverit
 aperiant illi. Felices servi illi quos adveniens
 dominus invenerit vigilantes.' Ecce venerandorum
 25 responsorum oraculis sponsus ostensus est. Quid tibi tu 7
 in acerbis casibus constitutus beatum nomen inponis? Si
 vis liberatus lumen sequi sponsi, proice errores, et per-

3 Apoc. 21, 9 sq.   9 Joh. 3, 28 sq.   19 Luc. 12, 35 sqq.

1 id est in revelatione *del. Wo, at cf. Sk.*   7 etiam
 quid *Sk.*   15 misterium *P.*   post ostensum *rasura unius lit-*
terae quae s fuerat.   17 *d. p.* virginitas *add.*   21 expectan-

tes *P, em. Fl.*   26 aceruis *P.*   *d. p.* constitutus *add.*

27 *dd. p.* sponsi et errores *add.*   puigil *P, em. Fl.*

17 *cf. infra v. 27 et Math. CXV^r 42:* pervigili cura.
 26 *Math. 7, 23* in acerbis casibus constituti.

vigili cura sollicitus praecedentia vitae facinora religiosa devotione castiga. Tunc te in nomine suo cum vigilantem invenerit sponsus, cum fidei tuae merita cognoverit, dabit maximum pretium, dabit integrum munus: intrabis cum eo caeli thalamum, videbis regiam mundi, et ut
 (107) verus particeps esse possis, a piissimo ac iustissimo domino immortalitatis tibi gratia conferetur. |

fol. 20r

XX. Alterius profani sacramenti signum est θεὸς ἐκ πέτρας. Cur hoc sanctum venerandumque secretum ad profanos actus adulterata professione transfertis? Alius 10 est lapis quem deus in confirmandis fundamentis promissae Hierusalem <in>missurum se esse promisit. Christus nobis venerandi lapidis significatione monstratur. Quid tu ad conmaculatas superstitiones furtiva fraude venerandi transferis nominis dignitatem? Lapidem tuum ruina sequitur 15 et cadentium culmipum funesta conlapsio, noster lapis dei fundatus manu extruit confirmat erigit munit, et restaurati operis gratiam perpetuae immortalitatis splendore condecorat. Ait enim de hoc Esaias iubente spiritu sancto:
 2 'Sic dicit dominus: ecce ego inmitto in fundamenta Sion lapidem pretiosum electum summum angularem honoratum, et qui crediderit in eum

16 Quintil. declam. II 24 conlabentium culminum fragor (Becker l. c.). 20 Jes. 28, 16.

1 d. p. sollicitus add. praecedentia P. 3 d. p. sponsus add. 4 praemium pro pretium pr. 5 d. p. mundi add. 6 d. p. possis add. 7 confertur P, em. Fl, quam emendationem veram esse rhythmo probatur. 9 d. p. secretum add. 12 missurum P, em. Sk cl. l. 20 14 conmaculatas P. transfers add. ante Ha, at cf. 58, 5. 61, 9. Kr et Sk in Herma XXIX 520 et observa rhythum. 18 perpetuo Oe, at cf. 44, 7 et 69, 8 (Bu). 19 iuveniente P, em. Bu. scō spū sic; Dicit P. Transposuimus propter clausulam, praesertim cum duodecies Firmicus spiritus sanctus dixerit et id sexies in clausula, semel (55, 21) sancto spiritu: v. ind. s. vv. 20 d. p. dominus add. 21 summum angularem pr sine dist. 22 crediderint P, sed altera litterae n hasta erasa.

9 Math. 264, 16 veneranda secreta. 18 cf. ad 44, 7.

non confundetur.' In psalmis etiam simile responsum est: ait enim spiritus sanctus in centesimo <decimo> et septimo psalmo: 'Lapis quem reprobaverunt aedificantes hic factus est in caput anguli: a domino
 5 factus est iste et est mirabilis in oculis nostris.' Per multos prophetas spiritus sanctus nominis istius ordinem monstrat. Ait enim Zacharias propheta: 'Ecce ego adduco puerum meum, Ortus nomen ei est, quoniam lapis quem dedi ante faciem Hiesu:
 10 super lapidem ipsum unum septem oculi sunt.' Sed ut manifestius constet, antiquiora venerandarum lectionum secreta pandamus. In Deuteronomio ita comprehensum est: 'Et scribes super lapidem omnem legem hanc.' Hiesus etiam Nave iussu divinitatis hoc
 15 specialiter comprehendit, ait enim: 'Et accepit lapidem magnum et statuit eum contra dominum. Et ait Hiesus ad populum: ecce lapis | iste erit vobis in
 testimonio quia iste audivit omnia quae dicta sunt a domino quando loquutus est ad vos, et
 20 erit iste vobis testimonium in novissimo dierum, quando recesseritis a domino vestro.' Quod autem 4 per hunc lapidem, id est per dominum nostrum Iesum Christum, et dii isti casuri sint et multitudo templorum, aperte Danihel venerandis oraculis explicavit. Ait enim
 25 cum interpretaretur somnium regis: 'Et ecce imago imago nimis magna et contemplatio ipsius ima-

3 Ps. 117, 22 sq. 7 Zach. 3, 8 sq. 13 Deut. 27, 8.
 15 Josua 24, 26. 25 Dan. 2, 31 sqq.

1 simili P. 2 decimo et septimo Sk propter clausulam, et septimo decimo pr cum Wo, decimo om. P: an ipsius Firmici hic error est? 4 d. p. anguli add. 8 d. p. meum add. 9 locus quē dedit unę facie hiesus P, em. Bu coll. Cypr. test. II 16; lapis quem dedi coram Iesu Fl. 11 antiquiora venerandorum P. 12 deuterio nomii P. 17 vobis P, mihi pr. 18 testimonio P, testimonium pr. dd. p. 22 lapidem et 23 Christum et sint add. 24 oculis P, em. Fl.

12 cf. 15, 3.

ginis metuenda et elata stabat contra te: cuius caput fuit ex auro bono, pectus et brachia eius argentea, venter et femora aerea, pedes autem ex parte quidem ferrei, ex parte autem fictiles: quoadusque abscisus est lapis de monte sine manibus concidentium, et percussit imaginem super pedes ferreos et fictiles et comminuit eos minutatim, et factum est simul ferrum et testa, et aeramentum et argentum et aurum facta sunt minuta quasi palea, ut pulvis in area aestate,¹⁰ et ventilavit illa ventus ita ut nihil remanserit in illis. Et lapis qui percussit imaginem factus⁵ est mons magnus et implevit totam terram.' Qui locus in terra est quem non Christi possederit nomen? Qua sol oritur qua occidit qua erigitur septemtrion' qua¹⁵ vergit auster, totum venerandi nominis maiestas implevit, et licet adhuc in quibusdam regionibus idololatriae morientia palpitent membra, tamen in eo res est ut expiatis omnibus terris pestiferum hoc malum funditus amputetur. De idololatorum lapide de quo dicunt: θεός ἐκ πέτρας,²⁰ quod prophetarum respondit oraculum? Cui autem restitit vel cui profuit lapis? Lapis autem hic sanctus id est⁶ Christus, aut fidei | fundamenta sustentat, aut in angulo positus duorum parietum membra aequata moderatione <conponit>, id est veteris et novi testamenti in unum²⁵

(109)
fol. 21^r

1 et post metuenda in margine fere scriptum ita, ut utrum ipsius P sit an manus recentioris diiudicari vix possit. 10 dd. p. palea et aestate add. 14 qui non P, em. Fl. 15 septē trion P. 16 d. p. auster add. nominis P, numinis pr. 18 expiatis P, v. praef. p. XL, e Christianis pr. 19 d. p. terris add. 20 idololatorū P, idololatrarum pr. at cf. 81, 4. 21 autem del. Kr. restitit .. pfuit P, v. RM 289, restitit (vel resistit) .. parcit pr. 22 iste lapis Fl et add., lapis <vester> probabilius Sk (= υ υ υ). 24 d. p. positus add. vocis equata littera a finiens a π, renovata, supra e scripsit æ π. 25 conponit nos, v. praef., coniungit pr.

16 Math. CIII^r I 16 unus piscis ad Austrum vergit, alius ad Aquilonem. 25 cf. ad 4, 2.

colligit vires, aut certe corporis et animi diversitatem
 <exhibita> homini immortalitate consociat, aut legem promulgat, aut contra peccantes testimonium perhibet, aut quod est potius, imaginem diaboli percutit, ut superato
 5 eo atque prostrato et in cinerem favillasque converso erecto sublimitatis suae uertice purum dominationis imperium <sit>.

Vos nunc Constanti et Constans sacratissimi imperatores, et venerandae fidei vestrae imploranda virtus est.
 10 Supra homines erigitur, et a terrena fragilitate separatus caelestium se rerum societate coniungit, qui in omnibus actibus suis prout potest dei summi sequitur voluntatem. Modicum <tantum> superest ut legibus vestris funditus prostratus diabolus iaceat, ut extinctae idololatriae pereat
 15 funesta contagio. Veneni huius virus evanuit, et per dies singulos substantia profanae cupiditatis expirat. Erigite

1 uires *P*, cf. *RM* 293 et *praef.*, gentes *pr.* 2 .x.l.ta *P*, quod *supplevimus*, v. *praef.*, conciliata vel ex collata *Bu* et *Huelsen* (inviolata *Fl*). *dd.* p. 4 potius et 5 prostrato et 6 uertice *add.* 7 sit videtur habere *P*, v. *praef.* p. *XLII* ('möglich' *Huelsen*); verbum transitivum desiderat *Sk*, statuatur e. g. proponit *Kr.*
 9 d. ante et *add.* 10 separatur et 11 quae pro qui *pr* varias adhibentes medelas, v. *praef.* 11 ne societati scribere malis, cf. 66, 25. 12 litteras tatē vocis voluntatē ita renovavit π_1 , ut veteris scripturae sola littera ē dispici possit, tat obscuratae sint. 13 Modicū videtur habere *P*, quod adiectivum et in sententiam quadrat neque alienum est ab usu *Firmiciano*. tantum scripsimus cum *Wo*: exstant in *P* sex vel septem hastarum vestigia, quae sane possunt fuisse taliū, ut *Fl Bu* et dubitanter *Ha* legabant, t et l satis certas censet *Huelsen*. 15 contagio corr. *P* ex contagia. d. p. evanuit *add.*

1 *sqq.*: cf. *praef.* *Math.* *LXXXIX* I 41 omnium quatuor elementorum diversitate composita. 2 *Math.* 8, 17 Tu qui promulgas leges. 3 testimonium perhibere terminus astrologicus vices in *Mathesi* inventus velut 57, 22. 65, 28. 74, 18. 19. cet. 5 *Math.* 33, 15 in cinerem favillasque convertitur, cf. *Mo* 22. 10 terrenam fragilitatem habes 44, 9 et *Math.* 12, 7. 21, 28. *CI* II 8. cf. *Mo* 25. *Arnob.* IV 28. 12 *Math.* *CIII* I 43 prout potuit. 13 adiectivum modicus decies in *Mathesi* (131, 24. 143, 6. 168, 19. cet.). 15 cf. ad 43, 19.

vexillum fidei, vobis hoc divinitas reservavit. Favore eminentis dei victores estis omnium hostium vestrorum quorum opera Romanum deformabatur imperium. Signum venerandae legis erigite, sancite promulgate quod prosit. Sit faustum felixque rei publicae, quod inter acervos
 † caesarum hostium prostravistis exercitum. Felices <vos principatus> ac voluntatis suae deus fecit esse participes, idololatriae excidium et profanarum aedium ruinam propitium Christi numen vestris manibus reservavit. Ille spiritalibus malis restitit, | vos mala terrena vicistis. Erigite
 fol. 21^v tropaea victoriae, et praeferatur ingens titulus triumphorum. Profanarum rerum strage gaudentes exultate fortius exultate fidenter. Felicitas vestra cum dei virtute
 (110) coniungitur, pro salute hominum Christo pugnante vicistis.

1 d. p. fidei add. eminentis dī victores P, v. RM 294: eminentes prostratores pr cum Fl, inserta voce cuius vel eius. 3 deformabatur P, v. RM 295: firmabatur legebant pr et emendabant infirmabatur (sic Wo: vexabatur Bu). 5 d. p. publicae add. 6 cesarū P, caesorum Fl (qui temere quod tot acervos caes.): caesarum hostiarum Bu, c. victimarum Ha, Persarum Sk cl. 82, 17 et 12, 20. uos π₁; veteris scripturae nihil dispici potest, sed vix potest aliud fuisse. 7 principatus scripsimus admodum dubitantes, cum p....p...s legere sub voce quoq; a π₁ scripta nobis videremur, v. RM 295 ('möglich, aber ich kann es nicht sicher lesen' Huelsen). Melius fortasse scribatur imperii, quoniam voci principatus spatium aegre sufficit; (vos quoque gloriae ac pr). 8 ruina P, em. Bu (ruinas Fl). propitiū xpī (an xpī? Dubitabamus) nomen (vel numen, quod tamen minus verisimile) P, v. RM 295. propitius Christus populo pr. 10 malis restitit P, v. RM 295, <armis> malos spiritus pr. Quod ibidem post resti... litteram g a manu recentiore scriptam perspicui diximus, unde eam restinguit supplesse appareret, erravimus. 11 tropea P.

6 Math. LXXXII' II 43 qui ... acervos (sic plerique codices, sed acies Norimbergensis) hostium ... percutiat (perficiet codd. alii). 9 Math. LVIII' I 34 cum favore propitii numinis. cf. de err. 82, 26.

XXI. Omnia symbola profanae religionis per ordinem suggerantur, ut probemus nequissimum hostem generis humani de sanctis haec venerandisque prophetarum oraculis ad contaminata furoris sui scelera transtulisse. In-
 5 venimus enim ita dici: αἰαὶ δλυερω δλυορρε. Deus iste vester non biformis est, sed multiformis: in multas enim species venenati oris forma mutatur. Ipse est basiliscus et scorpio, qui fidelium securis vestigiis premitur: ipse
 10 ipse tortuosus draco, qui hamo ducitur, qui captivus includitur. Iste deus vester Lernaei anguis crinibus adornatur. Viden ut percusso domino morientium anguium turba succedat? Quid sic renascentibus hydris pullulas? Quid te fecunda scelerum sobole componis? Mortis tuae
 15 viam didicimus, scimus quibus remediis artis tuae venena vincantur. Christi immortalem sanguinem bibimus, nostro sanguini Christi sanguis adiunctus est. Hoc est salutare remedium scelerum tuorum, <quod> cottidie a vitata dei plebe mortiferum virus excludit. Quis deum istum quem
 20 plangunt cum cornibus vidit? Quae sunt ista cornua quae habere se iactat? Alia sunt cornua quae propheta sancto spiritu iubente commemorat, quae tu diabole ad maculatam faciem tuam putas te posse transferre. Unde tibi 4

3 d. ante de add. 4 suis P. 5 ΕΑΙΑΚΕΡΩC P, em. Dieterich (Mithraslit. p. 215), cf. Fr. 25 sq. εἰοὶ vel παὶ Bu, εἰαυ Bergk (PLG III⁴ p. 658). 6 multiformis In P. dd. p. 8 scorpio et 9 anguis et 10 draco et ducitur add. 9 quatit Oe, at confert Bu Genes. III, 15 αὐτός σου τηρήσει κεφαλήν, quod Cyprianus (testim. II 9) reddidit: ipse tuum observabit caput. 11 lernei P. 12 vident P, em. Bu. 16 uincantur corr. P ut videtur ex uincuntur. 18 tuorū cottidie aliciat adī P: quod add. Bu (omissum ante cott.!), hoc Ha. a vitata Ha, cf. infra, a filiata Bu. 22 iuente P, em. Bu.

11 Math. 246, 24 spissis capillorum crinibus adornantur. 18 cf. 12, 9. 18 verbum vitare quinquies exstat in Mathesi, participium vitatus sexies: XCIII⁴ II 18. ° II 4. 7. XCVII⁴ I 23. 26. CVIII⁴ I 32. 19 Math. 33, 17 illius animam pestiferum veneni virus exclusit, cf. ad 43, 19.

ornamenta quaeris et gloriam? Cornua nihil aliud nisi
venerandum signum crucis monstrant. Huius signi uno
extenso ac directo cornu mundus sustentatur terra con-
stringitur, et e duorum | quae per latus vadunt compagine
ol. 22^r oriens tangitur, occidens sublevatur, ut † sic totus orbis tri- 5
(111) pertita stabilitate firmatus confixi operis immortalis radicis
fundamenta teneantur. Hoc secretum nobis venerandum
prophetae oraculum tradidit. Invenimus enim in Abbacue
ita esse perscriptum: 'Texit caelos virtus eius et
laude eius plena est terra, et splendor eius ut 10
lux erit. Cornua in manibus eius erunt, et illic
constabilita est virtus gloriae eius et constituet
dilectionem suam. Ibit verbum et praecedet se-
5 cundum gressus suos.' En veneranda crucis cornua,
en sanctae virtutis immortale fastigium, en gloriosi operis 15
divina compago. Tu Christe mundum ac terram extensis
manibus, tu caeleste sustentas imperium, tuis immortalibus
adhaeret humeris salus nostra, tu domine aeternae vitae
baiulas signum, tu venerando instinctu hoc nobis denun-
tias per prophetas. Ait enim Esaias: 'Ecce natus est 20
vobis filius, imperium super humeros eius, et
vocatum est nomen eius magnae cogitationis
6 nuntius.' Haec sunt crucis cornua, quibus omnia et

9 Hab. 3, 3—5. 20 Jes. 9, 6.

3 sustentat P, em. Fl. 5 sic — 7 teneantur: *structuram*
misere turbatam certo restitui posse desperamus; tentabamus
totius pro totus et firmata pro firmatus, nam similes struc-
turae creberrimae apud Firmicum velut 31, 19. 42, 8 (cf. no-
tam). 60, 23. Math. 15, 10. immortalitatis pro immortalis Fl.
ut ... operis, immortalitatis ... Wo. teneat Mu. ut sic ...
immortalitatis radicis fundamento teneatur Oe. sublevatur: sic
totus ... firmatur cum fixi operis immortalitatis radicibus fun-
damenta teneantur Bu. ut sit (cum prioribus quibusdam) totus
... firmatus confixique operis immortalibus radicibus funda-
menta teneantur Ha, quae coniectura iis refutatur, quae in
praef. § 5 de vocola que disseruimus. radices et fund. Sk, qua
coniectura cum nostra coniuncta tolerabilis sensus efficitur.
12 constituit Bu Ha. 14 venerandae Sk. 21 nobis Fl
et edd. omnes. filiū P. 23 d. p. cornua add.

sublevantur pariter et continentur, his cornibus bene hominum utitur vita. Ut Amalech vinceretur, extensis manibus Moyses haec imitatus est cornua; ut facilius impetraret quod magnopere postulabat, crucem sibi fecit ex
 5 virga. Ad haec cornua festina celeritate properate, ad haec cornua humili veneratione confugite, his vos adfigant cornibus iustitia · aequitas · pudicitia, misericordia · patientia · fides, ut veneranda praeferentes insignia consecratae frontis maiestate gaudentes · et sepulturae Christi participes
 10 sitis et vitae.

XXII. Aliud etiam symbolum proferimus, ut conta- fol. 23
 minatae cogitationis scelera revelentur. Cuius totus ordo dicendus est, ut apud omnes constet divinae dispositionis legem perversa diaboli esse imitatione corruptam. Nocte
 15 quadam simulacrum in lectica supinum ponitur, et per numeros digestis fletibus plangitur. Deinde cum se ficta lamentatione satiaverint, lumen infertur. Tunc a sacer- (112)
 dote omnium qui flebant fauces unguentur, quibus perunctis · sacerdos hoc lento murmure susurrat:

30 θαρρεῖτε μύσται τοῦ θεοῦ σεσωσμένου.
 ἔσται γὰρ ἡμῖν ἐκ πόνων σωτηρία.

Quid miseros hortaris <ut> gaudeant? Quid deceptos ho- 2
 mines laetari compellis? Quam illis spem · quam salutem funesta persuasionem promittis? Quid illos falsa pollicita-
 25 tione sollicitas? Dei tui mors nota est, vita non paret, nec de resurrectione eius divinum aliquando respondit

2 Exod. 17, 9—12. 4 Num. 21, 8—9, at cf. Mu ad l.

dd. p. 2 vinceretur et 3 cornua add. 3 moyses; Hæc P.
 Nonne scribendum et ut facilius? 8 d. p. insignia add.
 9 fontis P, em. Bu. 11 contamine P, em. Ha. 14 Note P.
 dd. p. 15 ponitur et 17 satiaverint add. 20 ΘΑΡΡΙΤΕ ΜΙCΤΕ
 P. d. add. 21 ΕCΤΕ P. 22 <ut> add. Fl et Sk.
 24 permittis P, em. Fl.

5 Math. 198, 18 festina celeritate, 27 celeri festinatione, cf. Mo 24. 13 divina dispositio exstat 59, 15 et tribus Matheseos locis: 13, 30. 22, 29. LV II 32. 24 Math. 3, 26 inconsulta pollicitatione promissimus.

oraculum, nec hominibus se post mortem ut sibi crederetur ostendit. Nulla huius operis documenta praemisit, nec se hoc facturum esse praecedentibus monstravit exemplis. Idolum sepelis, idolum plangis, idolum de sepultura proferis, et miser cum haec feceris gaudes. Tu deum
 3 tuum liberas, tu iacentia lapidis membra componis, tu insensibile corrigis saxum. Tibi agat gratias deus tuus, te paribus remuneret donis, te sui velit esse participem. Sic
 4 moriaris ut moritur, sic vivas ut vivit. Nam quod olore perunguntur fauces, quis non facinus istud dispecta vanitate contempnat? Habet ergo diabolus christos suos, et
fol. 23^r quia ipse antichristus est ad infamiam | nominis sui miseris homines scelerata societate perducit. Unguentum hoc reserva mortuis, reserva morituris, ut quos laqueis tuis ceperis, eos venenato unguento oblitos lugubri ac
 15 funesto semper mergas exitio.

XXIII. Aliud est unguentum quod deus pater unico tradidit filio, quod filius credentibus divina numinis sui maiestate largitur. Christi unguentum immortalis compositione conficitur, et spiritalibus pigmentorum odoribus
 20 temperatur. Hoc unguentum a mortalibus laqueis putres hominum artus exuit, ut sepulto primo homine ex eodem statim homine homo alius felicius nascatur. Et ut hoc manifestius explicetur, sacrarum lectionum arcana pandenda sunt. Ait enim David ut huius unguenti gratiam
 2 traderet: 'Speciosus forma prae filiis hominum,

26 Ps. 44, 3—9.

2 praemisit Nec P. 5 proferis: cf. ad. 50, 14. proferis de sepultura Sk. 7 tuus Te P. 9 quo dolore P, em. Bu, qui etiam quod odore proposuit, quod praetulit Ha. 10 d. p. fauces add. despecta edd. ante Ha. 13 perducit Unguentū P. dd. p. 15 ceperis (sic P) et 20 conficitur et 24 explicetur et 26 hominum add. 25 sunt Ait P.

18 Math. 21, 28 providi numinis ac divinae maiestatis. 19 Math. 7, 26 societate largitur. 20 Math. 143, 14 odorum pigmenta. 24 cf. ad 26, 25.

diffusa est gratia in labiis tuis. Propterea ⁽¹¹³⁾
 benedixit in aeternum. Accingere gladium tuum
 circa femur potentissime. Specie et pulchritu-
 dine tua intende, prospere procede et regna prop-
 5 ter virtutem et mansuetudinem et iustitiam, et
 deducet te mirabiliter dextera tua. Sagittae
 acutae potentissime, populi infra te decident
 in corde inimicorum regis. Sedis tua deus in
 saeculum saeculi, virga recta est virga regni tui.
 10 Dilexisti iustitiam odisti iniquitatem, propterea
 unxit te deus tuus oleum laetitiae a consortibus
 tuis. Myrra et gutta et cassia a vestimentis tuis
 de aedificiis eburneis ex quibus te iocunditate
 adfecerunt.' Immortalis unguenti secreta pervidimus, et 3
 15 divinae nobis dispositionis ordo monstratus est. Regnum
 perpetuum et caeli diadema domino nostro cum unguenti
 maiestate conlatum est. Quis autem | hic qui regendi ^{fol. 23^v}
 orbis accepit potestatem, qui venerandi nominis maiestate
 decoratur, aliud nobis monstrat oraculum. Ait enim is
 20 idem David: 'Ut quid fremuerunt gentes et populi
 meditati sunt inania? Adstiterunt reges terrae
 et principes convenerunt in unum adversus do-
 minum et adversus Christum eius.' Quid te sic

20 Ps. 2, 1 sq.

2 tibi deus *add. Bu post benedixit, solum tibi Fl cl. LXX:*
ἐβλόγησέν σε ὁ θεός. d. p. aeternum add. 3 potentissime;
Specie P et add. ante Ha qui potentissime spec. et pulchr. tua.
cl. LXX: ὁρῶντὲ τῇ ἀγαθότητι σου etc. 4 d. p. intende add.
regna. Propter P. 5 veritatem Wo et Bu, ut habent LXX et
Cypr. testim. II 29. mansuetudinē & iustitiā & P. 6 Sagit-
tāe < tuae > Bu Ha ex LXX. 7 d. p. potentissime add.
intra P, infra Bu Ha ex LXX. 8 tertia i vocis inimicorum
corr. ex o a P. Sedes pr, at cf. ad 22, 12. dd. p. 9 saeculi
et 10 iniquitatem add. 13 iocunditate add praeter Bu, at
cf. 45, 5. 14 d. ante et add. 17 regendę P. 21 inania
Adstiterunt P.

15 cf. ad 57, 13. 18 cf. 6, 5.

extollis sacrilega persuasio? Quid miseros homines effrenata temeritate circumvenis? Unguentum Christi caeli donat imperium, unguentum <tuum> gehennae suscitāt flammās.

XXIV. Sed quod impuro ore sacerdos iste et polluta verborum contaminatione componit, libet diligenti inquisitione discutere. Liberato deo suo bonum animum gerere (114) socios, fiduciam bonae spei habere persuadet. O quam miseris quam luctuosis se laqueis involvit caduca calliditas! Quis deum tuum liberat? Cui hoc praestitit quod laborat? Disce · disce quod nescis, disce quod non vides: 10
 2 Christus filius dei ut humanum genus a mortis laqueis liberaret, vere omnia ista sustinuit, ut captivitatis durae iugum tolleret, ut hominem patri redderet, ut mitigata offensa hominem cum deo prospera conciliatione componeret, ut promissae resurrectionis fructum proprio monstraret exemplo. Fecit filius dei quod ante promiserat, clusit ianuas sedis infernae, et durae legis necessitatem calcata morte prostravit. Per triduum recensita ab eo iustorum turba collecta est, ne diutius contra eos mortis dominaretur improbitas, ne iustorum meritum ex longa desperatione concideret. Fregit claustra perpetua, et ferreae fores Christo iubente conlapsae sunt. Ecce terra contremuit, et fundamentorum suorum stabilitate concussa ·
 fol. 24^r praesentis Christi numen agnovit. | Ante praefinitum tempus praecipitat diem mundi rotata vertigo, et sol non 25

22 *Lucr. V 1220*: torrida tellus contremuit. cf. ad 76, 14.
 24 *Luc. 13, 44*.

3 tuum *add. Bu, vestrum Fl.* 6 gerere · socios fiduciā *P.* dd. p. 9 liberat et 10 nescis et 12 sustinuit et 13 tolleretur *add.* 13 mitigatā offensā *P.* 17 d. p. infernae *add.* 18 recens ita *P, em. Mu.* 20 dānaretur *P, em. Fl.* 22 iuveniente *P, em. Fl.* 23 dd. p. contremuit et concussa *add.* 24 nomen *P, em. Fl.* agnovit Ante *P.*

4 cf. 11, 9. 5 *Math. 250, 19* diligenti .. inquisitione colligere. 258, 8 diligenti ratione discutere. 22 *Arnob. I 53* tellus mota contremuit. 25 mundi rotata vertigo *exstat etiam Math. 3, 2. 9, 23. cf. Mo 25 et 49; adde Arnob. I 2* vertigo haec mundi ... praecipiti coepit volubilitate raptari.

completo diurnarum horarum spatio properato cursu vergit in noctem. Ecce veli fastigia summa finduntur, et obscurioribus tenebris orbem terrarum caligo noctis abscondit. Omnia elementa Christo pugnante turbata sunt, tunc scilicet cum primum contra mortis tyrannidem humanum corpus armavit. Per triduum ista conflictatione pugnatum est, quamdiu mors superatis malitiae suae viribus frangeretur. Quid solita inpatientia homo religiose homo Christi desperas et deficis? Tridui moram non feris? Sollicitudinem ac desperationem tuam novis precibus confiteris? Hoc te facturum esse illo die spiritus sanctus veneranda voce significat, cum per David dicit: 'Aestimati sumus sicut oves occisionis. Exsurge: quare obdormis domine? Exsurge et ne disperdas usque ad finem. Quare faciem tuam avertis? Oblivisceris inopiam nostram et tribulationem, quoniam humiliata est in pulvere anima nostra, haesit in terra venter noster. Exsurge domine opem fer nobis et libera nos propter nomen tuum.' Ecce post triduum lucidior a solito dies oritur, et reddita soli praeteriti luminis gratia omnipotens deus Christus splendidioribus solis radiis adornatur. Exultat salutare numen, et triumphales currus eius iustorum ac sanctorum turba

2 *Matth.* 17, 51. 12 *Ps.* 43, 23—27. 23 *Ovid. Am. I.* 7, 37: Quaeque tuos currus comitatus turba sequetur.

1 spatiū P. 7 d. p. est add. 9 desperas & deficis tridui P. feris: cf. ad 50, 14. d. p. feris add. 13 verba Aestimati — 16 tribulationem non distincta in P. 14 vocis obdormis litterae ob evanuerunt. 15 abertis P. 17 d. p. nostra add. 18 fer nobis P. 20 lucidiora solito P, cf. *Kroll Mus. Rhen. LII* 588. lucidior solito cum Fl pr praeter Bu. 21 gratia omnipotens P, gratia: omnipotens perperam pr. 22 adoratur P, em. Sk cl. 12, 10. 55, 11. *Math.* 57, 27. 246, 24. CII° II 30 cet. d. p. numen add.

4 *Arnob. I* 53 universa mundi sunt elementa turbata. 6 cf. ad 34, 18. 7 cf. ad 19, 7. 20 voculam a pro abl. compar. habes 66, 22. *Math.* 164, 7. 207, 11 (Kr). *Math.* 280, 10 gratiam dulcissimi luminis reddis. cf. de err. 12, 16 et 48, 3. 22 (et 2 p. 62) salutare numen habes *Math.* 21, 29 et 95, 7.

comitatur. Tunc elato gaudio clamat elata mortalitas:
 'Ubi est mors aculeus tuus?' Tunc praecurrens salu-
 tare numen aperiri sibi caelestes ianuas praecipit. 'Aperite
 aperite et immortalia claustra convellite: Christus deus
 fol. 24^v calcata | morte ad caelum hominem quem susceperat re- 5
 vocat.' Hoc a venerando propheta sancta voce praecani-
 tur, et ex ore prophetico vox iubentis auditur. Ait enim
 spiritus sanctus, ut nobis licentiam Christi iubentis osten-
 deret: 'Tollite portas principis vestri et extollite
 <vos> portae aeternae et introibit rex gloriae.' 10
 5 Hoc angelis nescientibus imperatur: neque enim scire
 potuerunt, quando verbum dei descendit ad terram. Ideo
 et ipsi sollicita interrogatione respondent: 'Quis est iste
 rex gloriae?' Quibus quaerentibus perspicua Christus
 numinis sui maiestate respondet: 'Dominus fortis et 15
 potens dominus potens in proelio.' Cognoscitur
 statim a custodibus caeli filius dei, et quicquit illos ante
 fefellit agnoscunt. Vident prostrati hostis exuvias, et
 recordati primae dispositionis ordinem etiam ipsi cum
 ascenditibus iterata pariter voce conclamant: 'Tollite 20
 portas qui praeestis illis et extollite vos portae
 6 aeternae et introibit rex gloriae.' Reverso filio
 promissa pater regni sceptrum restituit, et sellam regni

2 ad Cor. I 15, 55.
 20 ib. v. 9.

10 Ps. 23, 7.

13 ib. v. 8.

8 precepit *P*, em. *Fl* consentiente *rhythmo*. 4 vocis in-
 mortalia litterae mort evanuerunt. convellite *P*. 5 que
 suscipiat *P*. dd. p. 7 praecanitur et 8 sanctus add.
 9 principis vtri *P*, i. e. genitivus pendens ex portas: principes
 vestras *Fl*, principes vestri *Bu*, principes, vestri *Ha*, ut prin-
 cipes vocativus sit, vestri autem ex portas pendeat (!) 10 <vos>
 add. *Bu* cl. v. 21, extollimini *Cypr. test. II* 29. 10 et 22 in-
 troiuit *P*. 12 d. p. potuerunt add. 13 respondet Quis
 habet *P*: legebant respondet *Fl* *Ha* (sed recte *Bu*). 15 re-
 spondit *P*, em. *Bu*. 18 d. p. exuvias add. 19 ordinem
 Etiam *P*.

1 elato gaudio: cf. *Mo* 25.

8 licentiam: cf. *Mo* 12.

aequa potestate concedit, ut imperet ut regnet ut teneat,
 ut perpetua numinis sui maiestate dominetur. Audi quid
 de illo Danihelem spiritus sanctus iusserit dicere: 'Vide-
 bam in visu nocte et ecce in nubibus caeli quasi
 5 filius hominis veniens venit usque ad veterem (116)
 dierum, et stetit in conspectu eius et qui adsiste-
 bant optulerunt eum, et data est ei potestas
 regia et omnes reges terrae per genus et omnis
 claritas serviens ei, et potestas eius aeterna
 10 quae non auferetur, et regnum eius non corrumpetur.' Haec eadem nobis | sancta revelatione monstran- 7 fol. 25^r
 tur, invenimus enim in Apocalypsi ita esse perscriptum:
 'Et conversus <sum> et respexi ut viderem vocem
 quae mecum loquebatur, et vidi septem cande-
 15 labra aurea, et in medio candelabrorum similem
 fili hominis vestitum poderem, et erat prae-
 cinctus supra mammās zonam auream, caput
 autem eius et capilli erant albi velut lana alba
 ut nix, oculi eius ut flamma ignis, et pedes eius
 20 similes auricalco sicut de fornace ignea, et vox
 eius ut sonus aquarum multarum, et habebat in
 dextera sua septem stellas, et ex ore eius gla-
 dius ex utroque acutus, et facies splendebat ut
 sol in virtute sua. Et cum vidissem cecidi ad
 25 pedes eius tamquam mortuus, et inposuit dexte-
 ram suam super me dicens: noli timere; ego sum

§ Dan. 7, 13 sq. 13 Apoc. 1, 12—18.

1 aequata *Kr cl. Mo 25.* ut regna teneat *Wo* (regnum
Mu Oe Ha). 8 terre. & regnū. & omnis *P, em. A. Engel-*
brecht in 'Wiener Studien' XXVII 72 ex Cypr. test. II 26.
 potestas reg. et regn. et omn. clar. et om. reg. terrae *Ha.*
 9 servient *P, em. Engelbr.* 10 vox non prior renovata a p ut
 videtur. 13 <sum> *Bu*, et (ante respexi) *del. Fl.* 16 fili
P Bu, filii *Ha*, filio *Fl.* nestitū pudorem *P, em. Bu* (vestitu
 podere *Fl.*) 20 auricalco *P*, aurichalco *pr.* 22 ex ore
 eius exiens (vel exhibat) gladius *tentat Ha.* 23 facies <eius>
cum Fl pr. 24 vidissem <sum> *Ha.*

primus et novissimus et vivus, qui fueram mortuus et ecce sum vivens in saecula saeculorum
 8 et habeo claves mortis et inferorum.' Post resurrectionem etiam cum discipulis suis daret certa mandata, immortalium mandatorum ordinem ista lege conclusit: 5
 'Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra: ite ergo et docete gentes omnes, bapti-
 (117) zantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti, docentes eos observare omnia quaecumque praecepi vobis.' Quod autem deus pater parti-
 cipem eum regni faciens regalis sellae ei concesserit sedes, hoc docetur oraculo: 'Dicit dominus domino meo: sede a dextris meis quoadusque ponam inimicos tuos subpedaneum pedum tuorum. Virgam virtutis tuae mittet dominus a Sion 15
 et dominaberis in medio inimicorum tuorum. Tecum principium in die virtutis tuae in claritate sanctorum: ex utero ante luciferum genui te.
 fol. 25° 9 Iuravit dominus nec paenitebit eum.' | Hi sunt inimici dei, sacratissimi imperatores, qui veritatis ordinem 20
 contraria lege conturbant, qui perversae cupiditatis instinctu sacrilega vota concipiunt, qui profanae mentis furore aut lignum semper venerantur aut lapidem. In isto loco positi ordinem debemus sanctae dispositionis aperire, ut quicquit nobis investigantibus sanctum dei 25
 verbum prophetica tradidit disciplina, ad refutandas pro-

6 *Matth.* 28, 18—20.

12 *Ps.* 109, 1—4.

4 *d. p.* mandata *add.* 5 ordinē. *Ista P. dd. p.* 11 faciens et 18 meo *add.* 15 emittet cum *Fl pr.* 16 dominaueris *P.* 18 *d. ante ex add.* 19 peniteuit *P.* Hii *P.* 20 *dd. add., ne quis in legendo offendant.* 22 instincto *P.* 23 uenerantur. aut *P.* 26 *d. p.* disciplina *add.*

20 *cf.* 24, 9. 21 *Math.* 88, 17 praeposterarum cupiditatis instinctu. 130, 28 avaro ... cupiditatis instinctu. 22 vota concipiunt: *cf. Math.* 11, 5. 205, 7. *LVI II* 32. *LXXVII I* 13. 24 *cf.* 59, 15.

fani erroris maculas specialiter explicetur, ne sicut nos diximus *** commenti sunt qui sacrilegia errantibus tradiderunt, sic a nobis ordo veritatis curiosius requiratur. Suspensis itaque paululum ceteris ad haec explicanda
5 quae vera sunt transferatur oratio.

XXV. Vos domini imperatores sanctarum aurium
vestrarum mihi commodate patientiam, ut totum clemen-
tiae vestrae quod promittimus explicemus. Cur deus id
est filius dei homo passus est fieri, brevi ac vera pietati
10 vestrae ratione monstrabitur. Cum hominem primum id
est Adam ad imaginem suam deus faceret, certam illi
mandatorum dedit legem. Is per feminam id est Evam
deceptus diaboli persuasionibus promissae sibi gloriae per-
didit dignitatem. Lignum erat in paradiso quod promis-
15 sorum a deo praemiorum perdidit gratiam. De virginis 2
terrae limo homo factus est. Nondum enim ut ait scrip-
tura supra terram pluerat. Hic contemptis mandatis dei (118)
humanum genus mortalitatis laqueis adflixit. Oportebat
hoc totum et reformari et corrigi, et reformatio originis
20 debuit reformare primordia. Ex virginis terrae limo factus

10 Gen. 1, 27 et 2, 16 sq. 14 ib. 3, 6. 16 ib. 2, 5.

1 ne sicut scripsimus cum P lacunae signo posito post di-
ximus, quam expleamus tali voce quale qualia, qua interposita
toleranda periodus efficitur. ne sicut ... tradiderunt. Sic Fl,
ne* Wo. ac si, ut ... tradiderunt, sic Oe. ne sicut, ut ...,
sic Bu. ne si, ut ..., sic Ha. 2 commentiti Mu. 3 in-
curiosius Bu parum intellecta loci sententia, cf. 67, 2. 4 d. p.
ceteris add. 7 patientia P. 9 pietatis P. d. p. 9 fieri
et 11 faceret add. 14 quo pro quod Kr. 18 adflixit Wake-
field l. c. p. 15. 19 reformari P.

1 specialiter explicetur: Math. 43, 2. 46, 28. 50, 6. 165, 9
ac saepius. ne ... requiratur: Math. LIX° I 43 ne cum libros
nostros malignus lector acceperit, aliquid nos dicat tibi invi-
diae stridoribus denegasse. 5 Math. C° II 2 Sed his expli-
catis sermo totus ad expositionem Sphaerae Barbaricae trans-
feratur, ac similia saepius. 7 Arnob. V 33 si modo com-
modare patientiam vultis. Math. LXXVII° I 42 ut ... totum
quicquid promissimus explicemus.

Adam praevaricatione propria promissam perdidit vitam.
fol. 26^r Per virginem | Mariam ac spiritum sanctum Christus natus
et immortalitatem accepit et regnum. Arbor ligni pesti-
ferum deceptis pabulum praebuit: lignum crucis vitam in-
mortali conpage restituit. Contempsit Adam oboedivit 5
deo Christus. Sic divina dispositione quicquit Adam per-
3 didit Christus invenit. Nam post multa tempora novissimis
temporum spatiis, id est novissima paene saeculorum eb-
domade, verbum dei humano se miscuit corpori, ut ho-
minem liberaret, ut mortem vinceret, ut fragilitatem hu- 10
mani corporis cum divina immortalitate coniungeret. Quid
enim faceret tanta turba sanctorum? Quae illis spes
salutis? Quod meritorum praemium, si sub una eademque
condicione sortis ineluctabilibus mortalitatis laqueis etiam
ipsa obligata teneretur? Nihil Habel· nihil Enos· nihil 15
Noe· nihil Sem· nihil Abraham· nihil Isaac· nihil Iacob de
dei sibi misericordia ac maiestate promitterent: irent etiam
ipsi post tantum fidei meritum cum ceteris omnibus pariter
addicti, et omnes dei sanctos unum mortis exciperet exi-
tium, nec haberet apud deum praemium pietas, si una 20
4 eademque omnes condicio mortis hauriret. Sed deus
Abraham clarius a caeli sideribus promiserat regnum. Ideo
ex genere Abraham descendens Maria virgo dei concipit,
ut supra dictorum hominum soboles immortalis societatis
vinculo iungeretur, ut sic humanum genus per hominem 25
pariter et deum aequata societatis conparatione coniunctum·

2 In inferiore parte marginis dextrae folii 25^r haec le-
guntur verba litteris maiusculis scripta duodecim versibus in
cunei formam convergentibus: Et hic non ante definitum ar-
borem cuius poma edentes primi homines peccaverunt vene-
natam fuisse atque pestiferam.

3 recepit *corr. p ex accepit.* 8 d. p. spatiis *add. legen-*
dum ut videtur saeculorum (—v—z—vv). 9 ebdomade *P.*
Uerbū *corr. P ex uerbū.* 19 exitū exciperet *P, cf. praef.*
p. XXXIX. 20 d. p. pietas *add.* 23 concipit *P, concepit*
Bu Ha, at cf. Sk. 26 d. p. coniunctum *add.*

22 cf. 61, 20 cum notis.

ad immortalitatis imperium oboedientiae merito perveniret. Quia itaque sacratissimi imperatores curiosis auribus satis fecimus, reliqua persequamur, | ne vel sic pollutarum aurium *fol. 26^r* sordes purificans possit sermo purgare.

5 XXVI. Sequitur adhuc aliud symbolum quod pro magno miserorum hominum credulis auribus traditur:

ταῦρος δράκοντος καὶ τάυρου δράκων πατήρ. (119)

Aliquando nobis signa diabole maculati nominis prodidisti, aliquando infame nomen propria voce confessus es. Scio qui
10 fueris: quid ausus sis, scio quid fecerit scelerum tuorum malitiosa persuasio. Hoc erat quod Evae cum eam perderes magnopere pollicebaris, cum ei diceres: 'Eritis quasi dii'. Tunc iam parabas tibi ac tuis templa, et delubra faciebas, et venenati oris inluviem nefariis cerimoniis con-
15 secrabas. Serpis in templis, et occisarum hostiarum misero 2 pasceres sanguine, nec venenis tuis cruor defuit, nec semustae crematorum corporum partes, humanarum te etiam victimarum frequenter sanguine cruentasti, et Latiaris templi cruore: vel ara Kartaginis: rabies tua et siccarum
20 faucium venena nutrita sunt. Tu haec faciens hominibus te miseris prodesse iactas, ut crudelitate tua perimas,

12 Gen. 3, 5.

3 persequamur | Ne uel *P*, ut vel *cum Fl pr.* 'fortasse anne vel' *Bu.* 'ipse malim ut (sine vel); nam videtur in cod. vitiosa lectio ne et vera ut, quae vox toties in uel (ut) abiit, in unum coniuncta' *Ha.* At est illud ne = si forte, cf. *Rönsch, It. v. Vulg. 401, Heraeus Arch. f. Lex. XIV 123; cf. 80, 1 (Sk).* 7 δράκων τάυρου *Wo*; at recte monet *Bu Firmici* potius quam librarii culpa errorem ortum videri. 9 post es rasura unius litterae quae t fuerat. 14 cerimoniis *P*, ceremoniis *pr praeter Oe.* 16 defuit Nec se muste *P*, se inusto vel se musto legabant *pr et scribebant* semiustae *cum Wo* (se iniusto *Fl*.) 17 d. p. partes *add.* 19 Kartaginis rabies tua: *P.* 21 vocis iactas litterae iact a p renovatae.

14 cf. 55, 7. *Math. CV° II 38* caesi sempiternis caerimoniis consecrantur.

persuasione decipias, pollicitatione prosternas. Sic tuis
 prospicis parricida. Fugite o miseri homines fugite, et
 contagionem istam quantacumque potestis celeritate deserite.
 Draco est qui colitur latere non potest, proprietatem no-
 minis sui ipse confessus est, confessum reum poëna con- 5
 sequitur. Audite quid sanctus propheta divina instigatione
 denuntiet. Oraculum hoc Esaiæ nobis fides tradidit, ait
 fol. 27^r enim: 'In illa die superducet deus gladium sanctum
 et magnum et fortem super draconem, | serpentem
 magnum et tortuosum, et interficiet draconem.' 10
 Voluntas dei perfecti operis substantia est: de ne(ce) dra-
 conis lata sententia est; quicquid deus dixerit factum est.
 Morituri draconis hoc solacium est, ut exitium suum fre-
 quens perditorum turba comitetur. Si mortis eius diem
 quaeritis, tunc percussus est cum hominem deum vidit, 15
 4 cum Christi nobis numen apparuit. Post illum diem qui
 (120) serpentis huius secutus fuerit institutum, necesse est ut
 cum serpente moriatur. Deos istos quos colitis ipse finxit,
 ipse composuit. Si pertinaces animi vestri in isto errore
 permanserint, ardebitis etiam vos pariter cum diis vestris, 20
 ut quicquid auctores vestri divina animadversione merue-
 runt, etiam ad vestrum exitium ex societatis consortio

8 Jes. 27, 1.

1—4 haec a p renovata sunt: deci(pias), (pro)spicis, pa(r-
 ricida), cont(a)g(i)onē, (de)serite, prop(rietatē). dd. p. 1 pro-
 sternas et 2 fugite add. 7 ///muntiet P. 9 post draconem vox
 magnū erasa; d. add. 11 perfectio P, em. Ha; sub instantia
 Wo. Voluntas dei perf. op. subst. est Scheffer, Miscell. Obseru.
 Britt. IX 1 p. 167sq. Voluntas dei perf. operis, subst. est Oe.
 qui vertit: 'Der Wille Gottes aber ist Erfüllung der Tat, ist
 Wirklichkeit.' perfectio operis subitanea Bu. de nece Bu,
 dene P, bene Fl, de fine Sk. 12 dixerit propter clausulam
 positum: dixit Fl. 14 diē queritis in rasura corr. P ex dies
 queritur, cf. 46, 25 renascatis, RM 296. 19 erro P, re supra
 lin. add. p.

14 cf. 61, 23.

transferatur. Mihi credite, nihil praetermisit diabolus quod hominem miserum aut debilitaret aut perderet. Ideo se per omnes formas multiplici diversitate convertit, ideo se diversi generis calliditate composuit, ut variis ac multiplicibus fraudibus homines inretitos interimat.

XXVII. Sacra sua perditus carnifex (pro nefas) per lignum semper renovari disposuit, ut quia sciebat fore ut ligno crucis adfixa vita hominis perpetuae immortalitatis compagine stringeretur, perituros homines ex ligni imitatione deciperet. In sacris Frygiis quae matris deum dicunt, per annos singulos arbor pinea caeditur, et in media arbore simulacrum iuvenis subligatur. In Isiacis sacris de pinea arbore caeditur truncus. Huius trunci media pars subtiliter excavatur, illic de segminibus factum idolum Osiridis sepelitur. | In Proserpinae sacris caesa arbor in effigiem virginis formamque componitur, et cum intra civitatem fuerit inlata, quadraginta noctibus plangitur, quadregesima vero nocte conburitur. Sed et illa alia ligna quae dixi, similis flamma consumit. Nam etiam post annum ipsorum lignorum rogi flamma depascitur. Errasti miser et vehementer errasti. Nihil tibi poterit ignis iste prodesse. Frustra tibi ex ista flamma blandiris, hunc ignem commentis tuis semper renovas. Ignis qui de facinoribus tuis exigit poenas, perpetua tormentorum continuatione grassatur. Divini ac liberantis ligni ordinem disce, ut scias nulla tibi posse ratione succurri. De ca-

1 d. p. credite add. 5 interimeret Wo. 11 dd. p. dicunt et caeditur add. 14 illis P, em. Oe. seminib; P, em. Wo. litt. m eius vocis a p renovata. 15 sacris. caesa. P. dd. p. 17 inlata et 19 dixi et 22 blandiris add. 20 istorum Bu Ha. verba errasti miser in P repetita, sed erasa. An recte se habet iteratio, cf. 37, 3? 23 renovans Oe Bu Ha. 25 liberandis P, em. Fl. 1 igni P.

8 Math. 103, 18 ut semper se mutabili diversitate convertat, cf. Mo 24. 8 cf. ad 44, 7. 24 Math. 256, 28 acerba continuatione grassatur, cf. ad 35, 59.

taclysmo humanum genus arca lignea liberavit; Abraham ligna unici filii humeris inponit; de Aegypto recedentem dei plebem lignea virga protexit; lignum dulcem saporem amarae myrrae fontibus reddidit; lignea virga ex spiritali
 (121) petra salutaris unda profertur, et ut Amalec vinceretur, circa 5
 virgam Moyses expansis manibus extenditur; scalae lignae patriarcha incumbens angelum somniat, et per eandem alios descendere alios cernit ascendere, et lex dei arcae creditur lignae, ut his omnibus quasi per gradus quosdam ad lignum crucis salus hominum perveniret. Quapropter lignum 10
 crucis caeli sustinet machinam, terrae fundamenta corroborat, adfixos sibi homines ducit ad vitam. Lignum diaboli ardet semper et moritur, et ad ima tartari credentes
 4 homines cum favillis suis ducit. Illud etiam quale sit ***
 ratione tractetur. Arborem suam diabolus consecrans in- 15
 fol 28^r tempesta nocte arietem in caesae arboris facit radicibus |
 immolari. Quis tibi hoc scelerate persuasit? Unde hoc pestifera cupiditate didicisti? Semperne te contra deum summum nefaria cupiditate componis? Ideo te de caelo severum divinitatis iudicium caduca humilitate praeci- 20
 pitat, ideo tibi dei sententia perpetua poena decernitur, quod facinoribus tuis per dies singulos novum semper additur facinus, quod hominem dei fraudulenta conaris persuasione decipere. Vide quid sibi ludibriosus hostis invenerit. Abrahae immolaturum filium iussu dei aries sub- 25
 5 ponitur, et in vicinae arboris radicibus alligatur. Libera-

1 Gen. 7—8.   ib. 22. 6.   2 Ex. 14, 21 et 26.
 3 ib. 15, 25.   4 ib. 17, 6.   1. Cor. 10, 4.   5 Ex. 17, 12.
 6 Gen. 28, 12.   8 Ex. 40, 20.   23 cf. 39, 14.

1 De abrahâ P, em. Bu, idem coniciens deo iubente Abr.; deinde Fl. 5 d. ante circa add. 8 ascendere utroque loco P, sed alterum (post cernit) corr. in descendere p, et sic pr: nos propter clausulam hoc tenere illud corrigere maluimus. 11 d. p. machinam add. 14 fabillis P, em. Fl., fabellis Dieterich apud Fr 26. <diligenti> add. Kr exempli causa, speciali Sk. 15 d. p. consecrans add. 25 filio P, em Fl. di. P.

15 Math. 196, 17 diligenti ratione tractabitur. 21 cf. 19, 6.

turus deus summus ex Aegyptiorum tyrannide plebem suam arietem nocte iussit occidi, et sanguine eius postes liniri praecepit. Ipsum a certo numero hominum per nocturnas epulas confici iubet, et sacrificio ipsi Paschae
 5 nomen inponit. Sed hoc ad imaginem futurorum providentia divinae maiestatis invenit, ut per signa verum Pascha nobis ostenderet. Ideo cum de passione domini nostri divino spiritu iubente propheta praecaneret, ait: 'Sicut ovis ad victimam ductus est, et sicut agnus
 10 coram tondente se, sic non aperuit os suum. In humilitate iudicium eius sublatum est: nativitatem eius quis enarravit? Quoniam auferetur a terra vita eius.' Alius etiam propheta haec eadem 6 simili respondit oraculo: 'Domine significa mihi et
 15 cognoscam: tunc vidi meditationes eorum. Ego (122) sicut agnus sine malitia perductus sum ad victimam. In me cogitaverunt cogitatum dicentes: uenite mittamus lignum in pane eius et eradamus a terra vitam eius.' Agnum autem appellari dominum 7
 20 nostrum sancta nobis revelatione monstratur. In Apocalypsi | enim ita invenimus esse perscriptum: 'Et vidi *fol. 28* in medio throni et quattuor animalium et in medio seniorum agnum stantem quasi occisum habentem cornua septem et oculos septem, qui sunt
 25 septem spiritus dei missi per orbem terrae. Et venit et accepit librum de dextera sedentis in throno, et cum accepisset librum quattuor animalia et viginti quattuor seniores prostraverunt se ante agnum, habentes singuli aureas cytharas

9 *Jes. 53, 7 sq.*   14 *Jer. 11, 18 sq.*   21 *Apoc. 5, 6—10.*

3 *Præcepit P.*   6 signa *corr. ex signū P (non m. 2 ut dicit Ha).*   *dd. p. 8 praecaneret et 9 est et 10 se et 11 est add.*
 10 tondentē *P.*   *post se vocem mutus deesse putat Ha.*   12 enarrabit *Bu Ha.*   18 pane *P tenuimus suadente Sk, panem pr.*
 29 citharas *Ha, citharas <et pateras> Bu ex Graeco, at cf. Oe ad l.*

plenas odoramentis supplicationum quae <sunt> orationes sanctorum, et cantaverunt novum canticum dicentes: dignus es accipere librum, et aperire signa eius quoniam occisus es et redemisti nos deo sanguine tuo ex omni tribu et lingua et populo et natione, et eos regnum deo nostro sacerdotisque fecisti et regnabunt super terram.' 5
 8 Iohannes quoque filium dei agni nomine appellat, ut et ipse propheticae pollicitationi respondeat. Ait enim in evangelio: 'Altero die videt Iohannes Iesum venientem ad se et ait: ecce agnus dei ecce qui aufert peccata mundi.' Pro salute hominum agni istius venerandus sanguis effunditur, ut sanctos suos filius dei profusione pretiosi sanguinis redimat, ut qui Christi sanguine liberantur, maiestate prius immortalis sanguinis consecrentur. 15
 Neminem apud idola profusus sanguis invenit, et ne cruor pecudum miseros homines aut decipiat aut perdat, polluit sanguis iste non redemit, et per varios casus hominem premit in morte. Miseri sunt qui profusione sacrilegi sanguinis | cruentantur. Tauribolium quid vel criobolium 20
 sol. 29^r
 (123) scelerata te sanguinis labe perfundit?

10 Joh. 1, 29.

1 <sunt> Bu, <erant> Fl (nihil P: erravimus RM 296).
 5 tuo; Et omni P, em. Fl. 6 eos ... regnabunt P, nos ... regnabimus pr, v. praef. § 6. 10 litterae (u)enien(tē) ad s(e) renovatae a p. 11 dī *cce P. 15 d. p. liberantur non dispecimus in P. 16 apud corr. p ex apud. inuenit P, iuuerit Fl, munit Bu Ha, v. praef. 17 pecodū P (od a p renov.), cf. 18, 6 et 33, 3; pecudum pr. 18 redemit P, redimit pr clausula non postulatur, nam vox iste ut monosyllaba legenda. homine praeit in morte P, sed videtur esse premit, ut legebant pr (qui homines scribunt). Multo magis placet peremit cl. 67, 21 et praecedenti voce redemit; cogitabamus etiam de stringit cl. 44, 2 (in quod Sk quoque incidit); praesit Kr. 20 cruentantur renovavit p.

14 et 19 Math. LXXVI° II 11 acerba profusione sanguinis contractae nuptiae cruentantur. LXXXVIII° I 31 profusione sanguinis cruentabit. cf. LXXXI° I 33. LXXXII° I 30. XCVI^o I 42. CXI^o I 9.

XXVIII. Laventur itaque sordes istae quas colligis: quaere fontes ingenuos, quaere puros liquores, ut illic te post multas maculas cum spiritu sancto Christi sanguis incandidet. Ut autem miseros homines ad sanam mentem revocet plena persuasio, maiore auctoritate opus est, ut curatis ac sanatis mentibus nullum praecedentis pestilentiae vestigium relinquatur. Quid itaque sint idola vel quam habeant substantiam, prophetarum ore ac dei divina voce monstratum est: quae omnia specialiter dicenda sunt, ut hoc non nostra temeritate prolatum, sed divino magisterio nobis traditum et caelesti videatur voce signatum. Quae sit substantia eorum Sapientiae veneranda voce monstratur, ait enim in libris Salomonis: 'Omnia idola nationum aestimaverant deos, quibus neque oculorum usus est ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum, neque digiti manuum ad tractandum, sed et pedes eorum pigri ad ambulandum. Homo enim fecit illos et qui spiritum mutuatus est finxit illos. Nemo autem sibi homo poterit dominum fingere. Cum sit enim mortalis mortuum fingit manibus iniquis. Melior est autem his quos colit, quoniam quidem ipse vixit illi numquam.' Quid amplius quaerimus? Sapientia nos divina voce convenit, et quicquid in arcanis dei viderat docuit,

14 Sap. 15, 15—17.

1 Laventur P. dd. p. 2 liquores et 5 persuasio et 8 substantiam et 11 prolutum add. 12 videatur P, v. RM 296: agnoscatur pr. eor^u P, Ha cum G. Laubmann: eius pr. Sapientiae nos, sapientiae pr. 14 extimaverant P, em. Fl: an melius scribatur existimaverant? cf. 75, 29. aestimaverunt Bu Ha. 24 d. p. quaerimus add.

11 Math. 3, 15 (quicquid . . divini viri) divinae nobis doctrinae magisterio tradiderunt. 91, 6 (Petosiris <et> Nechepso) mundi genitram divino nobis scientiae magisterio tradiderunt. cf. 3, 11. 7, 22. 14, 18. 21, 8. 53, 27. 77, 22. 157, 3. 19. 162, 17.

fol. 29^v et quod erat salubre monstravit, | ne fragilis et caduca
 3 mortalitas in exitium suum mortemque properaret. Hoc
 idem in Psalmis praemonet spiritus sanctus: invenimus
 enim in psalmo centesimo tricesimo et quarto ita esse
 perscriptum: 'Idola gentium argentum et aurum 5
 opus manuum hominum. Os habent et non loquun-
 tur, oculos habent et non vident, aures habent et
 non audiunt: neque enim est spiritus in ore eorum.
 (124) Similes sunt illis qui faciunt ea.' Si artifex qui
 ad ostentationem ingenii simulacrum aut sculpsit aut fudit, 10
 divina maledicti animadversione percutitur, quid sperare
 debeat considerandum est, qui quod alter vendidit deum
 4 dicit. Hieremias etiam cum praecepta deo iubente plebi
 daret, hac populum oratione convenit: 'Dicite autem
 in corde vestro: tibi oportet adorare domine. 15
 Angelus autem meus vobiscum est, lege autem
 exquiram animas vestras. Lingua eorum po-
 lita <a> fabro, ipsa etiam inaurata et inargentata
 falsa sunt et non possunt loqui. Et sicut
 virgini ornatum amanti accepto auro fabricati 20
 sunt coronas supra capita deorum suorum. Est
 autem quando subtrahent sacerdotes a diis suis
 aurum et argentum et erogant illud in semet ipsos;
 dabunt etiam ex ipso et prostitutis meretricibus
 ornantque illos ut homines vestimentis, deos ar- 25

5 Ps. 134, 15—18. 14 ep. Hier. (= Baruch c. 6) 5—10.

9 fiant pro sunt temere Bu Ha ex LXX, coll. Cypr. test.
 III 59 et epist. ad Fortun. I. 10 dd. p. ingenii et fudit
 add. ingenii aut ut creticum aut -onem Ingenii legendum
 esse monet Sk. 13 iuvene P, em. Fl. 15 d. p. vestro
 add. 16 Lege autē exquirā abanimas uras P: legem aut.
 exqu. ab animabus vestris Fl: ego aut. exqu. animas vestras
 Bu Ha ex LXX. 18 <a> Bu. 20 uirgini hortatu amanti
 accepero P, em. Bu. (hortatu amantis accepto Fl). 23 ero-
 gabunt Fl. ex LXX, item 25 ornabuntque.

1 Math. 20, 4 fragilis et caduca .. mortalitas. cf. 197, 24.
 Mo 24. 2 cf. 24, 1 et 80, 9 et Mo 22.

genteos et aureos et ligneos.' Addit etiam in sequentibus ut omnem dubitationem trepidationis excutiat: 'Supra corpus eius et caput volitant noctuae et hirundines' et aves similiter: unde scietis quia
 5 non sunt dii. Non ergo timueritis eos: aurum est quod circa se habent ad speciem, nisi aliqui exterserit aeruginem non fulgebit. Neque enim cum conflabantur sentiebant. Pretio empti sunt in quibus spiritus non est, sine pedibus | in humeris *fol. 30^r*
 10 portantur.' Addit etiam ut confirmata mens fortius roboretur: 'Scientes itaque ex his quia non sunt dii, ne timueritis eos.' Et ut sacerdotum eorum miserum *(125)* dedecus monstret addit: 'In domibus eorum sacerdotes sedent habentes tunicas scissas et capita et
 15 barbas rasas, quorum capita nuda sunt. Rugiunt autem clamantes contra deos suos sicut in gehenna mortui.' Quod autem et reges et gentes haec 5 de ipsis pronuntiaturi sunt, is idem propheta praesaga voce significat, ait enim: 'Scietur postea quia falsa
 20 sunt gentibus universis et regibus, quia manifestum est quia non sunt dii, et nullum dei opus est in ipsis. Regem regioni non suscitabunt, neque pluviam hominibus dabunt. Iudicium quoque non discernent, neque regionem liberabunt ab iniuria,
 25 quia nihil possunt. Et cum inciderit in domo deorum ligneorum et inauratorum et inargentatorum ignis, sacerdotes illorum liberabuntur, ipsi autem sicut trabes in medio conburentur. Regi autem et bello non resistant. Quomodo existi-

8 *ib.* 21—25.
 19 *ib.* 50—57.

11 *ib.* 28.

18 *ib.* 30 *sq.*

8 eorum *pro* eius *Bu Ha.* 4 similiter <et cattae> *Bu*
ex LXX. 5 enim *pro* est *Bu Ha* (qui eius esse in *P* con-
tendit nescio quo pacto). 7 eruginē *P.* 8 conflabuntur
 sentiebunt *P.* *em. Bu;* conflabuntur (*sic*) sentient *Fl.* 18 id
pro is *Sk.* 23 plubiā *P.*

mandum est vel recipiendum quia sunt dii? Neque a furibus, neque a latronibus se liberabunt, dii lignei et aurati et inargentati, quibus hi qui fortes sunt aurum et argentum quo operti sunt 6 auferunt illis.' Tollite tollite securi sacratissimi imperatores ornamenta templorum. Deos istos aut monetae ignis aut metallorum coquat flamma, donaria universa ad utilitatem vestram dominiumque transferte. Post excidia templorum in maius dei estis virtute provecti. Vicistis hostes propagastis imperium, et ut virtutibus vestris 10 gloria maior accederet, mutato ac contempto temporum ordine hieme quod nec factum est aliquando nec fiet, tumentes ac saevientes undas calcastis Oceani. Sub remis vestris incogniti iam nobis paene maris unda contremuit, et insperatam imperatoris faciem Britannus expavit. Quid 15 amplius vultis? Virtutibus vestris victa elementa cesserunt.

(126) 7 Quod autem deus iubeat idola non fieri sacrosanctae legis scita declarant. In Exodo enim sic invenimus esse perscriptum: 'Non facietis vobis deos argenteos neque deos aureos'. Et rursus in eodem libro vocem dei 20 iubentis invenio: 'Non facies tibi idolum, nec cuiusquam similitudinem.' Pudorem miseris indicit spiritus sanctus, quia cupit errantes revocare non perdere, et ait per Esaiam: 'Confundemini confusionem qui fiditis super sculptilia, qui dicitis fusilibus: vos estis 25

14 *Verg. Aen. III* 673 contremuere undae penitusque exterrita tellus. 19 *Ex. 20, 23.* 21 *ib. 20, 4.* 24 *Jes. 42, 17.*

8 inaurati malebat Bu. 7 post metallorū in spatio vacuo duae tresve litterae erasae. 11 d. p. accederet add. 18 oceani subremis uſis: Incogniti P, corr. Scheffer, *Miscell. observ. IX* 168, cf. *praef. p. XX.* 15 brittanus P. d. p. 16 vultis add. 19 perscriptū Non P. 21 post Non duae litterae erasae quae ti fuerant: volebat tibi scribere. 24 pesaiā Confund. P. confundimini Bu ex LXX. 25 sculptilia Wo, capitalia P, sculptilia Bu Ha. d. add.

9 cf. 83, 3. 18 *Math. LXXII° I* 45 saeviens undarum fluctus. *Minuc. Fel. VII* 2 ira .. tumens et saeviens. 23 cf. 44, 6.

dii nostri.' Dat etiam legem quam consecratus populus devota perpetuitate custodiat, et ita mandat: 'Dominum deum adorabis et ipsi soli servies.' Et in Deuteronomio similia dei mandata noscuntur, ait enim: 'Non
 5 erunt tibi dii alii absque me.' Addit etiam ut animis eorum maiestatis suae pondus insinnet: 'Videte videte' quia ego sum et non est deus praeter me. Ego interimam et vivere faciam, percutiam et ego sanabo et non est qui eripiat de manibus meis.'
 10 In Apocalypsi etiam hoc idem sancta revelatione monstratur; 8 ita enim scriptum est: 'Et vidi alium angelum volantem medio caelo habentem evangelium aeternum, ut adnuntiaret super terram per omnes nationes et tribus et linguas et populos, dicentem
 15 voce magna: metuite potius dominum et date illi claritatem quoniam venit hora iudicii eius, et adorare eum qui fecit caelum et terram, mare et
 , omnia quae in eis sunt.' | Dominus quoque noster Iesus fol. 31^r
 Christus paterna legis instituta custodiens hoc idem veneranda constitutione promulgat; ait enim: 'Audi Israel:
 20 dominus deus tuus deus unus est, et diliges dominum deum tuum de toto corde tuo, et de tota anima tua et de tota virtute tua: hoc primum est. Et secundum simile huic: diliges proximum tibi (127)
 25 tamquam te. In his duobus praeceptis tota lex pendet et prophetae.' Sequitur autem hoc divinum 9
 , venerandumque praeceptum immortalis domini ac sancta conclusio. Addit enim ut manifestius viam salutis ostendat,

2 Matth. 4, 10 et Luc. 4, 8. 4 Deut. 5, 7. 6 ib. 32, 39.
 11 Apoc. 14, 6 sq. 20 Marc. 12, 29—31. Matth. 22, 37—40.

3 post deum (dm̄) duae litterae erasae quae dm̄ fuerant,
 cf. RM 296: tuum pr praeter Bu. 8 d. p. faciam add.
 11 nolante corr. p ex uolentē. 14 d. p. populos add.
 19 instituta. P. 20 d. p. Israel add. 21 d̄s ante unus
 add. P supra lin. 24 diligis P, em. Fl.

et ita loquitur: 'Haec est autem vita aeterna ut cognoscant te solum verum dominum et quem misisti Iesum Christum.' Sacrorum mandatorum ordinem scitis; quid sequi quid fugire debeatis, veneranda atque immortali voce didicistis. Audite rursus quod maneat contem-
 5 nentes exitium, quibus illos calamitatibus necessitas
 10 venerandae legis adstrinxerit. Clausula enim venerandorum mandatorum in haec verba colligitur: 'Sacrificans diis eradicabitur praeter domino soli.' Si solum sacrilegum hominem metuenda poena percuteret, si
 10 peccanti soli minaretur severitas legis, bene se ad sacrilegium obstinati furoris temeritate firmaret: nunc stirpi minatur et soboli, et hoc agit ne qua pars nequissimi seminis relinquatur, ne quod profani generis vestigium maneat: 'Sacrificans' inquit 'diis eradicabitur'. Con-
 15 sidera quid agas misera ac luctuosa persuasio. Facinus tuum
 fol. 31^v plurimos | damnat, plurimos perdet, et per omnem substantiam generis tui fecunda poena dividitur. Cur autem contra sacrificantes sic saeviat ordinatae legis auctoritas, in Deuteronomio manifesta significatione monstratur. Ita
 20 enim invenimus esse perscriptum: 'Sacrificaverunt demoniis et non deo.' <Ne> ad contaminatos ac pollutos te spiritus transferas, ne ab inferioribus speres auxilium, ne his supplices quibus dei gratia imperare iam debes.

1 Joh. 17, 3. 8 et 79, 4: Quintil. declam. V 20 tandem spiritu vix in paucissima verba collecto. XIX 15 verba collegit Becker. Exod. 22, 20. 21 Deut. 32, 17.

4 fugere pr. 7 Clausula ... colligit P. Clausula ... colligitur Ha Sk (qui etiam Clausulam ... collegit proponit). Clausulam ... colligit Bu (Ha). 10 sacrilegiū P. 15 dii P. 17 d. p. damnat add. pd& codicis tenuimus persuadente Sk, perdit pr. 19 sequat. P. d. p. auctoritas add. 22 <Ne> hic add. Bu, post spiritus Fl turbata clausula: an melius stet ante te? pullutos P.

12 Math. 87, 2 istum furorem temeritatis (Mo 20).

Ecce daemon iste quem colis, cum dei et Christi eius 11
nomina audiverit contremescit, et ut interrogantibus nobis
respondeat, trepidantia verba vix colligit: adhaerens ho-
mini laceratur uritur vapulat, et statim de commissis
5 sceleribus confitetur. Ne hunc colas ne hunc supplices, (128)
ne prostratus huic flectas genua, interdicto venerandae
legis iubetur. Hinc severitas poenae, hinc animadversionis
metuenda sententia, quod dei indulgentia libertate con-
cessa iugum potius eligis servitutis. Non desinit deus
10 summus crimen hoc salutari voce pulsare, sed misericordia
eius errantes homines corrigere frequenti conminatione
festinat. Audi per Esaïam prophetam vox divina quid
dicat: 'Adoraverunt deos quos fecerunt digiti eo-
rum, et curvatus est homo, et humiliatus est vir,
15 et non laxabo illis.' Etiam vos o profani homines 12
iratum numen adloquitur, et adhuc errores vestros sacra
convenit voce. Ait enim in sequentibus per eundem pro-
phetam: 'Illis fudistis libamina et illis inposuistis
sacrificia: super haec non indignabor? dicit do-
20 minus.' Adhuc indignationem suam salutaris deus dilata

8 *Quintil. decl. IX 19* trepidat oratio (sic em. Dessauer, *Die handschriftliche Grundlage der neunzehn größeren pseudo-quintilianischen Deklamationen. Leipz. 1898, p. 96 sq.*)

4 *decl. VII 3* urar lacerer. *VII 12 et XVI 9* urite lacerate.
13 *Jes. 2, 8 sq.* 18 *ib. 57, 6.*

1 demones te *P, em. Bu* (daemon est quem colis. Cum
... *Fl*). 2 nomine *P, em. Bu*, nomen *Fl.* 3 d. p. respon-
deat *add.* verba: Uix *P.* homini *P.* 5 huic supplices *Fl.*
7 seueritas pena *P, em. Bu* (seueritatis poena *Fl*). 9 metu
metuenda *P*, metu *del. Ha.* 9 d. p. concessa *add.* 10 miseri-
cordiæ *P.* 14 d. p. vir *add.* 15 uos. O *P.* 19 d. p. in-
dignabor *add.* 20 dilatat seueritate *P*, quod *correximus*;
dilatat, seueritatem *pr cum Fl* deleta clausula novaque statuta
verbi 'dilato' notione.

7 *Math. 22, 20* severam animadversionis sententiam.
178, 18 severam sententiae animadversionem. *cf. Mo 21.*
20 *cf. 82, 27.*

fol. 32^r severitate | suspendit, ne vos forsitan peccare paeniteat, ne sacrilegae voluntatis exitium aliquo genere relinquatis. Ecce in ipso indignationis impetu moderata rursus voce persuadet, et irarum suarum conprimit stimulos. Ait enim per Hieremiam prophetam: 'Nolite ambulare post deos 5 alienos ut serviatis eis, et ne adoraveritis, ne incitetis me in operibus manuum vestrarum' ad perdendos vos.' Quid sic ad sacrilegium pronus aures tuas obstruis? Quid sic obstinati furoris ardore in exitium tuum mortemque festinas? Liberum te deus fecit, 10. in tua manu est ut aut vivas aut pereas. Quid te per abrupta praecipitas? In lubrico itinere constitutus et in ipso lapsu positus titubantia aliquando suspende vestigia. Ecce sententia promitur, ecce poena decernitur. Diu criminibus tuis pepercit divina moderatio, diu facinus tuum 15 cum dissimulatione respexit. Pervenis ad illud anceps, ubi spes ubi vota deficiunt, et ut manifestius instruaris, (129) animadversionis exitum disce. Super hac re in Apocalypsi totus ordo responsi est, ita enim scriptum est: 'Si quis adoratur bestiam et imaginem eius, et accipit 20 notam in fronte sua et in manu, bibit et ipse de vino irae dei mixto in poculo irae eius, et punietur igne et sulphore sub oculis agni, et fumus de tormentis eorum in saecula saeculorum ascendet, nec habebunt requiem die ac nocte quicum- 25 que adorant bestiam et imaginem eius.'

5 *Jer. 25, 6.* 12 *Verg. Aen. V 331* hic juvenis iam victor ovans vestigia presso haut tenuit titubata solo (*Mo 51*).
19 *Apoc. 14, 9—11.*

1 ne — ne *P*, quod tenet *Ha* 'cum verum esse possit'. si — ut *Fl.* num — num *Bu*, et in hanc sententiam illud ne intellegendum, cf. ad 67, 3 *Sk.* 9 d. p. obstruis add. ardere *P.* dd. p. 12 praecipitas et 14 promitur et 17 instruaris add.
18 exitum disce *Sk.* quae emendatio certa fit cl. 45, 10; exitiū. Disce sup *P.* 20 accipit pr cum *Fl.* 21 bibit pr cum *Fl.* 22 mixta *P.* 23 sulphure *Fl* et pr.

9 cf. *Mo 20.* 10 cf. 24, 1. 74, 2.

XXIX. Sed et vobis sacratissimi imperatores ad vindicandum et puniendum hoc malum necessitas imperatur, fol. 32^v
et hoc vobis dei summi lege praecipitur, ut severitas vestra idolatriae facinus omnifariam persequatur. Audite
5 et commendate sanctis sensibus vestris, quid de isto facinore deus iubeat. In Deuteronomio lex ista perscripta est, ait enim: 'Quodsi rogaverit te frater tuus, aut filius tuus, aut uxor tua quae est in sinu tuo, aut amicus tuus qui est aequalis animae tuae, latenter
10 dicens: eamus et serviamus diis aliis diis gentium, non consenties ei, et non exaudies eum, et non parces oculus tuus super eum et non celabis eum. Adnuntians adnuntiabis de illo; manus tua erit super eum in primis interficere eum, et manus
15 omnis populi postremo, et lapidabunt eum et morietur, quoniam quaesivit avertere te a domino tuo.' Nec filio iubet parci nec fratri, et per amata coniugis membra gladium vindicem ducit. Amicum quoque sublimi severitate persequitur, et ad discernenda sacrilegorum corpora omnis populus armatur. Integris etiam civitatibus si in isto fuerint facinore deprehensae, decernuntur excidia, et ut hoc providentia vestra manifestius discat, constitutae legis sententiam proferam. In eodem libro integris civitatibus poenam dominus hac voce constituit, ait enim: 'Aut si audieris in una ex civitatibus quas dominus deus tuus dat tibi inhabitare (130)
illic, dicentes: eamus et serviamus diis aliis quos

7 Deut. 13, 6—10. 25 ib. 13, 12—18.

3 d. ante ut add. 4 idololatriae cum *Mu nuperi, et sic 52, 17. 53, 14. 54, 8, at 52, 20 idolatrorum. dd. p. 5 vestris et 9 tuae add. 12 parcat P, em. Bu. celebis P. 15 postremo et Bu egregie ex LXX: καὶ ἡ χεὶρ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐσχάτῳ καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτόν etc., remouent P (deinceps FI). 16 abertere P. 21 d. p. deprehensae apud. Sk. 24 inintegris P, em. Bu. 26 inhabitare illic P.*

22 manifestius discat: cf. 46, 8.

non nostis: interficiens necabis omnes quique sunt
in civitate caede gladii, et incendes civitatem
igni, et erit sine habitaculo, non aedificabitur in
aeternum, ut avertatur dominus ab indignatione
fol. 33^r irae suae. | Et dabit tibi misericordiam, et misere- 5
bitur tui, et multiplicabit te si exaudieris vocem
domini dei tui, et observaveris praecepta eius.’
3 Misericordiae suae vobis sacratissimi imperatores deus
summus praemia pollicetur, et amplificationis maximae
augmenta decernit. Facite itaque quod iubet, complete 10
quod praecipit. Auspicia vestra maioribus cumulata sunt
donis. <In> initio fidei positi divini favoris incrementa sen-
sistis. Numquam vos manus dei veneranda deseruit, num-
quam vobis laborantibus denegavit auxilium. Strati sunt
adversantium cunei, et rebellantia ante conspectum vestrum 15
semper arma ceciderunt. Missi sunt superbi sub iugum
populi, et Persica vota conlapsa sunt. Nec stare diu
contra vos potuit malis suis ornata crudelitas. Dei vir-
tutem utrique diverso sensistis eventum: vobis caelestis
victoriae corona conlata; et felicitate vestra nostra rele- 20
4 vantur incommoda. Haec vobis deus summus sacratissimi
imperatores pro fide vestra reddidit praemia, his vos in-
terim remuneratos insignibus ad arcana venerandae legis
invitat. Pura mente devota conscientia incorrupto animo
clementia vestra caelum semper aspiciat, a deo semper 25
expectet auxilium, Christi venerandum numen imploret,
et pro salute orbis terrarum ac vestra salutari deo spiri-

1 negabis P. 4 abertatur P. 11 comulata P. 12 <in>
add. Bu. 13 sensistis Nūquā P. 15 reuellantia P.
18 ex potuit (*sic P*) *corr. poterit p.* onerata *Ha*, armata
Fl. crudelitas Dī P. 20 conlata & felicitate P; est *pro*
et *Bu Ha.* 21 incōmodo P. 24 d. p. conscientia *add.*
26 nomen P, numen *p eadem adhibita litterae u forma qua*
47, 13.

14 *Math. 6, 28* nec Italīs Sol aliquando denegabit im-
peria. 26 *cf. ad 31, 18 et 54, 9.*

tales offerat victimas. Sic vobis feliciter cuncta provenient, victoriae· opulentia· pax· copia· sanitas et triumphi, ut divina maiestate provecti· orbem terrae felici gubernetis imperio.

5

IULI FIRMICI MATERNI· V̄C· DE ERRO-
RE PROFANARUM RELIGIONUM EXPLICIT.

2 d. p. victoriae add.   3 protecti Fl, d. add.
5 IULI P. IULII pr.

3 *Math.* 95, 7 ut laeti ac salutaris numinis (*cf.* 82, 27) maiestate provecti errantes actus providentiae magisterio gubernarent; *de* gubernare *cf.* *Mo* 21; *cf. de err.* 76, 9.

1869 *Quint*

INDICES.

I. INDEX SCRIPTORUM.

Hom. Il. 6 135 sqq.	p. 18 12	Zachar. 3 8 sq.	p. 51 7
Porphyr. <i>περί τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας</i>	" 33 12	Malach. 4 1 (3 19)	" 37 2
Symbola ex mysteriis	" 7 19	Psalm. 2 1 sq.	" 59 20
12 13 43 17 47 4 50 8 55 5 57 20		18 6 sq.	" 48 23
67 7		23 7-9	" 62 10
		33 9-11	" 45 12
		43 23-27	" 61 12
		44 3-9	" 58 26
		109 1-4	" 64 12
		117 22 sq.	" 51 3
		134 15-18	" 74 5
Genes. 1 27 2 5 2 16 3 6	p. 65	Prov. Sal. 9 5	" 44 12
3 5	" 67 12	Sap. Sal. 15 15-17	" 73 14
7-8 22 6 28 12	" 70	Dan. 2 31 sqq.	" 51 25
14 18 27 37	" 44	7 13 sq.	" 63 3
Exod. 14 21 26 15 25		Matth. 4 3	" 34 20
17 6 12 40 20	" 70	4 10	" 77 2
20 4	" 76 21	17 51	" 61 2
20 23	" 76 19	22 37-40	" 77 20
22 20	" 78 8	28 18-20	" 64 6
Num. 21 8-9	" 57 4	Marc. 12 29-31	" 77 20
Deut. 5 7	" 77 4	Luc. 4 3	" 34 20
12 13-18	" 81 25	4 8	" 77 2
13 6-10	" 81 7	12 35 sqq.	" 49 19
27 8	" 51 13	13 44	" 60 24
32 17	" 78 21	Ioh. 1 29	" 72 10
32 29	" 77 6	3 28 sq.	" 49 9
Iosua 24 26	" 51 15	6 35 53 63 7 37	" 46
Iesaias 2 8 sq.	" 79 13	8 12	" 47 16
9 6	" 56 20	17 3	" 78 1
27 1	" 68 8	1. Cor. 10 4	" 70 4
28 16	" 50 20	15 55	" 62 2
42 17	" 76 24	1. Tim. 6 11 }	
53 7 sq.	" 71 9	2. " 3 17 }	p. 39 14 et 70 23
57 6	" 79 18	Apoc. 1 12-18	p. 63 13
65 13 15	" 45 3	5 6-10	" 71 21
Ierem. 7 34	" 48 18	14 6 sq.	" 77 11
11 18 sq.	" 71 14	14 9-11	" 80 19
25 6	" 80 5	21 9 sq.	" 49 3
Ierem. epist. 5 sqq. 21 sqq.			
28 30 50-57 p. 74 14-76 5			
Ioel 2 15 sq.	p. 48 12		
Habac. 3 3-5	" 56 9		

II. INDEX NOMINUM

Uncis rectis [ ] ea nomina locive includuntur, quae in testimoniis sacrarum lectionum a Firmico allatis inveniuntur. Asteriscus (*) praefigitur locis vocibusve aut non satis certo lectis aut coniectura quamvis certissima restitutis.

Abaris 35 15 36 1 5	Ceres 19 13 15 17 22 1	Frygius 69 10 (cf.
Abbacuc 56 8	41 14	Phryges)
Abel v. Habel	Chione 28 11	Galli 36 17
Abraham 32 14 44 14	Christus 11 21 25 14	Gallus (<i>flumen</i>) 7 22
45 25 66 16 22 23 70	30 11 34 5 16 44 8 8	Ganymedes 28 4
1 25	46 22 47 9 48 7 50 12	Geryon 29 8
Adam 65 11 66 1 5 6	51 23 52 14 23 54 9 14	Graecus 17 20 19 18
Adonis 25 18 26 1	55 16 17 56 16 57 9	22 6 17 32 15 36 16
*Aebutius 18 20	58 19 60 2 11 22 24	41 19 42 3 43 16
Aegyptus 4 4 5 3 6 10	61 4 9 21 62 4 8 14	Habel 66 15
24 2 31 21 32 21 37	66 2 6 7 68 16 72 14	Henna 19 15 20 1 22 1
20 70 2. — Aegyptii	73 3 77 19 79 1 82 26	Hennensis 19 13 21 2
32 8 71 1	[49 11 59 23 78 3]	Herculis 22 12 28 4
Aesculapius 30 21	Chrysippus 28 6	29 8 30 21
Aethyssa 28 14	Cinyras 26 19 26	Hiberus 29 8
Afri 10 1	Constans 53 8	Hieremias 48 17 74 13
Alexandria 31 19	Constantius 53 8	80 5
Alope 28 10	Corybantes 27 5 28 24	Hierusalem 48 17 50
Amalech 57 2 70 5	Creta 19 14	12 [48 19 49 6] (cf.
Amymone 28 10	Cretenses 16 19 22 13	Ierusalyma).
Anchises 30 24	Creticus 15 7 37 25	Hiesus 51 14 [9 17]
Anubis 4 22	Cyprius 26 19 21	Hippothoe 28 11
Apocalypsis 49 1 63	Dafne 28 17	Homerus 18 12
12 71 20 77 10 80 18	Danihel 51 24 63 3	Hyacinthus 28 5
Apollo 28 6 29 5 30	David 45 12 58 25 59	Hylas 28 5
19 41 18 42 2	20 61 12	Iacob 32 4 44 16 66 16
Arsinoe 28 15	Deuteronomium 51 12	[Ierusalyma 49 10]
Assyrii 10 1	77 3 78 20 81 6	(cf. Hierusalem)
Athenae 37 18	Diomedis 30 13	Iesus 11 20 25 14 34
Attica (urbs) 21 23	Dis 41 9	16 51 22 77 18 [72 10
Attis 8 10 24 16 (cf.	Efiates 30 14	78 3]
43 13)	Eleusin 22 1	Iohannes 46 12 49 8
Bacchanalia 18 20 (cf.	Endymion 31 3	72 8 [10]
55 5)	Enos 66 15	Iohel 48 11
Britannus 76 15	Esaias 45 3 50 19 56	Ioseph 32 4 16
Cabirus 27 9	20 68 7 76 24 79 12	Isaac 44 15 66 16
Castores 30 20	Esau 44 16 19	Isiacus 5 6 69 12
Catamitus 31 2	Eva 65 12 67 11	Isis 4 15 17 20 5 2 6 13
	Exodus 76 18	

[Israel 77 30]	Nilus (flumen) 4 19	Salem 44 14
Italia 31 2	24 2	Salomon 44 11 73 14
[Iuda 48 19]	Nilus (rex) 37 21	Sarpedon 30 16
Iuno 10 3 5 15 9 14 31 3	Nisa 22 11	Sarra 32 13
Iuppiter 10 6 15 6 9	Noe 66 16	Saturnus 29 18 31 1
16 5 22 13 27 1 19		37 22
28 4 23 29 1 16 30 17	Oceanus 9 22 76 13	Scytha 35 15 16 17
31 5 37 25	Oeta 22 12 30 21	Sebazius 27 1
	Olympus 27 7	Sem 66 16
Kartago 67 19	[Ortus 51 8]	Serapis 32 15 33 12 19
	Osiris 4 16 18 5 2 4 7	Silennus 16 19
	6 10 12 16 24 16 69 15	[Sion 48 12 50 21 64 15]
Latiare (templum)	Otus 30 14	Sol 22 17 30 19 40 13
67 18		41 2 42 1
Lazarus 46 3	Pachynum 21 15	Sparta 22 11 30 20
Lernaues 55 11	Palladium 35 14 36	Sterope 28 13
Liber 15 3 6 17 6 25	17 22 27 37 15 38 9	Syracusae 21 5 10
18 12 22 10 15 16 24	Pallas, -adis 38 3 10	Syracusanus 21 12 18
15 28 19 30 23 38 1	Pallas, -antis 38 2 5	
Libera 15 4 22 18	Pandarus 21 14	
Lucas 49 19	Pascha 71 4 7	Tantalus 30 1
Lucina 41 4	Pelops 28 7 35 15	Terra v. terra
Luna 22 18 31 3 41 3	36 5 8	Thebae 17 7
Lycurgus 17 16 21 18	Penates 34 8 35 5	Thessalonicenses 27
7 17 30 22	Percus 19 25 25	10
	Persae 12 1 20 21 22	Titanes 15 18 16 7
Macedones 27 9	(54 6?) — Persicus	Titans 38 2
Magi 12 1 19	12 1 20 82 17.	Triptolemus 21 11
Maria 66 2 23	Persefona 19 18	Troia 30 17 36 16
Mars 25 20 29 10 30	Pessinus 7 22	Troiani 31 4 36 1
14 15	Phryges 7 22 (cf. Fry-	Tyfon 4 16 20 5 5 6 13
Marsyas 29 6	gius)	
Mavors 41 15	Pluton 19 22 20 10 18	
Melchisedech 44 13	22 23	Venus 10 4 4 25 19 22
Menalippe 28 10	Porphyrius 33 6 16	26 3 4 20 21 23 27 30
Minerva 16 2 37 11 12	Postumius 18 19	13 23 41 18
15 17 41 16	Proserpina 19 18 22 15	Vesta 35 7
Mithras 12 14	17 24 16 41 13 69 15	Vulcanus 26 3 30 22
Moyses 57 3 70 6	Prothoe 28 14	37 18
Nave 51 14	Roma 18 21 36 17	Zacharias 51 7
Nepthys 4 21	Romanus 12 21 19 5 8	Zeuxippe 28 14
Neptunus 30 18 41 7	28 8 39 12 54 3	

III. INDEX VERBORUM

A(b) 6 14 7 19 84 9 10	accedo 11 11 86 7 76 11	[adgrego 48 13]
20 11 1 12 8 15 1 12	[accingo 59 2]	adhaereo 11 8 56 18 79 3
17 5 13 22 18 7 18 19	accipio 21 25 32 13 40 9	adhibeo 4 21 40 5
13 20 10 21 15 22 8 12	41 4 16 47 9 48 4 59 18	adhuc 3 10 11 15 15 2
24 19 26 4 6 12 27 27	66 3 [51 15 71 26 27	18 4 21 19 21 21 24
6 8 28 23 29 1 5 11	72 3 74 20 80 20]	22 13 27 2 52 17 67 5
30 18 22 31 16 33 19	accurate (= 'müh-	79 16 20
34 9 35 5 36 16 17 19	sam' Kr) 21 7	adimpletus 11 1
23 38 3 39 23 41 4 6	acerbus 16 6 *31 6	adiungo 55 17
*15 44 *16 45 2 7 46 2	39 4 45 9 49 26	adiuvo 20 14
50 6 53 10 *55 18 57	acervus 54 5	adloquor 79 16
17 58 21 60 11 18 61	actus 50 10 53 12	admiratio 43 2
20 62 6 17 65 3 15 66	[aculeus 62 2]	admitto 29 12 43 14 18
22 71 3 78 23 82 25	[acutus 59 7 63 23]	[adnuntio 77 13 81 13
[48 24 26 49 10 22 51	ad 6 14 7 6 11 11 12 4	13]
4 19 21 59 11 12 64	11 15 10 20 18 10 19	adorno 12 10 55 11
13 15 71 13 19 74 *18	19 20 19 21 12 23 22	*61 22
22 75 24 76 2 2 81 16	14 17 24 19 26 25 14	adoro *13 1 22 13 27 4
82 4]	18 27 18 29 18 21 31	32 22 36 3 38 13 [74
abactor 12 10	3 7 10 20 82 16 23 87	15 77 3 17 79 13 80 6
abditus 12 15 36 28	19 39 17 43 6 46 1 22	20 26]
abicio 11 12 abiec-	47 10 15 50 9 13 55 4	adpono 38 13
tus 36 5.	22 57 5 5 58 12 62 5	adpropinquo 6 15
abigo 29 9	12 64 26 65 4 11 67 1	adsigno 13 7
abnuo 9 19	68 22 70 9 12 13 71 5	adsisto 48 10 [59 21
abruptus 30 4 36 13	73 4 74 10 76 8 78 11	63 6]
47 5 80 12	22 80 8 16 81 1 19 82	adstringo 78 7
[abscido 52 5]	23 [46 13 48 25 49 10	adulescens 7 27 8 2
abscondo 17 3 22 23	51 17 19 61 15 63 5 24	18 20
31 2 42 9 61 3	71 9 16 72 11 73 15 16	adulter 15 7 26 6 7 12
absconsus 36 28	17 17 18 75 6 80 7]	28 15
[absque 77 5]	addictus 66 19	adulteratus 50 10
absurdus 22 19	addisco 29 15	adulterium 4 14 6 21
ac *2 3 5 4 5 11 7 26	addo 4 11 6 11 20 15 24	27 19 28 9 30 23 31 17
8 16 12 16 14 13 15	22 13 28 4 31 9 70 23	adultus 36 9
15 19 18 1 10 21 12	75 1 10 13 77 5 28.	[advenio 49 23]
23 12 24 27 25 5 8 9	adduco 32 17 [51 8]	adventus 20 18 21 25
27 4 30 13 32 24 *43 4	adfabre 15 19	36 26 49 15
48 10 50 6 54 7 56 3	adfero 22 2	adversans 82 15
16 58 15 61 10 23 65 9	[adfacio 59 14]	adversarius 29 4
66 2 17 67 13 69 4 25	adfigo 57 6 69 8 70 12	adversus <i>adfect.</i> 89 22
73 6 9 76 11 13 77 27	adfligo 65 18	[adversus <i>prae</i> pos.
78 16 22 82 27 [80 25]	adgredior 29 3 36 11	59 22 23]

adytum 5 7	aliquando 5 22 8 22	amplector 24 25
aedes 39 1 54 8	10 4 11 14 22 10 24 8	amplexus 28 4
[aedificium 59 13]	36 15 57 26 67 8 9	amplificatio 82 9
[aedifico 51 3 82 3]	76 12 80 13	amplius 73 24 76 16
aegritudo 43 1	aliqui, -ae, -od 12 8	amputo 19 8 24 3
aegroto 39 21 40 6	16 9 21 3 28 24 29 4 7	39 9 52 19
aemulus 29 4	47 7 80 2 [75 6]	an 33 14
[aequalis 81 9]	aliquis, -id 20 13 22 7	anceps 80 16
aequitas 57 7	27 19 28 3 19 32 21	angelus 62 11 70 7
aequatus 4 2 52 24	35 8 17 20 37 13	[74 16 77 11]
66 26	aliter 10 11 11 10	anguis 18 5 27 1 3
aequus 63 1	alius 6 1 3 7 3 8 18	55 9 11 12
aër 3 4 10 1 3 8 32 1	9 5 11 5 13 8 14 4	[angularis 50 22]
[aeramentum 52 9]	5 5 15 2 24 17 6 22 23	angulus 52 23 [51 4]
[aereus 52 3]	21 6 24 2 3 4 15 21 21	anilis 42 6
[aerugo 75 7]	24 26 3 28 7 7 30 19	anima 7 13 14 2 5 11
[aestas 52 10]	31 9 *34 10 37 20 38	15 44 3 [61 17 74 17
[aestimo 61 12 73 14]	15 40 14 16 44 4 4 6	77 23 81 9]
aeternus 44 7 56 18	50 10 55 21 56 1 57	animadversio 4 15 6
[59 2 62 10 22 63 9	11 58 17 23 59 19 67	21 18 11 19 9 36 25
77 12 78 1 82 4]	5 69 18 70 8 8 71 13	45 10 68 21 74 11 79 7
affectus 16 11	[77 5 11 81 10 27]	80 18
agnosco 5 20 11 12	aligo 70 26	animal 26 10 13 16 [71
60 24 62 18	alter 18 5 5 6 26 6 30	22 27]
agnus 71 19 72 8 12	18 31 13 32 7 41 6	animositas 32 25 40 1
[49 4 71 9 16 23 29	50 8 74 12 [72 10]	animus 5 11 8 1 15 10
72 11 80 23]	amaracus 20 7	19 21 16 12 25 17 8 15
ago 7 7 8 19 20 22 30 8	amarus 40 3 70 4	18 10 20 9 26 11 29
33 16 58 7 78 13 16	amator 17 19 20 13	3 12 30 4 32 17 40 8
agrestis 13 3 26 11	26 26 28 16 20 36 8	43 3 53 1 60 6 68 19
37 19	ambigo 22 11	77 5 82 24
agricola 9 6	ambio 9 22	annales 18 19
ait 18 13 21 14 44 12	[ambulo 73 18 80 5]	annus 5 16 6 2 7 12 13
45 12 17 46 11 15 17	amentia 27 12 38 4	20 3 32 6 69 11 20
48 17 22 50 19 51 2 7	amicio 10 19	annuus 2 2 5 7 11 6
15 24 56 20 58 25 59	amicitia 29 19	18 7 10 25 27 8 5 14
19 62 7 65 16 68 7	amictus 18 5	9 1 3 10 16 20 24 21 8
71 8 72 9 73 13 75 19	amicus 26 19 81 18	25 4 39 6
76 23 77 4 20 79 17	[49 13 81 9]	ante 7 29 36 3 38 16
80 4 81 7 25 [51 16	amitto 11 17 19 15 *42 1	60 16 24 62 17 82 15
72 11]	amo 7 26 8 9 21 1 22 6	[49 12 51 9 64 18 71
albus 20 6 8 [63 18 18]	28 13 81 17 [74 20]	29]
alibi 30 21	amoenitas 20 2	*antea 2 1
alienus 7 11 9 17 11 1	amoenus 20 1	antichristus 58 12
29 7 47 10 [80 6]	amor 7 26 8 2 17 19 24	antiquitas 37 18
alimentum 34 14	25 21 28 5 31 2 14	antiquus 35 7 51 11

aperio 27 7 47 15 62 3 4 64 25 [49 23 71 10 72 3]	artificium 5 1 17	aut 3 20 30 31 6 3 7 15 15 17 17 28 9 19 20 21 16 9 9 22 22 22 7 24 4 5 10 10 11 25 7 7 27 15 15 32 21 21 35 8 11 12 37 10 10 41 17 17 42 1 1 45 22 22 46 4 4 52 23 23 53 1 2 3 3 64 23 23 69 2 2 72 17 17 74 10 10 76 6 7 80 11 11 [81 7 8 8 25]
aperte 51 24 [42 4	artuatim 4 18	autem 7 4 8 11 14 10 19 25 35 7 36 4 42 3 44 10 45 2 46 8 47 18 51 21 52 21 22 59 17 64 10 71 19 73 4 75 17 76 17 77 26 78 18 [45 5 19 49 13 52 3 4 63 18 73 20 22 74 14 16 16 22 75 16 28 78 1]
apollin = ἀπόλλειν	artūs 46 23 58 22	auxilium 31 4 36 22 78 23 82 14 26 [averto 61 15 81 16 82 4] [avis 75 4]
apotheca 37 5	as 26 23	Bacchor 16 10
appareo 68 16	ascendo 21 16 21 62 20 70 8 [80 24]	baiulo 56 19
appello 22 6 8 25 8 33 9 38 3 18 41 2 71 19 72 8	asper 13 2 40 3	[baptizo 64 7]
appeto 19 2	aspergo 9 24	[barba 75 15]
aptus 20 8	aspernor 39 25	barbaricus 12 17
aput 5 3 15 8 17 7 19 15 24 2 30 10 21 33 21 34 4 4 35 17 47 7 57 13 66 20 72 16	aspicio 14 1 82 25	barbarus 35 17
aqua 3 4 4 6 6 7 5 22 6 1 2 46 3 [63 21]	assiduus 9 24 33 2 3 43 5	basiliscus 56 7
ara 67 19	at 25 2	beatus 49 26
aratrum 9 6	atque 20 14 23 19 25 12 35 19 39 10 41 9 42 8 53 5 78 4	bellicus 41 17
arbitrium 17 9 23 19 24 22	atrocitas 16 7 23 6 35 19	bellum 30 15 37 25 41 15 [75 29]
arbor 66 3 69 11 12 13 15 70 15 16 26	auctor 12 8 17 14 32 12 48 4 68 21	bene 26 26 57 1 78 11
arca 70 1 8	auctoritas 22 16 29 14 73 5 78 19	benedico 4 16 [59 2]
arcanum 43 3 48 9 49 1 58 24 73 25 82 23	audeo 43 3 67 10	benedictio 44 15
ardeo 8 2 30 20 36 22 37 5 9 38 14 68 20 70 13 [37 3 49 20]	audio 17 15 21 17 26 3 19 35 14 37 3 47 8 62 7 63 2 68 6 78 5 79 2 12 81 4 [49 13 51 18 73 17 74 8 77 20 81 25]	beneficium 4 5 14 14 22 4 9 46 25
ardor 9 8 19 23 28 22 32 1 80 9	[aufero 48 18 63 10 71 12 72 12 76 5]	[bestia 80 20 26]
[area 52 10]	augeo 38 13	bibo 43 15 44 1 46 22 55 16 [44 13 46 16 18 80 21]
aresco 32 1	augmentum 22 15 39 24 82 10	
[argenteus 52 3 74 25 76 19]	[auratus 76 3]	
[argentum 52 9 74 5 23 76 4]	aureus 20 5 [63 15 17 71 29 75 1 76 20] [auricalcum 63 20]	
aries 70 16 25 71 2	auriga 24 7	
arma 37 24 82 16	auris 65 6 67 2 3 6 80 8 [73 17 74 7]	
armo 13 1 20 17 28 22 61 6 81 30	aurum 28 3 29 16 45 22 [52 2 9 74 5 20 22 75 5 76 4]	
arripio 32 5	auspiciu 38 11 82 11	
ars 17 7 33 7 37 14 21 55 15	auster 52 16	
artifex *2 1 39 25 74 9		

biformis 55 6	[capillus 63 18]	christus 58 11
blandior 24 6 28 15 69 22	cario 17 10 20 30 26 6 28 6 39 24 40 16 58 15	cibus 40 3 43 20 44 4 5 6 45 14 46 20 21 24
bonum 46 7 [45 30]	capitalis 19 6	cicatrix 5 10 6 6
bonus 60 6 7 [52 2]	captivitas 60 12	*cinaedus 17 19
bos 12 10 29 9 30 20	captivus 55 10	cinis 37 6 39 3 53 5
[brachium 52 2]	caput 4 22 5 8 9 10 19 13 7 32 11 45 22 55 9	circa 7 22 19 14 70 5 [59 3 75 6]
brevis 19 17 65 9	[51 4 52 2 63 17 74 21 75 3 14 15]	circulus 9 22 17 26
bustum 38 17	carcer 32 5	circumfluo 9 21
Cadaver 16 1	carmen 17 8 14	circumsto 25 19
cado 50 16 51 23 82 16 [63 24]	carnifex 69 6	circumvenio 60 2
caducus 5 15 23 11 16 60 8 70 20 74 1	[caro 46 18]	cista 17 2
caedes 29 9 33 4 [82 2]	carpo 26 18	civis 19 10
caedo 24 4 54 6 69 11 13 15 70 16	[cassia 59 12]	civitas 20 1 15 19 21 12 13 25 17 69 16 81
caelestis 23 11 36 25 45 13 46 24 47 11 53 11 56 17 62 3 73 11 82 19	castigo 34 3 50 2	21 24 [48 18 49 5 81 25 82 2 2]
caelum 9 22 10 9 30 4 40 14 41 1 50 5 59 16 60 2 62 5 17 66 22 70 11 19 82 25 [48 25 49 6 63 4 64 6 77 12]	castus 36 6	clades 16 6 36 26
[caeli plur. 56 9]	casus 5 8 29 6 30 1 31 6 15 36 16 39 4 41 15 19 44 20 49 26 72 18	clamo 62 1 [75 16]
calamitas 2 16 4 12 7 20 9 3 11 13 15 16 6 21 14 23 8 9 30 5 78 6	cata 46 12 49 8 19	clamor 16 25 20 13
calamitosus 47 5	cataclysmus 69 26	[claritas 63 9 64 17 77 16]
calco 60 18 62 5 76 13	catena 30 15	clarus 66 22
caligo 47 12 61 3	caulis 20 4	claustrum 60 21 62 4
calliditas 60 8 69 4	causa 43 6	clausula 78 7
callidus 27 3	cedo 76 16	[clavis 64 3]
calor *3 13 6 13 14 [48 26]	celer 20 15	clementia 65 7 82 25
[candelabrum 63 14 15]	celeritas 57 5 68 3	[clibanus 37 3]
caninus 4 22	cella 35 5	cludo 60 17
canis 5 1	celo 7 3 4 8 8 9 6 14 14 27 12 [81 12]	clypeus 13 1
[cano 48 12]	cena 11 19	cocus 35 10
[canticum 72 2]	centesimus 51 2 74 4	coepi 6 18 34 1 41 13
[canto 72 2]	cerimonia 67 14	coetus 43 12
cantus 11 2 17 3	cerno 3 22 6 11 70 8	cogitatio *2 12 3 21 13 8 23 30 22 27 16 35 6 57 12 [56 22]
	*certamen 4 13	[cogitatum 71 17]
	certe *3 22 6 3 53 1	cogito 24 10 [71 17]
	certo 26 9 34 18	cognosco 48 11 50 3 62 16 [71 15 78 2]
	certus 5 12 23 9 41 1 64 4 65 11 71 3	cogo 35 13 37 7
	cervix 10 19 45 23	cohaereo 40 16
	ceteri 3 12 7 23 20 14 25 12 33 1 41 3 65 4 66 18	cohors 11 10
	chorus 10 11 49 16	coitus 28 21
		colligo 8 21 6 14 8 13

9 8 12 30 13 12 22 3	condecoro 50 18	9 4 16 16 21 35 6 18
20 29 11 32 6 33 2	condicio 31 7 66 14 21	40 3 10 42 10 *52 26
36 7 37 4 43 5 53 1	condo 8 13 *17 23 37	55 14 58 6 60 5 14 68
60 19 73 1 78 8 79 3	18 39 4	19 69 4 16 70 19
[48 14]	confero 14 15 21 7 22	compositio 58 19
colo 4 6 5 6 22 6 2 8 6	7 33 12 46 6 47 15	comprehendo 18 7 51
9 25 12 11 25 4 27 1	50 7 59 17 82 20	12 15
3 5 9 32 12 31 22 34 4	confessio 9 27 30 7 31 5	conprimo 48 5 80 4
38 11 39 9 68 4 18 79	conficio 58 20 71 4	conprobo 48 7
1 5 [73 23]	confringo 22 18 24 7 19	conquiesco 19 7
coma 20 5	confirmo 25 15 50 11	conquiro 27 20
comitatus 17 26	17 75 10 [44 19]	conroboro 70 11
comitor 24 11 37 20	confiteor 9 15 25 10 18	conscientia 6 6 46 2
62 1 68 14	11 6 12 18 33 10 40 8	48 1 82 24
commemoratio *2 3	43 19 61 10 67 9 68	consecratio 12 17 14
16 24	5 5 79 5	14 16 21 26 21
commemoro 37 22 55	confixus 56 6	consecro 7 28 10 5 13
22	conflictatio 61 6	2 15 2 6 19 14 21 19
commendo 7 17 44 5	[conflio 75 8]	22 5 12 23 13 25 13
48 2 81 5	confugio 57 6	26 27 27 8 34 13 35 3
commenticius 42 4	[confundo 45 6 51 1	17 37 16 88 10 45 2
commentum 12 17 14	76 24]	57 8 67 14 70 15 72
2 13 15 19 4 22 17	[confusio 76 24]	15 77 1
43 7 69 23	coniugalis 19 19 26 3	consensus 17 18
comminiscor 65 2	coniungo 3 16 53 11	[consentio 81 11]
[comminuo 52 7]	54 14 66 11 26	consequor 68 5
committo 4 14 5 5 9 7	coniuratio 17 17	considero 9 25 11 6
29 16 39 18 42 1 79 4	coniux 4 21 10 6 22	27 11 35 16 74 12 78 15
commodo 65 7	23 81 17	consilium 19 6 20 20
commoveo 10 8 15 10	conlabor 60 22 82 17	22 7
16 7	conlapsio 50 16	consocio 58 2
comperio 4 16	conlaudo 27 16	[consors 59 11]
conburo 69 18 [75 28]	conloco 16 16	consortium 6 15 19 19
concedo 39 21 63 1	conluceo 40 16	26 3 27 18 68 22
64 11 79 8	conluctatio 34 17	conspectus 82 15 [63 6]
concedo 15 23 [52 6]	conmaculatus 50 14	[constabilio 56 12]
concedo 60 21	conminatio 79 11	*constans 40 8
conciliatio 29 20 60 14	conor 29 7 39 14 70 23	constantia 19 9 30 13
incipio 6 18 13 2 64	conpages 66 5	constat 37 13 51 11
22 66 23	conpago 56 4 16 69 9	57 13
conclamo 62 20	comparatio 66 26	constituo 3 19 12 6
concludo 64 5	comparo 34 12	13 10 16 18 82 25 84 2
conclusio 77 28	compello 57 23	35 19 42 2 49 26 80
concremo 38 17	complector 37 2	12 81 23 24 [56 12]
concumbo 29 1	compleo 9 11 61 1 82 10	constitutio 77 20
concutio 60 23	compono 4 2 5 17 8 6 9	constringo 56 8

consuesco 28 s	coquo 19 24 76 7	5 6 24 4 29 5 6 30 5
consuetudo 39 13	cor 13 8 16 2 *15 17 2	35 18 38 5 7 9
consul 18 18 19 23 7 10	[59 8 74 15 77 22]	crudelitas 15 25 17 15
consumo 15 26 42 11	[coram 71 10]	27 4 67 21 82 18
69 19	cornu 55 20 20 21 56	cruento 67 18 72 20
contagio 19 12 27 15	1 3 14 23 57 1 3 5 6 7	cruentus 18 6 27 10 10
53 15 68 3	[56 11 71 24]	30 3 37 25
contaminatio 11 96 0 5	corona 17 25 20 8 82	cruor 33 3 67 16 19
contamino 10 16 44 3	20 [74 21]	72 16
55 4 57 11 78 22	corono 20 3	crux 56 2 14 23 57 4
[contemplatio 51 26]	corpus 4 2 19 5 1 13	66 4 69 8 70 10 11
contempno 35 11 39	6 10 10 15 17 11 6 7	[cubiculum 48 15]
25 43 7 44 9 58 11 65	9 14 14 10 10 11 12 18 9	cubile 30 24
17 66 5 76 11 78 5	24 5 26 8 9 28 19 33	culmen 50 16
contemptus 43 2	12 15 34 2 12 14 35 12	cultor 26 4
contendo 34 8	38 8 39 3 22 40 6 53 1	cultus 31 7
contentiosus 32 25	61 6 66 9 11 67 17 81	cum <i>coniunct.</i> *3 8
contentus 17 21 38 6	20 [75 3]	4 16 5 12 14 6 16 17
contineo 47 17 57 1	corrigo 5 19 19 11 25	7 13 17 19 8 1 6 21 9
continuo 4 8 *38 15	15 28 13 39 11 58 7	26 11 1 10 15 7 17 8
44 3 69 24	65 19 79 11	18 4 19 10 20 23 24
contio 23 15	corrumpo 4 18 15 17	20 10 15 27 1 30 5 31
contra 17 12 13 19 5	28 3 11 15 29 15 57 14	21 32 19 33 15 20 34
20 13 17 25 22 31 4	[63 10]	1 16 20 39 22 41 2 13
37 10 39 23 53 3 60	corruptor 29 3 14	42 10 44 16 16 48 17
19 61 5 70 18 78 19	cottidianus 9 26 34 12	50 2 3 51 25 57 16
82 18 [51 16 52 1 75	35 3 9 38 14 39 5	58 5 61 5 12 64 4 65
16]	cottidie 17 13 38 16	10 67 11 12 68 15 16
contrarietas 3 15	42 2 55 18	69 16 71 7 74 13 79 1
contrarius 3 7 14 8	*creatura 3 2	[49 22 63 24 71 27 73
39 21 64 21	credo 6 6 11 5 12 18	21 75 7 25].
contremesco 60 23 76	15 13 17 2 21 10 22	cum <i>praepos.</i> 4 14 5 4
14 79 2	10 31 8 46 17 58 1 18	7 27 8 5 16 16 17 17
contumelia 23 21 24 17	69 1 70 8 13 [46 13 16	10 14 17 11 11 17 26
conturbo 44 3 64 21	50 22]	18 2 20 6 20 21 1 6
convalesco 39 13 40 4	credulus 21 13 67 6	12 16 22 6 23 24 26 2
43 1	cremo 6 10 22 12 39 2	3 15 29 1 7 34 16 35 8
convello 62 4	67 17	44 14 46 20 50 5 54
convenio 24 9 25 3	*creo 3 19	13 55 20 59 16 60 14
47 1 73 25 74 14 79 17	crepundia 15 19 17 4	62 19 66 11 18 68 18
[59 22]	cresco 40 1	20 70 14 73 3 80 16
conversatio 37 19 47 17	crimen 5 21 11 19 30 7	[63 14 64 17 74 16]
converso 53 5 69 3	79 10 80 14	cumulo 25 6 82 11
[63 18]	crinis 10 18 20 12 55 11	cunctus 83 1
convoco 23 14	criobolium 72 20	cuneus 20 19 82 15
copia 22 4 83 2	crudelis 16 22 17 9 23	cupiditas 4 17 13 6 13

19 23 23 18 24 23 25
 10 27 20 28 15 22 29
 10 17 30 2 34 11 39
 16 53 16 64 21 70 18 19
 cupio 7 2 21 17 29 5
 30 6 76 23
 cur 7 5 5 8 15 9 13 14
 12 20 25 4 4 5 26
 1 2 50 9 65 8 78 18
 cura 49 17 50 1
 [curatio 48 13]
 curiosus 66 3 67 2
 curo 21 10 39 18 73 6
 [curro 48 24]
 currus 24 7 61 23
 cursus 20 15 40 12 41 1
 61 1
 [curvo 79 14]
 custodia 29 17
 custodio 14 8 32 23
 33 1 77 2 19
 custos 15 13 16 62 17
 cutis 10 13
 cygnus 27 21
 cymbalum 17 3 43 15
 [cythara 71 29]

Daemon 33 2 4 79 1
 daemonium 26 14 [78
 21]
 damno 11 15 30 15
 38 12 78 17
 damnum 36 9
 de 7 2 12 18 19 6 20
 20 15 21 1 13 22 10 11
 24 12 24 30 1 4 6 33
 10 34 18 38 7 43 15
 15 18 45 15 49 7 50
 19 52 20 20 55 3 57
 26 58 4 68 3 65 15
 66 16 68 11 69 12 14
 23 26 70 2 19 71 7 75
 18 79 4 81 5 [44 12
 48 15 16 18 19 23 49 6
 52 5 59 13 63 20 71

26 77 9 22 22 23 80
 21 24 81 13]
 dea 11 2 12 9 26 23
 debeo 9 14 12 3 26 9
 25 38 12 64 24 65 20
 74 12 78 4 24
 debilito 69 2
 decanto 17 20 31 14
 decet 15 8
 decerno 19 6 21 8 31
 10 45 9 46 7 70 21 80
 14 81 21 82 10
 [decido 59 7]
 decimus 48 22 *51 2
 decipio 17 4 37 8 10
 55 9 57 22 65 13 66 4
 68 1 69 10 70 24 72 17
 declaro 45 17 76 18
 decoquo 6 3 15 25 24 4
 decoro 6 5 47 11 59 19
 [decursio 48 25]
 dedecoro 10 13
 dedecus 17 24 24 1
 75 13
 [deduco 59 6]
 defendo 22 16 29 14
 defensor 6 11 33 6
 defero 16 15 18 21 38 1
 deficio 61 9 80 17
 defleo 5 9 7 9 30 2 31 6
 44 20
 deformato 54 3
 dehinc 42 11
 dehonesto 5 9
 deinde 7 24 11 1 15 17
 43 7 57 16
 delatio 16 3
 delectatio 10 17
 delecto 11 7 27 19
 28 3 39 21
 deleo 39 10
 delicatus 10 18
 deliciae 36 8
 delubrum 67 13
 demergo 12 16 47 15
 denego 45 8 82 14

dens 16 23
 denuntio 56 19 68 7
 depascor 69 20
 deprehendo 30 23 81 21
 deputo *3 10 12 6 26 21
 descendo 31 3 62 12
 66 23 *70 8 [49 6]
 desero 11 14 15 20 20 8
 47 15 68 3 82 13
 desiderium 18 5 13 15
 21 28 6
 desidero 27 17 28 23
 29 1 7 18 39 16 25
 desino 79 9
 desperatio 18 3 20 20
 28 15 60 21 61 10
 despero 11 19 61 9
 desum 10 6 19 3 21 13
 36 10 67 16
 desuper 20 5
 detego 10 16 16 16
 18 13 21 25 12 30 23
 31 20 42 7 8
 deus 3 11 17 5 16 7 7
 7 8 17 20 8 19 9 17 19
 20 26 11 16 11 12 14 16
 20 12 18 17 5 22 9 9
 23 5 9 17 24 9 12 19 21
 24 25 26 25 4 7 8 13
 26 1 4 7 27 *15 18 21
 28 7 11 16 17 29 11 30
 6 9 24 31 7 8 14 15 32
 14 17 20 33 6 17 18 21
 34 2 3 4 11 15 35 5 36
 2 14 37 9 10 38 16 39
 14 17 40 *10 11 42 5 6
 44 5 14 45 2 7 14 50
 11 16 51 23 53 12 54
 2 7 13 55 5 11 18 19
 57 25 58 5 7 17 60 6
 9 11 14 16 61 21 62 4
 12 17 64 10 20 25 65
 8 9 11 15 17 66 6 9 19
 20 21 23 26 68 11 12
 15 18 20 69 10 70
 3 8 18 21 23 25 71 1

- 72 8 18 78 9 25 74 12
 13 76 6 9 17 20 77 4
 78 24 79 1 8 9 20 80 10
 81 3 6 82 8 13 18 21 25
 27 [84 20 85 2 59 8 11
 67 13 68 8 71 25 72 5
 6 11 73 15 74 21 22 25
 75 5 11 16 21 21 26 76
 1 3 19 20 77 1 3 5 7 21
 21 22 78 9 15 22 79 13
 80 5 22 81 10 10 26 27
 82 7]
 devoro 81 1
 devotio 50 2 [82 24
 devotus 27 13 31 8 77 2
 [dexter 59 6 63 22 25
 64 13 71 26]
 diabolus 2 10 11 15 24
 12 8 10 33 5 34 16 20
 43 13 53 4 14 55 22
 57 14 58 11 65 13 67
 8 69 1 70 12 15
 diadema 59 16
 dicatus 32 17
 dico 2 2 6 12 7 3 8 13 18
 9 24 18 10 10 12 12 14
 19 14 19 19 19 22 1 9
 18 23 4 19 25 1 26 10
 28 8 32 15 33 11 13
 34 20 37 14 38 18 40
 13 41 5 7 9 13 18 42
 2 4 43 14 16 45 3 47
 16 48 12 52 20 55 5
 57 13 61 12 63 3 65 2
 66 24 67 12 68 12 69
 10 19 73 10 74 13 79
 13 [84 21 45 3 49 10
 50 20 51 18 63 26 64
 12 71 17 72 3 74 14 76
 25 77 14 79 19 81 10 27]
 dies 5 13 16 1 20 23
 16 24 19 40 11 41 6
 47 18 48 9 53 15 60
 25 61 11 20 68 14 16
 70 22 [37 3 51 20 63 6
 64 17 68 8 72 10 80 25]
 differo 86 22 *79 20
 difficilis 28 9
 [diffundo 59 1]
 digestus 57 16
 [digitus 73 17 79 13]
 dignatio 80 12
 dignitas 24 17 20 85 13
 50 15 65 14
 dignus 12 21 19 8 25
 5 8 26 17 31 13 [72 3]
 dilatio 19 23
 [dilectio 56 13]
 diligens 14 1 29 10
 37 11 43 3 60 5
 [diligio 59 10 77 21 24]
 dimoveo 9 6
 dirigo 20 22 40 12 56 3
 [discerno 75 24]
 discerpo 18 7 81 19
 disciplina 22 3 43 13
 49 8 64 26
 discipulus 64 4
 disco 28 6 29 6 30 1 9
 31 18 32 10 33 18 35 7
 *38 14 39 9 43 7 46 8
 47 1 55 15 60 10 10 10
 69 26 70 18 78 5 80 18
 81 23
 *discretio 2 14
 discutio 60 6
 dispensatio 32 10
 *dispenso 22 2
 [disperdo 61 14 80 7]
 dispicio 6 4 45 24 58 10
 dispono 69 7
 dispositio 23 5 57 13
 59 15 62 19 64 24 66 6
 dissentio 12 8 37 13
 dissimulatio 80 18
 dissolvo 14 4 6 19 1
 dissonus 16 25
 diu 16 12 17 18 18 9
 19 7 36 9 38 6 39 11
 14 60 19 80 14 15 82 17
 diurnus 61 1
 diversitas 53 1 69 3
 diversus 3 6 13 8 14 3
 46 10 69 4 82 19
 dives 7 26 11 16 19 21
 45 25 [19]
 divido 6 14 12 3 14 2
 8 10 11 15 24 16 2 21
 24 22 21 23 2 24 22
 32 11 78 18
 divinans 28 17
 *divinatio 2 8
 divinitas 9 11 51 14
 54 1 70 20
 divinus *4 1 5 17 7 6
 22 5 8 23 7 12 25 6 9
 32 7 34 15 17 36 25 45
 2 10 46 25 47 16 48 11
 56 16 57 13 26 58 18
 59 15 66 6 11 68 6 21
 69 25 71 6 8 73 9 11
 24 74 11 77 26 79 12
 80 15 82 12 83 3
 divisio 13 4 14 1 9
 divitiae 19 22 41 12
 do 26 24 28 46 4 50 4 4
 64 4 65 12 74 14 77 1
 [51 9 63 7 64 6 74 24
 75 23 77 15 81 26 82 5]
 doceo 31 17 64 12 73
 25 [64 7 9]
 documentum 58 2
 dolor 16 13 19 16 21
 9 19 23 12 46 4
 dolus 15 12
 domesticus 85 9
 dominatio 58 6
 dominicus 37 5
 dominium 76 8
 dominor 39 15 47 13
 *60 20 63 2 [64 16]
 dominus 1 1 21 20 13
 26 14 29 7 30 11 34
 16 21 46 9 60 6 51 22
 *55 12 56 18 59 14 65 6
 71 7 12 27 12 27 81 24
 [37 3 44 17 45 4 7 13
 17 20 49 21 24 50 20

51 4 16 19 21 59 22 61	efficacia 14 3	35 3 46 22 71 4 cf.
14 18 62 15 18 64 12 12	*efficio 2 1	ad 34 12
15 19 71 14 78 21 74	effigies 69 16	epulor 22 22
15 77 2 15 21 21 78 2 9	effrenatus 60 1	[eradico 78 9 15]
79 19 81 16 26 82 4 7]	effundo 72 13	[erado 71 18]
[domus 75 13 25]	[egeō 45 19]	ergo 14 1 5 11 58 11
donaria 76 7	egestas 32 7 45 23	[64 7 75 5]
dono 7 7 25 16 26 15	ego 25 2 [46 13 47 16	erigo 7 18 25 14 44 7
20 47 2 60 2	50 20 51 8 63 26 71	47 14 50 17 52 15 53
donum *21 18 58 8	15 77 7 8 8] (vide me)	6 10 16 54 4 10
82 12	[egredior 48 23]	[eripio 77 9]
dormio 31 5	egregius 14 13	[erogo 74 23]
draco 55 10 68 4 11 13	eicio 26 14	erro 7 1 9 18 3 10 25
[9 10]	eiulo 16 25	15 28 13 30 4 32 23
dubitatio 75 2	elatus 62 1 1 [52 1]	37 1 44 6 65 2 69 20
dubito 3 3 22 11 25 15	elementum 3 1 5 9 14	21 76 23 79 11
ducatus 10 1	7 23 9 18 10 2 7 12 2	error 3 7 9 8 8 11 13
duco 15 21 20 12 18	15 1 61 4 76 16	14 13 22 14 23 23 19 24
24 18 26 27 2 29 2 30 5	eligo 26 8 13 36 13 47 1	18 26 27 2 32 18 39 12
55 10 70 12 14 81 18	79 9 [50 21]	19 41 1 42 5 9 45 22
[49 4 71 9]	*emerge 21 6	49 27 65 1 68 19 79 16
dulcis 45 13 14 70 3	emetior 41 1	erubesco 11 9
[45 13]	eminens 54 1	esurio 32 11 45 9 [5 19]
dum 11 15 18 6	[emo 75 8]	et *2 10 8 *4 16 16 4 11
duo 12 3 25 6 26 6 27 6	emptor 36 2 3	14 18 20 21 22 5 12 14
52 24 56 4 [77 25]	en 36 13 56 14 15 15	15 18 18 6 8 9 10 13 14
duodecim 40 12	[enarro 71 12]	15 7 1 9 17 18 24 25 28
durus 23 6 26 16 31 6	enim 13 12 14 5 10 17	8 1 9 5 5 22 24 10 1 2
60 12 17	18 19 18 1 22 6 25 20	5 8 12 15 15 16 18 11 4
dux 21 11	30 10 32 16 33 2 8 10	13 18 18 19 21 23 12 1
	34 16 36 19 37 12 38	2 5 5 6 18 2 11 14 3
Ebdomas 66 8	14 42 9 43 11 44 12	6 9 15 3 5 15 15 16 19
ebrius 18 3	45 12 17 46 5 11 15 48	22 16 3 3 4 6 13 15 18
[eburneus 59 13]	17 22 49 2 8 19 50 19	20 24 17 3 8 10 11 19
ecce *29 21 49 24 60 22	51 2 7 15 24 55 5 6 56	22 18 1 4 12 13 13 17
61 2 19 79 1 80 2 14	8 20 58 25 59 19 62 7	20 1 6 9 9 11 19 21 4
14 [45 4 5 50 20 51 7	11 68 12 65 16 66 12	7 7 8 19 25 22 5 5 5 8
17 25 56 20 63 4 64 2	68 8 71 21 72 9 73 13	12 12 15 19 23 23 2 16
72 11 11]	74 4 75 19 76 18 77 4	19 19 24 2 8 13 14 21
ecclesia 48 8 [14]	11 20 28 78 7 21 79 17	25 10 15 19 26 2 13 21
edictum 17 24 30 14	80 4 19 81 7 25 [37 3	27 2 3 6 17 18 20 21 28
39 11	49 12 78 19 21 74 8 75 7]	1 14 16 17 17 19 24 29
[edo 46 18]	enumero 28 9	2 4 7 12 30 4 8 10 14
effemino 10 *7 9 12 17	eo (ire) 66 17 [56 13	14 17 19 21 24 31 1 3 4
18 19 28 19	64 7 81 10 27]	4 7 9 12 16 17 17 19 32
efferus 35 18	epulae 16 1 23 34 12 14	6 9 17 23 33 1 3 12 14

14 15 15 19 19 20 34 3	18 19 74 5 6 7 7 18 19	[exaudio 81 11 82 6]
5 6 10 18 35 4 5 5 18	23 23 24 75 1 1 3 3 4	excavo 69 14
18 36 3 6 8 12 14 15 17	14 14 20 21 25 26 26 29	excidium 54 8 76 8
20 21 37 1 25 38 2 4 7	76 3 3 4 77 3 7 8 8 9	81 22
11 39 9 9 10 15 15 22	11 14 14 14 15 16 17 17	excipio 66 19 [48 14]
25 26 40 2 4 4 5 5 14	21 22 23 24 26 78 2 22	excito 16 24
14 14 15 41 7 10 11 42	79 14 14 15 18 80 6 20	excludo 45 16 55 19
4 6 6 7 43 3 15 19 44	20 21 21 22 23 23 26 81	*excogito 42 5
1 2 3 4 5 5 13 14 15 20	10 11 11 12 14 15 15 27	excolo 21 20
45 8 8 8 11 15 16 23 25	82 2 3 5 5 6 7]	*excommunicatio 2 4
46 16 21 22 23 47 13	ethopoeiacus 25 1	excrucio 16 8
15 15 48 2 4 5 49 27	etiam 8 8 9 23 11 7	excutio 75 2
50 5 16 17 51 2 23 23	13 2 *14 12 17 6 23	exemplum 27 7 3 29
52 17 25 53 1 5 8 9 10	18 18 25 18 26 20 22	1 13 30 7 31 16 58 3
15 54 8 11 55 8 56 14	28 20 30 8 31 18 32 13	60 16
23 57 1 9 10 15 58 5	34 8 35 14 36 11 40 9	exercitus 54 6
11 20 23 59 14 16 60	41 3 4 42 1 44 15 45	*exhibeo 53 2
4 17 21 23 25 61 2 9 20	10 48 21 49 7 51 1 14	exigo 11 22 44 17 69 24
23 62 4 7 13 17 18 23 65	57 11 62 19 64 4 66	exilium 17 21 30 15
19 19 19 66 3 3 19 26	14 17 67 17 68 20 22	[existimo 75 29]
67 13 14 15 18 19 68 2	69 19 70 14 71 13 74	exitium 5 12 7 1 8 7
69 11 16 18 21 70 5 7	13 75 1 10 77 1 5 10	24 1 8 28 23 30 8 32 2
8 13 13 26 71 2 4 72 8	79 15 81 20 [74 18 24]	36 27 39 15 21 26 45 9
16 18 73 11 25 74 1 14	evanesco 53 15	46 9 58 16 66 19 68
75 12 17 17 76 10 15 20	evangelicus 26 13 49 7	13 22 74 2 78 6 80 2 9
23 77 2 3 78 1 13 13	evangelium 46 12 49 8	exitus 37 8 39 6 45 10
17 79 1 2 4 16 80 4	19 72 10 [77 12]	*80 18
12 17 81 1 2 3 5 17 19	eventus 82 19	exorbito 18 18
22 82 9 15 17 20 27	e(x) 3 12 14 5 20 6 6 7 13	exordium 7 16 28 23
83 2 [44 13 18 19 45	8 1 11 10 6 14 6 9 14	31 19 20
12 19 46 16 18 48 13	15 15 16 13 14 15 20	exorno 10 18
16 18 19 20 23 25 26 49	2 16 20 21 3 25 25 22	expansus 70 6
4 5 13 14 20 20 22 50	4 19 25 6 28 15 29 5	expavi 76 15
22 51 5 13 15 16 16 19	13 32 13 13 18 33 1 3 5	expecto 49 16 17 82 26
25 26 52 1 2 3 6 7 7 8	34 11 12 35 15 36 5 7	[49 21]
8 8 9 9 11 12 13 56 9 10	15 17 37 4 15 19 38 9	expio 52 18
11 12 13 21 59 3 4 5 5	39 8 40 15 41 7 11 15	explano 43 9
5 12 12 20 22 23 61 14	19 42 11 43 2 5 48 8	explico 26 26 34 8 51
16 19 62 9 10 15 21	56 4 57 4 58 22 60 20	24 58 24 65 1 4 8
22 63 4 6 6 7 8 8 9 10	62 7 65 20 66 23 68 22	expono 16 6
13 13 14 15 16 18 19 20	69 9 22 70 4 71 1 [62	[exquiro 74 17]
21 22 23 24 25 64 1 1	2 4 4 59 13 63 22 23	exspiro 53 16
2 3 3 6 7 8 8 16 68 9	64 18 *72 5 74 24 75	[exsurgo 61 13 14 18]
9 10 10 71 9 14 18 21	11 81 25]	extendo 56 3 16 57 2
22 22 24 25 26 27 28 72	exagito 13 13 39 7	70 6
2 3 4 5 5 6 6 7 11 73	examen 19 5	[extergeo 75 6]

extinguo 53 14
exto 6 9
extollo 60 1 [62 9 21]
extruo 16 17 50 17
exulto 54 12 13 61 22
[48 24]
exuo 17 17 58 22
exuviae 38 8 62 18

[Faber 74 18]
fabricatio 1 1
fabricator 8 17
fabricor 30 17
[fabricor 74 20]
facies 55 23 76 15 [51 9
61 15 63 23]
facilis *14 1 57 3
facinerosus 17 15 30 1
81 16
facinus 4 15 10 16 15
24 24 16 5 15 17 1 9
13 23 18 24 10 27 15
29 2 12 13 30 6 31 9
9 17 32 17 38 9 12 39
19 43 18 50 1 58 10
69 23 70 22 23 78 16
80 15 81 4 5 21
facio 5 13 6 8 7 25 28
8 3 4 12 19 22 9 20 10 6
11 1 10 12 14 19 12 8
15 19 16 22 22 17 1 5
11 18 8 19 15 16 20 16
21 8 22 23 23 9 10 24
19 21 25 7 18 28 12 30
4 31 13 32 9 35 15 16
36 7 39 *2 9 40 7
41 6 8 47 1 54 7 57 4
58 3 5 60 16 61 11 64
11 65 11 16 20 66 12 67
3 10 14 20 68 12 69 14
70 16 76 12 80 10 82
10 [84 20 44 18 18
51 4 5 52 8 9 12 73
19 74 9 76 19 21 77
8 17 79 13]

fallo 20 18 21 14 22 21
26 4 27 21 46 11 62 18
falsus 47 6 57 24 [74
19 75 19]
falx 8 12
fames 32 1 45 14
fastigium 56 15 61 2
fastus 7 26 8 17
fauces 34 18 45 9 57
18 58 10 67 20
faustus 54 5
favilla 24 18 35 11 37 6
39 3 53 5 *70 14
favor 54 1 82 12
fecunditas 13 12
fecundus 55 14 78 18
felicitas 2 13 45 1 47
10 54 13 82 20
felix 49 18 54 5 6 58
23 83 1 3 [49 23]
femina 10 10 12 5 17
10 65 12
femineus 37 23
[femur 52 3 59 3]
fera 13 3
feritas 26 11 29 5
fero 16 12 19 23 31 5
61 9 68 12 [61 18]
ferreus 30 15 60 21
[52 4 7]
ferrum 17 24 40 5 [52 8]
festino 40 1 79 12 80 10
festinus 57 5
festus 16 20
[fictilis 52 4 7]
fidelis 24 27 55 8
fidenter 54 13
fides 11 23 21 5 34 4
48 11 50 3 52 23 53 9
54 1 57 8 66 18 68 7
82 12 22
[fido 76 24]
fiducia 60 7
figmentum 9 13 21 5
23 21
figuratio 10 2

figuro 41 8
filia 16 5 19 13 15 17
21 2 10 17 22 22 6 29 3
31 4 36 10 37 18 21
38 1
filius 11 18 20 15 7 14
16 8 10 17 12 19 14
29 18 30 16 31 1 1 32
4 14 48 8 58 18 18 60
11 16 62 17 22 65 9 70
2 25 72 8 13 81 17 [34
20 46 18 56 21 58 26
63 5 16 64 8 81 7]
findo 61 2
fingo 5 13 16 25 21 4
24 10 34 11 41 19 42 4
43 4 57 16 68 18 [73
20 21 22]
finis 12 2 18 12 20 1
37 8 [61 15]
fio *12 19 14 9 15 12
36 14 65 9 76 12 17
[34 21]
firmo 56 6 78 12
flagellum 34 1
flagitiosus 28 21 31 5
flagitium 18 1 28 1
flagro 36 20
flamma 34 3 36 25 37
2 9 38 13 16 16 46 1
60 3 69 19 20 22 76 7
[63 19]
flecto 79 6
fleo 57 18
fletus 9 2 39 7 57 16
flos 20 2 3
fluctus 18 10 21 22 26 16
flumen 4 19 7 23
fluo 28 3
*fluxus 2 13
focus 35 9
fomentum 6 18 24 19
27 20
fons 70 4 73 2
fores 60 22
forma 84 25 21 26 10

13 42 6 55 7 69 3 16	funditus 52 19 53 13	76 11 [56 12 62 10
[58 26]	fundo 50 17 74 10	14 29]
formo 16 17 25 3	[79 18]	gloriosus 10 15 35 13
[fornax 63 20]	funestus 4 12 5 11 16	56 15
forsitan 23 15 33 21	6 4 16 6 17 15 20 20	gradus 70 9
80 1	21 2 23 8 27 3 39 12	grassor 23 22 27 2 35
fortis 15 15 40 1 3 54	50 18 53 15 57 24 58 16	19 69 25
12 75 10 [62 15 68 9	funus 4 11 6 7 8 7 11	gratia 7 8 8 19 20 12
76 4]	11 8 5 7 16 9 3 16 20	16 20 9 22 9 24 26
fragilis 74 1	19 13 21 20 23 5	30 8 32 10 33 16 34 5
fragilitas 31 20 44 9	[fur 76 2]	44 15 45 1 46 5 21
53 10 66 10	furious 5 5	47 9 48 3 50 7 18 58 7
frango 30 22 60 21 61 7	furo 16 4 19 25 17 10	25 61 21 65 15 78 24
frater 4 16 17 20 17 13	furor 15 10 24 3 8 38 4	[59 1]
27 6 8 81 17 [44 18	43 20 55 4 64 23 78	gratus 20 1 24 25
81 7]	12 80 9	gravis 46 23
fraternus 27 7 28 23	furtivus 50 14	[gressus 56 14]
fraudulentus 70 23	[fusilia 76 25]	grex 26 15 28 16 30 19
fraus 17 1 36 10 50 14	futurus *2 13 11 3 28	guberno 83 3
69 5	17 36 26 45 1 71 5	[gusto 45 12]
[fremo 59 20]	Gaudeo 5 14 7 13 18 8	[gutta 59 13]
frequens 67 18 68 13	21 29 9 54 12 57 9 22	guttula 46 3
79 11	58 5 [49 14]	gymnasium 17 20
frons *57 9 [80 21]	gaudium 62 1 [49 14]	gypsum 16 14
fructus 9 12 32 7 41	gehenna 60 3 [75 16]	Habeo 3 12 17 5 7 10 1
15 60 15	gemitus 10 14	16 4 17 6 11 23 14 24
fruges 6 12 13 16 17 20	genero 6 19 33 5 *42 6	26 3 8 35 10 43 11 45
7 5 8 10 11 12 16 19 20	genitalis 6 17 13 12	14 55 21 58 11 60 7
9 2 9 16 22 3 4 32 1	gens 3 8 32 9 35 18	66 20 73 8 [46 19 49
41 12 13 [32 11	75 17 [59 20 64 7 74 5	12 63 21 64 3 71 23 29
frumentum 9 7 22 2	75 20 81 10]	74 6 7 7 75 6 14 77 12
fruor 38 7	genu 79 6	80 25]
frustra 5 22 69 22	genus 7 3 6 14 3 15 26	[habitaculum 82 3]
fuga 17 21 18 12	16 7 10 21 9 17 23 14	[haereo 61 17]
fugiendus 12 17	17 20 24 15 32 13 35 2	hamus 55 10
fugio 9 1 17 22 26 25	37 14 43 7 55 2 60 11	haurio 24 27 48 19
14 30 23 31 2 68 2 2	65 18 66 23 25 69 4	66 21
78 4	70 1 78 14 18 80 2	hedera 20 6
fugitivus 31 2	[63 *8]	hic <i>pron.</i> 2 11 3 5 4
fugo 40 11	gero 34 18 41 15 60 6	*3 14 5 3 6 7 12 22 6
fulgeo 45 21 [75 7]	[gigans 48 24]	2 7 16 19 7 6 8 20 24
fulmino 30 21	gigno 37 22 [64 18]	8 4 8 *10 12 16 22 22 9
[fumus 80 23]	gladius 19 7 81 18	2 9 9 11 13 15 18 20 26
fundamentum 50 11	[59 2 63 22 68 8 82 2]	10 2 3 7 10 15 11 3 12
52 23 56 7 60 23 70	gloria 47 10 56 1 65 13	12 3 14 19 20 20 15 7
11 [50 20]		

15 24 16 17 18 17 8 16	7 19 37 19 10 38 3 39	iactura 14 7
18 12 19 4 7 12 15 20	1 2 8 14 22 40 2 5 11	iam 26 13 35 16 36 25
10 21 21 22 14 15 23	41 6 13 18 43 1 10 14	25 26 76 14 78 24
3 15 17 24 10 20 25 25	44 5 *9 45 2 15 46 11	ianna 60 17 62 3
27 25 17 26 4 25 27 8	24 47 5 53 2 10 54 14	idem 10 3 27 8 36 12
9 13 16 16 17 28 12 29 7	57 1 22 58 1 13 22 22	41 3 44 16 45 11 46
31 7 9 20 32 8 15 16 16	23 23 60 1 13 14 61 8 8	15 48 16 58 22 59 20
20 21 22 23 34 11 13 19	62 5 65 9 10 16 66 9	63 11 66 13 21 70 7
35 3 15 36 1 12 27 37	24 25 67 6 20 68 2 15	71 13 74 3 75 18 76
7 8 12 15 22 38 4 9 10	69 2 5 8 9 70 10 12 14	20 77 10 19 79 17 81 23
11 17 39 9 17 40 7 10	23 71 3 72 12 17 18 73 4	ideo 4 22 5 6 12 7 13 6
41 3 4 7 10 14 42 7 9	78 10 79 3 11 15 [85 1	41 2 62 12 66 22 69 2
44 1 10 16 45 11 16 46	46 18 49 21 58 26 63	3 70 19 21 71 7
6 6 14 47 9 15 17 48 11	5 16 73 19 20 74 6 21	idolatratus 52 20
16 22 49 7 14 15 16 50	75 23 79 14]	idololatria 52 17 53
9 19 51 14 22 52 19 22	honestus 24 20 35 13	14 54 8 81 4
53 15 54 1 55 3 17 56	honor 8 5 9 16 16 17 5	idolum 5 7 36 7 58 4
2 7 19 23 57 1 3 5 6 6	21 20 23 12 25 6 32	4 4 69 14 72 16 73 8
19 58 2 3 5 14 21 23 25	24 39 1	76 17 [73 14 74 5 76 21]
59 17 60 9 61 11 62	[honoratus 50 22]	idoneus 15 13
61 1 63 11 64 12 19 65	hora 40 12 61 1 [77 16]	iecur 13 11
4 17 19 67 11 20 68 7	horror 47 13	[ieiunium 48 12]
13 17 69 13 22 70 9 17	hortor 57 22	[igneus 63 20]
17 71 5 13 73 10 74 2	hospitium 11 8 21 24	ignis 3 4 *10 12 2 2 3 5
14 75 17 77 10 19 26	hostia 67 15 [29 19	11 34 3 35 9 11 36 24
78 8 13 24 79 5 5 6 10	hostis 33 6 54 2 6 55 2	24 28 37 7 38 13 40 5
80 18 81 2 3 22 24 82	62 18 70 24 76 10	69 21 23 23 76 7 [63
21 22 [51 4 14 73 23	humanus 7 6 15 26 23	19 75 27 80 23 82 3]
75 11 76 3 77 23 24 25	14 34 5 35 2 17 36 5	ignitus 6 5
78 1 79 19] [39 2 3	19 20 21 22 41 19 43 7	ignosco 11 17 22 22
hic <i>adverb.</i> 8 7 26 13	55 3 60 11 61 5 65 18	ille 5 4 6 6 4 16 1 17 1
hiems 6 15 76 12	66 9 10 25 67 17 70 1	26 11 28 12 30 8 35
hinc 10 5 35 4 5 47 2	humerus 56 18 70 2	18 43 12 45 24 25 46
79 7 7.	[56 21 75 9]	5 8 47 6 54 9 57 23 24
[hirundo 75 4]	[humilio 61 17 79 14]	61 11 62 17 63 3 65 11
histrio 31 12	humilis 57 6	66 12 68 16 69 18 70
hodie 28 8	humilitas 34 11 70 20	14 78 6 80 16 [44 18
hodieque 6 9 10 32 25	[71 11]	19 49 23 23 52 11 12
homo 1 1 2 15 6 1 7	hyacinthus 20 4	62 21 68 8 73 19 20 23
14 7 1 12 8 6 9 10 12	hydra 55 13	74 9 23 25 75 27 76 5
11 3 13 7 15 2 6 28		77 15 79 15 18 18 81 13]
12 16 24 25 25 3 26 2	Iaceo 53 14 58 6	illic 7 14 13 12 15 21
5 27 3 28 13 29 9 30	iacio 8 14	18 3 20 4 5 6 21 1 13
2 5 24 31 7 32 19 20 25	iacto 8 1 18 9 21 6 23	23 31 14 15 15 40 14
33 12 13 15 18 19 34 1	23 23 26 16 36 13 55	47 19 *69 14 73 3 [56
2 19 35 4 6 18 36 1 6	21 67 21	11 81 27]

illuc 22 1	12 16 23 31 2 11 21 32	incipio 14 4
ima 70 13	5 20 21 24 33 1 1 8	[incito 80 6]
imagino 10 2	10 11 15 34 2 35 9	include 9 22 28 2 33
imago 16 14 38 12 53 4	12 19 36 8 16 27 37 4	14 16 20 55 10
65 11 71 5 [51 25 26	6 13 20 39 1 15 26 41	incognitus 21 24 76 14
26 52 6 12 80 20 26]	10 42 2 43 3 10 12 13	incola 4 4 21 24
imitatio 28 21 30 3	13 44 2 11 45 14 21 25	incolo 7 22 12 1
57 14 69 9	46 12 14 25 47 11 17	incommodum 82 21
imitor 18 17 19 12 27	48 9 21 49 1 2 8 19 26	incorruptus 48 2 82 24
21 57 3	50 2 11 51 1 2 12 52	incrementum 82 12
immersus 20 22	14 17 18 23 25 53 5 11	incumbo 70 7
immineo 32 1 3 36 24	55 6 56 8 57 15 61 2	inde 27 20 47 2
45 24	63 12 64 23 65 14 67	indiciu 16 4 27 6
immo 19 5 32 16	15 68 19 69 10 11 12	indico 76 22 [48 13]
immolo 70 17 25	15 15 70 16 26 71 20	[indigeo 45 20]
immuto 19 18	72 9 19 73 13 25 74 2	indignatio 15 11 79 20
imperator 8 8 15 1 22	3 4 75 1 76 9 18 20	80 3 [82 4]
14 25 1 31 18 38 17	77 3 10 78 8 20 79 17	indignor 20 17 [79 19]
39 10 53 8 64 20 65 6	80 3 9 11 12 12 18 81	indivisus 23 1
67 2 76 5 15 81 1 82	6 21 23 82 *12 [35 1 1	indulgentia 5 21 7 21
8 22	46 13 16 19 48 12 49	32 14 79 8
imperium 13 3 31 9	4 4 50 20 22 51 4 5 17	ineluctabilis 66 14
34 5 39 18 53 6 54 3	20 52 10 12 56 11 59	ineptus 31 20
56 17 60 3 67 1 76 10	1 2 8 8 22 61 17 17 62	infamia 58 12
83 4 [56 21]	16 63 4 4 6 15 21 24 64	infamis 67 9
impero 17 10 13 33 14	2 6 6 8 16 17 17 68 8	infans 15 10
21 62 11 63 1 78 24	71 10 17 18 22 22 26 74	infelix 30 3
81 2	8 15 23 75 8 9 13 16 22	inferi 21 4 [64 3]
impetro 46 4 57 3	25 28 77 18 25 80 7 21	inferiae 5 16 24 14
impetus 16 5 80 3	21 22 24 81 8 14 25 82	inferior 29 4 78 23
impingo 23 18	2 3]	infernus 60 17
impius 45 8	inanis 37 6 [59 21]	infero 57 17 69 17
impleo 29 2 8 52 16 [13]	[inargentatus 74 18	infinitus 20 19 21 17
imploro 53 9 82 26	75 26 76 3]	infirmitas 9 26 33 10
impotens 5 5	inauditus 16 1	34 14
impune 29 12	[inauratus 74 18 75 26]	infixus 40 15
in 1 1 2 *5 3 *6 7 4 *3	incandido 73 4	inflammo 15 15
9 5 7 11 6 7 10 8 19	incaute 25 22	[*infra 59 7]
9 12 15 16 10 10 13 12	incedo 45 21	infula 17 25
3 14 19 13 2 8 10 11	incendium 19 24 36	ingemesco 9 4
15 5 18 16 1 8 16 17	17 20 23 27	ingenium 48 4 74 10
2 5 13 15 23 18 8 19 21	incendo 36 16 [82 2]	ingens 54 11
19 14 20 1 4 10 21 8	incertus 19 21	ingenuus 73 2
22 5 24 1 4 25 17 20	incestus 4 14 17 6 21	ingero 40 4 45 10
21 26 11 27 5 21 28 1	10 6 28 24 29 3 39 8	[inhabito 81 26]
1 1 4 22 29 15 30 7 7	[incido 75 25]	inhumanus 35 19

inimicus 24 9 33 7 64 20 [59 8 64 14 16] [iniquitas 59 10] [iniquus 73 22] initio 26 20 22 27 1 initium 24 19 82 12 iniuria 83 29 21 [75 24] inlecebrae 13 6 32 18 inicio 15 20 inligo 12 7 17 26 inlumino 30 11 inluyies 67 14 inmaculatus 48 1 inmaculo 39 13 inmerito 26 15 inmensus 18 8 inmitto *50 12 [20] inmortalitas 44 7 50 7 18 53 2 66 3 11 67 1 69 8 inmortalis 44 9 46 21 47 2 55 16 56 6 15 17 58 19 59 14 62 4 64 5 66 4 24 72 15 77 27 78 5 inmundus 26 17 33 2 [inopia 45 18 61 16] inpatiens 28 5 inpatientia 8 1 19 15 21 9 61 7 inplico *2 16 25 11 inpono 4 22 49 26 70 2 71 5 [63 25 79 18] inprobitas 23 22 25 13 31 12 39 13 48 6 60 20 inpudicus 10 15 11 8 inpugno 14 2 inpurus 10 15 11 7 31 16 60 4 inquirō 8 15 29 14 37 11 43 3 [45 19] inquisitio 60 5 inquit 37 3 44 17 78 15 inreligiosus 89 4 inretitus 69 5 inrigo 6 7	insania 17 1 2 insensibilis 58 6 insequor 45 23 insidiae 15 11 14 20 26 1 insignia 5 20 12 10 44 8 47 6 57 8 82 23 insinuo 48 4 77 6 insperatus 76 15 inspicio 29 10 instigatio 68 6 instinctus 38 5 43 20 56 19 64 21 instituo 19 16 institutio 25 2 institutum 18 17 28 24 32 9 37 14 68 17 77 19 instruo 80 17 integer 14 7 18 21 29 2 32 24 48 2 50 4 81 20 24 intellego 24 24 26 24 intempestus 70 15 [intendo 59 4] intentio 13 9 inter 10 8 18 3 26 6 54 5 intercipio 15 22 interdictum 79 6 [interficio 45 6 68 10 81 14 82 1] interiectus 10 8 46 1 interim 82 22 interimo 27 6 69 5 [77 8] interior 15 18 48 13 interpretatio 32 5 46 11 interpretor 32 3 51 25 interrogatio 62 13 interrogo 79 2 intimo 15 4 49 6 intra 33 12 37 23 69 16 intro 50 4 [introeo 62 10 22] invenio *2 10 3 2 5 2 2 14 7 12 14 18 15 22 18 19 19 25 20 4 7 11 21 3	27 12 28 18 31 14 35 8 20 36 27 37 15 42 7 48 22 49 2 8 18 50 3 55 4 56 8 63 12 66 7 70 25 71 6 21 72 16 74 3 76 18 21 [49 24] inventio 6 17 investigo 19 3 42 8 64 25 invito 20 9 82 24 invitus 31 5 32 16 39 20 40 6 invius 18 8 involve 60 8 [iocunditas 59 13] [iocundo 45 5] ipse 3 12 15 16 6 6 7 15 25 8 10 13 10 13 14 9 12 16 3 20 16 22 2 9 19 24 13 26 25 32 19 33 1 11 35 11 36 4 11 41 14 43 10 46 9 16 49 7 55 7 8 10 58 12 62 13 19 66 15 18 68 5 18 19 69 20 71 3 4 72 9 75 18 80 3 13 [48 23 49 12 51 10 26 73 23 74 18 23 24 75 22 27 77 3 80 21] ira 13 7 14 5 80 4 [22 22 82 5] iratus 7 28 8 3 15 12 79 16 is 3 3 4 16 5 11 6 11 10 3 9 12 4 7 11 12 14 16 14 16 17 19 21 18 1 4 20 22 21 5 22 7 15 22 23 2 24 10 15 17 25 4 4 6 7 7 8 19 26 20 27 15 28 9 29 18 33 9 11 34 18 19 20 21 36 10 10 38 8 12 39 19 41 10 11 44 17 45 1 46 2 47 15 49 1 50 5 51 22 52 18 22 25 53 5 57 26 58 15 59
---	--	---

- 19 60 18 19 61 23 64
 11 11 65 8 10 12 12 66
 8 67 11 12 68 14 71 2
 73 12 75 12 18 77 6
 79 1 11 [44 18 45 18
 18 18 46 19 48 25 25 26
 49 1 10 13 50 22 51 8
 16 52 2 7 56 9 10 10
 11 12 21 22 59 23 63 6
 7 7 9 9 10 18 19 19 21 22
 25 64 8 9 19 71 11 12
 13 15 18 19 72 4 6 73
 18 74 8 17 75 3 5 12 13
 77 16 17 18 79 13 80 6
 20 22 24 26 81 11 11 12
 12 14 14 15 82 7]
- iste 5 6 6 19 7 13 8 5 8
 13 4 14 1 6 6 7 13 14
 15 15 5 20 23 17 27
 14 28 15 30 7 7 9 31
 11 13 33 5 36 28 37 13
 39 12 18 *42 4 43 12 20
 45 2 7 51 6 23 55 5 11
 19 20 58 10 60 4 12
 61 6 64 5 24 68 3 18
 19 69 21 22 72 12 18
 73 1 76 6 79 1 81 5 6
 21 [34 20 51 5 17 18
 20 62 13]
- ita 8 18 18 15 20 *33 6
 45 16 49 29 51 12 55 5
 56 9 63 19 71 21 74 4
 77 2 11 78 1 20 80 19
 [52 11].
- itaque 3 8 12 3 18 15 6
 25 6 27 11 35 2 37 14
 65 4 67 2 73 1 7 82
 10 [75 11]
- item 46 14
 iter 21 11 80 12
 iteratus 62 20
 iterum 7 15
 iubeo 24 21 26 28 33
 16 18 20 50 19 55 22
 60 22 62 7 8 63 3 71 2
- 4 8 74 13 76 17 21 79 7
 81 6 17 82 10
 iudicium 40 8 70 20
 [71 11 75 23 77 16]
 iudico 11 11 19 20
 iugulo 38 5
 iugum 60 13 79 9 82 16
 iungo 8 17 23 10 66 25
 [iuro 64 19]
 ius 29 19 20
 iussu 40 11 51 14 70 25
 iustitia 57 7 [59 5 10]
 iustus 32 9 50 6 60
 19 20 61 23
 iuvenis 26 1 32 3 69 12
 iuvo 22 8
- Labes 10 15 72 21
 [labium 59 1]
 labor 25 14 44 7
 labor 9 10
 laboro 39 23 60 10 82 14
 lacer 18 9
 lacero 4 18 5 1 10 13
 20 12 22 21 24 5 23
 79 4
 lacertus 5 10
 lacrima 9 14 25 5 8 9
 [lactantes 48 15]
 lacus 19 25 20 22 *21 6
 laedo 29 19
 [laetitia 59 11]
 laetor 57 23 [48 19]
 lambo 48 20
 lamentatio 39 6 44 20
 57 17
 [lana 63 18]
 languet 44 6
 languor 39 24
 lanio 16 23
 lapideus 9 20
 [lapido 81 15]
 lapis 50 11 13 15 16 51
 22 52 20 22 22 58 6 64
 23 [34 21 50 21 51 3
 *9 10 13 15 17 52 5 12]
- lapsus 80 13
 laqueus 25 11 58 14 21
 60 8 11 65 18 66 14
 largior 44 4 7 58 19
 largiter 28 3
 largitio 7 8
 largus 45 25
 lassus 10 19
 latebrae 36 27
 lateo 17 3 43 5 68 4
 [48 26 81 9]
 [latro 76 2]
 latus 56 4
 laudo 12 20 19 9 27 21
 laurus 45 22
 [laus 56 10]
 lauro 73 1
 [laxo 79 15]
 lectica 57 15
 lectio 25 2 48 6 51 11
 58 24
 lego 37 17
 lenimentum 46 3
 lentus 57 19
 leo 26 9 10 12
 letalis 43 20
 levitas 22 6
 lex 9 12 11 15 12 17 22
 18 18 19 3 3 23 9 26
 27 28 8 30 7 32 20
 38 11 39 4 11 53 2 13
 54 4 57 14 60 17 64
 5 21 63 13 70 8 76 17
 77 1 19 78 7 11 19 79 7
 81 3 6 23 82 23 [51 14
 74 16 77 25]
 [libamen 79 18]
 libenter 11 17 22 24 25
 41 8
 liber 80 10
 lyber 18 19 33 8 11 17
 44 11 73 13 76 20 81
 24 [71 26 27 72 3]
 liberalis 28 1
 liberalitas 7 7 21 18
 libero 7 21 11 21 34 19

36 19 23 39 17 20 49	ludibrium 10 14	52 19 54 10 10 81 2
27 58 6 60 6 9 12 66	ludo 28 1	82 18
10 69 25 70 1 26 72	lugeo 7 5 8 15 9 5 16	mālus 7 2 — male 42
15 [61 19 75 24 27 76 2]	12 24 13 15 16 16 16	10 43 18
libertas 5 19 7 19 79 8	25 4 7	[mamma 63 17]
libet 43 9 60 5	lugubris 21 12 58 15	mandatum 64 4 5 65
libidinosus 26 13 15	[lumbus 49 19]	13 17 77 4 78 3 8
libido 13 5 11 14 5 17	lumen 5 18 12 16 40	mando 77 2
11 20 18 1 24 22 28 20	10 41 4 42 3 47 7 8	manduco 43 15 [44 12
licentia 34 10 62 8	*11 14 48 3 4 49 16 27	45 4]
licet 25 17 27 17 18	57 17 61 21	maneo 9 25 36 15 23
28 7 30 11 52 17	luna 22 22 40 14	78 5 15
ligneus 9 21 70 1 3 4 6 9	lux 7 16 46 22 48 4	manifestus 2 6 16 3
[75 1 26 76 2]	[47 16 56 11]	26 25 33 7 46 8 51 11
lignum 64 23 65 14 66	Machina 70 11	58 24 77 28 78 20 80
3 4 69 7 8 9 18 20 25	macula 10 17 65 1 73 3	17 81 22 [75 20]
70 2 3 10 10 12 [71 18]	maculatus *2 12 55 22	[mansuetudo 59 5]
lilium 20 8	67 8	manus 20 17 27 10 50
limus 65 16 20	maculosus 12 9	17 54 9 56 17 57 2
[lingua 72 5 74 17	magicus 17 7	70 6 80 11 82 13 [52 5
77 14]	magister 31 16 33 7	56 11 73 17 22 74 6
linamentum 16 17	magisterium 73 11	77 9 80 7 21 81 13 14]
lino 71 3	magistra 37 21	mare 9 21 10 8 18 2 8
liquor 73 2	magnopere 27 17 57 4	41 6 76 14 [77 17]
litus 21 12 22	67 12	marinus 18 9
loco 15 19	magnus 41 16 44 11	maritus 4 15 16 25 18
locus 3 18 *4 4 15 21	67 6 [49 5 51 16 26	26 4 6 7
20 8 10 21 23 25 22 5	52 13 56 22 68 9 10	mater 7 24 9 17 19 15 7
31 13 36 19 37 19 52	77 15] — maior 22 16	17 12 19 20 21 20 16
14 64 24	29 13 40 2 73 5 76 9	17 20 21 1 9 14 20 21
longus 21 15 42 11 60 20	11 82 11 [48 14] —	29 1 38 2 69 10
loquor 23 15 33 20 78 1	maximus 10 17 14 6	maternus 19 16 21 3
[51 19 63 14 74 6 19]	14 50 4 82 9	matero 6 13 9 8
lorica 13 1	maiestas 6 5 25 9 33 9	maturus 8 12
lubricus 80 12	34 17 46 17 52 16 57 9	me, mei, mihi 8 15
luceo 23 11 41 3 5 42 9	58 19 59 17 18 62 15	9 2 10 10 23 4 19 21
47 14 18 18	63 2 66 17 71 6 72 15	23 24 2 6 7 17 20 20 21
[lucerna 49 20]	77 6 83 3	22 24 25 1 33 13 34 9
lucidus 61 20	maledictum 74 11	65 7 69 1 [45 4 5 46
lucifer 64 18	malitia 61 7 [71 16]	13 13 16 49 4 5 9 10
luctuosus 60 8 78 16	malitiosus 27 4 32 1	63 14 26 64 6 71 14 17
luctus 5 8 11 14 6 8	55 9 67 10	77 5 7 80 7]
7 10 27 9 1 5 16 7	malo 26 8	meatus 6 3
21 3 23 10 12 25 5 5	mālum 19 8 25 17 38	medela 34 5 39 25
7 9 39 6	6 40 1 4 44 3 46 6	medicina 39 26 40 3
ludibriosus 17 22 70 24		mediocritas 31 21

meditatio 30 3 [71 15]	miser *2 14 4 19 5 15	13 23 19 24 13 13 25
[meditor 59 21]	7 12 8 7 20 9 13 11 10	16 30 16 23 32 16 39 3
medius 20 21 69 11 13	21 30 22 19 23 4 35	43 14 44 7 46 25 52
[63 15 64 16 71 22 22	6 10 36 5 37 10 38 18	17 55 12 58 9 9 14 14
75 28 77 12]	39 8 17 43 18 44 20	68 13 18 70 13 [63 25
medulla 45 15	45 14 46 9 20 47 5	64 1 73 22 75 17 81 15]
melior 31 16 39 20	57 22 58 5 12 60 1 8	mors 6 16 8 13 17 9 1
[73 22]	67 6 15 21 68 2 69 2	13 16 15 6 18 13 19
membrum 4 20 11 8	21 7 2 17 19 73 4 75	13 21 2 22 4 23 5 24
15 23 26 18 6 22 22	12 76 22 78 16	1 4 13 26 17 27 7 28
24 5 46 23 52 18 24	miserandus 5 8 12 6 21	20 29 7 30 8 20 31 10
58 6 81 18	10 14 21 1 31 6 39 2	15 32 8 38 5 6 7 39
memoria 32 23	43 6 10	4 8 44 1 2 45 9 46 9
memoro 28 12	[miserere 82 5]	47 2 55 14 57 25 58 1
mens 3 20 9 10 11 13	miserecordia 11 16 25	60 11 18 19 61 5 7 62 5
14 5 17 10 23 2 24 3	13 57 7 66 17 79 10	66 10 19 21 68 14 72
25 10 27 13 31 8 16	82 8 [5]	19 74 2 80 10 [62 2
32 8 39 8 24 42 7 64	mitigo 16 5 14 20 21	64 3]
22 73 5 6 75 10 82 24	19 24 15 32 8 46 1	mortalis 14 9 11 13 16
mensa 29 20	60 13	23 4 9 42 11 46 20
mentior 17 4	mitto 5 16 24 14 43 4	58 21 [73 21]
merces 26 23 30 17	82 16 [49 10 11 64 15	mortalitas 5 15 8 20
mereo (-or) 38 15 47 8	71 18 25 78 2]	55 9 62 1 65 18 66 14
68 21	moderatio 4 3 5 17 52	74 2
meretricius 26 26	24 80 15	mortifer 55 19
meretrix 26 11 [74 24]	moderatus 80 3	mos 19 1 2 23 20 27 18
mergo 58 16	*modicus 53 13	motus 9 24
meritum 19 20 26 12	modius 32 10	muliebris 10 13 14 18
messor 8 12	modus 13 10 46 15	17 8 21 9 28 18
[met 74 23]	molliter 20 6	mulier 7 25 28 8 1 3
metallum 76 7	moneo 48 11	11 *5 5 12 6 15 12 19
metuendus *4 12 27 14	moneta 76 6	13 20 18 21 16 18 25
78 10 79 8 [52 1]	mons 27 8 [49 4 52	28 16 29 16
[metuo 45 18 77 15]	5 13]	multiformis 55 6
meus 24 1 5 18 [44 12	monstro 7 2 13 6 25	multiplex 13 9 69 3 4
51 8 64 13 13 74 16	20 30 6 36 28 41 12	[multiplico 82 6]
77 9]	50 13 51 7 56 2 58 3	multitudo 11 20 51 23
minax 17 24	59 15 19 60 15 63 11	multis 11 22 51 6 66 7
ministra 17 11 [11 13	65 10 71 20 73 9 13	73 3 [63 21]
minor 41 17 48 18 78	74 1 75 13 77 10 78 20	mundus 50 5 56 3 16
minuo 41 17	monstrosus 12 7	60 25 [47 16 72 13]
[minutatum 52 7]	monstrum 11 3	munio 50 17
[minutus 52 10]	monstruosus 28 22	munus 15 17 24 20 49
mirabilis 51 5 59 6]	mora 19 23 61 9	18 50 4
miscuo 28 11 66 9 [44	morbus 39 24 40 1	murmur 57 19
13 80 22]	morior 8 2 16 22 22	murus 30 17

muto 25 21 26 9 55 7 76 11	12 81 17 17 82 17 [64 19 76 21 80 25] —	nolo 7 10 11 14 19 24 17 18 25 7 8 31 10 38 21 39 15 40 4 [68 26 80 5]
mutuor 41 15 [73 20]	neque 17 17 32 16	nomen 10 3 12 21 15 9 16 2 19 19 9 22 21 25 22 *6 8 24 18 25 9 13 26 20 23 32 12 13 34 13 35 3 13 37 16 38 3 10 40 9 41 4 8 14 16 17 18 42 6 47 9 49 26 50 2 15 51 6 52 14 16 58 12 59 18 67 8 9 68 4 71 5 72 8 79 2 [51 8 56 22 61 19 64 8]
myrra 70 4 [59 12]	62 11 [73 15 16 16 17 74 8 75 7 22 24 76 1 2 19]	nomino 41 14
mysterium 4 10 49 15	necessarius 36 21	non 8 18 18 9 14 15 10 11 11 4 16 12 17 1 6 19 23 21 15 22 11 23 23 26 26 30 18 31 14 35 10 36 18 23 24 28 38 18 40 13 45 7 47 9 18 52 14 55 6 57 25 58 10 60 10 25 61 9 68 4 72 18 73 10 76 17 23 79 9 [35 1 45 18 20 46 13 14 19 48 26 49 11 51 1 63 10 10 71 10 74 6 7 8 19 75 5 5 9 11 21 22 23 29 76 19 21 77 4 7 9 78 22 79 15 19 81 11 11 11 12 82 1 3]
Nam 6 9 9 17 10 3 8 (cf. add.) 18 19 19 14 20 2 22 1 16 27 5 32 6 13 33 6 34 19 35 3 37 23 39 1 58 9 66 7 69 19	necesse 9 15 14 10 12 68 17	nonagenarius 32 14
nanciscor 15 14	necessitas 33 20 60 17 78 6 81 2	nonaginta 11 17
narcissus 20 5	neco 16 8 [*82 1]	nondum 30 11 65 16
[nares 73 16]	nefarious 11 2 23 18 29 17 43 19 67 14 70 19	nos 12 19 14 14 25 18 30 9 33 8 17 21 34 4 37 17 42 6 48 1 2 3 3 10 49 7 50 12 56 7 19 59 15 19 62 8 63 11 64 25 65 1 3 67 8 68 7 16 71 7 20 73 11 24 76 14 79 2 [61 19 19 72 5]
nascor 8 11 13 11 20 9 22 4 43 1 47 2 58 23 66 2 [56 20]	nefas 38 10 69 6	nosco 9 6 7 7 8 26 11 77 4 [82 1]
[natio 72 6 73 14 77 13]	neglego 5 16	
[nativitas 71 11]	nego 11 4	
nato 41 7	nemo 20 15 72 16 [73 20]	
[natu 48 14]	nempe 28 11	
natura 12 4 23 8 26 10 41 9 10	neocorus 32 22	
naturalis 13 12 23 4	nequissimus 55 2 78 13	
navis 21 15 21	nescio 3 13 7 12 10 7 21 15 26 1 30 9 34 15 35 2 60 10 62 11	
nē 10 5 12 8 15 12 17 22 25 8 27 6 32 20 34 9 35 7 36 12 20 21 39 11 13 14 46 10 60 19 20 65 1 67 3 72 16 74 1 78 13 14 *22 23 24 79 5 5 6 80 1 2 [61 14 75 12 80 6 6]	nex 5 12 15 10 22 16 10 26 17 27 7 28 22 *68 11	
nē 8 18 18 35 17 55 12 70 18	niger 18 5	
nec 5 18 19 20 20 7 8 8 21 9 19 11 22 14 7 16 8 17 21 18 18 19 1 2 2 3 6 10 20 7 12 13 14 18 21 9 13 21 22 11 23 24 24 10 23 26 15 28 18 18 36 9 14 15 37 13 38 6 45 14 46 3 47 7 10 57 26 58 1 3 66 20 67 16 16 76 12	nihil 7 14 11 11 31 12 33 3 *34 9 37 4 46 20 56 1 66 15 15 15 16 16 16 16 69 1 21 [52 11 75 25]	
	[nimis 51 26]	
	nimius 8 2	
	nisi 7 14 15 10 12 24 24 26 4 33 4 34 10 38 15 48 1 2 56 1 [46 18 75 6]	
	[nix 63 19]	
	no 41 6	
	nobilis 17 10	
	noceo 34 1	
	[noctua 75 3]	
	nocturnus 21 11 41 4 71 4	

noster 11 21 18 18 19 18 24 17 25 14 30 11 31 21 34 17 47 18 50 16 51 22 55 16 56 18 59 16 71 8 20 73 10 77 18 82 20 [51 5 61 16 17 18 72 6 77 1] [nota 80 21] notus 7 4 39 19 57 25 novem 11 17 novercalis 15 9 novitas 42 11 novus 22 11 52 25 61 10 66 7 8 70 22 [49 3 51 20 64 1 72 2] nox 41 5 47 13 *57 14 61 2 3 69 17 18 70 18 71 2 [63 4 80 25] [nubes 68 4] [nudus 75 15] nullus 15 22 16 13 21 8 25 11 47 7 58 2 69 26 73 6 [75 21] *num 108. <i>At cf. add.</i> numen 6 20 10 10 11 7 12 17 27 11 31 19 35 14 36 21 54 9 58 18 *60 24 61 22 62 3 15 63 2 68 16 79 16 *82 26 numerus 57 16 71 3 numquam 37 23 82 13 13 [73 23] nunc 8 15 23 22 25 2 33 13 43 9 53 8 78 12 nuncupo 38 3 nuntio 20 16 30 20 36 26 [nuntius 56 23] [nupta 49 3] nuptiae 30 24 [49 22] nutrimentum 34 12 nutrio 10 18 15 8 33 5 67 20 O 5 15 7 12 11 9 12 16 17 19 8 9 23 4 26 5	30 1 2 3 31 5 5 6 46 20 60 7 68 2 79 15 ob 19 10 22 4 31 2 32 4 [obdormio 61 14] obligatus 66 15 oblitus 58 15 [obliviscor 61 15] oboedientia 67 1 oboedio 66 5 obscuratus 41 2 obscurus 12 15 61 2 [obseruo 64 9 82 7] obstinatus 24 3 78 12 80 9 obsto v. opsto obstruo 80 9 occasus 42 2 occidens 56 5 occido 52 15 occido 4 18 22 21 29 8 30 19 36 11 38 1 67 15 71 2 [23 72 4] [occisio 61 13] occupo 9 1 17 9 octavus 48 22 oculus 3 22 20 19 47 15 [51 5 10 63 19 71 24 73 15 74 7 80 23 81 12] [odi 59 10] odor 58 20 [odoramentum 72 1] offensa 60 14 offero 44 15 83 1 [63 7] [oleum 59 11] olla 24 4 olor 58 9 omnifariam 15 10 81 4 omnipotens 61 21 omnis 3 14 4 19 5 17 7 4 6 24 9 17 21 12 12 14 9 15 4 16 9 21 18 2 19 4 5 21 20 3 23 14 25 12 26 24 28 9 29 11 30 10 19 35 4 37 15	41 9 10 19 42 7 8 10 52 19 53 11 54 2 55 1 56 23 57 13 18 60 12 61 4 66 18 19 21 69 3 70 9 73 9 75 2 78 17 81 20 [35 1 44 18 45 20 51 13 18 63 8 8 64 6 7 9 72 5 73 14 77 13 18 81 15 82 1] onerous 45 23 opera 54 3 operio 9 23 [76 4] operor 33 3 oportet 74 65 18 [74 15] opportunus 15 14 [ops 61 18] opsto 30 10 opto 27 16 29 15 opulentia 41 11 83 2 opus 16 14 23 6 24 12 47 17 50 18 56 6 15 58 2 68 11 73 6 [74 6 75 21 80 7] ora 18 2 oraculum 28 12 34 15 45 16 48 6 11 18 22 *51 24 52 21 55 3 56 8 58 1 59 19 64 12 68 7 71 14 [49 25] oratio 23 16 24 6 65 5 74 14 [72 2] orbis 39 12 56 5 59 18 61 3 82 27 83 3 [71 25] orbitas 16 13 24 14 ordino 8 4 9 12 78 19 ordo 3 18 7 25 9 13 14 4 16 5 22 18 11 19 13 23 8 *29 6 30 1 32 23 37 19 40 12 51 6 55 1 57 12 59 15 62 19 64 5 20 24 65 3 69 25 76 12 78 3 80 19 oriens 25 17 56 5 origo 65 19 orior 38 2 41 2 11 48 3 52 15 61 20
--	--	--

ornamentum 48 1 56 1 76 6	parricidium 27 5 12 38 8 39 7	penso 46 5 penus 35 4
ornatus 10 13 [*74 20]	pars 5 1 9 18 10 1 13 2 4 6 10 15 19 16	per 2 9 11 4 18 5 16 6 2 6 7 12 13 11 20 14 8
orno 38 8 82 18 [74 25]	16 21 3 25 21 33 11 37 13 43 14 67 17 69	16 9 21 24 17 1 2 18 2 7 20 2 6 21 21 5 22
os 18 6 46 10 55 7 60 4 62 7 67 14 78 9 [63 22 71 10 74 6 8]	13 78 13 [62 4 4] particeps 16 3 32 6 50 6 54 7 57 9 58 8 64 10	23 16 23 24 17 26 16 17 27 1 28 7 30 4 10 33 18 24 14 36 12 39 18 40 12 41 5 45 3 12 46 1 8 10 47 5 18 48 9 21 51 6 22 22 58 15 55 1 56 4 20 57 15 60 18 61 6 12 65 12 66 2 25 69 3 6 11 70 7 9 22 71 3 6 72 18 76 24 78 17 80 5 11 81 17 [*63 8 71 25 77 13]
ossa 35 15 36 5 6 13	particulatim 15 23	percipio *4 5 [73 16] *percussor 25 19
ostendo 5 18 18 5 13 32 4 49 15 25 58 2 62 8 71 7 77 28 [49 3 5]	partitio 14 7	percutio 23 16 25 22 30 14 53 4 55 12 68 15 74 11 78 10 [52 6 12 77 8]
ostentatio 10 16 38 9 74 10	parturio 36 25	perdisco 43 16
ovis 11 17 [61 13 71 9]	[parvulus 48 15] pasco 30 19 37 7 67 16 passio 71 7 pater 11 18 15 8 11 15 16 4 6 11 12 19 14 30 22 37 22 38 1 2 3 5 6 7 41 9 44 16 17 48 8 58 17 60 13 62 23 64 10 [8]	perditus 2 2 15 2 25 3 10 29 12 31 17 33 13 39 1 46 24 68 14 69 6 perdo 5 18 7 13 11 24 27 3 35 13 37 1 11 39 14 42 1 3 3 45 1 65 13 15 66 1 6 67 11 69 2 72 17 76 23 78 17 perduco 27 19 58 13 [71 16]
Pabulum 44 10 45 14 66 4	paternus 28 22 77 19	peregre 15 11
paedagogus 16 18	patientia 57 7 65 7	peregrinus 19 1 11 21 22 peregrino 39 17 53 14 69 9 80 11
paene 29 11 41 6 66 8 76 14	patior 8 4 10 15 11 16 14 6 16 22 28 18 40 7 65 9	perficio *2 10 14 1 16 14 *68 11
paenitet 7 29 8 22 11 21 80 1 [64 19]	patria 17 17 24 19 11 21 25	perfo 9 23
paenitentia 5 21 7 20 11 23	patriarcha 32 2 70 7	perfunto 72 21
[palea 52 10]	patrius 32 9	perhibeo 26 5 35 16 53 3
pampineus 17 25	paulatim 43 2	periculum 39 19
palpito 4 19 52 18	paululum 24 6 65 4	perimo 67 21
pando 15 3 48 10 49 1 51 12 58 24	paulum 7 29 36 3	
panis 44 8 10 15 45 2 7 46 8 [84 21 35 1 44 12 46 12 71 18]	pauper 45 24	
par 5 3 *13 1 20 9 22 5 46 5 57 1 58 8 62 20 66 18 26 68 20	paupertas 45 23	
paradisus 65 14	pax 83 2	
parco 19 10 23 23 80 15 81 17 [81 12]	peccatum 28 13 [72 12] pecco 7 2 29 11 30 6 35 12 53 3 78 11 80 1	
pareo 24 23 33 15 57 25	pectus 5 10 16 16 [52 2] pecus 18 6 33 3 72 17	
paries 52 24	pedo 17 17	
paro 7 11 11 19 15 10 67 13	penarius 35 5 [pendeo 77 26]	
parricida 27 8 29 16 38 15 68 2	penitus 39 10	
parricidalis 27 12 38 4		

periurus 36 11	placidus 24 6	[porta 62 9 10 21 21]
permaneo 68 20	placo 11 9	[porto 75 10]
perpetuitas 77 2	plaga 39 18	posco 39 23
perpetuus 2 15 37 9	plango 5 8 7 5 10 8 21	possido 39 23 52 14
38 15 40 16 46 7 47	9 5 24 4 25 5 19 30	possum 10 11 11 23
13 50 18 59 16 60 21	17 55 20 57 16 58 4	14 10 15 22 16 13 17 6
63 2 69 8 24 70 21	69 17	18 19 23 21 3 22 20
perscribo 56 9 63 12 71	*plastēs 16 16	23 3 25 11 26 26 28
21 74 5 76 18 78 21 81 6	plasticus 16 14	18 29 12 81 14 32 18
persequor 17 24 25 11	plebs 17 5 55 19 70 3	35 20 36 24 28 37 5 15
29 4 67 3 81 4 19	71 1 74 13	43 14 46 4 47 9 10
persevero 35 12	plenus 73 5 [56 10 72 1]	48 1 4 50 6 53 12 55
perspicuus 17 7 62 14	pluo 65 17	23 62 12 67 4 68 3 4
perstringo 19 17	plures 19 19 37 12	69 21 26 82 18 [73 21
persuadeo 8 6 21 16	plurimi 25 17 26 21	74 19 75 25]
60 7 70 17 80 4	40 14 78 17 17	post 7 20 16 17 22 3
persuasio 11 24 23 7	pluvia 9 24 [75 23]	28 20 30 24 32 5 8
24 8 11 26 5 27 9 30 3	poculum 43 20 44 8 11	58 1 61 20 64 3 66 7
37 1 47 6 57 24 60 1	46 21 [80 22]	18 68 16 69 19 73 3
65 13 67 11 68 1 70	[poderes 63 16]	76 8 [80 5]
24 73 5 78 16	poena 8 11 17 16 9 9	[postea 75 19]
pertinax 68 19	19 6 24 11 34 6 36 24	posteritas 32 10
perungueo 57 18 58 10	37 8 39 20 44 1 45 8	postis 71 2
pervenio 21 13 23 43 6	46 7 68 5 69 24 70 21	*postremo 81 15]
67 1 70 10 80 16	78 10 18 79 7 80 14	postulo 5 21 46 3 57 4
perversus 2 13 39 23	81 24	potens 30 15 [59 3 7
57 14 64 21	polio 10 12 [74 17]	62 16 16]
*perverto 2 14	polliceor 47 6 67 12	potestas 3 6 12 4 11
pervideo 59 14	82 9	16 11 17 7 26 9 33 16
pervigil 49 17 27	pollicitatio 57 24 68 1	59 18 63 1 [7 9 64 6]
pes 30 22 [52 3 7 63	72 9	potior 7 9 11 16 26 9
19 25 64 14 73 18 75 9]	polluo 11 9 23 6 24	31 10 33 14 38 18 53 4
pestifer 39 13 43 19	12 25 9 60 4 67 3 72	79 9 [77 15]
52 19 66 3 70 18	17 78 22	potissimum 25 15
pestilentia 73 7	pompa 8 5 18 4 21 20	poto 34 10
peto 19 19 36 10	pondus 45 24 77 6	potus 40 4
petra 70 5	pono 6 19 20 7 15 26 6	[prae 58 26]
physicus 6 12 7 3 8 9	33 11 52 24 57 15 64	praebeo 21 2 32 19 66 4
9 4 9 23 1	24 80 13 82 13 [64 13]	praecono 62 6 71 8
pietas 65 9 66 20	pontificalis 38 11	praecedo 18 4 29 13
[piger 73 18]	populatio 37 2	45 15 50 1 58 3 73 6
pigmentum 58 20	populus 18 10 32 23	[56 13]
piissimus 50 6	74 14 77 1 81 20 82	praeceptum 47 16 74
pineus 69 11 13	17 [48 13 51 17 59 7	13 77 27 [77 25 82 7]
pingo 20 5	20 72 6 77 14 81 15]	[praecinctus 49 20 63
placeo 10 4 27 14	porcus 25 20 26 8 15 17	16]

praecipio 62 s 71 s 81 s 82 11 [64 10]	princeps 40 9 [59 22 62 9]	promitto 28 20 36 2 12 45 s 49 18 50 11 12 57 24 60 15 16 62 23 65 s 13 14 66 1 17 22
praecipitium 18 s 23 23 26 16 30 s 36 13	principatus 3 9 7 23 *54 7	promo 80 14
praecipito 18 9 30 22 47 s 60 25 70 20 80 12	principium *32 [64 17]	promulgo 53 2 54 4 77 20
praeclarus 14 13 24 12	priscus 19 9	pronepos 32 13
praecurro 62 2 [21]	prius 72 15	pronuntio 75 18
praedico 33 10 44 2 48	privo 24 21	pronus 29 21 39 16 26 80 8
praedico 11 s 28 17	pro! 38 10 69 6	propago 76 10
praefero 12 2 17 2 49 16 54 11 57 8	pro 8 s 19 20 16 17 17 9 24 22 22 31 1 34 13 17 37 8 39 1 40 2 7 54 14 67 5 72 12 82 22 27	prope 19 24 20 10 21 5 10
praefinitus 60 24	probatio 33 8 48 9	propere 24 1 57 5 61 1 74 2
praemitto 58 2	probo 2 9 27 20 48 7 55 2	propheta 12 12 48 10 51 6 7 52 21 55 3 21 56 8 20 62 6 68 6 71 8 13 73 8 75 18 79 12 17 80 5 [77 26]
praemium 15 17 28 21 29 14 36 12 49 18 65 15 66 13 20 82 9 22	procedo 23 21 41 11 [48 15 59 4]	propheticus 62 7 64 26 72 9
praemoneo 74 3	processus 48 20	propitius 54 8
praeparo 45 25	proclamo 7 19 44 11	propositum 37 14
praepono 12 3	procreatio 6 18 33 5	proprietas 68 4
praeposterus 18 s 19 24 29 10	procreo 32 2 48 9	proprius 36 18 43 11 11 60 15 66 1 67 9
praesagus 75 18	prodigium 11 4	propter 6 20 7 8 19 22 26 25 46 6 6 [49 14 59 4 61 19]
praesens 60 24	prodigus 11 18	[propterea 59 1 10]
praesertim 32 19	proditor 36 10 11	prorsus 20 8
praesidium 36 19 21	prodo 9 27 29 17 18 30 9 33 8 17 67 8	prosequor 10 9
praesto 45 s 60 9 [praesum 62 21]	[proelium 62 16]	prosperus 60 14
praesumptio 39 12	profanus 11 13 15 5 22 14 23 18 24 11 25 12 43 6 50 8 10 53 16 54 8 12 55 1 64 22 78 14 79 15	[prosperare 59 4]
praeter 54 [77 7 78 9]	[profectio 48 25]	prospicio 68 2
praeteritus 5 21 61 21	profero 57 11 58 5 70 5 73 10 81 23	prosterno 35 s 53 s 14 54 6 60 18 62 18 68 1 79 6 [71 28]
praetermitto 16 8 31 13 34 9 69 1	profundo 33 4 72 16	prostitutus *35 11 36 9 [74 24]
praetextatus 45 21	profundus 20 22	prosum 6 1 9 2 20 13 22 10 23 10 36 2 15 41 14 52 22 54 4 67 21 69 22
praevaticatio 66 1	profusio 72 14 19	
pravus 13 s 46 11	progigno 15 8	
preces 61 10	proicio 4 20 17 25 24 7 26 47 12 49 27	
premo 45 22 55 8 72 19	promiscuus 29 9	
pretiosus 72 14 [50 21]		
pretium 50 4 [75 8]		
primordium 65 20		
primus 9 18 25 21 27 2 32 12 33 10 58 22 62 19 65 10 [64 1 77 23 81 14] — primum 15 16 42 10 43 7 61 5		

protego 17 17 23 1 48 1 70 3	quadriugus 24 7 [quadruvium 48 19]	qui <i>relat. vel interr.</i> *1 1 3 *8 18 20 22 4 10
prout 53 12	quaero 5 *14 19 7 10 15 16 16 16 39 9 11 14	22 5 4 17 22 6 1 2 4 8
provectus 76 9 83 3	10 10 11 18 21 22 24 9	8 8 7 3 4 14 15 17 22
provenio 83 1	27 15 16 28 4 5 14 19	26 29 8 3 11 11 12 18 19
providentia 32 8 71 5 81 22	29 21 36 22 28 40 2	9 4 10 14 18 25 10 7 10
provoco 21 19	44 8 46 21 55 9 56 1	11 11 3 4 7 8 8 12 12
proximus 18 7 [77 24]	62 14 68 15 73 2 24	14 12 1 7 18 19 13 2
prudens 32 24	[81 16]	*4 5 5 9 14 4 8 10 15
psalmus 45 11 48 21 22 51 1 3 74 3 4	quaestio 19 5	3 4 9 18 16 2 15 16 22
publico 10 16 25 12 88 9	qualis 11 7 17 11 26 24 27 11 35 16 70 14	17 2 4 6 11 25 18 8 19
publicus 10 14 19 3 29 16 54 5	qualiscumque 11 6 16 10	4 16 18 22 20 1 5 9 21
puclititia 26 11 32 4 57 7	qualitas 11 6	21 13 15 16 22 2 4 7 7
puclicus 30 13	quam 15 8 22 19 19 39 20 60 7 8	10 15 18 23 9 10 10 24
puclor 36 9 76 22	quamdiu 19 7 61 7	6 10 11 12 24 25 4 12 15
puella 18 3 20 14 28 16	quando 9 6 7 7 8 62 12 [49 21 51 19 21 74 22]	26 8 8 10 24 27 9 12 17
puellaris 20 9	quantus 17 12	28 12 23 29 18 30 8
puer 15 16 26 16 *15 18 22 17 4 22 20 28 3 [51 8]	quantuscumque 68 3	32 4 10 14 33 4 8 13 14
puerilis 15 20 21	quapropter 27 13 35 10 70 10	14 34 3 8 *9 12 18 35
pugna 37 24	quare 46 20 [61 13 15]	4 9 11 16 36 7 10 13 14
pugno 54 14 61 4 6	quartus 37 25 74 4	16 24 37 4 6 6 8 9 11
[pulchritudo 59 3]	quasi 3 11 *11 5 14 11 3 22 16 25 18 34 4 41	15 18 19 88 1 2 11 11 12
pullulo 12 9 55 13	16 17 19 42 11 67 12	40 10 10 11 15 15 41 7
pulso 79 10 [49 22]	70 9 [52 10 68 4 71 23]	11 42 8 43 2 9 10 12 16
[pulvis 52 10 61 17]	quasso 34 19	44 1 4 5 6 7 10 45 20
punio 81 2 [80 22]	quatenus 19 16 29 19 19 20 33 18	21 22 24 46 9 47 1
purgo 19 11 67 4	quattuor 3 1 [71 22 27 28]	7 16 16 48 6 8 49 2
purifico 67 4	que *2 8 3 19 4 14 18 13 3 15 17 17 21 21 23	50 11 52 13 14 20 21
purpura 45 21	28 6 24 1 18 25 20 21	21 22 53 4 11 54 2 4
purpureus 20 7	26 10 16 28 11 31 6 15	55 8 9 10 10 15 *18 19
purus 36 6 53 6 73 2 82 24	87 6 8 14 24 40 16 41	20 20 21 22 56 4 23 57
puter 46 23 58 21	12 47 12 50 9 53 5	4 12 18 18 23 23 53 14
puto 5 22 12 3 21 23 3 25 8 *34 10 35 7 55 23	54 5 55 3 66 13 21 69	17 18 59 17 18 60 4 9
Qua 52 15 15 15 15	16 74 2 76 8 77 27 80	10 10 16 62 5 14 64 20
quadragessimus 69 17	10 [72 7 74 25] Cf.	21 22 65 2 5 8 14 66
quadraginta 69 17	p. XXVIII	12 13 67 5 9 11 68 4
quadriga 20 21		16 18 69 1 10 19 23 72

- 9 75 69 15 76 33 4 24
 25 77 9 17 18 78 2 79
 13 81 8 9 26 27] — qui
indefn. 27 6 28 21 29
 9 21 32 20 78 13 14
 quia 5 1 6 13 9 20 10 8
 15 11 15 25 16 3 12 13
 25 10 26 25 32 13 34
 13 81 8 9 26 27] — qui
 14 40 13 14 41 2 10 13
 42 2 44 20 58 12 67 2
 69 7 76 23 [45 18 49
 11 51 18 75 4 11 19 20
 21 25 76 1 77 7]
 quicquit 11 23 19 14
 20 4 24 23 27 3 28 8
 32 3 36 3 37 1 39 14
 40 6 46 24 62 17 64 25
 66 6 68 12 21 73 25
 quicumque 26 22 27
 13 14 [64 9 80 25]
 quidam 17 8 18 20 39
 15 40 13 15 41 5 42 2
 43 1 13 52 17 57 15
 70 9
 quidem 12 6 16 7 11
 24 27 [52 4 73 23]
 quilibet 21 17
 quinam 46 8
 quinque 37 17
 quintus 38 2
 [quique 82 1]
 quis *interrog.* *3 3 6
 20 21 21 7 1 4 13 9 2
 25 13 13 22 20 21 21 21
 21 22 22 22 23 23 4 5 6
 7 16 24 20 28 10 10 10
 10 35 7 14 36 15 37 4
 38 14 44 10 47 1 5 6
 49 7 25 50 13 55 13
 14 19 57 22 22 24 58
 10 59 17 23 60 1 9 9
 61 8 63 2 66 11 67
 10 10 68 6 70 17 24
 72 20 73 7 24 74 11
 76 15 78 4 4 16 79 13
 80 8 9 11 81 5 [59 20]
- 62 13 71 12] — quis
indefn. 15 12 34 9
 46 15 [80 20]
 quisquam 19 1 [76 21]
 [quo ad usque 52 5 64
 13]
 quod 3 14 *16 7 9 8 6
 13 14 9 17 *21 16 22
 1 2 27 21 28 2 41 5
 45 1 51 21 54 5 58 9
 64 10 70 22 23 75 17
 76 17 79 8
 quodammodo 13 7
 [quodsi 81 7]
 [quomodo 75 29]
 quondam 27 10
 [quoniam 45 13 49 9
 11 51 9 61 16 71 12
 72 4 73 23 77 16 81 16]
 quoque 87 23 23 29 3
 72 8 77 18 81 18 [75 23]
- Rabies 67 19
 radicitus 19 8
 radius 61 22
 radix 27 7 56 6 70 16 26
 rado 5 8 [75 15]
 rapax 37 7
 rapidus 24 2 37 2
 rapio 19 25 20 11 21 4
 22 22 28 1 14
 raptor 20 17 21 7 15
 raptus 20 16 21 19
 ratio 2 7 6 12 19 7 3
 89 21 94 5 9 128 14 2
 22 20 23 1 3 25 11 35
 18 40 10 42 7 43 5 48
 17 65 10 69 26 70 15
 rebello 23 17 82 15
 recedo 70 2 [51 21]
 recens 39 7
 *recenseo 60 18
 recido 41 10
 recipio 17 22 21 24 30
 18 40 5 [76 1]
 recondo *6 17 8 14
- recordor 62 19
 recresco 7 5
 recrudescio 39 5
 rectus 35 20 [59 9]
 recupero 5 19
 recuso 9 19 43 8
 reddo 5 20 6 20 7 17
 11 19 36 12 40 6 11
 44 5 60 13 61 20 70 4
 82 22
 redimo 11 23 72 14 18
 [72 4]
 refero 11 12 22 17
 reficio 34 14
 reformatio 65 19
 reformo 65 19 20
 refuto 64 26
 regalis 15 17 64 11
 regina 7 26
 regio 12 1 17 23 52 17
 [75 22 24]
 regius 15 20 28 2 [63 8]
 regia 15 18 50 5
 regno 63 1 [59 4 72 7]
 regnum 15 16 17 17
 29 17 31 1 32 6 36 14
 59 15 62 23 23 64 11
 66 3 23 [59 9 63 10 72 6]
 rego 59 17
 relatio (= 'repetitio'
 Kr) 17 16
 relevo 44 6 82 20
 religio 15 5 31 11 13
 35 8 20 43 6 15 55 1
 religiosus 25 3 30 12
 32 2 17 34 1 4 50 1 61 8
 relinquo 11 17 22 1
 73 7 78 14 80 2
 reliquiae 5 13 6 9 11
 36 7
 reliquus 67 3
 [remaneo 52 11]
 remedium 24 15 39 26
 40 2 55 15 18
 remunero 21 18 58 8
 82 23

remus 76 13	revoco 18 11 25 11 14	22 14 24 27 38 17 39
renascor 5 12 6 2 8 20	31 21 44 6 46 22 62 5	10 53 8 64 20 67 2
9 3 17 18 39 6 42 9	73 5 76 23	76 5 81 1 82 8 21
46 25 55 13	rex 5 3 9 15 6 4 15 7	sacrificium 9 10 33 2
renovo 6 1 9 3 39 6	21 4 24 14 30 18 18	38 14 71 4 [79 19]
46 24 69 7 23	32 3 37 21 38 1 44 14	sacrificio 78 19 [78 8
repenso 22 9 28 21	51 25 75 17 [59 8 21	15 21]
repleo 11 2	62 10 14 22 68 8 75 20	sacrilegium 43 12 65 2
repono 37 5	22 28]	78 11 80 8
[reprobo 51 3]	ridendus 26 5	sacrilegus 31 8 42 8
repudio 4 20	ripa 4 19 7 23	45 7 48 5 60 1 64 22
repugno 34 6 39 15	rite 12 19	72 19 78 10 80 2 81 19
[requies 80 25]	ritus 12 20 39 8	sacrosanctus 31 18 32
requiro 9 2 65 3	rivalis 26 1	20 40 9 76 17
res 14 7 19 3 23 4 7	roboro 75 10	saeculum 46 6 7 66 8
10 41 11 49 7 15 52	[rogo 81 7]	[59 9 64 2 80 24 24]
18 53 11 54 5 12 80 18	rogus 38 18 69 20	saevio 76 13 78 19
reseco 5 10	rosa 20 5	saevitia 16 19
reservo 20 12 36 17 18	rotatus 60 25	sagax 43 4
54 1 9 58 14 14	rotundus 9 23	sagino 44 10
resisto 52 21 54 10	rubens 20 7	[sagitta 59 6]
[75 29]	[rugio 75 15]	saltim 36 6 47 14
respicio 20 19 27 20	ruina 50 15 54 8	*salto 31 15
29 18 80 16 [63 13]	ruo 25 22	saluber 74 1
respondeo 8 15 33 13	rupes 18 7	salus 5 20 7 16 18 24 9
44 17 52 21 57 26 62	rursus 6 15 18 8 14 9	26 34 13 17 39 23 40
13 15 71 14 72 9 79 3	22 23 1 41 11 46 16	2 6 44 4 54 14 56 18
[34 21]	76 20 78 5 80 3	57 23 66 13 70 10 72
responsio 34 19	rusticus 19 22 20 13	12 77 28 82 27
responsum 43 12 45	37 20	salutaris 67 18 18 24 8
11 17 51 1 80 19 [49 25]	Sacer 15 4 25 2 48 6	46 21 55 17 61 23 62 3
respno 39 26	58 24 78 3 79 18 sa-	70 5 79 10 20 82 27
restauro 7 9 50 17	crum 4 9 5 6 6 19	sancio 34 15 54 4
restituo 62 23 66 5	7 2 10 13 25 8 5 9 9 15	[sanctifico 48 12 13]
resurrectio 57 26 60	12 11 14 *19 21 14 15	sanctus 29 21 31 7 82
15 64 3	16 21 19 4 12 27 5 13	12 45 3 12 46 9 48 10
retexo 2 5	32 24 33 6 39 8 69 6	21 49 17 50 9 19 51 2
retorqueo 20 19	10 12 15	6 52 22 55 3 21 56 15
reus 68 5	sacerdos 8 4 10 9 11	61 11 23 62 6 8 63 3
revelatio 49 2 63 11	16 18 26 27 31 13 35	11 64 24 25 65 6 66 2
71 20 77 10	10 44 14 57 17 19 60 4	12 19 68 6 71 20 72 13
revelo 57 12	75 12 [72 6 74 22 75	73 3 74 3 76 23 77 10
reverentia 23 24	13 27]	27 81 5 [45 17 49 5
revertor 11 18 16 5	sacramentum 50 8	64 9 18 68 8 72 2]
44 14 62 22	sacratissimus 8 8 15 1	sanguis 64 28 24 33 5
revivisco 8 1		39 5 55 16 17 17 67

16 18 71 2 72 13 14 14	sector 30 24	sepelio 4 21 57 7 29 22
15 16 18 20 21 73 4 [46	[secundum 56 13]	5 30 20 58 4 22 69 15
19 72 5]	[secundus 77 24]	septem 24 5 32 6 [51
sanitas 67 18 10 40 5	securis 76 5	10 63 14 22 71 24 24 25]
83 2	securus 55 8	septemtrion 52 15
sano 73 6 [77 9]	sed 8 5 4 9 5 4 6 7 8	septennium 32 7
sanus 9 10 42 7 73 4	22 9 16 11 5 12 9 15 2	septimus 51 3
— sane 5 3 10 5 7	16 9 11 17 1 22 19 3	sepulchrum 6 9 39 2
21 7 37 11	20 18 21 8 10 21 21 22	sepultura 5 2 17 6 57 9
sapiens 49 15	23 23 24 24 16 25 10 26	58 4
sapientia 44 11 73 12 24	2 7 10 28 15 30 7 32	sequor 18 1 17 19 12
sapor 70 3	16 33 1 36 9 14 18 18	21 5 28 24 37 25 44 1
satelles 15 18 23	37 22 24 39 16 20 41 2	45 10 16 46 14 49 27
satio 57 17	42 7 45 8 48 5 51 11	50 15 53 12 67 5 68 17
satis 7 28 20 1 67 2	55 6 60 4 66 21 69 18	75 1 77 26 78 4 79 17
satyrus 28 1	71 5 73 11 79 10 81 1	serenus 12 16
saxum 18 8 58 7	[35 1 49 11 73 18]	sermo 7 18 19 17 18 23
scaena 17 13 30 3 81 11	[sedeo 64 13 71 26 75 14]	24 25 13 31 21 32 15
scala 70 6	sedes 15 20 40 16 44 2	34 1 41 19 43 16 67 4
sceleratus 11 14 24 17	60 17 64 12 [59 8]	sero 41 13
14 19 4 23 21 25 10	*sedile 45 25	serpens 12 7 9 68 17
33 7 58 13 70 17 72 21	seges 9 8	18 [9]
scelus 12 18 16 3 17	*segmen 69 14	serpo 20 6 67 15
11 12 23 18 4 20 29 11	sella 15 16 62 23 64 11	servio 9 13 10 11 12 22
30 1 8 36 10 55 4 14	semel 40 16	17 5 20 26 27 33 19 35
18 57 12 67 10 79 5	semen 6 12 7 5 8 13 14	9 [45 4 5 63 9 77 3
sceptrum 15 16 62 23	16 18 12 17 23 29 10	80 6 81 10 27]
scilicet 15 7 61 4	32 2 78 14	servitus 31 6 39 2 79 9
scio 15 5 12 32 19 39	semino 6 15	servo 16 2 26 12 32 7
19 55 15 62 11 67 9	semivir 17 26	36 14 14 37 6 38 11 39 3
10 69 7 26 78 4 [75 4	semper 7 10 9 1 21 12	servus 49 18 [44 18
11 19] scitum 76 18	15 17 15 35 19 37 24	49 23]
sciissus 20 11 [75 14]	39 24 44 1 58 16 64	severitas 78 11 79 7
scorpio 55 8	23 69 7 23 70 13 18 22	80 1 81 3 19
scortum 26 28	82 16 25 25	severus 4 15 18 11 19 5
scribo 49 2 77 11 80	semustus 67 16	28 8 12 38 12 39 10
19 [51 13]	senatus 19 2	70 20 Cf. ad 38 12
scriptura 65 16	senex 18 4 — [senior	sexus 10 12 12 4 37 23
scrutor 36 28	71 23 28]	si 10 4 12 20 14 2 11 12
sculpo 74 10	sensus 15 4 81 5	23 14 24 26 25 4 5 7 7
[*sculptilia 76 25]	sententia 19 6 21 36	26 1 28 28 21 29 9 14
secretus 49 1 secre-	23 38 16 68 12 70 21	15 16 21 36 5 40 1 4
tum 13 2 15 3 16 24	79 8 80 14 81 23	47 13 49 26 66 13 20
24 11 26 14 22 24 31	sentio 82 12 19 [75 8]	68 14 19 74 9 78 9 10
11 43 16 50 9 51 12	separatio 14 6	81 21 [34 20 46 15
56 7 59 14	separo 6 15 14 3 8 53 10	80 19 81 25 82 6]

- sic 5 2 8 5 11 17 15 1
 17 5 21 22 22 2 8 10
 33 21 34 2 40 5 43 2
 45 21 47 5 48 11 55
 13 56 5 58 8 9 59 23
 65 3 66 6 25 67 3 68 1
 76 18 78 19 80 8 9 88 1
 [45 3 50 20 71 10]
 sicco 6 3
 siccus 67 19
 sicut 12 11 15 13 18 19
 33 1 65 1 [61 13 63 20
 71 9 9 16 74 19 75 16 28]
 sidus 22 11 23 8 40 15
 41 3 66 22
 significatio 50 13 78 20
 significo 46 15 48 17
 61 12 75 19 [71 14]
 signo 46 10 49 9 78 12
 signum 37 12 43 9 11
 50 8 54 3 56 2 2 19
 67 8 71 6 [72 4]
 silva 13 3 10 16 24
 silvester 25 20
 similis 24 13 41 16 46
 15 48 17 51 1 69 19
 71 14 77 4 [49 20 63
 15 20 74 9 75 4 77 24]
 similitudo 27 19 [76 22]
 simplex 7 1 24 10 23
 27 38 6
 simplicitas 8 16 9 11
 [simul 52 8]
 simulacrum 7 14 12 5
 32 22 33 1 35 14 36
 1 4 57 15 69 12 74 10
 sine 23 21 24 16 [52 5
 71 16 75 9 82 3]
 singuli 3 18 5 16 6 2
 7 12 14 19 20 23 17
 *37 13 46 4 47 18 48 9
 53 16 69 11 70 22 [71 29]
 sinus 27 2 28 4 29 15
 45 25 [81 8]
 [sitio 46 14 15] [13
 soboles 55 14 66 24 78
- sobrietas 18 11
 sobrius 17 16 18 17
 30 13
 societas *4 1 53 11 58
 13 66 24 26 68 22
 socio 23 8
 socius, a, um 4 22 18
 2 60 7
 sol 9 8 22 20 23 14 52 15
 60 25 61 20 22 [63 24]
 solacium 7 11 29 16 13
 21 3 27 15 28 19 30 2
 68 13
 solitus 61 8 20
 sollicitatio 29 15
 sollicito 57 25
 sollicitudo 61 9
 sollicitus 19 20 34 17
 40 3 50 1 62 13
 solus 12 20 17 26 24 20
 40 13 41 3 78 10 11
 [77 3 78 2 9] — so-
 lum 34 14 45 7
 somnio 70 7
 somnium 32 3 5 51 25
 [sonus 63 21]
 sopio 5 14 39 7
 sordes 47 12 67 4 73 1
 sordidus 21 12
 soror 4 14 16 21 5 4 10 6
 16 2 15 17 2 12 29 2
 sors 66 14
 sortior 13 3
 spargo 41 1
 spatium 40 12 46 1
 61 1 66 8
 specialiter 2 4 15 4
 51 15 65 1 73 9
 species 14 7 25 20 26
 9 55 7 [59 3 75 6]
 [speciosus 58 26]
 spectaculum 21 2
 speculum 15 19
 spelunca 12 14
 sperno 8 3 26 12 30
 12 31 3
- spero 74 11 78 23
 spes 2 12 5 18 20 7 16
 46 10 47 6 57 23 60 7
 66 12 80 17
 spiritalis 34 3 48 8 54
 9 58 20 70 4 82 27
 spiritus *2 11 65 11 2
 26 17 33 2 37 7 45 3
 12 48 11 21 50 19 51 2
 6 55 22 61 11 62 8 63
 3 66 2 71 8 73 3 74 3
 76 22 78 23 [49 4 64 8
 71 25 73 16 19 74 8
 75 9]
 [splendeo 63 22]
 splendidus 12 16 61 21
 splendor 5 19 42 3 47
 11 14 50 18 [56 10]
 sponsa 48 8 [16 20 49
 12]
 sponsus 47 8 8 48 6 7
 21 49 2 15 17 25 27 50
 3 [48 15 20 23 49 12
 13 14]
 squalor 12 15 21 13
 47 12 12
 stabilitas 56 6 60 23
 statim 33 20 43 3 58
 23 62 17 79 4
 statuo 13 8 16 20 26
 22 37 9 [51 16]
 [stella 63 22]
 sterno 82 14
 stillo 46 2
 stimulus 13 13 80 4
 stips 26 27
 stipula 37 5
 stirps 78 12
 sto 36 23 82 17 [49 13
 52 1 63 6 71 25]
 strages 54 12
 strepitus 20 14 37 24
 stridor 29 4
 stringo 9 22 44 2 69 9
 studiosus 15 8
 studium 11 13 37 25

stultus 27 9 36 1
 stupeo 43 2
 stupro 28 14 18
 stuprum 18 1 29 14
 suaviter 20 7
 sub 27 7 66 13 76 13
 • 82 16 [80 23]
 subfigo 24 5
 subhasto 36 4
 subiaceo 34 5
 subiugo 34 7
 sublevo 56 5 57 1
 subligo 69 12
 sublimis 81 19
 sublimitas 9 23 53 6
 submergo 21 1 24 3
 [subpedaneum 64 14]
 subpedito 24 19
 subpono 70 25
 substantia 3 12 7 6 12
 5 14 3 33 4 17 35 2
 36 4 41 8 12 44 9 46
 17 53 16 68 11 73 8 12
 78 17
 subtiliter 69 14
 [subtrahō 74 22]
 subvenio 11 16 39 16
 succedo 20 3 55 13
 succingo 17 24
 succurro 20 15 69 26
 sufficio 21 21 24 20 25 1
 suggero 55 2
 sui, sibi, se 4 21 5 13
 7 25 8 4 11 1 4 5 14 7
 15 13 23 16 2 20 3 21
 14 22 7 8 10 23 3 7
 25 14 21 22 26 8 23 27
 17 18 28 7 29 13 17 34
 11 36 15 37 23 40 3 6
 42 1 43 9 45 14 48 3
 53 11 55 21 57 4 16 58
 1 1 3 8 60 8 62 3 65
 13 66 9 17 69 2 3 70
 12 24 78 11 [71 10 29
 72 11 73 20 74 23 75
 6 76 2]

sulcus 9 7
 [sulphur 80 23]
 sum 24 19 23 [46 12 47
 16 49 11 11 63 *13 26
 64 2 71 16 77 7] — es
 47 12 67 9 [34 20 72 3]
 — est 3 3 4 16 5 1 6
 6 1 10 7 4 8 9 9 15 19
 10 3 8 10 13 11 4 7 16
 13 2 4 14 5 10 11 12 12
 12 16 8 23 17 5 21 19
 6 25 21 16 22 1 5 15 22
 23 2 24 9 25 25 15 27
 6 9 11 28 9 29 4 31 10
 32 11 15 15 33 10 11 14
 35 9 15 17 36 5 12 16 18
 20 22 37 4 7 8 18 20 22
 25 38 2 3 9 10 11 39 20
 40 7 13 14 41 10 17 18
 43 1 3 44 4 4 6 10 45 1
 13 25 46 25 47 7 7 8 8
 49 1 3 7 15 25 50 8 11
 51 2 13 22 52 14 18 22
 25 53 4 9 55 6 7 17 17
 57 3 13 25 58 12 17 59
 15 17 60 19 61 7 65 9
 9 11 12 16 66 8 68 4 5
 11 12 12 13 15 17 73 6 9
 74 12 76 12 77 11 80
 11 19 19 81 6 [45 13
 18 48 26 49 12 13 51
 4 5 5 8 19 52 5 8 13 56
 10 12 20 22 59 1 9 61
 17 62 2 13 63 7 64 6
 71 9 11 73 15 20 22 74
 8 16 21 75 5 21 22 76
 1 77 7 9 21 23 78 1 79
 14 14 81 8 9] — [su-
 mus 61 13] — estis
 54 2 76 9 [49 9 76 25]
 — sunt 2 5 3 6 7 6
 8 8 7 7 7 9 9 14 11 5
 15 1 3 5 18 1 21 25 4
 5 7 35 6 36 13 38 8 17
 18 39 9 20 40 10 55 20
 21 56 23 58 25 60 22

61 4 64 19 65 2 5 67
 20 72 19 73 10 75 18
 82 11 14 16 17 [49 10
 51 10 19 52 9 59 21 71
 24 72 *1 74 9 19 21 75
 5 8 11 15 20 21 76 1 4 4
 77 18 82 1] — sis 67
 10 — sit 11 7 14 12
 19 17 22 19 26 24 27
 11 35 7 14 16 37 16 46
 20 48 *6 49 2 53 *7
 54 5 70 14 73 12 [21]
 — sitis 57 10 — sint
 *3 15 34 8 51 23 73 8
 [49 19] — esse *2 10
 3 1 4 17 6 12 16 19 7
 24 8 9 10 12 9 16 17 11
 4 12 18 14 4 11 15 15 6
 21 11 22 10 18 24 7 21
 26 5 8 28 2 32 20 33 6
 34 *9 10 15 37 12 40 7
 45 16 48 7 49 9 50 6
 12 54 7 56 9 57 14 58
 3 8 61 11 63 12 71 21
 74 4 76 18 78 21 —
 erat 8 18 18 20 22 23
 6 26 1 20 32 4 65 14
 67 11 74 1 [63 16] —
 erant 18 21 [63 18]
 — esset 16 4 46 8 —
 essent 42 10 — [erit
 51 17 20 56 11 81 13
 82 3 — eritis 67 12 —
 erunt 56 11 77 5] —
 fore 69 7 — fuit 15 6 9
 16 2 3 19 17 6 19 22
 30 10 32 6 36 8 16 37
 20 38 1 [52 2] — fu-
 erunt 53 36 21 fuere
 42 10 — fueris 7 21
 67 10 — fuerit 24 6
 41 2 68 17 69 17 —
 fuerint 81 21 — fu-
 isse 17 19 37 12 17 22
 — [fueram 64 1] —
 fuerat 14 4 16 15 17 4

32 13 — fuerant 16	suus 3 15 18 4 *1 10 59	43 13 45 21 51 23 67
16 — fuisset 157 198	7 28 9 3 19 20 24 26 10	13 15 19 76 69
summa 5 6	11 16 11 2 20 12 8 9	temporalis 30 15
summitas 11 10	14 3 4 15 18 17 9 23	tempus 9 12 11 16 15
summus 3 11 5 17 7 6	19 10 20 9 21 11 14 26	14 60 24 66 7 8 76 11
7 8 17 20 8 19 11 20 18	27 27 15 18 20 21 28 7	tenebrae 12 15 40 11
2 23 9 17 32 17 35 8	20 29 11 32 9 18 34 11	47 11 13 61 3
39 17 44 5 14 45 7 53	17 38 7 39 16 23 26 40	tenebrosus 23 11
12 61 2 70 19 71 1 79	7 12 44 20 45 25 46 17	teneo 13 *7 10 20 10
10 81 3 82 9 21 [48 24	22 50 2 53 6 12 54 7	37 24 56 7 63 1 66 15
26 50 21]	55 4 58 11 12 18 60 6	tenuis 46 2 47 14
sumo 28 23 29 1 31 19	23 61 7 62 15 63 2	tero 9 9
sumptus 21 7	64 4 65 11 68 5 13 69	terra 3 5 18 14 17 7
super 80 18 [51 10 13	6 70 14 15 71 2 72 13	23 8 6 7 9 16 17 21 20
52 6 56 21 63 26 68 9	74 2 77 6 79 20 80 4	6 80 11 89 15 41 10
72 7 76 25 77 13 79	82 8 18 [48 16 16 23 49	11 14 52 14 19 56 3 16
19 81 12 14]	21 56 13 14 63 22 24 26	60 22 61 3 62 12 65
superbus 56 30 18 82 16	71 10 74 21 22 75 16	16 17 20 70 11 82 27
[superduco 68 8]	80 21 82 5]	83 3 [52 13 56 10 59
superimpositus 20 11	symbolum 43 10 55 1	21 61 18 63 8 64 7 71
superior 26 2	57 11 67 5	13 19 25 72 7 77 13 17]
supero 53 4 61 7	Tacitus 15 12 26 24	terrenus 23 11 41 8
superpono 32 11	27 16	44 9 47 17 53 10 54 10
superstitio 15 3 19 1	taeter 18 5	terribilis 18 6
27 14 30 12 42 5 43 4	talis 27 18 32 21 33 19	terror 35 8 42 10
10 50 14 [18	tam 19 6 23 6	tertius 13 2 10 37 21
superstitiosus 4 7 32	tamen 10 4 22 14 52 18	43 8 45 11
supersum 15 2 53 13	[tamquam 63 25 77 25]	[testa 52 8]
superus 23 11	tango 56 5	testamentum 52 25
supinus 57 15	tantus 11 13 23 18 24 8	*testificatio 2 5
supplex 36 3 38 12	12 36 21 66 12 18 tan-	testimonium *2 8 53 3
44 16	tum 11 23 17 21 *53	[51 18 20]
[supplicatio 72 1]	13 [35 1]	[testis 49 9]
supplico 4 6 27 10 78	tartarus 70 13	textrina (ars) 37 21
24 79 5	tauribolium 72 20	thalamus 50 5 [48 16 23]
supra 53 10 65 17 66	taurus 16 23 28 1	theatrum 31 10
24 [63 17 74 21 75 3]	tego 13 1 [56 9]	[thronus 71 22 27]
suscipio 26 10 32 14	temerarius 19 22	tibia 11 1 17 8
33 15 62 5	temeritas 38 4 60 2	timeo 15 25 17 22 31 1
suscito 60 3 [75 22]	73 10 78 12	[45 17 63 26 75 5 12]
suspendo 65 4 80 1 13	tempero 58 21	timor 9 24 20 16
sustento 10 19 52 23	tempestas 21 22	tinnitus 17 3
56 3 17	templum 8 2 10 13 12	titubo 80 13
sustineo 8 11 17 18 30	19 16 17 21 6 8 21 26	titulus 54 11
16 34 6 36 9 60 12 70 11	19 31 10 32 9 38 18	tollo 60 13 76 5 5 [62
susurro 57 19		9 20 71 11]

[tondeo 71 10]	tritium 21 24 44 20	20 18 17 18 33 17 17 18
tormentum 16 9 13 21	[19]	19 45 22 23 46 2 4 50
10 23 7 29 6 34 6 45	triumphalis 61 23	3 15 55 14 15 18 23 56
15 46 7 69 24 [80 24]	triumpho 38 7	17 57 25 58 6 7 15 60
torpesco 46 23	triumphus 54 11 83 2	*3 9 61 10 67 10 13 16
torqueo 29 5 34 3	tropaeum 54 11	19 21 68 1 69 23 24 70
torreo 9 9	trucido 15 22	22 78 16 18 80 9 10 11
tortuosus 55 10 [68 10]	truncus 69 13 13	15 15 [44 18 59 1 2 4 6
tot 30 10	trux 48 18	8 9 11 12 12 61 15 10 62
totus 19 15 32 3 40 7	tu, tui, tibi, te 5 18	2 64 14 14 15 16 17 72
41 1 52 16 56 5 57 12	20 22 7 12 17 8 21 18	5 77 21 22 23 23 23 81
65 7 19 80 19 [52 13]	17 33 18 37 4 44 1 46	7 8 8 8 9 9 12 13 17 26
77 22 23 23 25]	1 3 6 47 7 10 14 15 49	82 7
[trabes 75 28]	25 25 50 2 7 13 55 14	tympanum 48 15 46 30
tractatus 43 5 46 10	22 23 23 56 16 17 18 19	tyrannicus 7 27 16 11
tracto 26 14 70 15 [73	58 5 6 6 7 7 8 59 23 61	tyrannis 61 5 71 1
18]	11 67 13 17 20 21 69 21	tyrannus 54 15 25 16
traditio 26 14	22 26 70 17 18 19 21 72	10 17 5 7 14 31 8
trado 5 2 12 12 15 15	21 78 3 78 23 80 10 11	
16 17 14 19 4 22 3 26	[49 3 52 1 59 6 7 11 13	Ubi 80 17 17 [62 2]
23 31 11 37 17 43 13	64 17 18 74 15 76 21	ulciscor 7 27
46 17 49 7 56 8 58 18	77 5 24 25 78 2 81 7	ultimus 13 4
26 64 26 65 2 67 6 68	16 26 82 5 6 6]	ultio 16 8
7 73 11	[tuba 48 12]	ultrix 34 6 38 16
tragicus *4 11 17 14	tumeo 76 12	ululatus 9 3 20 14 39 7
traho 20 21 31 8	tumulus 16 17 22 13	ululo 8 21
transfero 12 4 11 31	24 17	[umquam 46 14]
11 36 20 47 10 50 10	tunc 5 13 7 18 8 3 15	unda 24 2 70 5 76 13 14
14 55 4 23 65 5 69 1	14 24 16 6 11 17 25 19	unde 9 15 13 11 16 4
76 8 78 23	2 20 15 40 1 43 5 44	81 19 55 23 70 17 [75 4]
transitus 25 18	19 46 1 48 3 3 4 50 2	unguentum 58 13 15
tremor 9 24	57 17 61 4 62 1 2 67	17 19 21 25 59 14 16
trepidatio 18 3 12 75 2	13 68 15	60 2 3
trepido 79 3	tundo 5 9	ungueo 57 18 [59 11]
tres 14 8	[tunica 75 14]	unguis 20 12
[tribulatio 61 16]	turba 15 24 29 11 31	unicus 19 17 58 17 70 2
tribunal 11 11	14 32 22 37 20 43 11	universus 76 7 [75 20]
tribuo 3 9 7 23 9 18	55 13 60 19 61 23 66	unus 11 18 13 6 20 15
[tribus 72 5 77 14]	12 68 14	23 20 25 6 26 6 *23
tricesimus 45 11 74 4	turbo 29 20 61 4	27 6 28 16 37 18 47
triduum 60 18 61 6 20 20	turbulentus 42 5	8 8 52 25 56 2 66 13
trietericus 16 21	turgeo 20 4	19 20 [51 10 59 22 77
triformis 12 6	turpis 45 23	21 81 25]
tripertitus 13 4 56 5	turpitudine 5 9 26 25	urbanus 37 19
tristis 22 18 30 2 39 5	tutela 15 13	urbs 18 21 21 23 86
45 15	tuus 5 15 18 6 4 7 2 13	14 15

urgueo 36 24	uxor 4 17 15 9 12 29 2	23 3 27 14 32 21 36 6
uro 79 4	31 4 [49 3 81 8]	64 23
usitatus 23 20 24 11		venio 16 13 20 20 22 2
usque 16 1 [48 25 61		33 15 19 20 37 4 [37 2
14 63 5]		44 12 46 13 16 49 3 22
usus 35 9 [73 15]	Vado 56 4	22 63 5 5 71 17 26 72
ut 2 1 *11 4 20 5 8 11	vaesanus 23 20 38 4	10 77 18]
15 6 5 7 25 28 28 8 6 8	vagus 41 1	[venter 52 3 61 18]
20 21 22 9 2 3 11 11 2	validudo 39 22	[ventilo 52 11]
22 12 9 15 21 21 13 1 7	vanitas 58 10	ventus 9 23 [52 11]
8 14 1 9 15 5 20 22 24	vanus 11 3 22 12 26 5	venustas 41 18
26 16 3 4 19 17 1 10 14	21 36 2 37 1 43 4	verbum *4 1 34 3 60 5
18 9 12 13 20 18 21 3 5	vapulo 79 4	62 12 64 26 66 9 78 8
22 9 23 7 8 18 24 14	varietas 13 9 20 2	79 3 [35 2 56 13]
18 25 12 21 26 7 15 22	varius 15 26 16 7 28	verecundia 37 23
27 12 17 18 28 1 7 29	17 26 17 69 4 72 18	vergo 52 16 61 1
2 8 12 30 9 31 9 11 12	ve 11 4	veritas *2 6 14 2 22 19
19 32 9 12 18 33 4 34	vehementer 15 25 69 21	31 20 32 7 34 15 42 7
18 36 2 14 37 5 9 14	vehiculum 20 11 21	9 64 20 65 3
38 6 7 8 13 15 39 4 5 7 7	vel *3 6 10 4 17 12 12	vero 6 17 8 10 12 10
18 20 20 40 13 41 10	20 5 22 7 23 20 29 19	14 22 18 37 21 69 18
42 4 5 8 43 6 13 44 8	20 39 8 8 43 9 44 10	vertex 24 2 53 6
45 9 46 7 17 24 47 13	52 22 67 3 19 72 20	vertigo 60 25
17 48 5 7 50 5 51 11	73 8 [76 1]	verto 41 16
52 18 53 4 13 14 55 2	velox 20 16	veru 24 5
12 56 5 57 2 3 8 11 13	velum 61 2	verus 6 8 19 7 18 8 21
*22 58 1 9 9 14 22 23 25	[velut 40 15 48 23 24	9 10 18 12 16 14 9 21
60 11 12 13 13 15 62 8	63 18]	10 24 9 48 3 4 6 50 6
63 1 1 1 2 64 25 65 7	vena 6 3 44 2	60 12 65 5 9 71 6
16 66 9 10 10 24 25 67	venator 4 22	[78 2]
21 68 13 17 21 69 4 7 7	vendo 36 1 2 74 12	vescor 16 1 34 10 35 4
26 70 5 9 71 6 72 8 13	venenatus 55 7 58 15	vespera 20 10
14 73 2 4 6 10 75 2 10	67 14	vester 7 9 11 9 5 26 11
12 76 10 77 5 28 79 2	venenum 17 8 43 19	11 15 15 4 23 15 20 22
80 11 17 81 3 22 83 2	45 16 46 23 53 15 55	24 24 1 13 14 18 22 22
[34 20 37 3 49 22 52	15 67 16 20	25 9 28 11 33 21 34 2
10 11 56 10 59 20 68	venerandus 6 5 30 12	37 2 38 14 39 11 53 9
13 19 19 21 23 74 25 77	31 18 45 11 46 10 48	13 54 2 9 13 55 6 11
13 78 1 80 6 82 4]	8 10 49 24 50 9 13 14	65 7 8 10 68 19 20 21 22
uterge 12 4 36 17 19	51 11 24 52 16 53 9	76 8 10 14 16 79 16 81
82 19 [63 23]	54 4 55 3 56 2 7 14 19	4 5 22 82 11 15 20 22 25
[uterus 64 18]	57 8 59 18 61 12 62 6	27 [49 19 51 21 62 9
utilitas 40 7 76 8	72 13 73 13 77 19 27	74 15 17 80 7]
utinam 23 19 21	78 4 7 7 79 6 82 13	vestigium 15 23 55 8
utique 27 17	23 26	73 7 78 14 80 13
utor 57 2	veneratio 10 7 57 6	vestigo 5 2
	veneror 4 9 8 7 10 2	

[vestimentum 59 12 74 25]	*vinolentus 18 4	vivus 16 23 18 6 [64 1]
[vestitus 63 16]	vinum 44 15 45 1 [44 13 19 80 22]	vix 10 19 79 3
vestis 10 19 11 18 20 12 21 12	viola 20 7	voco 4 10 11 2 15 18 33 12 14 14 19 35 4 [56 22]
vetus 5 10 6 6 30 10 52 25 [63 5]	violentia 37 7	[volito 75 3]
vetustas 32 23	violo 29 21	[volo (-are) 77 11]
vexillum 54 1	vir 10 10 14 11 1 4 12 5 10 17 16 18 [79 14]	volo 6 11 16 7 24 27 8 4 9 10 10 12 15 10 2 6 11 5 21 19 10 22 17 23 1 7 24 14 24 26 22 28 12 36 5 37 11 12 39 21 40 13 14 41 5 7 12 46 3 47 1 13 49 27 58 8 76 16
via 7 18 13 5 24 9 26 29 15 30 6 55 15 77 28 [48 24]	virago 37 22	voluntas 31 4 37 10 53 12 54 7 68 11 80 2
vicibus 8 14	virga 57 5 70 3 4 6 [59 9 9 64 15]	voluptas 13 11
vicinus 18 2 70 26	virginitas 10 5 35 12 49 17	vorago 20 22
vicissim 20 3	virgo 10 4 19 25 20 10 16 21 1 4 6 7 16 19 28 2 35 10 49 16 65 15 20 66 2 23 69 16 [74 20]	vos, vestri, vobis 9 25 26 11 10 11 12 19 12 18 23 16 23 24 22 34 4 39 17 18 46 20 22 25 47 1 53 8 54 1 *6 10 57 6 65 6 68 20 79 15 80 1 81 1 3 82 3 13 14 18 19 21 22 88 1 [45 5 6 6 46 19 49 9 20 51 17 19 20 56 21 62 *10 21 64 10 74 16 76 19 25 80 8]
victima 33 3 39 5 67 18 83 1 [71 9 16]	virilis 10 12	votum 4 8 6 20 21 8 64 22 80 17 82 17
victor 54 2	virtus 19 9 22 7 26 12 86 8 18 53 9 54 13 56 15 76 9 10 16 82 18 [56 9 12 59 5 63 24 64 15 17 77 23]	vox 10 9 44 11 48 6 61 12 62 6 7 20 67 9 73 9 12 13 25 75 19 76 20 78 5 79 10 12 17 80 3 81 24 [48 19 20 20 49 14 63 13 20 77 15 82 6
victoria 54 11 82 20 83 2	virus 43 19 45 16 53 15 55 19	vulnero 30 13
video 8 22 10 13 13 8 10 15 13 19 21 21 11 15 22 20 24 24 26 7 28 5 7 19 29 8 16 30 19 *34 9 36 4 16 40 15 42 4 48 5 50 5 55 12 20 60 10 62 18 68 15 70 24 73 12 25 [45 12 63 3 13 14 24 71 15 21 72 10 73 15 74 7 77 6 6 11]	vis 6 3 20 11 41 9 —	vulnus 5 10 25 19 39 18 46 2
vigilo 50 2 [49 24]	vires 24 3 53 1 61 7	vultus 10 12 12 6 47 14 [zona 63 17]
[viginti 71 28]	[visus 63 4]	
vilicus 21 11	vita 5 18 6 14 8 14 9 1 25 16 27 18 34 10 44 4 46 5 47 2 48 2 50 1 56 18 57 2 10 25 66 1 4 69 8 70 12 [46 12 19 71 13 19 78 1]	
vilis 31 14	vitalis 44 2	
vilitas 37 6	*vitiatu 55 18	
vinco 21 9 26 7 7 28 17 30 14 34 6 46 9 54 10 14 55 16 57 2 66 10 70 5 76 9 16	vitium 10 17 19 11 27 2 39 24 40 6	
vinculum (vinclum) 80 16 66 25	vito 5 6 12 18 28 17 36 24	
vindex 19 7 81 18	vivifico 46 23	
vindico 4 15 16 10 25 22 28 8 81 1	vivo 21 17 23 19 58 9 9 80 11 [85 1 64 2 73 23 77 6]	

IV. SYNTACTICA.

aliqui(s) *in sententia negativa, undecies, vide ind. III s. vv. consecutio temporum irregularis* 8 6 15 10 6 23 10 36 15 69 5.
est c. infin. = πάρεστι: 10 13 videre est.
et ante membrum ultimum polysyndeti positum: 3 4 43 15 83 2.
forsitan sequente indicativo 33 21.
fuerit, fuerat, fuisset cet. pro sit, erat, esset cet. v. ind. III s. v. sum.
infinitivus: 57 23 laetari compellis. 71 2 linivi praecepit.
interrogativae enuntiationes de verbo pendentes structae cum indicativo 8 15 9 2 14 1 26 8 31 19 33 13 40 10.
iubeo ne 79 5

ne = si forte 67 3 80 1 2
nec = ne quidem 19 10 21 21 36 9.
quia apud Firmicum semper coniunctio causalis, in Bibliacis vice accusativi c. inf. positum nisi 45 18 51 18 75 20 25.
quod et coniunctio causalis et pro a. c. i. positum.
quoque non = ne quidem 23 23.
supplico cum accus. structum 79 5, *ceteris locis cum dativo.*
suus pro eius cet. 9 19 10 11 14 3 4 22 7 8 27 18.
ut pro quod 9 2 23 7 68 13.
melius est ut 89 20. *meretur ut* 38 15 (*at mereatur audire* 47 8). *necesse est ut* 68 17.
volo vel nolo ut 24 18 47 13.
volo intellegatis 24 24.
vescor aliquid 35 4.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

- p. XI¹ l. 3 *pro igne legendum ἵ γñε, i. e. in genere, ut videtur.*
 p. 2 6: *ita fere cl. p. 57, 14 censemus hanc periodum esse emendandam: <Divinam dispositionem> manifestis rationibus exempl<orum prava imit>atione probabimus per diab<olum esse corruptam> ut per hoc <i>ps<um> macul<ata> cog<i>tatione> spe<m> f<utur>ae felicitatis perversa <discre>tione perve<rteret et mise>ros hom<ines> perpetuis calamitatibus <implicaret>.*
 p. 10 8: *Nam quia codicis ferri potest et tenendum cl. 32, 13; neque alibi vocula num Firmicus utitur.* [naturam.]
 p. 12 4: *post sexus tacito repetendum potestatem cl. v. 11, non*
 p. 12 10 *pro bovum scribendum boum.*
 p. 14 15: *(animas) nostras, quod olim legebamus, nec certo in P dispicitur nec stare potest, cum nusquam alibi apud F. (mortalis) pro -ēs legatur. Coniectimus anima videtur (esse mortalis), quamquam quin animas sit in codice vix dubium.*
 p. 25 17 *pro licet (hoc scribendum) licet hoc.*
 p. 27 *in nota ad v. 1 corrige verbis quae.* [moras.]
 p. 40 4: *cf. Ov. Rem. am. 92 cum mala per longas convaluere*
 p. 52 25 *<conponit>] recte, cf. 58, 6.*
 p. 53 5: *cf. Ov. Met. II 216 in cinerem vertunt.*

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that proper record-keeping is essential for the transparency and accountability of the organization. The text outlines the various methods used to collect and analyze data, ensuring that the information is reliable and up-to-date.

2. The second part of the document focuses on the implementation of the proposed changes. It details the steps involved in the process, from the initial planning stage to the final execution. The author highlights the challenges faced during the implementation and provides solutions to overcome them. The text also discusses the role of different departments in the process and the importance of communication and collaboration.

3. The third part of the document presents the results of the implementation. It includes a detailed analysis of the data collected and a comparison of the results with the initial goals. The author discusses the successes and failures of the implementation and provides recommendations for future improvements. The text also includes a summary of the key findings and conclusions.

4. The fourth part of the document provides a conclusion and a final summary of the findings. It reiterates the importance of maintaining accurate records and the need for continuous improvement. The author expresses confidence in the results of the implementation and hopes that the findings will be useful to other organizations in the field.

Quo si forte iā allegasti
tuis tuis literis nūciū.
¶ cito velis tibi restit
sed ut ad te redeat
aut plane et captivi ab
quoquomodo res cecid
Ecce falsē igitur, sed
sibisimus qd ipse eo
factū sit.
Hūc nūciū maxima
ut i hoc extremo disc
quase, si videtur, dabi
quātū uoles.
¶ Illud oīo a te petim
mod Deus auertat, et

Pars epistolae a M. Flacio I

Non ita erga, queso dimige ad
ad eū, q̄ habet. Indicabis
ui.

Nos putāg, q̄ p̄tig a se ab
ducesur, q̄ dimittantur. Ver
bit, nō totū p̄as tuas, frat
e cōsp̄m expetioz. Valde
statē cōfessione e passione

ex parte ideo ad te ableg
visone tecū colloq̄amur
is nūcio dimidiū talemū a

g ac flagitioz, ut si fort
obis a se ablatione aut et ex

The following is a list of the names of the persons who have been appointed to the various positions in the various departments of the Government of the State of New York, for the year 1900:

1993a, 1993b, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673,

[illegible]

1. 2000-2001
 2. 2001-2002

DUE JUN 28 1915

DUE AUG 6 1925

~~DUE FEB 8 1932~~

~~DUE MAY 17 '35~~

~~DUE FEB 15 '39~~

~~DUE FEB 23 '40~~

~~DUE APR 20 '40~~

~~DUE AUG 26 '40~~

JUL 13 '51 H

34 826

CANCELLED
AUG 2 '71 H

Lf 11.5

Iuli Firmici Materni v.c. De errore

Widener Library

001380621

3 2044 085 199 446